

శ్రీ ర స్తు

వి ష య సూ చి క

పుట

గ్రంథారంభము

హోమ ప్రశ్నలు

ద్వితీయ కాండము

తృతీయ కాండము

చతుర్థకాండము

పంచమ కాండము

షష్ఠ కాండము

సప్తమ కాండము

సమాప్తము

శ్రీ ర స్తు

శ్రీమన్నారాయణ రామానుజజియ్యరు

త్రిదండిస్వామివారి సమక్షమున

అఖిల భారత వేదవిద్వ ద్వరేణ్యుల సంయుక్తాభిప్రాయము

(ఆంధ్రానువాదము)

"సమస్త భూమండలమునకును అలంకార భూతమైన భారతదేశమునకు ప్రధాన రాజధానియైన ఢిల్లీ నగరమునందలి రామలీలామైదానమునందు ది. 4-4-73 నుండి 12-4-73 వరకు మా చేనిర్వహింపబడిన అఖిలభారత వేద విద్వత్సమ్మేళనము నందు మా సమక్షమున.

శ్రీశ్రీశ్రీ పూరీ శంకరాచార్యుల వారి సమక్షమున మరియు

శ్రీ కాంచీక్షేత్ర నివాసులును ప్రతివాద భయంకరేత్యాది బిరుదావళి విరాజితులగు శ్రీ అన్నంగరాచార్యులవారి సమ్ముఖమున.

శ్రీ రామస్వామి ఘనపాఠీ మున్నాలాలు సంస్కృత కళాశాలా ప్రిన్సిపాలుగారిచే మంత్రబ్రాహ్మణ సకీర్ణమైన తైత్తిరీయ సంహితకు సంపూర్ణవాహనము బోధాయనాది ధర్మశాస్త్ర వచన ప్రదర్శనపూర్వకముగాను యుక్తి శిష్టాచార సమ్మతముగాను ఒక తీర్మానము ప్రవేశపెట్టబడిది.

అట్టి వేదహవనము దేవసభా సదృశమైన వేద సభయందు భారతదేశీయ వేద విద్వాంసులందరి చేతను ఏకగ్రీవముగా హర్షధ్వాన పురస్సరముగా ఆమోదింపబడినది.

కనుక వైదికులు యాజ్ఞికులందరును ఇతర వేదహవనములవలెనే కృ.య తైత్తిరీయ సహితాహవనమునుకూడా అతిసులభమును సర్వక్రతుఫలదాయకమనే హేతువుచే ఆత్మార్థమును లోక కళ్యాణార్థమునుచేసి సర్వపావ విముక్తులై శ్రీ మన్నారాయణుని అనుగ్రహమునకు పాత్రులగుదురుగాక యని అభిలషించుచున్నాను.

కృతజ్ఞత

ఈ కృష్ణ యజుర్వేద స్వాహాకార పద్ధతి ముద్రింపబడినది అనగా దాతలు నాకు చేసిన సహాయమే కారణము. వారు నాకు ఇచ్చిన 125-00 రు. ఆనాడే మరచిపోయి ఉందురు. కాని అందరి సహాయము చేతనే నా పుస్తకముతో నా నామము కూడ ధృవతారవలె వెలుగొందును.

వేదములు వేదవిద్వాంసులు శ్రోతులు భారతదేశములో ఏమూల ఏ ఒక్కరు ఉన్నా అంతవరకు నా గ్రంథమును నా నామమును శాశ్వతముగా నుండును. అట్టి దాతలకు నేను నా వంశమువారును ఋణపడి ఉన్నాము.

అభిప్రాయప్రదాతలు తమతమ అమూల్యాభిప్రాయములను ఇచ్చినందుకు వారికి నా నమోవాకములు.

"విహారశయ్యాసన భోజనాదులలో" నాకు సోదరుడును బహిఃప్రాణము నైన శ్రీ నూకల వెంకట రామశాస్త్రిగారిని (హవిర్యాజి) మరచుట ఆత్మవంచనయే ఆగును.

వారు నాకు 82 ప్రశ్నలను హోమ రూపముగా వ్రాసి యిచ్చిరి కనుకనే నేను దీనిని ముద్రింప గలిగితిని, కనుక వారికి నా అభినందనములు.

ఈ గ్రంథమును పరిశోధనచేసి పరిష్కరించి నిర్దుష్టముగాచేసి సలహాల నిచ్చిన శ్రీ లంక వెంకటరామశాస్త్రి ప్రభృతులకు నా నమోవాకములు.

రు. 125ల కు వాగ్దానమును చేసిన దాతలు ఇంతవరకు దానిని అంద చేయజాలక పోయినను ముద్రణము ఆగలేదు. ఇటుపైన ముద్రణము వారి సహాయముమీదనే ఆధారపడి యున్నది కనుక శీఘ్రముగా అందచేసి నా కార్యమునకు తోడ్పడవలయునని ప్రార్థన.

శ్రీశ్రీశ్రీ శృంగేరీ మఠాపతుల అమూల్యాభిప్రాయము ను, ఫొటోతోను సంకల్పాది ఆజ్యభాగాంతమైన పూర్వ తంత్రము కూడ శీఘ్రముగా ముద్రింప బడగలదు. అంతవరకు 100 కాపీలు మాత్రమే సిద్ధము చేయబడినవి

ఇట్లు,

నూకల సత్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ

సంహితా స్వాహాకార పద్ధతిః

(సంహితాఽఽత్మకః ప్రథమో భాగః)

వివేకవర్ధనీ ఉన్నత పాఠశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయేన
శిరోమణి నూకల సత్యనారాయణ శ్రౌతినా
వేదహవన ప్రవర్తకేన పరిశోధ్య సంకలితా

"సాంగ వేదార్థ సమ్రాట్" "అభినవాపస్తంబ" బిరుదాంకితైః
బ్రహ్మశ్రీ లంక వేంకటరామశాస్త్రి సోమయాజిభిః
పరిష్కృతా

శ్రీ శ్రీ శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జియ్యరు(గారు)
త్రిదండి స్వామినాం సమక్షే ఢిల్లీనగరే
అఖిల భారత వేదవిద్వద్వరేణ్యైకకంఠ్యేనాఽనుమోదితా

బ్రహ్మశ్రీగంటి సూర్యనారాయణ మహాగ్నిచిధ్యజ్వ
బ్రహ్మశ్రీ కపిలవాయి అగ్నిహోత్రశాస్త్రి ప్రభృతిభిశ్చ
బదరీనాథ-శ్రీశైల-తిరుపతి-ఢిల్లీ-హైదరాబాదు (నల్లకుంట)
విజయవాడ పలమంచలి (దిమిలి) ప్రభృతి క్షేత్రేషు
(యజు) చతుర్వేద స్వాహాకార రూపేణ అనుష్ఠితా సతీ
విజయతేతరామ్

ప్రథమ ముద్రణం : 2000

ప్రమాదీచ శ్రావణ శుక్ల పూర్ణిమా
15-8-1973 సం॥

మూల్యం : రు. 10/-

ఈ గ్రంథమును వలయువారు ఈ క్రింది చిరునామాకు వ్రాయవలయును.
N. S. Sastry H. No. 2-2-1130/8A Hyderabad 500044
నూకల సత్యనారాయణశాస్త్రి, కొత్త నల్లకుంట, హైదరాబాదు 500044

ముద్రాపకులు :
దక్షిణ భారత ప్రెస్,
ఖైరతాబాద్, హైదరాబాద్.

బోధాయన ధర్మసూత్రే చతుర్థప్రశ్నే అష్టమ ఖండికాయాం షోడశతమ శ్లోకః

శ్లో॥ ఋగ్యజు స్సామ వేదానా మథర్వాంగిరసామపి ।
దశ వారం తథా హోమః సర్పిషా సవన త్రయం ॥
పూర్వ సేవా భవేదేషా మంత్రాణాం కర్మ సిద్ధయే॥

వా. పూర్వసేవా పురశ్చరణ మితి యావత్.

పరాశర మాధవీయే (ప్రాయశ్చిత్త కాండే) ద్వితీయాధ్యాయే దశాంశ హోమోఽభిహితః

శ్లో॥ పాఠయేయు స్వకా న్వేదాన్ ఋగ్వేద ప్రభృతీ న్నరైః
దశాంశేన తతో హోమః గ్రహశాంతి పురస్సరః॥

స్మృతిసార సముచ్చయాదిషు వేదద్వయేన హోతవ్యం వేదై శ్చతుర్భి ర్హోతవ్యం. స్వ శాఖయావా హోతవ్యం. సంహితాహోమో విధీయతే. ఇత్యాదీని వేదహోమస్య ప్రమాణ వాక్యాని పరశ్శతాని పర స్సహస్రాణి సంతి.

శ్రీకృష్ణ యజుర్వేద, హవనస్య ధర్మశాస్త్ర విచారః

గోకర్ణ క్షేత్రా దాసీతః

హరిః ఓం. అథ సంహితాహోమే మంత్ర విభాగః. తత్ర ఋగాది సంహితాయాం ఋగంతే స్వాహాకారః యజు స్సంహితాయాం ఋఙ్మంత్రాః, యజుర్మంత్రాః, బ్రాహ్మణ మంత్రాశ్చేతి. ఋఙ్మంత్రాణాం ఋగంతే స్వాహాకారః. యజుర్మంత్ర విభాగే సూత్ర కారకృత విభాగేన హోమః.

యజు స్సంహితాయాః బోధాయన, ఆపస్తంబ సత్యాషాఢ కాత్యాయనాదయః శ్రౌతస్మార్త మంత్ర విభాగ కర్తారః.

అన్య సంహితా హోమస్య స్మృత్యా ప్రతిపాదితత్వాత్ స్మార్తః శ్రౌత మంత్ర విభాగేన హోమః। సర్వక్రతు ఫలం ప్రాప్నోతీతి శ్రుతేః

అథ యజుర్మంత్రేషు పూర్వోక్త సూత్రకారైః ఏకస్మిన్మంత్రే ఏకేన ఏకఏవ మంత్ర విభాగః కృతః. అన్యేన ఏకస్మి న్మంత్రే ద్విధావిభాగః

కృతః। యథా సంహితాయాం "ఇషేత్వోర్జేత్వా" ఇతి బోధాయనేన ఏకఏవ విభాగః కృతః। అస్మిన్నేవ మంత్రే ఆపస్తంబేన "ఇషేత్వా, ఊర్జేత్వా" ఇతి ద్వేధావిభాగః కృతః। ఈదృశ సూత్రకార కృత మంత్రవిభాగే విప్రతిపత్తౌకేన సూత్రేణ హోమోయుక్త ఇతి సందేహః.

ఏవం సందేహే యో యస్మిన్సూత్రే అధికృతః (యః యేన సూత్రేణ అధికృతః), తేన తదనుస్మృత్య హోతవ్యమితి కేచిత్.

ఏకామేవ తైత్తిరీయ యజుస్సంహితా మధికృత్య పూర్వోక్త సూత్రకారైః ఇష్టాపూర్తాదౌ అనేక మంత్ర విభాగ వినియోగాశ్చ ప్రతిపాదితాః। తేషాం విభాగానాం మధ్యే సంహితా హోమస్య పూర్తే సమావిష్టత్వాత్ సర్వశాఖిభిః సర్వ సూత్రకారకృత మంత్ర విభాగ బాహుళ్య హోమే తత్ర న విప్రతిపత్తిః, అన్య వేద హవనస్య పూర్తే సమావిష్టత్వాత్.

తథాహి అన్యత్ర బోధాయనేన ఇహచ తైత్తిరీయ సంహితాహోమే

అనేక సూత్రకార విభాగేషు యత్ర యత్ర ఆహుతి సంఖ్యాధిక్యం భవతి తత్ర తత్ర ఫలతారతమ్యం ద్రష్టవ్య మిత్యుక్తం.

తేనసర్వ సూత్రకారకృత విభాగేన సర్వైరపి హోతవ్యః. ఆహుతి సంఖ్యాబాహుళ్యేన ఫలాధిక్యస్య ప్రతిపాదితత్వాత్, ఇతి.

అత్ర సంహితాహోమే సారస్వత పాఠః, ఆర్షేయ పాఠశ్చేతి ద్వైవిధ్యం లక్ష్యతే. తత్ర సారస్వత పాఠస్య ఆచార్య విద్యారణ్య, మీమాంసాకారైః ప్రాయేణ స్వీకృతత్వాత్. ఆసేతు హిమాచల పర్యంతం సారస్వత పాఠస్యైవ విద్యమానత్వాత్, తథా బ్రహ్మసభాయాం సారస్వతైతిహ్యే సారస్వత పాఠస్యైవ అర్థసిద్ధివరదాన సద్భావాత్, సారస్వతపాఠేనైవ హోమో యుక్తః. నత్వార్షేయ పాఠేన.

యస్తు బోధాయనేన గృహ్యసూత్రే ఉక్తః కాండానుక్రమః. సః కాండానుక్రమ జ్ఞాపనాయ, వ్రతాచరణాయ చ. నాఽనుష్ఠానాయేతి.

కేచిత్ ఆర్షేయ క్రమేణ హోమ మిచ్ఛంతి. కింతు సర్వత్ర వేద పారాయణాదౌ సంహితా, బ్రాహ్మణం ఆరణ్యకంచేతి త్రేధా విభాగస్య ప్రదర్శనాత్, కాండ విభాగక్రమే త్రయాణాం విభాగానాం సంకలితత్వాత్ సారస్వత క్రమే ణైవ పారాయణ విధిః హోమ విధిశ్చ.

(బోధాయనేన కాండ విభాగః ఉక్తః నతుతత్త్రైవ ద్రష్టవ్యః)

అత్ర సంహితాహోమే ఏకాదశవిధా మంత్రాః—ఆసన్—తేచ:-

1. యజుర్మంత్రాః— ఉదా— ఇషేత్వా— ఆయురసి ఇత్యాదయః
2. ఋఙ్మంత్రాః ఉ. ఉభావా మింద్రాగ్నీ- అగ్నేనయేత్యాదయః
3. ప్రతీకమంత్రాః ఉ. ఆయుష్ఠ— ఆయుర్దా అగ్న ఇత్యాదయః
4. పూర్వానుషంగ మంత్రాః ఉపయామ గృహీతోసి మధుశ్చేత్యాదయః
5. ఉత్తరానుషంగ మంత్రాః సహస్రాణి సహస్రశః ఇత్యాదయః పూర్వోత్తరానుషంగ మంత్రాః యాతేఅగ్నేఽయాశయా
6. సంవాదమంత్రాః ఉదా- అగానగ్నిత్- అగన్ ఇత్యాదయః
7. ప్రైషమంత్రాః ఉదా- ఆశ్రావయ— అగ్నింయజ ఇత్యాదయః
8. ప్రతిగరమంత్రాః ఉ. ఓథామోదఇవ— ఉక్థంవాచి- ఇత్యాదయః
9. అనుజ్ఞా మంత్రాః బ్రహ్మన్ప్రస్థా స్యామః అగ్నీదగ్నీన్ విహర.
10. ఉపహోమ మంత్రాః-ఆయునాయస్వాహా-ఓంకారాయస్వాహా ఇత్యాదయః
11. సంహితాన్థ బ్రాహ్మణ మంత్రాః ఉ. వాయవ్యగ్ం శ్వేత మాలభేతం, దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్- ఇత్యాదయః.

సంహితాస్థ బ్రాహ్మణ మంత్రాణాం హోమం కేచిన్నేచ్ఛంతి బ్రాహ్మణస్థ మంత్రాణాం అర్థవాదరూప మంత్ర వినియోగ విధాయకత్వా న్నహోతవ్య మితి తేషా- మాశయః.

కేచి దనువాకాంతే హోమం కుర్వంతి తేచ సంహితా హోమస్యైవై ధత్వా త్సంహితాంతర్గత బ్రాహ్మణ వాక్యానాం సమూహేన అనువాకాంతే హోమో యుక్తః. మంత్ర ప్రకాశన రూప బ్రాహ్మణవాక్య హోమేన మంత్రప్రకాశన రూప మంత్రవ దపూర్వ సిద్ధిరితి వదంతి.

అన్యేచ భాష్యకారై ర్బ్రాహ్మణ వాక్యానాం మంత్ర దేవతా విధి ప్రకాశనతయా కృతత్వా త్త ద్విభాగ క్రమేణ హోతవ్య మితి వదంతి తద్యుక్తం.

యథా పూర్వాదౌ లింగోక్త మంత్రేణ ఆవాహనాదికం సిధ్యతి తథా భాష్య కారకృత దేవతా మంత్ర విధి విధాయక ప్రకాశనరూప వాక్య విభాగేన హోమే అర్థ సిద్ధిః. సర్వ సంహితాహోమ విధి ప్రకాశ స్స్యాదితి. తేన చరమ పక్షా శ్రయేణ బ్రాహ్మణ వాక్యానాం భాష్యకారకృత వాక్య విభాగ క్రమేణవా హోతవ్య మితి సిద్ధం.

ఇవాఖలు కృష్ణయజుర్వేద (సంహితా) హోమే కిం ప్రమాణం? కోవా అధికారీ? కింవా హవిః కిం వా స్వరూపం? తస్యేతి విచార్యతే.

తత్ర తావత్ కృష్ణ యజుర్వేద (సంహితా) హోమే కిం ప్రమాణ మిత్యా కాంక్షాయాం.

శ్లో॥ వేదద్వయేన హోతవ్యం ప్రథమాష్టక మాదితః । క్రమాద్దీక్షా పంచదశ దివసేష్వేవ శక్యతే॥ ఇతి స్మృతిసార సముచ్చయే వసిష్ఠః.

అష్టౌ సప్తేతి పంచదశాష్టకైః ప్రత్యహం ఏకేనాఽష్టకేనేతి యావత్పంచ దశదినం హవనం కర్తవ్యం.

ఋక్శాఖిని యజమానే ఆదౌ ఋక్సంహితాం యజుశ్శాఖినితు ప్రథమం యజుస్సంహితా। ప్రథమాధీత వేదస్య ప్రథమానుష్ఠానస్యోక్తత్వాత్.

నచ యజుర్వేదే అష్టక విభాగోఽస్తీతి వక్తుం యుక్తం. ప్రసిద్ధత్వా ద్వైదిక సంప్రదాయ పరంపరాయాం।

నాఽపి దశ మండలైః పంచకాండైశ్చ పంచదశ సంఖ్యా పూర్తేః తథా ఽనుష్ఠానం భవత్వితి శక్యం.

"ప్రథమాష్టక మాదితః" ఇత్యత్ర అష్టక శబ్దస్య స్పష్టతయా నిర్దిష్టత్వాత్॥

నను అత్ర సంహితా శబ్దాభావాత్ మంత్ర బ్రాహ్మణయోః వేద శబ్దాభి ధేయత్వాచ్చ వేదశబ్దేన కృత్స్నశాఖా. (సంహితా బ్రాహ్మణం ఆరణ్యకం చ) గృహ్యతామితిచేన్న-

శ్లో॥ ఘృతేన సంహితాం హుత్వా సకృదప్యథవాఽసకృత్ ।
దోషైర్జన్మ సహస్రోత్థైర్ముచ్యతే నాఽత్ర సంశయః॥
యో జపే ద్ద్వాదశా వృత్యా శతాదూర్ధ్వంతు సంహితాం।
సకృజ్జుహోతి చాఽఽజ్యేన తయోశ్చాఽపి ఫలం సమం॥

ఇతి బృహదాశ్వలాయనేన సంహితా శబ్దస్య కంఠరవేణో క్తత్వాత్.

నను వసిష్ఠవాక్యే సంహితా ద్వయేన హోమో విధీయతే। బోధాయనేన పునః ఏకేనైవ సంహితా శబ్దస్యైక వచనాంతత్వాత్। పరస్పరం నైతాస్మృతయః ప్రమాణ మితిచే న్న-

విరోధాఽభావాత్। తథాహి అధీత వేదద్వయేన వేదద్వయ హోమోఽను ష్ఠేయః। అనధీత వేదద్వయేన అధీతైక వేదేనచ స్వాధీత సంహితా హోమ అనుష్ఠేయ ఇతి.

(2) ననుకోఽత్ర సంహితాహోమే అధికారీ ఇత్యాకాంక్షాయాం.

శ్లో॥ అధీత వేద శ్చాచార అశ క్త శ్రౌత కర్మణి ।
దేవర్ణాఽపాకరణకామః సంహితాహోమ మాచరేత్॥
హవనే సర్వ మంత్రాణా మశ క్తః పఠనా దపి ।
సర్వయజ్ఞ క్రతు ఫలం ప్రాప్నుయా దనృణీ భవేత్॥

ఇతి వృద్ధ హారీతః.

వేదాధ్యయనేన కృతఋష్యృణాపాకరణః సదాచార సంపన్నః దేవర్ణాపా కరణ హేతుష శ్రౌత యజేష ద్రవ్యాద్యభావా దసమర్థశ్చేత్ సర్వయజ్ఞ క్రతు మంత్రాణాం హవనం కుర్యాత్। తేన దేవర్ణాపాకరణం భవతి.

అత్ర కేచిత్ కృష్ణ యజుర్వేద సంహితాయాం సర్వ మంత్రాణా మభా వాత్ సర్వయజ్ఞ క్రతు మంత్రాణాం హవనస్యాఽవశ్యకత్వాచ్చ దేవర్ణాపాకర ణాయ కాండానుక్రమ పాఠస్యైవ ప్రాశస్త్యాచ్చ। యజుశ్శాఖిభిః బోధాయనోక్త కాండానుక్రణెవ వేదహోమోఽనుష్ఠేయ ఇతి వదంతిః

న తదప్య యుక్తమితి వక్తుం యుక్తం విరోధాభావాత్.

కాఠకాశ్వమేధ సౌత్రామణ్యాదీనాం ప్రవర్గ్యా ద్యనేక ప్రకరణానాం చ బ్రాహ్మణాఽరణ్యకయో స్సమావిష్టత్వాత్.

అత్రాఽయం నిష్కర్షః। పాపాపనోదన కామేన కేవలం సంహితా హోమః కార్యః। దేవర్ణాపాకరణ కామేన పూర్ణ శాఖాంతర్గత మంత్రహోమ ఇతి వివేకః.

నను "యం యం క్రతు మధీతేతేన తేనాఽస్యేష్టం భవతి" ఇతి శ్రుతేః కేవలాఽధ్యయేన యాగఫల సిద్ధేః కిమర్థ మయం హవనాఽఽత్మకః కర్మ విశేషాశ్రయః ఇతిచే దుచ్యతే.

"యజ్ఞేన దేవేభ్యః" ఇత్యస్యాం శ్రుతౌ దేవర్ణాపాకరణాయ శ్రౌత యజ్ఞానామేవ ముఖ్యత్వేనోక్తత్వాత్- తదశక్తౌ సర్వమంత్ర హోమః తత్రాప్యశక్తస్యైవ అధ్యయనమాత్రం నతు శక్తస్య.

ఏతద్ధోమవిధి రగ్నిహోత్రాది దీక్షాగ్రహణాఽ సమర్థానామేవ విధీయతే.

బృహదాశ్వలాయన స్మృతౌ

శ్లో॥ నాఽధికారీతు దీక్షాయాం = దుత్తపనాగ్నినా (4 వ పేజీలో)

వా. శ్రౌతాగ్ని రపీత్యపినా స్మార్తాగ్నిమానపి స్మార్తాగ్నౌ కుర్యాదితి ప్రతీయతే। ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ రిత్యతేన పాప నివృత్తి ఫలకత్వం బోధ్యతే.

అద్యత్వే శ్రౌత యజ్ఞేషు ద్రవ్యాద్యభావ స్సార్వజనీనః పిరలఏవ సమర్థః తథా వేదహవనే ద్రవ్యాద్యల్పతయాఽపి కర్తుం సుశకత్వాత్.

యద్యపి నాఽయం సంహితాహోమః శ్రౌతః। స్మృత్యుక్తత్వా త్స్మార్తః తథాపి ఋక్శాఖిభిః "య స్సమిధాయ ఆహుతా యో వేదేన దదాశమర్తోఅగ్నయే। యో నమసా స్వధ్వరః" ఇత్యయం మంత్రః ఋక్సంహితా హోమే ప్రమాణేన కల్పితః। అస్మిన్మంత్రే వేదేనేతి పదస్య సంహితాంతర్గత సర్వమంత్ర హోమేనేతి యది బాధకాఽభావా దర్థోలభ్యతే చేత్। సంహితా నిషేధాఽభావాత్ కృష్ణయజుర్వేదాంతర్గత సర్వమంత్ర హోమేనేత్యర్థః కుతో న లభ్యతే। వేద శబ్దస్య కృష్ణయజుర్వేద సంహితాయామపి ప్రవృత్తే స్సత్వాత్। న హ్యాయం మంత్రః ఋగ్వేద పక్షపాతీ సర్వవేద సామాన్యత్వా న్మంత్రాణాం। అతః అయ మేవ మంత్రః కృష్ణయజుర్వేద హోమేపి ప్రమాణం భవితు మర్హతి.

తథాపి యద్యయం మంత్రః ఋక్సంహితాంతర్గ తత్వాత్। ఋక్సంహితా హోమేప్రమాణం న యజుస్సంహితాహోమ ఇతి చేత్తర్హి కృష్ణ యజుస్సంహితాయామపి "అగ్నావగ్నిశ్చరతి = భాగధేయం" ఇత్యయం మంత్రః కృ. య. సంహితాహోమే ప్రమాణం।

మంత్రేణ తత్తద్దేవతాభ్యో దీయమానం హవిః తత్తద్దేవతాభ్యః అర్పితం భవతు మా వ్యర్థం భూయాదితి సారాంశః.

కృష్ణయజుర్వేదస్థః అయం మంత్రః కృష్ణయజుర్వేదహోమే ప్రబలం ప్రమాణ మిత్యత్రన వివాదాఽవసరః।

తస్మాత్ శ్రుతేరపి సమ్మతః కృష్ణయజుర్వేద హోమః, ఏవం కృష్ణ యజుర్వేద హోమః ప్రామాణికః పరంపరాఽనుష్ఠీయమాణ ఇతి చ సిద్ధం।

నను నాస్తి సర్వత్రాఽనుష్ఠానం అతః సర్వైర్నాఽఽదరణీయ మితిచేన్నైవం,

ఋక్సంహితా స్వాహాకారస్యాఽపి సర్వత్ర సంప్రదాయాఽభావాత్। అనాదరణీయ మాపద్యేత। పూర్వైర్జై రనా చరితమితి నహి ప్రామాణికం కర్మ పరిత్యక్తుం యుక్తం। లోపస్యైవ ప్రసంగాత్।

యస్యపిత్రా వేదాధ్యధీతం అగ్నిహోత్రాద్యనుష్ఠితం సన్యాసో వా గృహీతః తేనైవ వేదాధ్యధ్యేతవ్యః నేతరైః। తేనైవాఽగ్ని హోత్రాద్యనుష్ఠేయం నాఽన్యైః తేనైవ సన్యాసో గ్రాహ్యః నాఽపరేణ.

ఇతి నియమే తస్య పుత్రాద్యభావాద్వా సత్యపి పుత్రే అధికారాఽభావాద్వా భాగ్యవైధుర్యా ద్వా అక్రియమాణే అప్రామాణ్యం స్యాత్।

అతః వేదాధ్యయనాదీనాం లోపఏవ ప్రసజ్యేత,

సంప్రతితు అధీత వేదాదయః అనుష్ఠితాఽగ్నిహోత్ర కర్మాణశ్చ అత్యల్ప సంఖ్యాకా ఏవేత్యత్ర న కస్యాఽపి వివాదః అతః సర్వత్రాఽనుష్ఠానాఽభావో న వేదహాపన ప్రమాణే హేతుః।

తస్మాత కృష్ణయజుర్వేద హోమ స్సర్వథా ప్రామాణిక ఏవేతి సిద్ధం శ్రుతి స్మృతి ప్రమాణ వచనైః।

ఋగ్విధానే శౌనకః 13 వ పేజీ

ఇత్థం సాధారణ్యేన స్వాధ్యాయ ధర్మానభిధాయ సంప్రతి హోమ ధర్మాన్ వక్తు ముపక్రమతే।

శ్లో॥ ఆదా వేవతు గాయత్ర్యా కర్మ కుర్వత శాంతయే॥
పుష్టయే ధన లోభాయ పశు లాభాయ భూతయే॥
ఏషా హి సంహితాదేవై స్సర్వబ్రహ్మ మయీ విచృత్।
అగ్రేణ తపసా దృష్టా విశ్వామిత్రేణ ధీమతా।
హోమాంశ్చ జప యజ్ఞాంశ్చ నిత్యం కుర్వీత చైతయా।
ఆజ్యం ద్రవ్య మనాదేశే జుహోతిషు విధీయతే।
సర్వపాపహరో హోమః ప్రత్యృచం చతిలై స్సహ।
గృహ్యోక్త విధినా సర్వం కర్మ కుర్వత తత్త్వవిత్॥

అథైతస్య వివరణ మిత్థం "అనాదేశే ఆజ్యం ద్రవ్య" మిత్యనేన అస్మిన్ సంహితాహోమ ఆజ్యం హౌమ్యం ద్రవ్యమితి సిద్ధం।

"సర్వపాప [redacted] తిలైస్సహ" ఇతి తిలహోమస్య సర్వపాప హరత్వ వక్షనాత్ తిల ద్రవ్యం కామ్యమితి సిద్ధం స్యాత్। తథాపి పాపనాశనస్య సర్వై రపేక్షితత్వాత్। తిలా అపి నిత్య ప్రాయాఏవ- తిలై రాజ్యేన చ హోతవ్య మిత్యర్థః.

"ప్రత్యృచమితి వదతా మంత్ర విభాగోఽజ్ఞాపిత ఏవం ఋక్శబ్దశ్చాఽత్ర ఛందోవాచీ యజుషామప్యేవ లక్షణం,

కృష్ణ యజుర్వేద సంహితాయాం మంత్ర విభాగః కథమితిచేత్

"ఉత్తరస్యాదినా పూర్వ స్యాఽఽవసానం వింద్యాత్" ఇతి న్యాయసూత్రాధారేణ సాయణాచార్య కృత వినియోగ సంగ్రహ కారికాణాం చాఽఽధారేణ మంత్ర విభాగః కార్యః.

యథా. శ్లో॥ ఇషే శాఖాం ఛిన త్త్యూర్జే మార్ష్టివాయేతి వత్సకాన్" ఇత్యాది-

బోధాయన ధర్మసూత్రే తృతీయ ప్రశ్నస్య నవమాధ్యాయే

అథాతోఽనశన విధిం వ్యాఖ్యాస్యామ ఇత్యాది మహాజజ్ఞో బ్రాహ్మణేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య" ఇత్యంతం. హోమపారాయణాదీనాం నియమా ఉక్తాః తేతత ఏవ జ్ఞాతవ్యాః.

తత్రైవ బోధాయన ధర్మసూత్రే

శ్లో॥ అథాత స్సం ప్రవక్ష్యామి సామర్గ్యజు రథర్వణాం ।

ఇత్యాది "న మాతాపితృ విద్వేష్టినావ మన్యేత కంచన" ఇత్యంతం కేచన నియమాః వేద చతుష్టయస్య

శ్లో॥ "పారాయణం యథోద్దిష్టం తథాహోమో విధీయతే"

ఇతి పారాయణవత్ హోమోప్యభిహితః। హోమద్రవ్య మాజ్యమితి చాభిహితం సందేహ నివృత్తికామై స్తదవశ్యం తత్రైవ ద్రష్టవ్యం. గ్రంథ విస్తర భయాదత్ర తన్నలిఖితం.

అస్యా గ్రంథస్యా తృతీయ పత్రే

శ్లో॥ "పారయేయు స్స్వకా న్వేదాన్ = పురస్సరం"

ఇత్యయం శ్లోకః "బ్రహ్మహానరకస్యాంతే," ఇత్యారభ్య "శ్వేతకుష్ఠం వినశ్యతి" ఇత్యంతం పరాశర స్మృతౌ ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణే ద్వితీయాధ్యాయే ఉక్తం ఆంధ్రభాషా పుస్తకేషు ఏతే శ్లోకాః న సంతి.

ఋగ్విధానే శౌనకేన త ఏవ శ్లోకాః ఉదాహరణార్థం గృహీతాః, శాంతి కమలాకరేణాపి- తఏవ శ్లోకా ఉదాహృతాః అతః దేవనాగరీ భాషాయాం ఋగ్విధానం పరాశర స్మృతి శ్చ ద్రష్టవ్యేతి ప్రార్థ్యతే.

సవరణ : 156-57 పేజీలు తారుమారైనందున 55 కాగానే 57-56-58 పేజీలను అనువాక సంఖ్యా ప్రకారము చదువవలెను.

కృష్ణ యజుర్వేదే కతిచిత్ స్వాహాకారవ న్మంత్రాః

1. పురస్తా త్స్వాహాకారవ న్మంత్రాః

"స్వాహాత్వా సుభావ స్సూర్యాయ" "స్వాహాహోరంతరిక్షాత్" "స్వాహేర్ద్వ నభసం మారుతం గచ్ఛతి"

మధ్యే స్వాహాకారవన్మంత్రాః

"దేవాగాతు విదోగాతుం" "మాతలీ కవ్యైః" "జుష్టోవాపో భూయాసం" ఇత్యాదయః

ఉపరిష్టా స్వాహాకారవ న్మంత్రాః

ప్రయాసాయస్వాహా కూపాభ్యస్వాహా అగ్నయేస్వాహా ఇత్యాదయః

పురస్తా దుపరిష్టాచ్ఛ స్వాహాకారవన్మంత్రాః

"స్వాహాధిమాధీతాయస్వాహా ఇత్యాదయః

ఏవం కృష్ణయజుర్వేదే కతిపయ మంత్రాః స్వాహాకారవంత ఆమ్నాతాః నిర్దిష్టేషు స్వాహావన్మంత్రేష్వపి ప్రదానాః ప్రదానార్థక స్వాహాకారభేదేన ద్వైవిధ్యం పరికల్పితం తత్ర సంశయః।

కిమే తేషాం హోమే వినియోగః ప్రదానార్థక స్వాహాకారాంతరయుతానాం ఉత కేవలానా మితి.

కింతావత్ప్రాప్తం న కేవలానాం హోమే వినియోగ స్సంభవతి। హోమస్య త్యాగాత్మకతయా మంత్రమధ్య పతితస్య స్వాహాకారస్య మంత్రావయవతయా ప్రదానార్థత్వాఽభావాత్ అంతే పునః ప్రదానార్థక స్వాహాకారః ప్రయోక్తవ్య ఇతి

అతఏవ భగవాన్ జైమినిః సంకర్షణకాండే స్వాహకృత్య। 14 అధ్యాయము 1వ పాదము 18 వ సూత్రము వషట్ ఇతి సూత్రాభ్యాం క్రమేణ "స్వాహా కృత్య బ్రహ్మణాతే జుహోమి." "స్వాహాకృత మింద్రాయ తం జుహోమి। ఇత్యాదా వుపసర్జనత్వేనాన్వితానాం స్వాహాకారాణాం ముఖ్య విశేష్యాభావాత్ ద్రవ్యస్తుతి ద్వారైవ వాక్యార్థ సమన్వయాత్ అప్రదానార్థత్వం.

"వషత్తే దిష్టవాగ ఆకృణోమి" ఇత్యత్ర వషట్పదస్య స్వాహాకృత శబ్ద వత్ నమాసాభావేన స్వతంత్రతయా ప్రదానార్ధ త్వే ప్రాప్తే ఆకృణోమి ఇత్యత్ర పదన్వయేన అస్వాతంత్ర్యా విశేషాత్ అప్రదానార్ధకత్వం నిర్ణీయ తత్ర తత్ర ప్రదానార్ధక స్వాహాకారాంతరం బ్రూతే

తథా హి। అధ్వర్యుకాండ పఠిత ప్రవృతామితి హోమేతు "జుష్టోవాచో భూయాసం" ఇతి మంత్రే స్వాహాకార సత్వేపి తస్మిన్మాధా స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహా ఇతి మంత్రాంతే పునః స్వాహాకారయోజనా దరీదృశ్యతే। కేశవాది ప్రాచీన ప్రయోగేషు ఏవం బగలా ముఖ్యాది తాంత్రిక మంత్రేష్వపి మంత్ర మధ్యేస్వాహాకార సత్వేపి మంత్రాంతే పునః స్వాహాకారః ప్రయోజ్య ఇతి తంత్ర విద్భిరుక్తత్వాత్.

నచ అసంత్య స్వాహాకారస్య స్థానచ్యుత నఖ కుండలాదీనాం కండూయ నాలంకరణాది కార్యా క్షమత్వమివ నప్రదానార్థకత్వం।

భగవతా ఆశ్వలాయనేన యదుక్తం శ్రౌత సూత్ర ప్రథమాధ్యాయస్య ఏకాదశ్యాం ఖండికాయాం "స్వాహాకారాంతై ర్మంత్రై ర్నచే న్మంత్రే పఠితః" ఇతి వ్యాఖ్యైచైత ద్వృత్తికృన్నారాయణః.

యత్ర క్వాపి మంత్రే స్వాహాకారో న పఠితః. తథా అంతే స్వాహాకార కర్తవ్యః. యత్రక్వాపి పఠితశ్చేత్ న ఏవ ప్రధానార్థకో భవతీతి। అతఏవ అగ్ని ష్టోమస్థ సౌత్యేహావి హౌత్రకాండ పఠిత ప్రవృతాప్రృతి హోమే "స్వాహా వాచే" ఇత్యాది మంత్ర చతుష్టయే నాంతే స్వాహాకారః. తత్రాపి మంత్ర పఠిత స్వాహా కార ఏవ ప్రదానార్థక ఇతి మంత్రాంతే ప్రదానార్థకాన్య స్వాహాకారం నప్రయో క్తవ్యమితి యదుక్తం తదాశ్వలాయనోక్త శ్రౌతకర్మ విషయం నత్వాపస్తంబ బోధాయనాది ప్రోక్త స్మార్తకర్మ విషయం.

తథాహి జుష్టోవాచో భూయాసం ఇత్యస్మిన్మంత్రే స్వాహాకార సత్వేపి మంత్రాంతే పునః ప్రధానార్థక స్వాహాకారస్యయాజ్ఞిక ప్రయోగమ దర్శనాత్। ఏవమేవ సర్వత్ర వేద హోమేపి ఉన్నేయః.

పరాశరస్మృతౌ ప్రాయశ్చిత్తకాండే

శ్లో॥ య స్స్వశాఖాం పరిత్యత్య్య పారక్యా మధిగచ్ఛతి।
సశూద్రవ ద్బహిష్కార్య స్సర్వకర్మసు గర్హితః।
పారం పర్యాగతో యేషాం వేద స్సపరి బృహణః।
తచ్ఛాఖం కర్మ కుర్వీత తచ్ఛాఖాధ్యయనం తథా।
అధీత్యశాఖా మాత్మీయాం పరశాఖాం తతః పఠేత్।
అధీత్య చతురో వేదాన్ సాంగోపాంగ పద క్రమాత్॥

కా స్వ శాఖా కా పర శాఖా

ఆపస్తంబ ధర్మసూత్రే పథమ ప్రశ్నే తృతీయః పటలః (201 పేజీ)

సూ. "ధర్మేణ వేదానా మేకైకాం శాఖామధీత్య శ్రోత్రియో భవతి." ఉజ్జ్వల వ్యాఖ్యా అస్య సూత్రస్య- "యా పూర్వైః పరిగృహీతా అధ్యయనాను ష్ఠానాభ్యాం సా ప్రతివేదం స్వ శాఖా। తా మధీత్య శ్రోత్రియో భవతీతి నతు ప్రతివేద మేకైకా మధిత్య శ్రోత్రియో భవతీతి। లోకవిరోధాత్ లోకేహి యాం కాంచన ఏకాం శాఖా మధీయానః శ్రోత్రియో భవతి ఇతి ప్రసిద్ధః.

మనుస్మృతౌ ఏకాదశాధ్యాయే 262 తమః శ్లోకః

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణే

శ్లో॥ ఋక్సంహితాం త్రిరభ్యస్య యజుషాంవా సమాహితః। సామ్నాం వాసరహస్యానాం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ అస్య శ్లోకస్య కుల్లూక భట్టవ్యాఖ్యా ఋక్సంహితాం మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మికాం నతు మంత్రాత్మికాం అనంతరం వేదే త్రివృతి" ఇతి ప్రత్యవమర్శాత్ యజుషాంవా మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మికాం సంహితాం సామ్నాంవా బ్రాహ్మణోపనిషత్సహితాం వార త్రయం అభ్యస్య సర్వపాపైః ప్రముక్తో భవతీతి.

వేద హవనాదేః ఆరంభకాలః

శ్లో॥ ఈశ్వరా రాధనార్థంవా హ్యథవా పాప నుత్తయే। యథైవ జాయతే విత్తం చిత్తం శ్రద్ధా సమన్వితం। తదేవ పుణ్యకాలస్స్యా ద్యతోఽనిత్యం హి

జీవితం॥ అత స్సర్వేషు కాలేషు జపస్యారంభణం శుభం। అనధ్యాయేన సంధ్యాయా మపరాహ్ణే కథంచన। పత్న్యాం రజస్వలాయాంచ వేదారంభో న సిధ్యతి। కామ్యార్థేతు కృతే హోమే కాలం సంశోధ్యమేవచ॥

అత్ర పరశురామః

శ్లో॥ సోమసౌమ్య గురుశుక్రవాసరాః సర్వ కర్మసు భవన్తి సిద్ధిదాః। అనధ్యాయతిథీన్ సర్వాన్ రిక్తాష్టమ్యౌ విహాయచ। ఇతరాసుచ కర్తవ్యో వేదారంభ శ్శుభప్రదః। వైశాఖే శ్రావణేవాపి అశ్వినే మార్గశీర్షకే। మాఘఫాల్గుణయోర్వాపి శుక్లపక్షే శుభే దినే। దేవనక్షత్ర యుక్తేచ వేదారంభ శ్శుభప్రదః। కార్తికే స్వర్ణ లాభస్యా దితికేచిద్వదంతిహి.

ప్రతాప నారసింహే కృష్ణ యజుర్వేదీనాం ఋషిఛందో దైవతా నియమోనాస్తీతి నిరూపితం

శ్లో॥ నైవబ్రూయాదృషిచ్ఛందః శ్రౌతే స్మార్తేచ కర్మణి। మంత్రాదౌ ప్రణవస్తద్వ ద్దేవస్వామి మతేసతు।

ఛందోభాష్యే

శ్లో॥ వక్తవ్యం చ్ఛంద ఆదౌతు ఋషిః పశ్చాత్ ప్రకీర్తితః।
దేవతా వినియోగచ్చ తైత్తిరీయక పాఠకైః॥

చరణం వ్యూహభాష్యే యజుర్వేద లక్షణం

శ్లో॥ మంత్ర బ్రాహ్మణయో ర్వేద స్త్రిగుణో యత్ర పఠ్యతే।
యజుర్వేద స్సవిజ్ఞేయ అన్యేశాఖాంతరా మతాః.

ఏవం ఆపస్తంభసూత్రం బోధాయన శ్రౌత సూత్రం విద్యారణ్యం వినియోగ సంగ్రహంచ దృష్ట్వా శ్రీ లంక వేంకటరామశాస్త్రిభిః, మయాచ సంశోధ్య లిఖిత మేతత్. అస్మిన్ యత్ర కుత్రాపి ప్రమాదో వర్తతేచేత్ విద్వద్భి స్సూచనా దేయేతి ప్రార్థనా.

విద్వజ్జన విధేయః వేదహవన ప్రవర్తకః
నూకల సత్యనారాయణశాస్త్రి, 2-2-1130/8ఏ.
కొత్త నల్లకుంట, హైదరాబాదు-44.

శ్రీ గణేశాయనమః

అథ కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా హోమ సంకల్పః

ఉదగయన ఆపూర్వమాణపక్షే పుణ్యే నక్షత్రే సపత్నీకో యజమానః కృత నిత్యక్రియో దర్భేష్వాసీనః, పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య ఏవం... ప్రీత్యర్థం ఇహ జన్మని జన్మాంతరేవా జ్ఞానతోఽజ్ఞానతోవా మయాకృత వీర హత్యాద్య శేషోపపాతక మహాపాతక క్షయ పూర్వకం అధీత తైత్తిరీయశాఖోక్త సర్వ క్రతూనాం యజన ఫల ప్రాప్తి ద్వారా దేవర్ణాపాకరణార్థం, ఋణత్రయా పాకరణార్థంచ, కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా బ్రాహ్మణాఽఽరణ్యకాత్మ కాఽశీతిద్వయస్య సమిద్ద్రవ్యేణ- కేవలాజ్యేన- కేవల చరుద్రవ్యేణ ఆపస్తంబ సూత్రోక్త మంత్రవిభాగ క్రమేణ కేవల బ్రాహ్మణ మంత్రాణాం 'జపపక్ష మాశ్రిత్య' (అనువాకాంత హోమపక్ష మాశ్రిత్య,) సారస్వతపాఠక్రమేణ (దశ) వేద పారాయణ పూర్వకం సగ్రహ మఖంత్రి-షణ్ణవ ద్వాదశ రాత్రాది దీక్షా మవలంబ్య కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితాహోమం కరిష్యే॥

కేవల సంహితాహోమస్య సంకల్ప ప్రకారః

ఏవం ప్రీత్యర్థం ఇహ జన్మని జన్మాంతరేవా జ్ఞానతోఽజ్ఞానతోవా మయా కృత వీర హత్యాద్యశేషోపపాతక మహాపాతక క్షయ పూర్వకం అధీత తైత్తిరీయ సంహితోక్త క్రతూనాం యజన ఫలప్రాప్తి ద్వారా సమస్త పాపక్షయార్థం కృష్ణ యజుర్వేదీయ కేవల సంహితాహోమం ఘృతాక్త తిల ద్రవ్యేణ ఆపస్తంబ సూత్రోక్త మంత్రవిభాగ క్రమేణ కేవల సంహితాంతర్గత మంత్రాణాం హోమపక్ష మాశ్రిత్యసంహితాంతర్గత బ్రాహ్మణ మంత్రాణాంజపపక్ష మాశ్రిత్య(అనువాకాంత హోమపక్ష మాశ్రిత్య) సారస్వత పాఠక్రమేణ (దశ) వేద పారాయణపూర్వకం సగ్రహమఖం త్రి షణ్ణవ ద్వాదశాది రాత్ర దీక్షా మవలంబ్య కృష్ణ యజుర్వేదీయ కేవల సంహితామాత్ర హోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥

తదంగత్వేన గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్॥ తతః ఆచార్య బ్రహ్మాద్యృత్విగ్వరణంచ కరిష్యే॥ ఆచార్యం బ్రహ్మాణం సదస్యం వేదపాఠకాన్ గాయత్రీజప-చండీ పారాయణాద్యర్థం యథా విభవం వృత్వా మధుపర్కేణార్చయేత్॥

ఆచార్యః ప్రాణానాయమ్య॥ పూర్వోక్త ప్రకారేణ సంకల్ప ముచ్చార్య కృష్ణ యజుర్వేద హవనం ఋత్విగ్భిస్సహ యజమాన నియుక్తః కరిష్యామి॥

చతుర్థపృష్ఠే లిఖిత క్రమేణ ఋత్విగ్వరణాదికం కుర్యాత్॥

అపరేణాగ్ని మీశాన్య దిగ్భాగే విస్తృత చతురస్రే రుద్రయామళోక్త వేద యంత్రం సువర్ణ రజత తామ్ర భూర్జపత్రాద్యన్యతమే విలిఖ్య ప్రాణ ప్రతిష్ఠాం కృత్వా వేద గాయత్ర్యా షోడశోపచారైః పూజయేత్॥ (తద్యంతం పృథక్పత్రే ముద్రితమస్తి)

బ్రహ్మయంత్రం నిర్మాయ

నవావరణాని లిఖిత్వా పంచప్రస్థ పరిమితైః వ్రీహిభి ర్యవైర్వా అరత్ని మాత్రం సమ చతురశ్ర స్థండిలం కల్పయిత్వా తన్మధ్యే కలశం ప్రతిష్ఠాప్య తస్మిన్యంత్రం ప్రతిమాంవా పంచామృతైః ప్రతిమా శోధనం కృత్వా। తస్మిన్ దర్భేషు సూత్రవేష్టితం సుదృఢం అవ్రణం కుంభం స్థండిలమధ్యే నిక్షిప్య

బ్రహ్మజజ్ఞానమితి తిరః పవిత్ర మద్భిః పూరయిత్వా అపోవా ఇదగ్ం సర్వం" ఆపోహిష్ఠేతి మంత్రైశ్చ భూర్భువ స్సువరోమితి కుంభే యవాఽక్షత తండులా నావపతి అనంతరం కుంభే వరుణ మావాహ్య। షోడశోపచార పూజాం కృత్వా యంత్ర దేవతా ఆవాహయేత్॥

ఆవరణ దేవతావాహనం నవావర ణార్చనం కుర్యాత్। యథా॥

ప్రథమావరణం

భూపురత్రయ స్యాష్టదిక్షు ఇంద్రాది లోకపాలాన్వేదమంత్రై ర్నామ మంత్రైర్వాఽఽవాహయేత్॥

సంకల్ప్య = ఏవం ప్రీత్యర్థం ఇంద్రాది ప్రథమావరణార్చనం కరిష్యే॥

శ్లో॥ సమ్యఙ్మయ — ప్రథమావరణార్చనం.

షోడశోపచార పూజాం కృత్వా॥ శ్లో॥ అభీష్టసిద్ధిం = ర్చనం॥

అథ ద్వితీయావరణార్చనం

తదంతర్ద్వాదశదకోణేషు ద్వాదశాదిత్యా నావాహయేత్॥

సంకల్ప్య ఏవం–ప్రీత్యర్థం ఇంద్రాది ద్వితీయావరణ పూజాం కరిష్యే॥

శ్లో॥ ఇంద్రో ధాతా భగః పూషా మిత్రశ్చ వరుణ స్తథా ।
అర్యమాంశు ర్వివస్వాంశ్చ త్వష్టా చ సవితా తథా ।
విష్ణుశ్చ ద్వాదశాఽఽదిత్యా ఆగమోక్తా న్విభాషయా॥

శ్లో॥ వైకర్తనో వివస్వాంగో మార్తాండో భాస్కరో రవిః ।
లోకప్రకాశకో లోక సాక్షీ చైవ త్రివిక్రమః ।
ఆదిత్యశ్చైవ సూర్యశ్చాఽప్యంశుమాలీ దివాకరః।
ఇత్యేతా స్ద్వాదశాదిత్యా నాగమోకా న్విభాషయా॥

శ్లో॥ సమ్మృణ్మయ— ద్వితీయావరణార్చనే। వేదమంత్రై ర్నామమంత్రైర్వా షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్॥

శ్లో॥ అభీష్టసిద్ధిం = ద్వితీయానరణార్చనం

అథ తృతీయావరణార్చనం

తదంత ర్ద్వాదశ పత్రేషు ఏకాదశ రుద్రా నోంకార ద్వాదశకా న్వేద మంత్రై ర్నామమంత్రైర్వావాహ్య పూజయేత్॥ ఏవం = ప్రీత్యర్థం అజైకపాదా ద్యేకాదశ రుద్రాత్మక తృతీయావరణపూజాం కరిష్యే॥

శ్లో॥ అజైక పాదహిర్బుధ్న్యో విరూపాక్షో హరస్తథా ।
త్ర్యంబకశ్చ సురేశశ్చ సావిత్రోఽథ జయంతకః ।
ఇత్యేకాదశ రుద్రాస్యుః పినాకీ చాపరాజితః।
ప్రభ్రాజమానా వ్యవథా—తా వేదోక్తావిభాషయా॥

సంకల్ప్య ఏవం ప్రీత్యర్థం అజైకపాదాది తృతీయావరణపూజాం కరిష్యే॥ శ్లో॥ సమ్మృణ్మయ=తృతీయావరణార్చనే నామమంత్రై షోడశోపచారపూజాం కృత్వా॥ శ్లో॥ అభీష్టసిద్ధిం తృతీయావరణార్చనం.

అథ చతుర్థావరణార్చనం

తదంత రష్టపత్రేషు అష్టవసూ నావాహ్య పూజయేత్॥

శ్లో॥ ధ్రువోఽధర్వాచ సోమశ్చా ప్యాపోఽనిలోఽ నల స్తథా। ప్రత్యూషశ్చ ప్రభాసశ్చ త్వష్టా వసవ ఈరితాః । "అగ్నిశ్చ జాతవేదా"శ్చ త్వష్టావా వేద చోదితాః॥

సంకల్ప్య-ఏవం=ప్రీత్యర్థం ధ్రువాద్యష్టవస్వాత్మక చతుర్థావరణ పూజాం కరిష్యే.

శ్లో॥ సమ్పూజ్య = చతుర్థావరణార్చనే। నామమంత్రై షోడశోపచార పూజాం కృత్వా. అభీష్టసిద్ధిం = చతుర్థావరణార్చనం.

అథ పంచమావరణార్చనం

తదష్ట పత్రాంతర్గత పత్రబాహుషు ప్రాజాపత్యా కాండర్షీనావాహ్య పూజయేత్. ఏవం = ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాండర్ష్యాత్మకం పంచమావరణ పూజాంకరిష్యే॥ సమ్పూజ్య = పంచమావరణార్చనం.

ఏవమష్టపత్రబాహుషు కాండర్షీనావాహ్య తదంతర్వృత్తమధ్యే సరస్వతీ గాయత్రీం; ధాతృపత్న్యైచ విద్మహే సరస్వత్యైచ ధీమహి । తన్నో వాణీ ప్రచోదయాత్॥ ఇత్యావాహ్య తదంతర్ద్వితీయ వృత్తమధ్యే బ్రహ్మ గాయత్రీం వేదాత్మనాయ = ప్రచోదయాత్ । ఇతి బ్రహ్మాణం చావాహ్య పంచమావరణ పూజాం కృత్వా అభీష్టసిద్ధిం = పంచమావరణార్చనం,

అథ షష్ఠావరణం

తదంత షట్కోణేషు శిక్షావ్యాకరణాది షడంగాన్యావాహ్య. ఉక్త షట్కోణ బాహుషు షడ్దర్శనాని చావాహ్య పూజయేత్.

శిక్షా వ్యాకరణం ఛందో నిరుక్తం జ్యోతిషం తథా । కల్ప శ్చేతి షడంగాని వేదస్యాహు ర్మనీషిణః॥

శ్లో॥ సాంఖ్యశ్చ యోగ శాస్త్రంచ న్యాయ వైశేషికే తథా। పూర్వోత్తరేచ మీమాంసే క్రమా త్షడ్దర్శనాని చ ।

సంకల్ప్య శిక్షావ్యాకరణాది షష్ఠావరణ పూజాం కరిష్యే. సమ్పూజ్య వసేత్ = షష్ఠమావరణార్చనం, షోడశోపచార పూజాం సమాప్య అభీష్టసిద్ధిం = షష్ఠమావరణార్చనం.

అథ సప్తమావరణం

తదంత శ్చతుష్కోణే ప్రాగాదిదిక్షు ఋగాదయ చత్వారో వేదాః క్రమాదాయుర్వేద, ధనుర్వేద, గాంధర్వవేద, ఆగమ మంత్రశాస్త్ర శిల్పాసహితానావాహ్య పూజయేత్.

అథాష్టమావరణం

తదంత స్త్రికోణేషు సప్రణవా స్తిస్రో వ్యాహృతయః. త్రికోణ బాహుషు గాయత్ర్యాస్త్రయః పాదా, శ్చావాహ్య పూజయేత్.

అథ నవమావరణ పూజా

మధ్యే వర్తులే ఐం బీజాధిష్ఠాత్రీం సర్వవిద్యా స్వరూపిణీం మహా సరస్వతీం "ప్రణోదేవీ సరస్వతీతి మంత్రేణ తద్గాయత్ర్యాచావాహ్య.

తత్పార్శ్వే ఓం బీజాధిష్ఠాతారం సర్వవేదాత్మకం షడంగ సహితం శబ్ద బ్రహ్మాణం వేదాత్మనాయ — యాత్.

బ్రాహ్మణాని, తిహాసాః స్పురాణాని, కల్పా స్గాథా, నారాశగ్ంసీ, శ్చావాహ్య బ్రహ్మపజ్ఞానం వేదాత్మనాయేతి షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ । అభీష్టసిద్ధిం॥ ఇతి నవమావరణం బ్రహ్మాది నవావరణ దేవతానాం సమష్ట్యావా నామ మంత్రైః పూజయేత్.

వేద మాతుర్గాయత్ర్యా స్సహస్రనామభి రష్టోత్తరశత నామభిర్వా త్రికాలే పూజయేత్॥

అథ పంచాశత్కుశైః (వత్సజాను సదృశం, మూత సదృశంవా త్రివృ చ్ఛిరసం ఊర్ధ్వాగ్రం వేదం కృత్వా భూర్భువస్సువరితి మంత్రేణ నిధాయ యంత్రస్య అగ్న్యుత్తారణాది సంస్కారం కుర్యాత్. యంత్రస్య స్వరూపః,

శ్లో॥ సర్వస్వత్యా సమాశ్లిష్టం పార్శ్వే పరమ పూరుషం ।
అక్షమాలా భయాభీష్ట కమండలు ధరం పరం॥

అస్యాం ప్రతిమాయాం। హేదేవా వేదబ్రహ్మాణం మావాహ్య। బ్రహ్మజజ్ఞానం– వేదాత్మనాయ విద్మహే। ఓం వేద బ్రహ్మణేనమః వేద బ్రహ్మాణ మావాహ యామి। ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కృత్వా। బ్రహ్మ గాయత్ర్యా షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్।

తతః అగ్ని మంథనం। శ్రోత్రియాగారాదగ్ని మాహృత్యా। స్థండిలో ల్లేఖనాదాజ్యభాగాంతం కృత్వా॥

బోధాయన ధర్మసూత్రే తృతీయప్రశ్నే నవమాధ్యాయః

గామాత్వాప్రాచీ ముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య। ఆజ్యే నైతాభ్యో దేవ తాభ్యో జుహోతి॥

I. అగ్నయేస్వాహా 2. సోమాయస్వాహా 3. ఇంద్రాయస్వాహా 4. బృహస్పతయేస్వాహా 5. ప్రజాపతయేస్వాహా . 6. విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా 7. బ్రహ్మణేస్వాహా 8. ఋగ్భ్యస్స్వాహా 9. యజుర్భ్యస్వాహా 10. సామభ్యస్వాహా 11. శ్రద్ధాయైసాంహా 12. ప్రజ్ఞాయైస్వాహా 13. ధారణాయైస్వాహా 14. సరస్వతయేస్వాహా 15. శ్రియైస్వాహా 16. హ్రియైస్వాహా 17. సావిత్ర్యైస్వాహా 18. సవిత్రేస్వాహా॥

నివీతీ

ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా సోమాకాండర్షయే స్వాహా అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్వాహా సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా యాజ్ఞికేభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యయా స్వాహా వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్వాహా. హవ్యవాహాయ స్వాహా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా వారుణేభ్య స్వాహా (ఉపవీతీ) అనుమత్యై స్వాహా, భూస్స్వాహా, భువస్స్వాహా, సువస్స్వాహా, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥

ఇత్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా ద్రవ్యత్యాగ సంకల్పః

రుద్రయాగపద్ధతౌ

ఆజ్యభాగాంతే ద్రవ్య త్యాగః

ఇమాని హవనీయ ద్రవ్యాణి సమిదాజ్య చరు రూపాణి యాయా యక్ష్యమాణ దేవతా స్తాభ్యస్తాభ్యో మయా పరిత్యక్తాని నమమ. యథా దైవతమస్తు. తతః ప్రధాన దేవతా హోమాదికం యథోపదిష్టం కుర్యాత్. ముఖాహుత్యంతే గాయత్ర్యా అష్టోత్తరశతం ఆజ్యేన హుత్వా

కర్మవిపాకే షష్ఠ తరంగే 60 పృష్ఠే

"యద్యపి స్వత్వ త్యాగః యజమానే నకార్యః. తథాపి బహు కర్తృక హోమే త్యాగస్య భిన్నకాలత్వేన త్యాగకాలస్య జ్ఞాతు మశక్యత్వా ద్ధోమోపక్రమ ఏవ దేవతాస్మృత్వా యజనీయ ద్రవ్యంచ మనసి నిధాయ ఇదం హవనీయ ద్రవ్యం యథా దైవతమస్తు. ఇతి స్వత్వ వర్జితాం కుర్యాత్॥

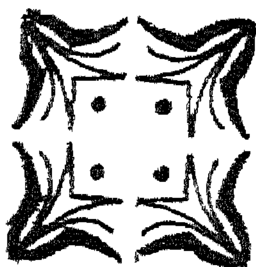
తతః గణపతయే వరాహుతి పూర్వకం ప్రథమాష్ట హవనం కుర్యాత్।
హోమాంతే ప్రత్యహంకలశపూజనం బ్రహ్మణ స్తర్పణంచ కుర్యాత్॥

ఏవం ద్వితీయాది దివసేషు హోమః తదనంతరం స్విష్టకృదా ద్యుత్తర తంత్రంచ కుర్యాత్॥

స్విష్టకృదంతే ప్రాయశ్చిత్తా హుతీర్హుత్వా. పూర్ణాహుతేః ప్రాక్ యంత్ర దేవతాభ్యః ఆవరణ దేవతాభ్యః నామమంత్రేణ సకృద్భవతి. ఆజ్యేన హోమః. తతః పూర్ణాహుత్యాది వసోర్ధారాంతం కృత్వా ఉత్తర పరిషేచనా త్ప్రాక్ బ్రహ్మజజ్ఞానమితి హుతశేషం బలిం దద్యాత్॥

తతః ఉత్తర పరిషేచనాది హోమశేషం సమాప్య కలశదేవతా స్సంపూజ్య కలశోధక మార్జనాంతే గోదానాది దశదానాని కలశదానంచ దత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం దత్వా బ్రాహ్మణా న్భోజయేత్॥ తతః ఆశిషో గృహీత్వా యధేచ్ఛం విహరేత్.

తరువాయి 5 వ పేజీ నుంచి హోమం ప్రారంభము

శ్రీ ర స్తు

శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జియ్యర్ త్రిదండీ స్వామివారి

సమక్షమున

అఖిల భారత వేదవిద్వద్వరేణ్యుల సంయుక్తాభిప్రాయము

అఖిల భూమండల మండనాయమాన భారతదేశ ప్రధాన రాజధాన్యాం హస్తినాపురాపరనామక దేహళీనగర్యాం రామలీలా నామక ప్రదేశే 4-4-73 ఆరభ్య 12-4-73 శ్రీరామనవమీ పర్యంతం అస్మాభిః ప్రచాలితే అ భా. వేదవిద్వత్సమ్మేళనే అస్మత్సమక్షం.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ పూరీ శంకరాచార్యాణాం శ్రీ పరమహంసేత్యాది బిరుదాంకితానాం శ్రీ శంకరాచార్యాణాం పురతః శ్రీ కాంచీక్షేత్ర వాసినాం ప్రతివాది భయంకరేత్యాది బిరుదాంకి తానాం శ్రీ అన్నంగరాచార్యాణాంచ సవిధే అఖిల భారత వేద విద్వద్వరేణ్యానాం పురస్తాచ్చ.

సాంగవేద విద్వన్మణి, వైయాకరణభూషణ, వేదహోమ ప్రవర్తకేత్యాది బిరుదావళీ విరాజితైః శికింద్రాబాదు మున్నాలాలు సంస్కృత కళాశాలా ప్రధానాధ్యాపకైః ప్రకృత యాగ సర్వోపద్రష్టృభిః శ్రీ వి. రామస్వామి శాస్త్రి ఘనపాఠిభిః చతుర్వేదహోమ విషయః తత్రాపి మంత్ర బ్రాహ్మణ సంకీర్ణాయాః తైత్తిరీయ శాఖాయాః సంపూర్ణహోమ రూపవిషయః విశేషతః వివిధ యుక్తి శిష్టాచారాది, ప్రదర్శన పూర్వకం శ్లో॥ ఋగ్యజుస్సామవేదానా మథర్వాంగిర సామపి. దశవారం తథాహోమస్సర్పి షానవనత్రయం. పూర్వ సేవాభవేదేషా మంత్రాణాం కర్మసిద్ధయే. ఇత్యాది బోధాయన ధర్మసూత్ర గత ప్రమాణ వాక్య ప్రదర్శన పూర్వకం ఏతత్స్మృత్యనుమిత శ్రుతిమూలక ప్రామాణ్యనిరూపణ పూర్వకంచప్రతి పాదితస్సన్ ఋణత్రయ విమోచన పూర్వకః సర్వక్రతుఫలదాయక ఇత్యపిచ న్యరూపి.

సర్వస్య కృష్ణయజుర్వేదస్య తాదృశోహోమః అస్యాం వేదసభాయాం దేవసభాయాం ఉపస్థితై రఖిల భారత దేశీయ వేదవిద్వద్వరేణ్యైరైక కంఠ్యేన హర్ష ధ్వానపూర్వకం ఉరరీకృతస్సన్ నిరణాయి.

అతః స్సర్వే మహాజనాః ఇతర వేదహోమవత్ కృష్ణయజుర్వేద హోమః సులభం సర్వక్రతుఫలదాయక ఇతిహేతునా ఆత్మార్థం లోకకళ్యాణార్థంచతం కృత్వా సర్వపాప వినిర్ముక్తాః శ్రీమన్నారాయణానుగ్రహపూర్వకం అనంత మంగళాది సర్వాభీష్ట సిద్ధిం ప్రాప్నువంత్వితి వయ మాశాస్మహే॥

ఓం

బ్రహ్మశ్రీ రేమెళ్ల సూర్యప్రకాశశాస్త్రి గారు

వేదార్థ సమ్రాట్ గౌతమీ విద్యాపీఠం ప్రిన్సిపాలు

2 మీమాంసా విద్యాప్రవీణ రాజమహేంద్రవరం. ఆంధ్రప్రదేశ్.

బ్రహ్మశ్రీ శిరోమణి నూకల సత్యనారాయణ శాస్త్రి గారిచే ప్రచురింపబోవు కృష్ణయజుర్వేద హవన పద్ధతిని సాకల్యముగా జూచితిని. వీరు దీనికి ప్రమాణములుగా పరాశరస్మృతి బోధాయన ధర్మసూత్రము మొదలగు ఆర్ష గ్రంథముల నుదహరించిరి. నేను ఒకప్పుడు మన దేశములో ఈ హవన పద్ధతి ప్రాచీన సంప్రదాయములోలేనందున వైముఖ్యమును వ్యక్తపరచితిని. గాని వీరు చూపిన ప్రమాణములను సు-విమర్శ చేయగా శ్రౌత కర్మానుష్ఠానా ఽశక్తులకును పాపనివృత్తి కాములకును సర్వకామ్యార్థ సిద్ధికొరకును ఈ హవన పద్ధతి అత్యన్తము ఉపయోగ పడగలదని విశ్వసించుచున్నాను.

గాని "సమిద్భిరాజ్యైశ్చరుభిర్హోతవ్యం భక్తి భావతః
ఋగ్యజుస్సామ వేదైశ్చ పారాయణ పురస్సరం"

"వేదద్వయేన హోతవ్యం, ఇత్యాది స్మృతులయందు 'యస్సమిధాయ ఆహుతా యోవేదేన దదాశమర్తో అగ్నయే" ఇత్యాది శ్రుతులయందును వేద శబ్దము వాడబడినది. 'మంత్రబ్రాహ్మణయోర్వేదనామధేయం' అను ఆపస్తమ్బ సూత్రముచే మంత్రబ్రాహ్మణ సముదాయాత్మక మయిన శబ్దరాశి వేదమని చెప్పబడు చున్నది. అయిననూ ఇచట వేదశబ్దముచే వేదాన్తర్గత మంత్రములను మాత్రమే హోమసాధనములనుగా గ్రహింపవలసియున్నది.

మంత్రములనగా "ప్రయోగ సమవేతార్థ స్మారకాఃమంత్రాః" అను లక్షణముచే ప్రయోగకాలమందు వినియోగింపబడునవి మంత్రములు.

బ్రాహ్మణమనగా "కర్మచోదనా బ్రాహ్మణాని" అను లక్షణముచే కర్మ విధాయక వాక్యములు బ్రాహ్మణములని చెప్పబడుచున్నవి. ఈ విధివాక్య శేషములే అర్థవాదలని చెప్పబడుచున్నవి. నిషేధవాక్యములున్ను కర్మనామధేయ వాక్యములుకూడా బ్రాహ్మణ వాక్యాన్తర్భూతములే విధి వాక్యములు కర్మలను విధించి చరితార్థములగును. నిషేధ వాక్యములు నిషేధ్యములనుండి నివర్తింప జేసి చరితార్థములు, కర్మనామధేయములు తత్తత్కర్మానుష్ఠాన కాలమున సంకల్పమునకు మాత్రమే ఉపయోగపడుచున్నది. ఇందు కర్మానుష్ఠాన కాలమందు వినియోగింపబడునవి మంత్రములు మాత్రమేనని 'స్పష్టము', మిగిలిన భాగములు పారాయణమందు మాత్రమే వినియోగపడును. ఈవిషయము 'మీమాంసాన్యాయ రత్నమాల' యందు పార్థసారథి మిశ్రులు అధ్యయనమునకు సాక్షాత్తు అర్థజ్ఞానము దృష్ట ప్రయోజనమని అర్థజ్ఞానమునకు కర్మానుష్ఠానము ప్రయోజనమని అట్టి అర్థజ్ఞానము కలవారికి ఫలాతిశయము లభించగలదని చెప్పి ఆ ప్రసంగమున నిషేధవాక్యార్థ జ్ఞానము గలవారిక్కి మాత్రమే నిషిద్ధములనుండి నివర్తించినందులకు అనర్థనివృత్తి ఫలము. లేనివారికి అనర్థనివృత్తిలేదని పై సిద్ధాంతమునను సరించి చెప్పవలసియుండగా దానిచే నిషేధ వాక్యార్థజ్ఞానములేని వారికి నిషిద్ధములయందు ప్రవృత్తి నివృత్తులు సమానఫలముల నిచ్చునవగుటచే నివృత్తియే లేకపోవునని శంకించి నిషేధవాక్యముల విషయములో మాత్రము అర్థజ్ఞాన పురస్సరముగా నిషిద్ధములనుండి నివర్తింప వలెనని నియమము లేదని నిషేధ వాక్యములకు పారయణమందే ప్రయోజనమని నిర్ణయించిరి. గాన

"సమిద్భిరాజ్యైః" ఇత్యాదిస్మృతులచే వేదపారాయణ పురస్సరముగా వేదహవనము విధింపబడినది గాన పారాయణమందు మాత్రము వేదము యొక్క ఆనుపూర్వికి, వేదమందలి సర్వభాగములకు వినియోగమని, హవనకాలమందు మంత్రములకు మాత్రమే వినియోగమని నిర్ణయించుట శాస్త్రసమ్మతమని విద్వాంసులు ఆమోదింపగలరని విశ్వసించుచున్నాను.

మరియు ఇక్కాలమున శ్రౌతకర్మలననుష్ఠించుటకు తగిన అధికార సంపత్తిసంభవించుట దుర్లభమగుటచే సర్వక్రత్వనుష్ఠాన ఫలమునిచ్చు ఈహవన పద్ధతి నవలంబించి ఆస్తికులెల్లరును తరింతురుగాక.

బ్రహ్మశ్రీ తంగిరాల బాలగంగాధరశర్మగారు

ఇరగవరం, తణుకు తా॥ పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

ఆథర్వణాచార్య-సాంగత్రివేదాచార్య, వేదార్థాభిజ్ఞ, ధర్మశాస్త్రాభిజ్ఞ, జ్యోతిషాచార్యేత్యాది బిరుదావళీ విరాజితులు.

బ్రహ్మశ్రీ సూ॥ స॥ శాస్త్రిగారిచే సంకలనము చేయబడిన కృష్ణయజుర్వేద స్వాహాకారపద్ధతి సశాస్త్రీయమై ఆధునాతన జనోపయోగమై యున్నది. ఈ వే॥ స్వా॥ పద్ధతి కరాళమగు నీ కలికాలమందు అల్పదార్ఢ్య, ధన, మేధా, సంపత్తి గల యాజ్ఞికులకు బహూపయోగమై ఉక్తలోపములను పూర్తిచేయ గలదు.

వేదములో కర్మకాలమందు 'మంత్రైరేవార్థస్స్మర్తవ్యః' అను న్యాయముచే మంత్రములు కర్మలయందు వినియోగింపబడుటచే చరితార్థములగును. అట్టి కర్మలు బహుధన, కాల, శ్రమలచే సాధ్యమగుటచే కలియుగమందు సర్వక్రత్వనుష్ఠానము సాధ్యముకాదు.

అధీతవేదములకు కర్మానుష్ఠానమునందు వినియోగములేనిదే చరితార్థత లేదు. కాన సర్వక్రత్వనుష్ఠాన ఫలప్రాప్తికి అధీతవేదసార్థకతకు ఈ వేద హవనము సులభోపాయమై సర్వజనానుష్ఠాన యోగ్యమైయున్నది.

ఇట్టి వేదహవనము చేయుట ఈ గ్రంథము హస్తమందు కలవారికి కరతలామలక మగును.

కనుక బహుళోపకారకమగు నిట్టి గ్రంథ సంకలనముచేసి శ్రీ శాస్త్రిగారు వైదిక మండలికి మహోపకారము చేసిరి. వీరి కృషికి వైదికలోకము మిక్కిలి ఋణపడి యున్నది. కనుక ఈ గ్రంథమును ప్రచారము చేయుటద్వారా వైదిక లోకము ఋణవిముక్తము కాగోరుచున్నాను.

శ్రీ ర స్తు

బ్రహ్మశ్రీ లంక వెంకట రామశాస్త్రి సోమయాజులుగారు

సాంగ వేదార్థ సమ్రాట్, [illegible] స్తంబ బిరుదాంకితులు

నేదునూరు, తూర్పు గోదావరి జిల్లా.

బ్రహ్మశ్రీ ఘమిడిపాటి యజ్ఞేశ్వర సోమయాజులుగారు

వేదభాష్య విశారద

వక్కలంక, అమలాపురం తాలూకా తూ. గో. జిల్లా,

బ్రహ్మశ్రీ కొల్లూరి సోమశేఖరశాస్త్రిగారు

మహామహోపాధ్యాయ సర్వతంత్ర స్వతంత్రేత్యాది

బిరుదావళీ విరాజితులు.

శ్రీశాస్త్రిగారల సంయుక్తాభిప్రాయము.

శ్రీ పరబ్రహ్మణేనమః

ప్రస్తుత కాలమందు శ్రౌతవిద్య నాచరించుటకు అర్హత సర్వజనులకు లేకున్నది. ఇంకొక పది సంవత్సరములు దాటిన ఈ జనము కూడా ఉండరు. అప్పుడు శ్రౌతకర్మలు నామమాత్రముగానే ఉండవచ్చును. అయినను వేదములు నిలిచి యున్నంతవరకు శ్రౌతకర్మలతో కించిన్న్యూనముగా సమానఫలమిచ్చు స్మార్తకర్మలను మహర్షులు కొన్నిటిని కల్పించిరి. వాటిలో వేద మంత్రహోమములు వ్యాహృతిహోమములు మొదలగునవి ముఖ్యమైనవి.

వీటిలో వేదహవనము పరాశరస్మృతి బోధాయన ధర్మసూత్రము వసిష్ఠ స్మృతి కర్మవిపాకము మొదలగువానిలో సంగ్రహముగా చెప్పబడియున్నది.

దీనిని విపులముగా తామ్రవర్ణ ప్రాంతమునుండి తెసికొని వచ్చిన ప్రతులు చూపి బ్రహ్మశ్రీ నూకల సత్యనారాయణ శాస్త్రిగారు ఒక గ్రంథరూపముగా చేసి నాకుచూపినారు. అదియెంతయో సులభముగానున్నది. ప్రతివారు దీనిని ఆచరించి తరించుటకు సులభమైన సాధనము.

'వేదైశ్చతుర్భిర్హోతవ్యం' వేదద్వయేనహోతవ్య 'మిత్యాది స్మృతుల యందు ఇట్లు వేదశబ్దమే వాడబడుటచేత మంత్ర బ్రాహ్మణములకు హోమము చేయవలెనని తోచుచున్నది. ఇది విపులముగా నాచే వ్రాయబడు నుపోద్ఘాతము నందు చర్చింపబడగలదు.

కాబట్టి దీనిని ముద్రించి ప్రచారములోనికి తీసుకొని రాగలందులకు ఆస్తిక మహాశయులను కోరుచున్నాను.

గోకర్ణ పండితులు :

1. శ్రీ ఖరే గణపతి శాస్త్రిగారు
2. సుబ్రహ్మణ్య శ్రౌతిగారు గోకర్ణము.
3. శ్రౌతరామ చంద్ర శర్మగారు.

పీఠం సంయుక్తాభిప్రాయము 26-10-72.

కృష్ణ యజుర్వేద హవనములో కొందరు కేవల సంహితాంతర్గత మంత్ర ములచేతనే హవనమును చేయుచున్నారు. మరి కొందరు సంహిత, బ్రాహ్మ ణము, అరణ్యకము, లోని మంత్రములచే హోమము చేయుచున్నారు. మధ్య మధ్యన వచ్చిన కేవల బ్రాహ్మణ భాగములకు ఆ యా స్థలములలో పారా యణము చేయుచున్నారు. రెండు పద్ధతులను స్మృతి సమ్మతములే.

"మంత్ర బ్రాహ్మణయోర్వేదనామధేయం" అను వచనానుసారము వేద శబ్దముచే మంత్ర బ్రాహ్మణములు రెండును గ్రహింపవలసియున్నది. కా ఏ బ్రాహ్మణ భాగమునకు వేదత్వము మాత్రముండి మంత్రత్వము లేదో అ విధ్యర్థవాదాదులతో కూడిన బ్రాహ్మణ భాగమునకు వినియోగకాలము కర్మలలోను ప్రవేశించే అర్హతలేదు

ఏ వేద భాగమునకు మంత్రత్వము కలదో అట్టి వానితే కర్మవినియో మును హోమమును చేయవలయును. ఇక్కడ వేదశబ్దముచే వేదాంతర్గత మంత్ర ములనే గ్రహింపవలెను.

బ్రాహ్మణ భాగమును కర్మలలో వినియోగింపవలెనను. విధియే లేనప్పుడు నిషేధమును గురించిన ప్రశ్నయే ఉత్పన్నము కాజాలదు.

సప్తశతి మొదలగు పురాణోక్త కర్మలు పురాణాదులలో చెప్పబడి ప్రమాణములచేత ఆచరింపబడుచున్నవి. దానిని ఉదాహరణముగా తీసికొని ప్రమాణములను ఇక్కడ మనము గ్రహింపరాదు.

"దేవాసురా స్సంయత్తా ఆసన్" అను వానిని బ్రాహ్మణ మంత్రవ లనుట యుక్తముకాదు. ఆ వాక్యములకు వేదత్వమున్నను మంత్రత్వము లేద సారస్వత పాఠక్రమముగా గాని కాండానుక్రమముగా గాని పారాయణము చే

కాండాను క్రమప్రకారముగా కేవల మంత్రములచేతనే హోమము చేసినను పురశ్చరణ సిద్ధికి లోపమురాదు.

వేద హవనముచేత సర్వక్రత్వనుష్ఠాన ఫలము సిద్ధించునని చెప్పబడి యున్నది. ప్రత్యుక్తములగు ఏకకర్మలయందును బ్రాహ్మణ భాగమునకు ప్రవేశములేదు. ఈ ఉదాహరణము చేతను కూడా బ్రాహ్మణమునకు హోమము లేదను విషయమును మనము తెలిసికొనవచ్చును.

ఉద్దేశ త్యాగ విషయములో ప్రథమ పక్షమునుగాని ద్వితీయ పక్షమును గాని గ్రహింపవచ్చును, కాని చిన్న చిన్న మంత్రములకు దేవతను తెలిసికొన జాలము అనే కారణముచేత రెండవ పక్షమును గ్రహించుట యుక్తముకాదు. మంత్రము చిన్నదే కాని పెద్దదేగాని దాని అధిష్ఠాన దేవత యొక్క పరిజ్ఞానము ఆవశ్యకము. అట్టి పరిజ్ఞానము లేనిచో చేసినహోమము శాస్త్రీయము కాదని అందరికిని తెలిసినదే.

—卐—

బ్రహ్మశ్రీ మదిగోడు దిగంబర దీక్షితులుగారు

మహారాష్ట్ర శ్రోత్రియులు, వేదద్వయ హోమప్రవర్తకులు,

బీదర్, కర్నాటక.

శ్రీవారి అమూల్యాభిప్రాయము.

॥ హిందీకి ఆంధ్రానువాదము ॥

బ్రహ్మశ్రీ వేదశాస్త్రసంపన్నులగు శిరోమణి నూకల సత్యనారాయణ శాస్త్రిగారి ద్వారా ప్రచురింపబడుచున్న కృష్ణయజుర్వేద స్వాహాకార పద్ధతిని మేము చూచి మిక్కిలి ఆనందించినాము.

కీ॥ శే॥ మా తండ్రిగారు రమాకాంతదీక్షితుల వారిచే 16 సంవత్సరముల నుండి వేదద్వయ హవనము ప్రతి సంవత్సరము కార్తీకమాసములో చేయబడు

చుండెడిది. వారి అనంతరము నేను కూడ ప్రతిసంవత్సరము తప్పకుండగా ఋగ్వేద కృష్ణయజుర్వేద హవనములను చేయుచున్నాను.

దీనికి సంబంధించిన శాస్త్రప్రమాణ గ్రంథమును మేము గోకర్ణక్షేత్రము నుండి లిఖించి తీసికొనివచ్చియున్నాము. గోకర్ణక్షేత్రమునందు దీని ప్రచారము వంద సంవత్సరములకు పూర్వమునుండియుకలదని జనస్మృతి (॥వాడుక) కలదు॥

కర్నూలు జిల్లా నందికొట్కూరు తాలూకా మిడుతూరు గ్రామ వాస్తవ్యులు కీ. శే. పత్రి సుబ్రహ్మణ్య మహాగ్నిచిద్యజ్వ గారిచే నా ప్రవర్తకములో వేదద్వయ హవనము 20 సంవత్సరములకు పూర్వము జరిగింపబడినది.

ఈ వేదద్వయ హవనము జరుగుచున్న సమయమున గోకర్ణక్షేత్ర వాస్తవ్యులును ఋగ్వేదయజుర్వేద హవన ప్రవర్తకులునగు బ్రహ్మశ్రీ ఖరేగణపతి శాస్త్రిగారు కూడ ఉపస్థితులై యుండిరి.

మా మహారాష్ట్ర, కర్నాటక ప్రాంతములలో దీని ప్రచారము 50 సంవత్సరములకు పూర్వమునుండి ఉండుటను నేను ఎరుంగుదును.

శ్రీ నూకల సత్యనారాయణ శాస్త్రిగారి ద్వారా లిఖింపబడిన పుస్తకము మా పుస్తకముతో సరిగా తులతూగు చున్నది. మరియు మిక్కిలి పరిశోధనా పూర్ణముగా నున్నది.

ఈ మహాకార్యము వర్ణనాతీతము. శ్రమసాధ్యము అయివున్నది.

కేవల వేద విద్వాంసులచేతను గాని, కేవల శాస్త్రవిద్వాంసుల చేతనుగాని లేదా ప్రత్యేక శ్రౌత విద్యాప్రవీణులచేతగాని ఈ కార్యము సాధింపబడ జాలదు.

ఈ మూడింటిలోను శ్రీ శాస్త్రిగారికి ప్రవేశ పరిచయములు కలిగియుండుటచే ఈ మహాకార్యము సంపూర్ణము కాగలదని ఆశించుచున్నాను.

ఈ ముద్రణ కార్యము శీఘ్రముగా పూర్తికాగలందులకు మేము సర్వదా భగవంతుని ప్రార్థించుచున్నాము.

శ్రీ రాజేశ్వర శాస్త్రీ ద్రావిడ (హోసమనే)

శ్రీ వల్లభరామ శాలిగ్రామ సాంగవేద విద్యాలయము

రామఘాటు - వారాణాసీ, (కాశీ)

శ్రీవారి అమూల్యాభిప్రాయము. 29-10-72.

శ్రీ శిరోమణి నూకల సత్యనారాయణ శాస్త్రిభిః ప్రేషితా పత్రికాదృష్టా కృష్ణ యజుర్వేద సంహితా స్వాహా కారే కేచన మంత్రపత్ బ్రాహ్మణ స్యాపిహోమం కర్తుంవాంఛంతి. అపరేతు హోమం నిషేధంతీతి సందేహే ఇద ముత్తరం భవతి.

సత్సుబ్రాహ్మణ వాక్యేషు కల్పసూత్రాణి యజ్ఞాది ప్రయోగ సంపత్తయే కుతః సమాశ్రయణీయానీత్యా శంక్య కల్పసూత్రాధి కరణే సమాహితం యత్ సర్వశాఖా ప్రత్యయమేకం కర్మేత్యుక్తత్వాన్ యజ్ఞాదికర్మ సర్వశాఖాః బుధ్వా అనుష్ఠేయం భవతి.

అస్మాభి రల్పజ్ఞైఃస్సర్వశాఖాః నజ్ఞాతుం శక్యా ఇతి ఋషిభిః సర్వ శాఖాజ్ఞైః నిర్ణీయ సూత్రాది ప్రణీతం, తద్దృష్ట్వైవాఽస్మాభిరనుష్ఠితంచే త్తత్ఫలం అనిష్టానుబంధి చ భవేదితి

తథాచ సూత్రదర్శన మంతరా అస్మాభిః ప్రయోగోఽనుష్ఠాతుం నశక్యః, ఏవమేవ అద్యయావచ్ఛిష్టైః పరిగృహీతస్సంప్రదాయః

తదనుమిత స్మృతికః ఫలాయభవతీతి వక్తుం శక్యతే, తదభావేతు కించి త్కల్పయిత్వా నిర్ణయేకృతే తత్రఫలసాధనత్వం బలవదనిష్టానుబంధిత్వం వా కేన జ్ఞేయం?

పురాణాదిషు కిమప్యుక్త మిత్యస్మాభిర్నజ్ఞాయతే, అతో నూతన నిర్ణయ కరణే ప్రతిభూత్వం సభయా స్వీకర్తు మసామర్థ్య మను భూయతే॥

శ్రీ ర స్తు

శ్రీ వే-బ్రహ్మశ్రీ వే. రామస్వామి ఘనపాఠీ గారి

అమూల్యాభిప్రాయము

సాంగవేద విద్వన్మణి వైయాకరణ భూషణ, మున్నాలాలు సంస్కృత కళాశాల వ్యాకరణ పండితులు

సికిందరాబాదు, ఆంధ్రప్రదేశ్

కృష్ణయజుర్వేద బ్రాహ్మణస్యహోమః స్మృత్యను మిత శ్రుతిసిద్ధ విధాయక వాక్య మూలకత్వా త్ప్రమాణసిద్ధః

యస్య యస్య జపో విహితః యస్య యస్య పారాయణం విహితం తస్య తస్య హోమోదరీ దృశ్యతే.

మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మ కస్య వేదస్య వేదే "త్రిస్వా ధ్యాయం వేద మధీయీత" ఇత్యాది విధివాక్యైః, బోధాయన ధర్మ సూత్రాదౌ "పాఠయేయు స్వకాన్వేదాన్" ఇత్యాది స్మృతి వాక్యైశ్చ జప్యత్వేన విధానం దరీ శ్యతే తత్త్రైవ పారాయణాం తే తద్దశాంశ హోమః "వేదైశ్చతుర్భిర్హో తవ్యం" ఇత్యాది బోధాయనాది స్మృతి వాక్యే షు విహితో జ్ఞాయతే, తత్ర నకేపి విప్రతి పద్యంతే తత్ర జపః పాఠో వా కీదృశ్యస్య క్రమస్య భవతీతి ప్రశ్నే జాతే సారస్వత పాఠక్రమాను సారేణైవ పారాయణాదికం కర్తవ్య మితి వక్తవ్య మేవ సారస్వత పాఠాదన్యథా తస్య పాఠస్య నిష్ఫలత్వస్య ప్రతిపాదిత త్వాత్" అతః సారస్వత పాఠానుసారేణైవ పారాయణా దికం కర్తవ్య మితి ఫలతి.

అతః యాదృశ క్రమాను సారేణ పారాయణాదికం భవతి తాదృశ క్రమాను సారేణైవ హోమో పి కర్తవ్య ఇత్యత్రన కాఽపి విప్రతిపత్తిః

తస్మాత్ "వేదై శ్చతుర్భి ర్హోతవ్య" మిత్యాది వాక్య బలేన "పారాయణం యథో ద్దిష్టంతథాహోమో విధీయతే" ఇతి బోధాయనవచనాంతరేణచ సర్వవేద హోమః కర్తవ్య ఇతిసిద్ధ్యతి సారస్వత పాఠాంతర్గత క్రమే హోమ

కాలే కేషాంచి ద్భాగా .నాం హోమః తదనంతర భావినాం కేషాంచి ద్భాగా నా మహోమ ఇత్యుక్తే అర్ధ జరతీయ న్యాయ ఏవ ఆపద్యేత.

అతః మంత్ర బ్రాహ్మణ సంకీర్ణస్య తైత్తిరీయ వేదస్య అవిచ్ఛిన్న తయా క్రమశః సంభవాను సారం తత్తద్వి భాగక్రమేణ హోమః కర్తవ్య ఏవేతి సిధ్యతి"

అత్రప్ర ష్టవ్యః ఏకో అంశో వర్తతే। ఇషేత్వే త్యాది యజుషాం కామ్య కర్మసు హోమః కర్తవ్య ఇతి కేన వాక్యేన జ్ఞా। యతే. ?

తత్ర సమాధాత్రా "వేదైశ్చతుర్భిర్హో తవ్యం" "ఋగ్యజు స్సామ వేదానా మథర్వాంగిరసా మపి" దశవారంతథాహోమ స్సర్పి షాసవనత్రయం। పూర్వ సేవాభవే దేషా మంత్రాణాం కర్మ సిద్ధయే."

ఇత్యాది బోధాయనాది ధర్మసూత్ర వచనైః స్పష్టం జ్ఞాయతే.

ఇతి వక్తవ్య మేవ స్యాత్ ।

తథానతి సర్వజ్ఞానాం బోధాయనాదీనాం "ఇషే త్వే త్యాది మంత్రా ణా మేవ హోమః ఇష్టశ్చేత్ "వాయవ్యగ్గ్ం శ్వేత మాలభేత" ఇత్యాది బ్రాహ్మణ రూపాణాం యజుషాం హోమ శ్చ అనిష్టశ్చేత్తదా.

తద్వాక్యోపసంహారే అన్యత్ర వా బ్రాహ్మణహోమః తైర్బోధాయ నాదిభి ర్నిషిద్ధ ఏవ భవేత్ । తథా బ్రాహ్మణహోమ నిషేధోన కుత్రా పి దృశ్యతే.

యావత్పర్యంతం "వేదైశ్చ తుర్భి ర్హో తవ్యం" ఇత్యాది మంత్ర బ్రాహ్మ ణాత్మక వేదహోమ విధి వాక్యవత్ బ్రాహ్మణ హోమ నిషేధ వాక్యం నోప లభ్యతే తావత్పర్యంతం బ్రాహ్మణస్యాపిహోమః ఉత్సర్గ తయా అంగీ కార్యఏవ—

తదంగీ కారేణ అస్మాకం వా అన్యస్య వా కా వా హానిః?

నను సంహితాహోమ ఇత్యేవ ఖలుప్రసిద్ధః–అతఏవ ఋగ్వేదే బ్రాహ్మణం వినా ఋక్సంహితామాత్రస్య హోమం కుర్వాణానాం వైదికానాం సంప్రదాయః దృశ్యతే, అతః సంహితా మాత్ర స్యైవహోమః కార్య ఇతిచేన్న

2. కారణాంతరాద్వా బ్రాహ్మణాఽ ధ్యయనాఽ భావాద్వా తేవైదికాః బ్రాహ్మణ హోమం న కుర్వంతీ త్యుక్తిస్సంగచ్ఛతే ఖలు.

కించ సంహితా మాత్రస్య హోమే ఫల మన్యత్ । యావద్వేదహోమే ఫలం విశిష్ట మితి తత్ర తత్ర ప్రతిపాదితం వర్తతే।

కించ సహితా హోమ ఇత్యస్య కేవలం సంహితా మాత్ర మితి తస్య నాఽర్థః । కింతు తస్య సంహితా బ్రాహ్మణ మారణ్యాక మిత్యర్థః।. అయ మేవార్థః మనుస్మృతౌ। 11 అధ్యాయే 262 శ్లోకే.

"ఋక్సంహితాం త్రిరభ్యస్య యజుషాం వా సమాహితః।
సామ్నాం వా సరహస్యానాం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే"

అస్య శ్లోకస్య కుల్లూకభట్ట వ్యాఖ్యాయాం "ఋకంహితాం మంత్ర బ్రాహ్మణా త్మికాం నతు మంత్రాత్మికాం। అనంతరం వేదే త్రివృతి ఇతి ప్రత్యవ మర్శాత్। యజుషాం వా మంత్ర బ్రాహ్మణాఽఽ త్మికాం సంహితాం" ఇత్యాది వ్యాఖ్యాతం

అతః। మంత్ర బ్రాహ్మణా త్మకస్య వేదస్వ సర్వస్యాఽపి హోమః సార స్వత పాఠక్రమేణ కర్తవ్య ఇతి సిధ్యతి.

సారస్వత పాఠక్రమేణ పారాయణం కృత్వా కాండాను క్రమేణ హోమే కృతేసతి భిన్నక్రమా పత్త్యా జప్య క్రమేణ హోమాభావాత్ పురశ్చరణ సిద్ధిర్న భవతి.

అతఏవ బోధాయనస్య "పూర్వసేవా భవే దేషా మంత్రాణాం కర్మ సిద్ధయే ।" ఇతి పూర్వసేవా పురశ్చరణ మితి యావత్"

ఇతి వచనం సంగచ్ఛతే అపిచ వేదస్య అర్థవర్ణనం వినియోగక్రమః పంచ విధః, తత్ శాంతిక. భౌతిక, వైద్యక, నాక్షత్ర, వైతానిక నామాత్మకం కల్ప పంచకం, ఏతేపంచకల్పాః కౌశిక సూత్రాదౌ ప్రతిపాదితాపర్తంతే। అతఏవ విద్యారణ్య స్వామిభిః ఏకత్ర ఉపోద్ఘాతే వైతానిక కల్పానుసారేణ వ్యాఖ్యా యతే। ఇత్యభ్యధాయి, అతః కామ్య కర్మాణితు శాంతిక పౌష్టిక కల్పాను సారేణ క్రియంతే.

యద్యపి అగ్నిష్టోమాదీనాం విధాయక వాక్యాని ఉపలభ్యమాన వేదేషు ఉపలభ్యంతాం నామ.

అత ఏవ కేషామపి తత్రన విప్రతి పత్తిః వేదానాం సర్వేషాం ఇదానీ మను పలభ్యమానత్వాత్ ఖిలేషు సత్సు. యాని సంధ్యావందనాదీని యాని కామ్యకర్మాణితేషాం ప్రత్యక్షతయా అనుపలభ్యమానత్వాత్। విశ్వామిత్ర వసిష్ఠాది కల్పరూపస్మృతిభిః సంధ్యావందనాది నిత్య కామ్య కర్మణాం విధీయ మానత్వా. త్తాని అనుష్ఠీయంత ఏవ వైదికై ర్దిజవర్త్యైః।

అత ఏవ శాంతిక పౌష్టికాది రూపస్మృతీనాం సప్తశత్యాదీనాంచ కథం ప్రామాణ్య మిత్రత్య శ్రుతిమూలకత్వేన ప్రామాణ్యమితి వక్తవ్యత్వాత్, శాంతిక పౌష్టిక రూపాణాం సప్తశత్యాది కల్పానాం అర్థవాదాత్మకానాం హోమే ప్రామాణ్యం వక్తుం సంగచ్ఛతే।

ఏతేన అర్థవాదాత్మకస్య బ్రాహ్మణ రూపస్య సప్తశత్యాదేః తత్తత్కల్పైః హోమస్య విహితత్వాత్, ఏతత్కల్పరూప స్మృతిభిః అనుమిత శ్రుతి మూలక ప్రామాణ్యై ర్వేదే గత అర్థవాదరూప వాక్యైర్బ్రాహ్మణై ర్హోమః కర్తవ్య ఇత్యపి విధాయకం వాక్యం అనుమిత మేవ తత్ అస్మత్తైత్తిరీయ వేదాంతర్గత బ్రాహ్మణస్యాఽపిహోమే ప్రమాణం భవితు మర్హతి, అతః కామ్య కల్పానాంశ్రుతి మూలకత్వా త్ప్రామాణ్యాంగీకారేణ వేదే బ్రాహ్మణవాక్య స్యహోమ విధాయక వాక్యాభావేకల్పేషు అర్థవాదవాక్యానాం రామాయణా దీనాం హోమ విధానస్య అసంగతత్వాత్, కల్పే విహిత అర్థవాద వాక్యహోమః అను మిత స్మృతిసిద్ధవాక్యమూలకత్వేన సదాచారః శ్రుత్యనుమిత శ్రుతి సిద్ధవాక్య మూలక మంగళవత్ప్రమాణసిద్ధ ఇతిసిధ్యతి,

యద్యపి మంత్రత్వంనామ అంతతః పూర్వమీమాంసాయాం మంత్రత్వ ప్రకారక అభియుక్త ప్రసిద్ధి విషయత్వమితి సిద్ధాంతితం తత్, శాంతి కల్ప స్మృత్యను సారేణ బ్రాహ్మణస్య అభియుక్త ప్రసిద్ధ మంత్రత్వస్య అంగీకారే సర్వం సుపన్న మేవ భవతి. అతఃతైత్తిరీయబ్రాహ్మణస్యాపి హోమః కర్తవ్య ఏవేతి సిద్ధః

ఇతిశమ్...

వే. రా మ స్వా మి

సలక్షణ ఘనపాఠీ

శ్రీ దేవ్యై నమః

కృష్ణయజుర్వేద స్వాహాకార పద్ధతిః

గణపతి ప్రార్థనా

మంః గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే
కవిం కవీనా ముపమశ్రవ స్తమం,
జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత
ఆన శ్శృణ్వ న్నూతిభి స్సీద సాదనం॥

సరస్వతీ ప్రార్థనా

మంః ఆనోదివోబృహతః పర్వతా
దా సరస్వతీ యజతా ఽఽగంతు యజ్ఞం।
హవం దేవీ జుజుషాణా ఘృతాచీ
శగ్మాన్నో వాచ ముశతీ శృణోతు॥

గురుపరంపరా ప్రార్థనా

శ్లో॥ నారాయణ సమారంభాం శంకరాఽఽచార్య మధ్యమాం।
అస్మ దాచార్య పర్యంతాం వందే గురు పరం పరాం॥

బ్రహ్మ ప్రార్థనా

శ్లో॥ యస్య నిశ్వసితం వేదా యో వేదేభ్యో ఽఖిలం జగత్।
నిర్మమే త మహం వందే విద్యాతీర్థ మహేశ్వరం।

గురు ప్రార్థనా

శ్లో॥ అజ్ఞాన తిమిరాంధస్య జ్ఞానాంజన శలాకయా।
తత్పదం దర్శితం యేన తస్మై శ్రీగురవే నమః॥

మహర్షి ప్రార్థనా

శ్రు॥ నమ ఋషిభ్యో మంత్రకృద్భ్యోమంత్ర పతిభ్యః॥

ముని ప్రార్థనా

శ్రు॥ నమోగంగాయమునయోర్మధ్యే యే వసంతి తే మే ప్రసన్నా
ఽఽత్మాన శ్చిరం జీవితం వర్ధయంతి నమో గంగా యమునయో
ర్మునిభ్య శ్చ నమో నమో గంగాయమునయో ర్మునిభ్య శ్చ
నమః॥

వేదవి ద్బ్రాహ్మణ ప్రార్థనా

శ్రు॥ యావతీ ర్వై దేవతా స్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి
తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దివేదివే నమస్కుర్యా న్నా
ఽఽశ్లీలం కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతిః।

స్వాధ్యాయ ప్రశంసా

శ్రు॥ అపహత పాప్మా స్వాధ్యాయో దేవ పవిత్రం వా ఏతత్॥

పూజ్యపాద పితృ స్మృతిః

శ్లో॥ శ్రీమత్కృష్ణ యజుర్వేద స్వాహాకార ప్రవర్తకః।
సత్యనారాయణ శ్శాస్త్రీ పుత్రో వేంకట యజ్వనః।
తేన కృష్ణ యజుర్వేద స్వాహాకారస్య పద్ధతిః।
సంశోధితా సంకలితా ముద్రితా విదుషాం ముదే॥

జననీ జన్మభూమి స్మృతిః

శ్లో॥ గోదావరీ మండలమధ్యవర్తి స్వర్లోకతుల్యోభువి "కోనసీమా"
తదంత "రాజదుర్తి" పురే జనిత్వావసామ్యహం భాగ్యపురే
స్వగేహే
కృష్ణయజుర్వేద హోమప్రతిపాదకాని
కానిచి ధర్మశాస్త్ర వచనాని.

బోధాయన ధర్మసూత్రే చతుర్థ ప్రశ్నే
అష్టమ ఖండికాయాం షోడశతమ శ్లోకః।

శ్లో॥ ఋగ్యజుస్సామ వేదానా మథర్వాంగిరసా మపి.
దశవారం తథా హోమ స్సర్పిషా సవనత్రయం।
పూర్వసేవా భవే దేషా మంత్రాణాం కర్మసిద్ధయే।

వృద్ధపరాశర స్మృతౌ
ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణే ద్వితీయాఽధ్యాయే

శ్లో॥ పాఠయేయు స్స్వరా న్వేదాన్ ఋగ్వేద ప్రభృతీ న్స్నైః।
దశాంశేన తతో హోమః గ్రహశాంతి పురస్సరః।
మధ్యకుండే విధానోక్తై ఘృతాక్తై స్తిల వ్రీహిభిః।
గార్గ్యః। సమిద్భి రాజ్యై శ్చరుభి ర్హోతవ్యం భక్తి భావతః।
ఋగ్యజుస్సామ వేదై శ్చ పారాయణ పురస్సరం।

స్మృతిసార సముచ్చయే వసిష్ఠః

వేదద్వయేన హోతవ్యం ప్రథమాంష్టక మాదితః।
క్రమా ద్ద్విజా పంచదశ దివసేష్వేవ శక్యతే।

బృహదాశ్వలాయనః

యో జపే ద్ద్వాదశాఽఽవృత్త్యా శతా దూర్ధ్వం తు సంహితాం।
సకృ జ్జుహోతి చాఽఽజ్యేన తయో శ్చాపి ఫలం సమం।

బోధాయనధర్మ సూత్రే

శ్లో॥ వేదానాం త్రితయం వా ఽపి వేద ద్వయ మథా ఽపి వా।
స్వ వేద మేక మేవాఽపి పారాయణ విధౌస్మృతం।
పారాయణం యథోద్దిష్టం తథా హోమో విధేయతే॥
ఆజ్యం ద్రవ్య మనాదేశే జుహోతిషు విధీయతే।
సర్వపాప వినాశాయ తిలై స్సర్వత్రహూయతే।

బృహదాశ్వ లాయన స్మృతౌ।

శ్లో। నాఽధికారీ తు దీక్షయాం కృతే పక్ష స్త్వయం మతః।
శ్రౌతౌఽగ్నిరపి స్మార్తాఽగ్నౌ ప్రాయశ్చిత్తా ఽఽహుతీర్హునేత్।
సంహితా గణ కూష్మాండ పావమాన్యాఽఽదిభి ర్ద్విజః।
స్మార్తాఽభావేతు కృత్వాఽగ్నిం కుర్యా దుత్తపనాఽగ్నినా॥ఇత్యాది

అథ సంకల్పః

ఉదగయన ఆపూర్య మాణపక్షే పుణ్యే నక్షత్రే యజమానః పత్న్యా సహ ప్రాణా నాయమ్య గణపతి పూజాం పుణ్యాహ వాచనం వేదహవన సంకల్పం ఋత్విగ్వరణం మధుపర్క పూజనం నాందీ దేవతా ఽఽహ్వానం శాలాప్రవేశనం కుండ మంటప సంస్కారం వాస్తు పూజనం నవగ్రహ స్థాపనం అగ్ని ప్రతిష్ఠాం సర్వతో భద్రమండలే బ్రహ్మ యంత్ర స్థాపనం ప్రాణప్రతిష్ఠాం కల్పోక్త ప్రకారేణ షోడశోప చార పూజాం చ కృత్వా జప పారాయణా దీని పూర్వ లిఖిత ప్రకారేణ కుర్యాత్॥

అథ హోమా ఽఽరంభః

తతః స్థండిలోల్లేఖనాది ఆజ్యభాగాంతే ఆజ్యేన అగ్నయే స్వాహే త్యారభ్య అనుమత్యైస్వాహే త్యంతం బోధాయనసూత్రోక్తప్రకారేణ హుత్వా దవ్యత్యాగ పూర్వకోహోమారంభఃకార్యః। యథా.

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా

హోమ పద్ధతిః।

ప్రథమ కాండే ప్రథమ ప్రశ్నే ప్రథమోఽనువాకః
ఇషేత్వేత్యాది త్రయోదశానువాకస్థ పంచదశోత్తర ద్విశత మంత్రాణాం ప్రజాప్రపతిః కాండర్షిః యజురాది నానా ఛందాంసి, మంత్రలింగోక్తా దేవతాః। కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖాహోమే వినియోగః

1. ఓం ఇషేత్వా స్వాహా
2, ఊర్జేత్వా స్వాహా
3. వాయవస్థో పాయవస్థ స్వాహా
4. దేవోవ స్సవితా ప్రార్పయతు — కర్మణే స్వాహా
5. ఆప్యాయధ్వ మఘ్నియా — మాఽఘశగ్ంస స్స్వాహా
6. రుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు స్వాహా
7. ధ్రువా అస్మి న్గోపతౌ స్యాత బహ్వీ స్స్వాహా
8. యజమానస్య పశూ న్పాహి స్వాహా

అస్య అనువాకస్య వినియోగ సంగ్రహః।

శ్లో॥ ఇషేశాఖాం ఛినత్త్యూర్జే మార్ష్టి వాయేతి వత్సకాన్।
ఉపాకృత్యాఽథదేవోగాః ప్రస్థాప్యాఽఽప్యేతిగా స్స్పృశేత్॥
రుద్రస్యేత్యభిమంత్ర్యాఽథ ధ్రువేతి గృహమా ప్రవేత్।
యజేతి శాఖాపగూహ ఇత్యష్టౌ మనువాకగాః॥

(బోధాయనమతేనాఽస్మిన్మంత్రాన్స్సైప సర్షిః।
ఇషేత్వోర్జేత్వేతి తేషాం మోకోమంత్ర ఉదీతః.)
ప్రతాపనారసింహే కృష్ణయజుర్వేదినాం
ఋషి చ్ఛందో దైవతాఽఽది నియ మోఽనాఽస్తీతి నిరూపితం,

శ్లో॥ నైవ బర్హాయా దృషిశ్ఛందః శ్రౌతే స్మార్తే చ కర్మణి।
మంత్రాఽఽదౌ ప్రణవ స్తస్య ద్దేవస్స్వామి మతేనతు॥

అథ ద్వితీయోఽనువాకః।

1. ఓం యజ్ఞస్య ఘోష దసి స్వాహా
2. ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ స్వాహా
3. ప్రేయ మగా ద్ధిషణా బర్హి రచ్ఛ=రాసదే స్వాహా
4. దేవానాం పరిషూత మసి వర్షవృద్ధ మసి స్వాహా
5. దేవ బర్హి ర్మాత్వా న్వ జ్మాతిర్య క్స్వాహా
6. పర్వతే రాధ్యాసగ్గ్ స్వాహా
7. ఆచ్ఛేత్తా తే మారిషగ్గ్ స్వాహా
8. దేవబర్హి శ్శతవల్శం విరోహ స్వాహా
9. సహస్రవల్శా వివయగ్గ్ రుహేమ స్వాహా
10. పృథివ్యా స్సంపృచః పాహిస్వాహా
11. సుసంభృతా త్వా సంభరామి స్వాహా
12. అదిత్యై రాస్నాసి స్వాహా
13. ఇంద్రాణ్యై సన్నహనగ్గ్ స్వాహా
14. పూషా తే గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స్వాహా
15. సతే మాస్థా త్స్వాహా
16. ఇంద్రస్య త్వా బాహుభ్యా ముద్యచ్ఛే స్వాహా
17. బృహస్పతే ర్మూర్ధ్నా హరామి స్వాహా
18. ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి స్వాహా
19. దేవం గమమసి స్వాహా

8 + 19 = 27 మంత్రాః.

అన్య వినియోగ సంగ్రహః।

శ్లో॥ యజ్ఞస్యే త్యగ్నిమామంత్ర్య ప్రత్యుదాత్రస్య తాపనం। ప్రేయం జపతి దేవానాం దర్భసీమా థ ముష్టితః। దేవేతి దర్భాన్నయమ్య పర్వా సంస్థాప్య దాత్రకం। అచ్ఛే ఛింద్యా ద్దేవ మూలం స్పృశే త్స్వంచ సహేత్యాతః। పృథి వ్యపర్యవస్థాప్యాఽదిత్యై ర్వా రజ్జుం ప్రసారయేత్। సుసంభృద్దర్భా స్సంభార్యా ఇంద్రాణ్యాఇతిబంధనం। పూషా గ్రంథిస్సతే గూహ ఇంద్రో ద్యమ్యఽ ఋస్సృతేఽ। మూర్ధ్న్యథాయోర్వం చోద్ధృత స్థాపయేద్దేవమిత్యాతః। అనువాకేద్వి తేయేస్మిన్మక్తా ఏకోన వింశతిః।

అథ తృతీయోఽను వాకః.

1. ఓం ఇంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై స్వాహా
2. మాతరిశ్వనో ఘర్మోసి=దృగ్ంహస్వ మాహ్వా స్స్వాహా
3. వసూనాం పవిత్ర మసి = =సహస్ర ధారగ్ స్వాహా
4. హుత స్తోకో హుతో ద్రప్సో =ద్యావాపృథివీ భ్యాగ్ స్వాహా
5. సా విశ్వాయు స్స్వాహా
6. సా విశ్వవ్యచా స్స్వాహా
7. సా విశ్వకర్మా స్వాహా
8. సంపృచ్యధ్వ మృతావరీ = ధనస్య సాతయే స్వాహా
9. సోమేన త్వాఽఽతన చ్మి ంద్రాయ దధి స్వాహా
10. విష్ణో హవ్యగ్ రక్షస్వ స్వాహా

27 + 10 = 37 మంత్రాః

అన్యవినియోగ సంగ్రహః

శ్లో. ఇంధ సాన్నాయ్య పాత్రాణి ప్రోక్ష్యమాతే తి కుంభికాం। సంస్థా ప్యాఽగ్నావసూ శాఖా పవిత్రం తత్ర నిక్షిపేత్। హుత బిందూ

న్నేతి గాశ్చ దుగ్ధాస్త్రిస్రో భిమంత్రయేత్। సంప్రు సంక్షాళనం క్షిప్త్వా సోమేదధ్నాః త నక్తి వా। విష్ణో నధో దధా త్యస్మిం స్తృతీయే దశవర్ణితాః।

అధ చతుర్థోఽను వాకః।

1. ఓం కర్మణే వాం దేవేభ్య శ్శకేయగ్గ్ స్వాహా
2. వేషాయ త్వా స్వాహా
3. ప్రత్యుష్టగ్ రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ స్స్వాహా
4. ధూ రసి ధూర్వ ధూర్వంతం = వయం ధూర్వామ స్స్వాహా
5. త్వం దేవానా మసి = దేవహూతమగ్గ్ స్స్వాహా
6. అహ్రుత మసి హవిర్ధానం ధృగ్ంహస్వ మాహ్వా స్స్వాహా
7. మిత్రస్య త్వా చక్షుషా = మాత్వాహిగ్ సిషగ్గ్ స్వాహా
8. ఉరువాతాయ స్వాహా
9. దేవస్యత్వా సవితుః = అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి స్వాహా
10. దేవస్య త్వాసవితుః = మగ్నీషోమాభ్యాంజుష్టం నిర్వపామి స్వాహా
11. ఇదం దేవానాగ్ స్వాహా
12. ఇద మున స్సహ స్వాహా
13. స్ఫాత్యై త్వా నారాత్యై స్వాహా
14. సువ రభి విఖ్యేషగ్గ్ స్వాహా
15. వైశ్వానరం జ్యోతి స్స్వాహా
16. దృగ్ంహంతాం దుర్యా ద్యావా పృధివ్యో స్స్వాహా
17. ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి స్వాహా
18. అదిత్యా స్త్వోపస్థే సాదయామి స్వాహా
19. అగ్నే హవ్యగ్ రక్షస్వ స్వాహా

37 + 19 = 56 మంత్రాః.

అన్య వినియోగ సంగ్రహః.

శ్లో కర్మణే హస్తయోశ్శుద్ధిః వేషా శూర్ప ప్రతిగ్రహః। ప్రత్యుష్ట సంతప్య ధూ స్పృశేచ్ఛకటే ధురం. త్వా మీషాం సంస్పృశే దప్రాు శః త్వధిరోహతి।ఉర్వం త్వర్థి మపచ్ఛాప్య మిత్రేతిహవి రీక్షతే, దేవేతి నిర దగ్నీ త్యపిపూర్వానుషంజనాత్। ఇదం నిరుప్తం తచ్చేషా త్స్పృశే స్వా భిమంత్రణం। సువ ర్విహారం వీక్ష్యాధ వైశ్వా పూర్వాగ్ని వీక్షణం। ప్రు వరుహ్యోరు గచ్ఛే దది భూమౌ హి సాదయేత్ః అగ్నేభిమంత్రణం మ ఉక్తా ఏకోనవింశతిః।

అథ పంచమోఽను వాకః।

1. ఓం దేవో వ సవితో త్పునాతు స్వాహా
2. అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ స్వాహా
3. వసో సూర్యస్య రశ్మిభి స్స్వాహా
4. ఆపో దేవీ రగ్రేపువో = ప్రోక్షితా స్థ స్వాహా
5. దేవస్య త్వా సవితుః = మగ్నయే వో జుష్టం
   ప్రోక్షా మ్యగ్నీషో మాభ్యాం వో జుష్టంప్రోక్షామి స్వాహా
6. శుంధధ్వం దైవ్యాయ - దేవయజ్యాయై స్వాహా
7. అవధూతగ్ రక్షో = అరాతయ స్స్వాహా
8. అదిత్యా స్త్వ గసి ప్రతిత్వా పృథివీ వేత్తు స్వాహా
9. అధిషవణ మసి = స్త్వ గ్వేత్తు స్వాహా
10. అగ్నే స్తనూ రసి = గృహ్ణామి స్వాహా
11. అద్రి రసి వానస్పత్య = సుశమిశ మిష్వ స్వాహా
12. ఇష మా వవోర్జ = సంఘాతం జేష్మ స్వాహా
13. వర్షవృద్ధ మసి స్వాహా
14. ప్రతి త్వా వర్షవృద్ధం వేత్తు స్వాహా

15. పరాపూతగ్ రక్షః = అరాతయ స్స్వాహా

16. రక్షసాం భాగో ఽసి స్వాహా

17. వాయు ర్వో వివినక్తు స్వాహా

18. దేవో వ స్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాతు స్వాహా

56 + 18 = 74 మంత్రాః.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః।

శ్లో॥ దేవో వ ఉత్పునా త్వంశై స్త్రిభి రాపో౽ను మంత్రయేత్। అగ్నయే ఽగ్ని హవిః ప్రోక్ష్య శుంధో క్షే ద్యాగపాత్రకం। అవ చర్మోత్కరే ధుత్వా హ్యాదిత్యా శ్చర్మ సంస్తృతిః అధ్యులూఖల మాదధ్యాద గ్నె స్తత్రహవిః క్షిపేత్। అద్రి ర్ముసల మాధత్త ఇషం దృషది వాపనం। వర్ష శూర్ప ముపోహ్యత్ర ప్రతిత్వా హవి రుద్వపేత్। పరా ప్రీహి స్సరాపూయ రక్షసా మితి చర్మణః। అథ స్తుషం కపాలేన క్షిపే ద్వాయు వివిచ్యతే। దేవః క్షిపే ద్ధవిః పాత్ర్యాం మంత్రా స్సప్తదశేరితాః। (ఆపస్తంబ మతేనా ఽత్ర మంత్రా అష్టాదశేరితాః॥)

అథ పష్టో౽ను వాకః

1. ఓం అవధూతగ్ రక్షో౽వ ధూతా అరాతయ స్స్వాహా

2. అదిత్యా స్త్వ గసి ప్రతిత్వా పృథివీ వేత్తు స్వాహా

3. దివస్కంభనిరసి ప్రతి త్వాఽఽదిత్యా స్త్వ గ్వేత్తు స్వాహా

4. ధిషణా ఽసి పర్వత్యా ప్రతిత్వా దివస్కంభ నిర్వేత్తు స్వాహా

5. ధిషణా ఽసి పార్వతేయీ ప్రతిత్వా పర్వతిర్వేత్తు స్వాహా

6. దేవస్య త్వాసవితుః = హస్తాభ్యా మగ్నయే జుష్ట మధివపామి ధాన్యమసిని ధినుహి దేవాన్స్వాహా

7. ప్రాణాయ త్వా స్వాహా
8. అపానాయ త్వా స్వాహా
9. వ్యానాయ త్వా స్వాహా
10. దీర్ఘా మను ప్రసితి మాయుషేథాగ్ స్వాహా
11. దేవో వస్స వితా హిరణ్యా పాణిః ప్రతి గృహాతు స్వాహా

74 + 11 = 85 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అవేతి పూర్వవ త్తత్ర శమ్యాం స్థాపయతే దివః। ధిషణాద్వే తథాంశ్శూనా దేవే త్యధి 'వపే ద్ధవిః। ప్రాణాయేతి త్రిభిః పిష్ట్వా దీర్ఘే త్యంత ఉపోహతి। దేవో ంజినే స్కందయేత ప్రోక్తా ఏకాదశ త్వివహా॥

అథ సప్తయోజను వాకః.

1. ఓం ధృష్టి రసి బ్రహ్మ యచ్ఛ స్వాహా
2. అపా ంగ్నే ంగ్ని మా మాదం జహి స్వాహా
3. నిష్కవ్యాదగ్ సేధ స్వాహా
4. ఆ దేవ యజం వహ స్వాహా
5. నిర్దగ్ధగ్ రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయ స్వాహా
6. ధ్రువ మసి పృథివీం = పర్యూహ స్వాహా
7. ధర్త్రి మస్యంత రిక్షం = పర్యూహ స్వాహా
8. ధరుణ మసి దివం = పర్యూహ స్వాహా
9. ధర్మా ంసి దిశో = పర్యూహ స్వాహా
10. చితస్థ ప్రజా మస్మై - పర్యూహ స్వాహా
11. భృగూణా మంగిరసాం తపసా తప్యధ్వగ్గ్ స్వాహా
12. యాని ఘర్మే = విముంచతాగ్ స్వాహా

85 + 12 = 97 మంత్రాః.

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దృష్టి రాదాయో పవేష మపాం గారానియోజయేత్. నిఊష్మో ఉపసారయే దేక మాదేవా ఽస్యం తు శేషయేత్. ధృవం కపాల మాధాయ నిర్దాంగారం తథోపరి॥ ధర్త్రిం ద్వితీయం ధరుణం తృతీయం ధర్మ సప్తమం। చితో ష్టమం భృగూ తేషు సర్వే ష్వంగార రోపణం। యాని స్వకాలే సంప్రాప్తే కపాలాని విముంచతి॥ అనువాకే సప్తమే ఽస్మిన్ ఉక్తా ద్వాదశ మంత్రకాః ॥

అథ అష్టమోను వాకః

1. ఓం దేవస్య త్వా=భ్యా మగ్నయే జుష్టగ్ సంవపామి స్వాహా
2. సమాపో అద్భిః=పృజ్యధ్వగ్గ్ స్వాహా
3. అద్భ్యః పరి=పృచ్యధ్వగ్గ్ స్వాహా
4. జనయత్యై త్వా సంయామి స్వాహా
5. అగ్నయే త్వా స్వాహా
6. అగ్నిషోమాభ్యాం త్వా స్వాహా
7. మఖస్య శిరోసి స్వాహా
8. ఘర్మోసి విశ్వాయు స్వాహా
9. ఉరుప్రథ=ప్రథతాగ్ స్వాహా
10. త్వచం గృహ్ణీష్వ స్వాహా
11. అంతరితగ్=అరాతయ స్వాహా
12. దేవ స్త్వా సవితా శ్రపయతు=నాకే స్వాహా
13. అగ్ని స్తే తనువం=రక్షస్వ స్వాహా
14. సంబ్రహ్మణా పృచ్యస్వ స్వాహా

15. ఏకతాయ స్వాహా

16. ద్వితాయ స్వాహా

17. త్రితాయ స్వాహా

97 + 17 = 114 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥4 సంవపామి హవి ర్వాపస్సమూ తత్ర జలం క్షిపేత్. అద్భ్యస్సంప్లావ్య త త్రాభి ర్జన సంయౌ త్యశేషతః। అగ్నా ఉగ్నిర్నిర్దిశే ద్భాగౌమఖ పిండం కరోతి హి. ఘర్మః. కపాలే నిక్షిప్య ప్రథయే దురు మంత్రతః। త్వచం శ్లక్ష్ణీకరో త్యద్భి రంత పర్యగ్నయే కృతిః. శ్రపయ త్యుల్మకై ర్దేవో హ్యాగ్ని స్తేజ్వాల్యతే కుశైః. సం వేదేన చ సాంగారా భస్మనా ఉచ్ఛాదయే ద్ధవిః। ఏకాఽం తర్వేది రేఖాసు ఊశనంనినయే త్రిభిః. అనువాకే ఉష్టమే స ప్తదశ మంత్రాః ప్రకీర్తితాః॥

అథసపమో ఽనువాకః

1. ఓం దేవస్య త్వా సవితుః - భ్యా మాదదే స్వాహా

2. ఇంద్రస్య బాహు రసి - తిగ్మతేజా స్వాహా

3. పృథివి దేవయజనో హిగ్ంసిషగ్ం స్వాహా

4. అపహతో రరుః పృథివ్యై స్వాహా

5. వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానగ్ం స్వాహా

6. వర్షతు తే ద్యౌ స్వాహా

7. బధాన దేవ - మాపరౌ స్వాహా

8. అపహతో రరుః దేవయజన్యై స్వాహా

9. వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానగ్ం స్వాహా

10. వర్షతు తే ద్యౌ స్స్వాహా
11. బధాన దేవ = మామౌ క్స్వాహా
12. అపహతో రరుః = అదేవయజన స్స్వాహా
13. వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానగ్గ్ స్వాహా
14. వర్షతు తే ద్యౌ స్స్వాహా
15. బధాన దేవ = మామౌ క్స్వాహా
16. అరరు స్తే దివం మాస్కా న్స్వాహా
17. వసవ స్త్వా పరి = గాయత్రేణ ఛందసా స్వాహా
18. రుద్రా స్త్వా = త్రైష్టుభేన ఛందసా స్వాహా
19. ఆదిత్యాస్త్వా = జాగతేన ఛందసా స్వాహా
20. దేవస్యసవి తుస్సవే = వేధస స్స్వాహా
21. ఋతమసి స్వాహా
22. ఋత సదనమసి స్వాహా
23. ఋత శ్రీరసి స్వాహా
24. ధాఅసి స్వధా = విరప్సి న్స్వాహా
25. ఉదాదాయ పృథివీం - యజంతే స్వాహా

114 + 25 = 139 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆదదే స్ఫ్యం నమాదత్త ఇంద్రస్యే త్యభిమంత్రయేత్ పృథి స్తంబయజు శ్ఛిత్వా హ్యాప గృహ్ణాతి పూరజః॥ వ్రజం గచ్ఛే దుద గ్దేశం వర్ష వేదిం సమీక్షతే. బధా ధూళిం క్షిపే దేవం పున స్తంబహృతి ద్వయం. అథా త్ర పూర్వ వ న్మంత్రా అరా ఒగ్నీధ్రోం జలా ధరేత్॥ వస త్రిభి గ్గ్రిహో వేదే ర్ధవ వేదిం

ఖనే దమూ . ఋతో త్తరపరిగ్రాహో ధాఅసీ తి సమీకృతిః
ఉదాదాయే తి వేదీక్షా మంత్రా స్యుః పంచ వింశతిః॥

అథదశ మోనువాకః

1. ఓం ప్రత్యుష్టగ్ రక్షః = అరాతయ స్స్వాహా
2. అగ్నే ర్వ స్తేజిష్ఠేన = నిష్టపామి స్వాహా
3. గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం = సంమార్జ్మి స్వాహా
4. వాచం ప్రాణం మా = సంమార్జ్మి స్వాహా
5. చక్షు శ్శ్రోత్రం మా = సంమార్జ్మి స్వాహా
6. ప్రజాం యోనిం మా = సంమార్జ్మి స్వాహా
7. ఆశాసానా = సుకృతాయ కగ్గ్ స్వాహా
8. సుప్రజప స్త్వా = అదాభ్యగ్గ్ స్వాహా
9. ఇమం విష్యామి = కరోమి స్వాహా
10. సమాయుషా = తనువా మమ స్వాహా
11. మహీనాం పయో = నిర్వపామి స్వాహా
12. మహీనాం పయోస్యోషధీనాం = సుప్రజాస్త్వాయ స్వాహా
13. తేజోసి స్వాహా
14. తేజో నుప్రేహి స్వాహా
15. అగ్నే స్తే తేజో మావినై త్స్వాహా
16. అగ్నే ర్జిహ్వాసి = యజుషే భవ స్వాహా
17. శుక్ర మసి స్వాహా
18. జ్యోతి రసి స్వాహా
19. తేజోసి స్వాహా

20. దేవో వ స్సవి తోత్పునాతు స్వాహా

21. అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ స్వాహా

22. వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభి స్స్వాహా

23. శుక్రం త్వా శుక్రాయాం=గృహ్ణామి స్వాహా

24. జ్యోతి స్త్వా జ్యోతిషి=గృహ్ణామి స్వాహా

25. అర్చి స్త్వా ర్చిషి=గృహ్ణామి స్వాహా

139 + 25 = 164 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

ప్రత్యో స్స్రుచ స్తపే దగ్నౌ రశ్మిష్టి రూర్ధ్వం పున స్తపేత్॥ గోష్ఠం వాచం తథా చక్షుః ప్రజాం మార్ష్టి క్రమా త్స్రువం॥ జుహూ పత్న్య ద్ధ్రువా ఆశా పత్నీం యోక్త్రేణ నహ్యతి। సుప్రేతి పత్న్యుపవిశే దిమం కాలే విమోచనం సమా పత్నీపూర్ణ పాత్రం జపే దథ మహీ ద్వయాత్ ఘృతం నిరుప్య వీక్షేత తేజో౽ ధిశ్రిత్య పశ్చిమే. అగ్నౌ తేజో హరే దగ్నేః పూర్వా౽గ్నా వధి సంశ్రయేత్. అగ్నే స్ప్వవర్త్మని క్షిప్త్వా శు జ్యో తే త్రిభి రాజ్యకం. ఉత్పూయ దేవో జలముత్పు నాత్యాజ్య పవిత్రతః. శు జ్యో౽ర్చి స్త్రిభి రాజ్యస్య గ్రహోజు హ్వాదికే త్రయే। దశమే త్త్వను వాకే౽స్మిం స్త్రయో వింశతి రీరితాః.(ఆపస్తంబ మతేనా౽త్ర పంచవింశతి రీరితాః

—: అథ ఏకాదశోనువాకః :—

1 ఓం కృష్ణోస్యా ఖరేష్ఠో=త్వా స్వాహా
2 వేది రసి =త్వా స్వాహా
3 బర్హి రసి స్రు =స్త్వా స్వాహా
4 దివే త్వా స్వాహా
5 అంతరిక్షాయ త్వా స్వాహా
6 పృథివ్యై త్వా స్వాహా
7 స్వధా పితృభ్య =గచ్ఛత స్వాహా
8 విష్ణో స్తూపోసి స్వాహా
9 ఊర్ణామ్రద = దేవేభ్య స్స్వాహా
10 గంధర్వోసి =ఈడిత స్స్వాహా
11 ఇంద్రస్య బాహు రసి - ఈడిత స్స్వాహా
12 మిత్రావరుణౌ త్వో త్తరతః =ఈడిత స్స్వాహా
13 సూర్య స్త్వా పురస్తాత్ =శస్త్యా స్వాహా
14 వీతిహోత్రం త్వా = మధ్వరే స్వాహా
15 విశో యంత్రే స్థ స్స్వాహా
16 వసూనాగ్ రుద్రాణా =సదసి సీద స్వాహా
17 జుహూ రసి ఘృతాచీ = సీద స్వాహా
18 ఉపభృ దసి ఘృతాచీ =సీద స్వాహా
19 ధ్రువాసి ఘృతాచీ =సీద స్వాహా
20 ఏతా అసద =యజ్ఞనియగ్ స్వాహా

164 + 20 = 184 మంత్రాః

—: వినియోగ సంగ్రహః :—

శ్లో॥ కృష్ణ ఇధ్మం వేది ర్వేదిం బర్హి ర్బర్హి స్సముక్ష తి. దివే త్రిభి ర్బర్హి షోగ్ర మధ్య మూలాని చోక్షతి॥ స్వధా శేషం షి

పేద్భూమౌ విష్ణో ప్రస్తర మున్నయేత్॥ ఊర్ణా బర్హి స్త్రి భి ర్గంధ త్రిభి స్త్రీ న్పరి ధీన్ షిపేత్॥ సూర్యో భిమంత్ర్య పూర్వాగ్నిం వీత్యా ఽఽఘారసమి త్ప్రితిః। విశో ఆధాయ విధృతీ వసూ ప్రస్తర సాదనం। జుహూప ధృ భి రాసాద్య స్రుచ ఏతా స్తు మంత్రయేత్. ఏకాదశే ను వాకేఽస్మి న్నీరి తా మంత్ర వింశతిః।

—: అథ ద్వాదశోనువాకః :—

1 ఓం భువనమసి = రిదంనమ స్వాహా
2 ఓం జుహ్వా హ్యాగ్ని = యజ్యాయై స్వాహా
3 ఓం ఉప భృ దేహి = యజ్యా యై స్వాహా
4 ఓం అగ్నా విష్ణూ మావా = కృణుతగ్గ్ స్వాహా
5 ఓం విష్ణో స్థానమసీ = వీర్యాణి స్వాహా
6 ఓం సమారభ్యో = ఇంద్రావా స్వాహా
7 బృహద్భాః స్వాహా
8 పాహిమాగ్నే = భజ స్వాహా
9 మఖస్య శిరోసి = రంక్తాగ్ స్వాహా

184 + 9 = 1938

—: వినియోగ సంగ్రహః :—

శ్లో॥ భువా గ్నే రంజలిం కృత్వా జుహూ ద్వాభ్యాం.
ద్వయో ర్గ్రిహః అగ్నా దక్షిణ నిర్గామీ
విష్ణో స్థిత్వా సమాఽఽహుతి. బృహ ద్భా.
స్రుచ ముద్గృహ్యా పాహి ప్రతిని వర్తతే
ష్ఖఖ ధృవా మన క్తి త్రి ర్నవ మంత్రాఇహేరితాః

—: అథత్రయో దశోనువాకః :—

1 ఓం వాజస్యమా = గ్రభీ త్స్వా హా
2 అథా సపత్నాగ్ = అక స్వాహా

3 ఉద్గ్రాభం చ స్వాహా
4 నిగ్రాభంచ స్వాహా
5 బ్రహ్మ దేవా = వృధ న్స్వాహా
6 అథా సపత్నానింద్రాగ్ని మే = తాగ్ స్స్వాహా
7 వసుభ్య స్త్వా·స్వాహా
8 రుద్రేభ్య స్త్వా స్వాహా
9 ఆదిత్యేభ్య స్త్వా స్వాహా
10 అక్తగ్ రిహాణా = వయ స్స్వాహా
11 ప్రజాం యోనిం = ఋగ్గ్ స్వాహా
12 ఆప్యాయంతా = ఓషధయ స్స్వాహా
13 మరుతాం పృషతయ = మేరయ స్వాహా
14 ఆయుష్పా అగ్నే = చక్షుర్మే పాహిస్వాహా
15 ధృవాసి స్వాహా
16 యంపరిధిం = చేతయాత్తై స్వాహా
17 యజ్ఞస్య పాథఉపసమితగ్గ్ స్వాహా
18 సగ్గ్ స్రావభాగా = మాదయధ్వ గ్గ్ స్వాహా
19 అగ్నేర్వామపన్న = మాధ త్తగ్గ్ స్వాహా
20 ధురిధుర్యౌ పాతగ్గ్ స్వాహా
21 అగ్నే దబ్ధాయో = యోనిగ్గ్ స్వాహా
22 దేవాగాతు విదో = యజ్ఞగ్గ్ స్వాహా వాచిస్వాహా వాతేధా స్వాహా

$193 + 22 = 215$

అస్యనియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాజ ద్వాభ్యాం స్రుచో ర్వ్యాహా వస్వం జ్యా త్వరిం ప్రిభిః. అక్త ప్రజా ఽఽప్యా త్రి స్స్రుఖ ప్రస్తరాగ్రాది కాంజనం।

మరు ప్రస్తర హోమో య మాయు రగ్న్యేఖి మంత్రణం. ధృవా భూమిం స్పృశే ద్వ్యంప మధ్యస్థ పరిధే ర్హూ తిః। యజ్ఞాఽన్వయో ర్ద్వయోర్హోమ స్సం(స్రావ స్రావకాహుతిః। అగ్నే స్రుచౌ సాదయిత్వా ధురి తేప్రోహ యే త్స్రుచౌ॥ అగ్నే ఫలీ కృతే ర్హూమో దేవా ఇష్టయజు ర్హూతిః వాచి బర్హి ర్హూతే వాతే సర్వహోమోత్ర వింశతిః।

(ఆపస్తంబమతే నాత్ర మంత్రా ద్వా వింశతి ర్మతాః)

అథ చతుర్దశోనువాకః

ఉభావా మిత్యాది చతుర్దశ మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండఋషయః. త్రిష్టు బాదయ శ్ఛందాంసి। ఇంద్రాగ్న్యాదయో దేవతాః. కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయశాఖా హోమే వియోగః

1 ఓం ఉభా వా మింద్రాగ్నీ = హువేవాగ్ స్వాహా
2 అశ్రవగ్ హి = నవ్యగ్గ్ స్వాహా
3 ఇంద్రాగ్నీ నవతిం = కర్మణా స్వాహా
4 శుచి న్నుస్తోమం = ధేష్ఠా స్వాహా
5 వయ ముత్వా పథ = యుజ్మహి స్వాహా
6 పథ స్పృథః = ప్రపూషా స్వాహా
7 క్షేత్రస్య పతినా = దృశే స్వాహా
8 క్షేత్రస్య పతే మధుమంత = మృడయంతు స్వాహా
9 అగ్నే నయ సుపథా = విధేమ స్వాహా
10 ఆదేవానా మపి = కల్పయాతి స్వాహా
11 యద్వాహిష్ఠం = ఉదీరతే స్వాహా
12 అగ్నే త్వం పారయ = శంయ్యో స్వాహా
13 త్వ మగ్నే వ్రతపా అసి = ష్వీడ్య స్వాహా
14 యద్వో వయం = కల్పయాతి స్వాహా

215 + 14 = 229 మంత్రాః

చతుర్దశాను వాకస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో అంత్యానువాకే యాజ్యాను వాక్యాః కామ్యేష్టి నంగతాః. కాండస్య తు ద్వి తీయస్య ద్వితీయే ప్రశ్న ఇష్టయః. ఇంద్రాగ్న్యా దీష్టయః కామ్యాయాజ్యా అప్యుదితాః క్రమాత్। ఇషేప్రభృత్య పామంతం ప్రశ్నానాం యుక్ష్వసంయుతం। అంత్యాను వాకా యాజ్యాఖ్యాః త్రయోవింశతి రీరితాః।

ఉభైంద్రాగ్న త్రయేయుగ్మ మింద్రైంద్రాగ్న త్రయేపిచ। వయం పౌష్ణే చరౌక్షేత్ర క్షైత్ర పత్యచరౌతథా। అగ్నేపాథి కృతేయద్వా వ్రాత పత్యేద్వియుగ్మకం। వికల్పేనేతి మంత్రాస్యు రనువాకే చతుర్దశ.

ఇతి ప్రథమ కాండే

ప్రథమ ప్రశ్నస్సమాప్తః

శ్రీరస్తు

అథ ప్రథమ కాండస్య

ద్వితీయః ప్రశ్నః

అప ఉందం త్వీత్యాది త్రయోదశాను ఽవాకస్య అష్ట సప్తత్యుత్తర శ మంత్రాణాం సోమః. కాండర్షిః ద్విపదా గాయత్ర్యా ఽఽది నానాఛందాంసి అబా దయో మంత్ర లింగోక్తా దేవతాః. కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖ హోమే వినియోగః।

అథ ప్రథమోనువాకః

1 ఓం ఆప ఉందంతు = వర్చసే స్వాహా
2 ఓషధే త్రాయసైనగ్గ్ స్వాహా
3 స్వధితే మైనగ్ హిగ్సీ స్స్వాహా
4 దేవశ్రూ రేతాని ప్రవపే స్వాహా
5 స్వస్త్యుత్తరా ణ్యశీయ స్వాహా
6 ఆపో అస్మా న్మాతర = శ్శుంధంతు ఘృతేన నో ఘృతప్వః పునంతు విశ్వమస్మత్ప్ర వహంతు రిప్రగ్గ్ స్వాహా
7 ఉదాభ్య శ్శుచి రాపూత ఏమి స్వాహా
8 సోమస్య తనూ రసి = తనువం మే పాహి స్వాహా
9 మహీనాం పయో ఽసి స్వాహా
10 వర్చోధా అసి = వర్చో మయి ధేహి స్వాహా
11 వృత్రస్య కనీనికా ఽసి = చక్షుష్పా అసి చక్షు ర్మే పాహి స్స్వాహా
12 చిత్పతి స్త్వా = పునాత్వ చ్ఛిద్రేణ = పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్య రశ్మిభి స్స్వాహా
13 వాక్పతి స్త్వా = పునాత్వ చ్ఛిద్రేణ = పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్య రశ్మిభిస్స్వాహా
14 దేవ స్త్వా సవితా పునాత్వ చ్ఛిద్రేణ = పవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్య రశ్మిభి స్స్వాహా
15 తస్య తే పవిత్రపతే = పవిత్రేణ యస్మై కం పునే త చ్ఛకేయగ్గ్ స్వాహా
16 ఆవో దేవాస ఈమహే = సత్యధర్మాణో అధ్వరే యద్వో దేవాస ఆగురే యజ్ఞియాసో హవామహే స్వాహా
17 ఇంద్రాగ్నీ ద్యావాపృథివీ ఆప ఓష ధీ స్స్వాహా
18 త్వం దీక్షాణా = మధిపతి రసీహ మా సంతం పాహి స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆప శ్శిర ఉన త్క్యోష దర్భ్యేఽత్రా ఽంతర్హిత స్వధి. క్షురం నిధాయ దేవత్రూ ర్వపే త్స్వ స్తి తదా జపేత్. ఆప స్స్వయా దుదా జప్యం సోమ వస్త్ర పరిగ్రహః। మహీతి నవనీతస్య గ్రహో వర్చో విలేపనం. వృత్రే త్యాం క్తే చిత్పతి స్త్వా త్రిభి ర్దర్భైణపావయేత్. తస్యేతి జపతి స్వామీ హ్యేవః ప్రాగ్వంశ వేశనం. ఇందాగ్నీ దక్షిణే గత్వా త్వ మిత్యుప విశేదిహ. ప్రథమే హ్యనువాకే స్మిన్మంత్రా అష్టాదశేరితాః।

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 ఓం ఆకూత్యై ప్రయుజే ఽగ్నయే స్వాహా
2 మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహా
3 దీక్షాయై తపసే ఽగ్నయే స్వాహా
4 సరస్వత్యై పూష్ణేఽగ్నయే స్వాహా
5 ఆపో దేవీ ర్బృహతీ = ర్వృధాతు స్వాహా
6 విశ్వేదేవస్య నేతు = పుష్యసే స్వాహా
7 ఋక్సామయో యజ్ఞస్యోద్భృచ స్స్వాహా
8 ఇమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య = రుహేమ స్వాహా
9 ఊర్గ స్యాంగిర స్యూర్ణ = మా మా హిగ్ంసీ స్స్వాహా
10 విష్ణో శ్శర్మాఽసి శర్మ = మే యచ్ఛ స్వాహా
11 నక్షత్రాణాం మాతీ = త్పాహి స్వాహా
12 ఇంద్రస్య యోని రసి మా మా హిగ్ంసీ స్స్వాహా
13 కృష్యైత్వా సుసస్యాయై స్వాహా
14 సుపిప్పలాభ్య స్త్వౌషధీభ్య స్స్వాహా
15 సూపస్థా దేవో = ద్భృచ స్స్వాహా

16 స్వాహా యజ్ఞం మనసా = భ్యాగ్ స్వాహా
17 స్వాహా రో రంతరిక్షా త్స్వాహా
18 స్వాహా యజ్ఞం వాతా దారభే స్వాహా

18 + 18 = 36

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ **ఆకూత్యై** జుహుయాత్షడ్భిః ఋక్స్వామే త్యజినంస్పృశేత్. ఇమా మజిన మారోహే ద్బధ్నా త్యూర్గితి మేఖలాం. విష్ణో ర్వస్త్రేణో ర్ణతేతం నక్షే త్యావేష్టయే చ్ఛిరః ఇంద్ర దధ్యా త్కృష్ణ శృంగం కృష్యై లోష్టో ద్ధతి స్తథా. సుపి కండూయనం మూర్ధ్ని సూప దండ పరిగ్రహః. స్వాహా ఙంగులీ ర్ద్వయో ర్న్యంచే త్పంచ భేదేన వింశతిః। (ఆపస్తంబమతేనాఽత్ర మంత్రా అష్టాదశేరితాః)

అథతృతీయోనువాకః

1 ఓం దైవీం ధియం = ద్వశే స్వాహా
2 యే దేవా మనోజాతా = స్తై భ్య స్స్వాహా
3 అగ్నే త్వగ్ సుజాగృహి = పున ర్దద స్స్వాహా
4 త్వ మగ్నే వ్రతపా = ష్వీడ్య స్స్వాహా
5 విశ్వే దేవా అభి = వృత్ర న్స్వాహా
6 పూషా సన్యా = రాధసా స్వాహా
7 దేవ స్సవితా వసో = మాయూషా స్వాహా
8 చంద్ర మసి = భవ స్వాహా
9 వస్త్ర మసి = భవ స్వాహా
10 ఊస్రా ఽసి = భవ స్వాహా
11 హయో ఽసి = భవ స్వాహా
12 ఛాగో ఽసి = భవ స్వాహా
13 మేషో ఽసి = భవ స్వాహా

14 వాయవే త్వా స్వాహా
15 వరుణాయత్వా స్వాహా
16 నిర్ర్ తై్యౖ త్వా స్వాహా
17 రుద్రాయ త్వా స్వాహా
18 దేవీ రాపో అపాన్నపా = మా ఽవక్రమిషగ్గ్ స్వాహా
19 అచ్ఛిన్నం తంతుం = గేషగ్గ్ స్వాహా
20 భద్రా దభి శ్రేయః = సర్వవీర స్స్వాహా
21 ఏద మగన్మ దేవ = సమిషా మదేమ స్వాహా

36 + 21 = 57 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దైవీం హస్తౌ శోభయిత్వాయేదే వ్రత పయః పిచేత్॥ అగ్నే స్వప్న స్వగ్ని మాహ త్వంప్రబుద్ధో జపేత్తదా. విశ్వ ఇత్యపి పూషేపిసనిహారా ఽనుశాసనం దేవో వనుగ్రహ శ్చంద్రం షడ్భి స్తత్ర పరిగ్రహః. వా ఽథ నష్టా మప్సు మృతాం సన్నా మృగ్య్వాంచ గాం స్పృశేత్॥ దేవీ రావో విగాహ్య ఽచ్ఛిలోష్ట మప్సు విమర్దయేత్ భద్రా ద్రథేన యా త్యేదం యాగభూమి వ్యవస్థితిః. అనువాకే తృతీయే ఽస్మి న్నుదితా ఏకవింశతిః ॥

అథ చతుర్థోను వాకః

1 ఓం ఇయం తే శుక్ర = భ్రాజం గచ్ఛ స్వాహా
2 జూరసి ధృతా = మశీయ స్వాహా
3 శుక్ర మస్య మృత మసి స్వాహా
4 వైశ్వదేవగ్ హవి స్స్వాహా
5 సూర్యస్య చక్షు రారుహ = విపశ్చితా స్వాహా
6 చి దసి మనాసి = ప్రతీచీ సంభవ స్వాహా

7 మిత్ర స్త్వా పది బధ్నాతు స్వాహా
8 పూషా ధ్వనః = సోమగ్గ్ స్వాహా
9 రుద్ర స్త్వా ఽఽవ ర్తయతు మిత్రస్య = రయ్యా స్వాహా
57 + 9 = 66 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇయం క్షిప్త్వా ఘృతే స్వర్ణం జూ రసీతి జుహోతి చ శుక్రేతి స్వర్ణ ముధృత్య వై శ్వేత్యాఽఽజ్య మవేక్షతే. సూర్య సూర్యముప స్థాయచిత్త్వోమక్రయణీం జపేత్ మిత్రో దృష్ట్వా బద్ధపాదం పూషా తా మనుమంత్రయేత్. రుద్ర స్త్వా మావ ర్తయేత మంత్రా స్సంకీ ర్తితా నవ।

అథపంచమోనువాకః

1 ఓం వస్వ్యసి స్వాహా
2 రుద్రా ఽసి స్వాహా
3 అదితి రసి స్వాహా
4 ఆదిత్యా ఽసిస్వాహా
5 శుక్రా ఽసిస్వాహా
6 చంద్రా ఽసిస్వాహా
7 బృహస్పతి స్త్వా = చికేతు స్వాహా
8 పృథివ్యా స్త్వా మూర్ధ = ఘృతవతి స్వాహా
9 పరిలిఖితం = ఇదమహగ్ రక్షసో = అపికృతామి యో = మిస్వాహా
10 అస్మే రాయ స్స్వాహా
11 త్వే రాయ స్స్వాహా
12 తోతేరాయ స్స్వాహా
13 సందేవి దేవ్యో = పశ్యస్వ స్వాహా

14 త్వష్టీమతీ = సంద్ృశి స్వాహా

15 మాఽహగ్ రాయ స్పో = వియోషగ్గ్ స్వాహా

66+15=81 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ష ష్పదా ఽనుక్రమా వస్వీ బృహ స్త్వ త్పద సంగ్రహాః. పృథివ్యా స్త్వ త్పదే హుత్వా పరి సంవేష్ట్య లేఖయా. అస్మే స్థాల్యాం పదం క్షిప్త్వా త్వే దద్యా త్స్వామినే పదం. తోతే ప త్న్యై పదం దద్యాత్సం క్రయణ్యా హ్యావేక్షయేత్. త్వష్టీ తాం మంత్రయే త్పత్నీ మా ఽహంత ద్దీయతే యదా. పదం తదా మంత్రయేత మంత్రాః పంచదశే రితాః

అథ షష్ఠోను వాకః

1 ఓం అగ్ఞనా తే = శుక్ర స్తే గ్రహ స్స్వాహా

2 అభిత్యం దేవగ్ = కృపాసువ స్స్వాహా

3 ప్రజాభ్య స్త్వా స్వాహా

4 ప్రాణాయ త్వా స్స్వాహా

5 వ్యానాయత్వా స్వాహా

6 ప్రజా స్త్వ మను ప్రాణిహి = ప్రాణంతు స్వాహా

81+6=87 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అంశు సోమం మంత్రయేతా ఽభిత్యం క్రేతుంమిమీత తం॥ ప్రజా సమూహ్యా త చ్ఛేషం ప్రాణాయత్వేతి మంత్రతః. వ్యా విస్రస్య ప్రజేక్షేత షణ్మంత్రా ఇహ వర్ణితాః

అథసప్త మోనువాకః

1 ఓం సోమం తే క్రీణామి = అభిమాతిషాహగ్గ్ స్వాహా

2 శుక్రం తే శుక్రేణ క్రీణామి = గో స్స్వాహా

3 అస్మే చంద్రాణి స్వాహా

4 తపస స్తనూ రసి = రాయ శ్ర్శయంతాగ్ స్వాహా

5 అస్మే జ్యోతి స్స్వాహా

6 సోమ విక్రయణి తమ స్స్వాహా

7 మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా స్స్వాహా

8 ఇంద్రస్యోరు మావిశ = స్యోనగ్గ్ స్వాహా

9 స్వాన భ్రాజా ంఘారే = దభ న్స్వాహా

87 + 9 = 96 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహంః

శ్లో॥ సోమం జపేత్క్రయా త్పూర్వం శుక్రం స్వర్ణేన తత్క్రయే। అస్మే స్వర్ణం సమాదత్తే తప జప్యః క్రయే ఽజయా॥ అస్మే జ్యో స్వామినే దద్యా చ్ఛుక్లామూర్ణాస్తుకామథ సోమంవిద్యేత్కృష్ణయో ర్ణాస్తు కాయా క్రయకారిణం. మిత్ర స్సోమ ముపాదాయేంద్రస్యో రౌ తం ప్రవేశయేత్. స్వాన మూల్యా ననుదిశే దిమే మంత్రా నవేరితాః

అథ అష్టమోనువాకః

1 ఓం ఉదాయుషా స్వా = అను స్వాహా

2 ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి స్వాహా

3 అదిత్యా స్సదోసి స్వాహా

4 అదిత్యా స్సద ఆసీదాస్తభ్నా = వ్రతాని స్వాహా

5 వనేషు వ్యంతరిక్షం = సోమ మద్రౌ స్వాహా

6 ఉదుత్యం జాత = సూర్యగ్గ్ స్వాహా

7 ఉస్రా వేతం = బ్రహ్మచోదనౌ స్వాహా

8 వరుణస్య స్కంభన మసి స్వాహా

9 వరుణస్య స్కంభసర్జన మసి స్వాహా
10 ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశ స్వాహా

96 + 10 = 106

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉదాయు సోమ మాదాయో రు గచ్ఛే చ్ఛకటం ప్రతి. అధిస్తృత్వా ఉజినం సోమ మదిత్యా స్త్వేపి సాదయేత్. వనే వస్త్రేణ బద్ధ్వో దు ప్రత్యానహ్యతి చర్మణా. ఉస్రౌ వనడుహౌ ర్యోగౌ వరు శమ్యాం వినిక్షిపేత్ వరు బధ్వా యోక్త్రపాశం ప్రతి ధానీ ముపాస్యతి.

అథనవమోనువాకః

1 ఓం ప్రచ్యవస్వ భువ = వసు రాదఘ త్సా వ్వాహా
1 శ్యేనో భూత్వా పరా = స్వస్త్యయనస్యసి స్వాహా
2 అపి పంథా మగన్మహి = విందతే వసు స్వాహా
5 నమో మిత్రస్య = శగ్సత స్వాహా
5 వరుణస్య స్కంభన మసి స్వాహా
6 వరుజస్య స్కంబసర్జన మసి స్వాహా
7 ఉన్ముక్తో వరుణస్య పాశ స్వాహా

106 + 7 = 113

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రచ్య ప్రాగ్వంశగమనం శ్యేనో ఉధ్వర్యుస్తు మంత్రయేత్। అవ్య త్రిక్రమ్య రాజానం నమ ఏనం ప్రతీక్షతే. వరు క్రమేణ శమ్యాదీ న్మంచే త్సప్తా ఉత్ర మంత్రకాః

అథ దశమోఽను వాకః

1 ఓం దేవస్యత్వా = మగ్నేరా తిథ్యమసి విష్ణవేత్వా జుష్టం నిర్వ మిస్వాహా

2 దేవస్యత్వా = భ్యాగ్నిషోమస్యా ఒఒతిత్థ్యమసి = త్వా జుష్టం నిర్వపామి స్వాహా.

3 దేవస్య త్వా = మతిథే రాతిత్థ్య = త్వా జుష్టం నిర్వపామి స్వాహా

4 దేవస్యత్వా = భ్యా మగ్నయేత్వా రాయస్పోష = త్వా జుష్టం నిర్వపామి స్వాహా

5 దేవస్యత్వా = భ్యాగ్ శ్యేనాయత్వా = త్వాజుష్టం నిర్వపామి స్వాహా

6 యా తేధామానిహవిషా = దుర్యాన్స్వాహా

7 అదిత్యా స్సదోసి స్వాహా

8 ఆదిత్యా స్సద ఆసీద స్వాహా

9 వరుణోసి ధృతవ్రత స్వాహా

10 వారుణ మసి శంయో = శ్చిత్స్రమహి స్వాహా

11 ఆపతయే త్వా గృహ్ణామి స్వాహా

12 పరిపతయే త్వా గృహ్ణామి స్వాహా

13 తనూన ప్త్రే త్వా గృహ్ణామి స్వాహా

14 శాక్వరాయ త్వా గృహ్ణామి స్వాహా

15 శక్మ న్నోజిష్ఠా = గృహ్ణామి స్వాహా

16 అనాధృష్ట మస్యనా = అనభిశస్తే న్యగ్గ్స్వాహా

17 అనుమే దీక్షాం = సువితే మాధా స్వాహా

13 + 17 = 130

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నేః పంచకనిర్వాపోయాతే ప్రాగ్వంశ వేశనం. అద్యాఒఒ సంద్యాం క్షిపే చ్చర్మ హ్యాది సోమం తు సాదయేత్. వరు తం మంత్రయే ద్వారు వాససా పరిణహ్యాతి. అప తానూన ప్త్రి

మాజ్యం సమవద్యతి పంచభిః అనా సర్వ ఋర్త్విజ స్తు తానూ నప్త్రిం స్పృశంతి హి అను స్వామీ స్పృశే దేత దితి సప్త దశేరితాః

అథ ఏకాదశోను వాకః

1 ఓం అగ్ఙిరగ్ఙి స్తే = సుత్యా మశీయస్వాహా
2 ఏష్టారాయః ప్రేషే = నమః పృథివ్యై స్వాహా
3 అగ్నే వ్రతపతేత్వం = వ్రతినో ర్వ్రతానిస్వాహా
4 యాతేఅగ్నే రుద్రియా = తస్యాస్తేస్వాహా
5 యాతేఅగ్నే యాశయాతనూ = పధీగ్స్వాహా
6 యాతే అగ్నే రజా శయాతనూ = వధీగ్ స్వాహా
7 యాతేఅగ్నే హరాశయాతనూ = అపావధీగ్స్వాహా

130 + 7 = 137

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో అంఙి రాప్యాయియేత్సోమం ఏష్టా ప్రస్తర నిహ్నవః. అగ్నే పూర్వా ఉగ్ని మామంత్ర్య యాతే మార్జయతేతదా వ్రతం చ తేనకురు తేయా తేత్యుపసదామమీ.ఆజ్యహోమో ఒయాశయేతిరజే తిచ హరే తిచ. త్రివిధో మంత్రభేద స్యా న్మంత్రా స్సప్తే హ వర్ణితాః

అథద్వాద శోనువాకః

1 ఓం విత్తాయ నీమేసి స్వాహా
2 తిక్తాయ నీమేసి స్వాహా
3 అవతా న్మానాథితగ్గ్ స్వాహా
4 అవతా న్మావ్యథితగ్గ్ స్వాహా
5 విదేరగ్ని = త్వాదధే స్వాహా

6 విదే రగ్ని = యోద్వితీయస్యాంపృథివ్యా = త్వాధధేస్వాహా
7 విదే రగ్ని = య స్తృతీయస్యాంపృథివ్యా = త్వాదధే స్వాహా
8 సిగ్ హీ రసి మహిషీ రసి స్వాహా
9 ఉరుప్రథ = ప్రథతాగ్ స్వాహా
10 ధృవాసి స్వాహా
11 దేవేభ్య శ్శుంధస్వ స్వాహా
12 దేవేభ్య శ్శుంభస్వ స్వాహా
13 ఇంద్రఘోష స్త్వా = త్వాతు స్వాహా
14 మనో జవా స్త్వా = పాతు స్వాహా
15 ప్రచేతా స్త్వా రు = పాతుస్వాహా
16 విశ్వకర్మా త్వాది = పాతు స్వాహా
17 సిగ్ హీ రసి సపత్నసాహీ స్వాహా
18 సిగ్ హీ రసి సుప్రజావనిగ్ స్వాహా
19 సిగ్ హీ రసి రాయస్పోషవనిగ్ స్వాహా
20 సిగ్ హీ రస్యాదిత్యవనిగ్ స్వాహా
21 సిగ్ హీ రస్యావహ = యజమానాయ స్వాహా
22 భూతేభ్య స్త్వా స్వాహా
23 విశ్వాయు రసి పృథివీం దృగ్ హ స్వాహా
24 ధృవక్షిద స్యంతరిక్షం దృగ్గహ స్వాహా
25 అచ్యుతక్షిదసి దివం దృగ్ హ స్వాహా
26 ఆగ్నే ర్భస్మా స్యగ్నేః పురీష మసి స్వాహా

137 + 26 = 163 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ విత్తో త్తరార్ధ వేద్యర్ధ శ్చతుర్భిఃపరితో లిఖేత్ ॥ విదే రగ్ని
ర్హారే త్వాసూంన్సింహీ ర్వేద్యాంవినిక్షిపే ల్ ఉరుప్రథయతే ఉరు

ప్రథయతే వేదింధ్రువా సంహత్య శమ్యయా. దేవే ప్రోక్ష్య తథా దేవే సికతాఒత్రా ఒవకీర్యతే । ఇంద్ర ప్రోక్ష్య చతు ర్దిక్షు సింహీ రంసద్వయే తథా. శ్రోణి ద్వయే చ మధ్యే చ వ్యాఘారయతి పంచభిః। భూతేభ్య స్స్రుచ ముద్గృహ్యా విశ్వా పరిధయ స్త్రయః అగ్నే స్సంస్థాప్య సంభారాన్ మంత్రా షడ్వింశతి ర్మతాః

అథ త్రయోదశోనువాకః

1 ఓం యుంజతే మన = ష్టుతి స్వాహా

2 సువా గ్దేవ = ఘోషేథాగ్ంస్వాహా

3 ఆనో వీరో = అసద్వశీ స్వాహా

4 ఇదం విష్ణు = సురే స్వాహా

5 ఇరావతా = మయూఖై స్వాహా

6 ప్రాచీ ప్రేత = మాజీహ్వారతగ్గ్ం స్వాహా

7 అత్ర రమేథాం = పృథివ్యా స్వాహా

8 దివో వా విష్ణ = సవ్యాత్స్వాహా

9 విష్ణో ర్నుకం = త్రేధో రుగాయ స్వాహా

10 విష్ణో రరాట మసి స్వాహా

11 విష్ణోః పృష్ఠ మసి స్వాహా

12 విష్ణో శ్ఙప్త్రే స్థ స్వాహా

13 విష్ణో స్స్యూరసి స్వాహా

14 విష్ణో ర్ధ్రువ మసి స్వాహా

15 వైష్ణవ మసి విష్ణవే త్వా స్వాహా

15 + 163 = 178 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యుంజ హుత్వాసువా గక్షే శబ్ద శ్చే న్మంత్రయేత తం. ఆనో ఒక్ష మంజ్యా జ్జుహుయా త్పథోరిద మిరా ద్వయాత్; ప్రాచీ

ప్రవర్త్యే శకటే అత్రే తి స్థాపయే దిమే. దివో విష్ణో ర్ద్వయా న్మేధ్యా వనసో వినిహం త్యభే. విష్ణో మంటప నిర్మాణం పంచభి ర్ద్వారి వంశకః. మధ్యా చ్ఛదీ రరాట్యాం తౌ రజ్జు స్స్యాతి స్తు బంధనే, వైష్ణ స్స్పృశేన్నిర్మితం తం మంత్రాః పంచదశో దితాః

అథ చతుర్దశోను వాకః

కృణుష్వ పాజ ఇతి అష్టాదశ మంత్రాణాం విశ్వే దేవాః కాండ ర్షయః త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి. రక్షోహాగ్నిర్దేవతాః కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయశాఖా హోమే వినియోగః

1 ఓం కృణుష్వ పాజః = స్తపిష్ఠై స్స్వాహా
2 తవ భ్రమాస = గుల్కా స్స్వాహా
3 ప్రతి స్పశో = దధర్షి ష్స్వాహా
4 ఉదగ్నే తిష్ఠ = శుష్కగ్గ్ం స్వాహా
5 ఊర్ధ్వో భవ = శత్రూన్థ్స్వాహా
6 సతే జానాతి = అభిద్యో త్త్స్వాహా
7 నేదగ్నే అస్తు = దిష్టి స్స్వాహా
8 అర్చామి తే = రనుద్యా న్థ్స్వాహా
9 ఇహ త్వా భూరి = జనానాగ్ం స్స్వాహా
10 య స్త్వా స్వశ్వ = జుజోష ష్స్వాహా
11 మహో రుజామి = దమూనా స్స్వాహా
12 అస్వప్నజ = పాంత్వమూర స్వాహా
13 యే పాయవో మామ = దేభు స్స్వాహా
14 త్వయా వయగ్ం = హ్యాప్రాయాణి స్వాహా
5 అయాతే అగ్నే సమిధా = అవద్యా ష్స్వాహా
6 రక్షోహణం వాజిన = న క్తగ్గ్ం స్వాహా

17 విజ్యోతిషా బృ = వినిక్షే స్వాహా
18 ఉత స్వానాసో = అదే వీ స్వావహా

206 + 18 = 224 మంత్రాః

శ్లో॥ కృణురక్షోఘ్నకే యాగే సామిధే న్యస్తు షోడశ ।
యాజ్యానువాకే ద్వే అష్టాదశ మంత్రా ఇతీరితాః

178 + 18 = 196 మంత్రాః

ఇతి ప్రథమకాండే ద్వితీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ప్రథమ ప్రశ్న గతాః మంత్రాః 215
ద్వితీయ ప్రశ్న గతాః మంత్రాః 196
మిళిత్వా మంత్రాః 401

అథ ప్రథమ కాండే తృతీయః ప్రశ్నః

దేవస్యత్వే త్యా ది త్రయోదశా నువా కస్థ ఏకోన నవత్యుత్తర శత మంత్రాణాం సోమః కాండర్షిః. గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి. మంత్ర లింగోక్తా దేవ తాః. కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః।

1 ఓం దేవస్య త్వా = మాదదేఽ ‘భ్రిరసి నా’రి రసి స్వాహా
2 పరి లిఖితగ్ రక్షః = కృంతామి స్వాహా
3 దివే త్వా స్వావహా
4 అంతరిక్షాయ త్వా స్వావహా
5 పృథివ్యైత్వా స్వాహా

6 శుంధతాం లోకః పితృష దన స్స్వాహా
7 యవోసి యవయా = రాతీ స్స్వాహా
8 పితృణాగ్ం సదన మసి స్వాహా
9 ఉద్దివగ్గ్ం స్తభాః = దృగ్ంహ స్వాహా
10 ద్యుతాన స్త్వా = ధర్మణా స్వాహా
11 బ్రహ్మవనిం త్వా = పర్యూహామి స్వాహా
12 బ్రహ్మ దృగ్ంహ = దృగ్ంహ స్వాహా
13 ఘృతేన ద్యావాపృథివీ = థాగ్ం స్వాహా
14 ఇంద్రస్య సదోసి స్వాహా
15 విశ్వజనస్య ఛాయా స్వాహా
16 పరిత్వా గిర్వణో = జుష్టయ స్స్వాహా
17 ఇంద్రస్య స్యూరసి స్వాహా
18 ఇంద్రస్య ధ్రువ మసి స్వాహా
19 ఐంద్ర మసీంద్రాయ త్వా స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దేవస్యే త్యభ్రిమా ద త్త అభ్రి రిత్యను మంత్రణం. పరీత్యవట మాలిఖ్య దివేగ్రేమధ్య మూలయోః। ప్రోక్షే దౌదుంబరీం శుంధ శేషో గ ర్తే వనీయతే। యవో యవం క్షిపే త్తత్ర పితృ దర్భేణ సం స్తృతిః। ఉదౌదుంబర్యుచ్ఛ్రియోథ ద్యుతాతా మవశే క్షిపేత్। బ్రహ్మ పాంసుంక్షిపేద్గ ర్తే బ్రహ్మ గ ర్త దృఢీ కృతిః। ఘృతే నౌ దుంబరీ హోమ ఇంద్ర విశ్వాద్వయాద్దిశోః। ఛదీం ష్యధ్యూహ్యా క ర్తవ్యః పరిత్వేతి పరిశ్రయః। ఇంద్ర రజ్జుంక్షిపే దింద్ర బద్ధ్వైం ధ్రమితి మంటపం। స్పృశే ద్ధ స్తేన మంత్రా స్తువింశతిస్సము దీరి తాః।

(ఆపస్తంబ మతేనాఽత్ర మంత్రా ఏకోన వింశతిః)

అథ ద్వితీయోఽనువాకః

1 ఓం రక్షోహణో = ఖనామి స్వాహా
2 ఇద మహం తం = అరాతీయతి స్వాహా
3 గాయత్రేణ ఛందసా = వలగ ,,
4 కి మత్ర స్వాహా
5 భద్రగ్గ్ం ,,
6 త న్నో సహ ,,
7 విరా డసి సపత్నహా స్వాహా
8 సమ్రా దసి భ్రాతృవ్యహా ,,
9 స్వరా డస్యభిమాతిహా ,,
10 విశ్వారా డసి = హంతా ,,
11 రక్షోహణో = ప్రోక్షామి వైష్ణవా న్థ్స్వాహా
12 రక్షోహణో = వనయామి వైష్ణవా ,,
13 యవోసి = యవయారాతీ స్స్వాహా
14 రక్షోహణో = ఽవ స్తృణామి వైష్ణవా ,,
15 రక్షోహణో = ఽభి జుహోమి వైష్ణవా ,,
16 రక్షోహణౌ = వుపదధామి వైష్ణవీ ,,
17 రక్షోహణౌ = పర్యూహామి వైష్ణవీ ,,
18 రక్షోహణౌ = పరి స్తృణామి వైష్ణవీ ,,
19 రక్షోహణౌ = వైష్ణవీ స్వాహా
20 బృహ న్నసి = వాచం వద స్వాహా

19 + 20 = 39 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఖనేదు పరవా న్రక్ష ఇదం తన్మృదము ద్వపేత్। గాయ త్రత్రావ బాధేత కిం స్వామీ పృచ్ఛతీ తరః। భద్రమిత్యాహ తన్నావి

త్యాహ స్వామీ తరం ప్రతి। విరాట్చతుర్భి స్స్ంస్వర్మో రక్షః పంచస్ఫుట క్రియా। రక్షోऽధిషవణాఖ్యేతు ఫలకే స్థాపయే త్తథా। పర్యాహ్య పరిత స్తృత్వా మంత్రయేచ్చ బృహన్నితి। ఉపాంశు సవనా ఽశ్మానం సాదయే ద్వింశతి ర్మతాః।

అథ తృతీయోఽనువాకః

1 ఓం విభూ రసి = రౌద్రేణానీకేన = హిగ్ంసీ స్వాహా
2 వహ్ని రసి = రౌద్రేణానీకేన = హిగ్ంసీ ,,
3 శ్వాత్రోసి ప్రచేతారౌ = మామా హిగ్ంసీ ,,
4 తుథోసి విశ్వవేదా రౌ = హిగ్ంసీ ,,
5 ఉశిగసి కవీ రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
6 అంఘారి రసి బంభారీ రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
7 అవస్యు రసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
8 శుంధ్యూ రసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
9 సమ్రాడసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
10 పరిషద్యోసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
11 ప్రతక్వాసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
12 అసంమృష్టోసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
13 ఋతధామాసి = రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
14 బ్రహ్మజ్యోతిరసి = హిగ్ంసీ ,,
15 అజో స్యేకపా ద్రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,
16 అహిరసి బుధ్నియో రౌద్రేణా = హిగ్ంసీ ,,

39 + 16 = 55 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ విభూ పదత్రయా న్మానో మంత్రా షోడశ నిర్వపేత్। ధిష్ణ్యాన్ది శేచ్చ సర్వేషు రౌద్రేణే। త్యనుషజ్యతే।

అథ చతుర్థో ఽనువాకః

1 ఓం త్వగ్ం సోమ తనూ - వరూథగ్గ్ం స్వాహా

2 జుషాణో అప్తు రాజ్యస్య వేతు ,,

3 అయం నో అగ్ని = వాజసాతౌ ,,

4 ఉరు విష్ణో = విర ,,

5 సోమో జిగాతి = మాసదగ్గ్ం ,,

6 అదిత్యా స్సదోసి ,,

7 అదిత్యా స్సద ఆసీద ,,

8 ఏషవో దేవ స్సవిత - దథ స్వాహా

9 ఏత త్త్వగ్ంసోము = నుపాగా స్థాస్వాహా

10 ఇద మహం మనుష్యో = పోషేణ ,,

11 నమో దేవేభ్య ,,

12 స్వధా పితృభ్య ,,

13 ఇద మహం నిర్వరుణస్య పాశా స్వాహా

14 సువ రభి విఖ్యేషగ్గ్ం ,,

15 వై శ్వానరం జ్యోతి ,,

16 అగ్నే వ్రత పతే త్వం = తనూ స్త్వయ్యభూ దియగ్ం = తనూర్మయ్యభూ దేషా - వ్రతాని స్వాహా

55 + 16 = 71 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ త్వం జుషా పశ్చిమే వహ్నౌ వై సర్జన హుతి స్త్వయం। శాలా ముఖీయతో వహ్నిం ధృత్వా ప్రాంచో ఽభియంతిహి। ఉరుహుత్వా పూర్వ వహ్నౌ సోమో రాజాన మగ్రతః। హవిర్ధానం నయ త్యత్ర చర్మ సంస్తీర్య సాదయేత్। అది ద్వయా దేష సోమం నిర్ది శ్యైతం నిమంత్రయేత్। ఇదం దక్షిణ మావృత్య నమః

ప్రా గంజలి స్స్వధా. దక్షిణాంజలి రేతస్మా న్నిర్గచ్ఛేన్మంట పాదిదం. సువర్ణ్వహార మీక్షిత్వా వై శ్వా పూర్వాగ్ని మీషతే। అగ్నే వహ్నా రుపస్థానం మంత్రాష్షోడశ కీర్తితాః

అథ పంచమోఽను వాకః

1 ఓం అత్యన్యా నగాం= పరో వర్షై స్వాహా
2 తం త్వా జుషే= య జ్యాయై ,,
3 దేవ స్త్వా సవితా మధ్వా ౽నక్తు ,,
4 ఓషధే త్రాయ స్యై వనగ్గ్ం ,,
5 స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీ ,,
6 దివ మగ్రేణ = సంభవ ,,
7 వనస్పతే ౽ విరోహ ,,
8 సహస్రవల్శా = రుహేమ ,,
9 యం త్వా యగ్గ్ం౽ సౌభగాయ ,,
10 అచ్ఛినో్నె రాయ స్సువీర ,,

71 + 10 = 81

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అతి వృక్షం మంత్రయిత్వా తంత్వా యూప తరుం స్పృశేత్। దేవ స్త న్మూల మభ్యజ్య హోష్యష దర్భాం తరాయతః। స్వధిచ్ఛిం ద్యాద్దివం ప్రాచ్యాం పాతయే ద్వన శేషితే। మూలే హుత్వా పహే త్యాత్మస్పర్శో యంత్వాం గకాని చ। అచ్ఛీ త్యగ్రం చ సంఛింద్యా ద్దశ మంత్రా ఉదీరితాః।

అథ షష్ఠోఽను వాకః

1 ఓం పృథివ్యై త్వా స్వాహా
2 అంతరిక్షాయ త్వా ,,
3 దివే త్వా ,,

4 శుంధతాం లోకః పితృషదన స్స్వాహా
5 యవోసి యవయా - రాతీ ,,
6 పితృణాగ్ం సదన మసి ,,
7 స్వావేశో స్యగ్రే - విత్తా ఛ్స్వాహా
8 దేవ స్త్వా సవితా మధ్వా ऽనక్తు ,,
9 సుపిప్పలాభ్య స్త్వౌషధీభ్య ,,
10 ఉద్దివగ్గం - ముప రేణ దృగ్ంహ ,,
11 తే తే ధామా - భూరే ,,
12 విష్ణోః కర్మాణి - స్సఖా ,,
13 తద్విష్ణోః పరమం - రాత తగ్గం ,,
14 బ్రహ్మ వనిం త్వా - పర్యూహామి ,,
15 బ్రహ్మ దృగ్ంహ - దృగ్ంహ ,,
16 పరి వీ రసి - మనుష్యా ,,
17 అంతరిక్షస్య త్వా సానా వవగూహామి స్స్వాహా

81 + 17 = 98 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పృథి షట్కం పురే వాత్ర స్వావే ప్రథమ పాతితం। శకలం చావటే క్షిప్త్వాదేవో ఽగ్నిస్త్రాత్రికాంజనం। సుప్యా రోప శ్చషా లాగ్రే హ్యుద్ది యూపం సముచ్ఛ్రియేత్, తే తే ఽవటే క్షిపే ద్విష్ణోర్ద్వా భ్యాం యూపస్య కల్పనం। బ్రహ్మద్వయం గతం యూపే రజ్జ్వా సంవేష్టనం పరి. అంత స్వరుం తత్ర గూహే దితి స ప్త దశే రితాః

అథ స ప్తమో ఽను వాకః

1 ఓం ఇషే త్వా స్వాహా
2 ఉపవీ రసి ,,

3 ఉప దవ = ంఋధ్వగ్గం స్వాహా

4 అగ్నే ర్జనిత్ర మసి ,,

5 వృషణౌ స్థ ,,

6 ఉర్వశ్యసి ,,

7 ఆయు రసి ,,

8 పురూరవా ,,

9 ఘృతే నా క్తే = దధాతాగ్ం ,,

10 గాయత్రం ఛందో ను ప్రజాయస్వ స్వాహా

11 త్రైష్టుభం = ప్రజాయస్వ ,,

12 జాగతం = ప్రజాయస్వ ,,

13 భవతం న స్సమనసౌ = మద్య న ,,

14 అగ్నా వగ్ని శ్చరతి = భాగధేయగ్గ్ం ,,

98 + 14 = 112 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇషే బర్హిస్స మాద త్తే ఉపేతిప్లక్ష శాఖికాం। ఉపో పశు ముపా కృత్య హ్యగ్నే శ్శకల సంస్థితిః। వృషా ౽త్ర రర్భౌ సంస్థాప్య హ్యుర్వా రణీ మధః క్షిపేత్। పురూ త్తరం సమాద త్త ఆయు రిత్యు పరిక్షిపేత్। ఘృతేనం మంత్ర్య గాయేతి త్రిభి ర్మథ్నాతి నిక్షిపేత్। భవ పూర్వా ౽నలే భాగ్నా హోమో మంత్రాశ్చతు ర్దశ॥

అథ అష్టమో ౽నువాకః

1 ఓం దేవస్య త్వా = భ్యా మాదదే స్వాహా

2 ఋతస్య త్వా దేవ = నారభే ,,

3 ధర్షా మానుషా న్స్వాహా

4 అద్భ్య స్త్వౌషధీభ్యః ప్రోక్షామి ,,

స్వాత్తం చిత్సదేవగ్ం = స్వద తైనగ్గ్ం స్వాహా
సంతే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతాగ్ం ,,
సంయజత్రైరంగాని ,,
సంయజ్ఞపతి రాశిషా ,,
ఘృతేనాక్తౌ పశుం త్రాయే థాగ్ం ,,
రేవతీ ర్యజ్ఞపతిం - విశత ,,
ఉరో అంతరిక్ష - యజ్ఞపతిం ధా ,,
పృథివ్యా స్సంపృచః పాహి ,,
నమ స్త ఆతాన ,,
అనర్వా ప్రేహి - పోషేణ ,,
ఆపో దేవీ శ్శుద్ధాయువ = భూయాస్మ ,,

112 + 16 = 128 మంత్రాః

అస్యవినియోగ సంగ్రహః

ఆదదే రజ్జు మాదాయ ఋత బధ్నాతి తం పశుం. ధర్షయూపే నియుంక్తే ఽద్భ్యః ప్రోక్ష్య పాం పాయయే దపః। స్వాత్తం సర్వత్ర సంప్రోక్ష్య సంతేమూర్ధ్ని సమంజనం. సం యాంసయో స్సంయపశ్చా ద్ఘృతేన స్వరు శస్త్రకే। రేవ శ్రవణ్యుప స్పర్శ ఉరో ఉత్తరతో నయేత్। పృథి బర్హిరవ స్థాప్య నమః పత్నీ రవిం భజేత్। అనపత్నీం నయే దాపః స్స్రుశేన్మంత్రాస్తు షోడశ॥

అథ నవమో ఽను వాకః

౧ వాక్త ఆప్యాయతాగ్ం స్వాహా
ప్రాణ స్త ఆప్యాయ తాగ్ం ,,
చక్షు స్త ఆప్యాయతాగ్ం ,,

4 శ్రోత్రం త ఆప్యాయతాగ్ం స్వాహా
5 యాతే ప్రాణా-శుంధతాగ్ం ,,
6 నాభి స్త ఆప్యాయతాగ్ం ,,
7 పాయు స్త ఆప్యాయతాగ్ం ,,
8 శుద్ధా శ్చరిత్రా ,,
9 శమద్భ్య స్స్వాహా ,,
10 శ మోషధీభ్య మహోభ్యాగ్ం ,,
11 ఓషధే త్రాయ స్వైనగ్గ్ం ,,
12 స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీ ,,
13 రక్షసాం భాగోసి ,,
14 ఇద మహగ్ం రక్షోధమం = నయామి యోస్మా = నయామి
15 ఇషే త్వా స్వాహా స్వాహా
16 ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథాగ్ం స్వాహా
17 అచ్ఛిన్నో రాయ స్సువీర స్స్వాహా
18 ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి స్వాహా
19 వాయో వీహి స్తోకానాగ్ం స్వాహా
20 స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతగ్గ్ం స్వాహా

128 + 20 = 148 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వా గష్టా ఽఽప్యాయనే శేషం శమోష నినయే ద్భువి. ఓష స్వధి యథా పూర్వం రక్ష దర్భం సలోహితం। త్యజే దిదం బాధనీయం ఇష ఉత్ఖిద్యతే వపాం। ఉరు పూర్వా ఽనలం గత్వా వాయో దర్భ మధః క్షిపేత్। స్వాహా శ్రపణ్యవక్షేపో మంత్రా ఏకోన వింశతిః।

(అపస్తంబ మతేనా ఽత్ర మంత్ర సంఖ్యా తు వింశతిః)

అథ దశమో ఽను వాకః

1 ఓం సంతే మనసా మన = ఘృతవ త్థ్స్వాహా
2 ఐంద్రః ప్రాణోఽంగే మదంతు స్వాహా
3 శ్రీ రస్యగ్ని స్త్వా= సమరిణ న్థ్స్వాహా
4 వాతస్య త్వాద్రజ్యై= రోహిష్యై స్వాహా
5 ఘృతం ఘృతపావా నః =త్వాంతరిక్షాయ స్వాహా
6 దిశ స్స్వాహా
7 ప్రదిశ స్స్వాహా
8 ఆదిశ స్స్వాహా
9 విదిశ స్స్వాహా
10 ఉద్దిశ స్స్వాహా
11 స్వాహా దిగ్భ్య స్స్వాహా
12 నమో దిగ్భ్య స్స్వాహా

148 + 12 = 160 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సంతే భిఘార్య హృదయ మైంద్రో ఽవత్తాభి మర్శనం. శ్రీః పార్శ్వేన వపాం యాతి వాత పార్శ్వా వృతా వసా। ఘృతం వసాహుతి షడ్భిర్దిగ్హోమా నమఇత్యతః। దిశ్యుపస్థాన మంత్రా స్తే మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః।

అథ ఏకాదశో ఽను వాకః

1 ఓం సముద్రం గచ్ఛ స్వాహా
2 అంతరిక్షం గచ్ఛ స్వాహా
3 దేవగ్ం సవితారం గచ్ఛ స్వాహా
4 అహోరాత్రే గచ్ఛ స్వాహా

5 మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహా
6 సోమం గచ్ఛ స్వాహా
7 యజ్ఞం గచ్ఛ స్వాహా
8 ఛందాగ్ంసి గచ్ఛ స్వాహా
9 ద్యావా పృథివీ గచ్ఛ స్వాహా
10 నభో దివ్యం గచ్ఛ స్వాహా
11 అగ్నిం వైశ్వానరం గచ్ఛ స్వాహా
12 అద్భ్య స్త్వౌషధీభ్య స్స్వాహా
13 మనోమే హార్ది = యచ్ఛ స్వాహా
14 శుగసి త మభిశోచ = ద్విష్మ స్స్వాహా
15 ధామ్నో ధామ్నో = వరుణ నో ముంచ స్వాహా

160 + 15 = 175 = మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సముద్రం గుద కాండస్య హోమా అద్భ్యస్తు బర్హిషి. లేపం
మార్ష్టి మనోజప్యం శుక్సంధా వార్ద్రి శుష్కయోః। త్యక్త్వా
శూలం ధామ్నో మృజ్యం మంత్రాః పంచదశేరితాః।

—: అథ ద్వాదశోఽనువాకః :—

1 ఓం హవిష్మతీ = అస్తు సూర్య స్స్వాహా
2 అగ్నే ర్వో పన్న గృహస్య = సాదయామి స్వాహా
3 సుమ్నాయ సుమ్నినీ స్సుమ్నే మాధత్త స్వాహా
4 ఇంద్రాగ్నియో ర్భాగధేయీస్థ స్వాహా
5 మిత్రావరుణయో ర్భాగధేయీస్థ స్వాహా
6 విశ్వేషాం దేవానాం భాగధేయీస్థ స్వాహా
7 యజ్ఞే జాగృత స్వాహా

175 + 7 = 182 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ హావి గ్గృహ్ణాతి వసత్ వరీ రగ్నే స్తుసాదయేత్। శాలా ముఖీ యతః పశ్చాత్సమ్నా స్వామీ జపేత్పునః. ఇంద్ర మిత్ర ద్వయో ర్వేది శ్రోణ్యోరా సాదయే త్క్రమాత్। విశ్వే హ్యాగ్నీధ్ర ధిష్ణ్య స్య పశ్చా దాసాదయే త్పునః. యజ్ఞేతి మంత్రయే త్సన్నా స్సప్త మంత్రా ఇహోదితాః।

—: అథత్రయో దశోనువాకః :—

1 ఓం హృదే త్వా మనసే త్వా = యచ్ఛ స్వాహా
2 సోమ రాజ న్నే = రోహంతు స్వాహా
3 శృణోత్వగ్ని = హవం మే స్వాహా
4 దేవీ రాపో అపాం = భాగస్థ స్వాహా
5 కార్షిరస్య పాపాం మృధ్రగ్గ్ం స్వాహా
6 సముద్రస్య వోక్షిత్యా ఉన్నయే స్వాహా
7 యమగ్నే పృత్సు = రిష స్స్వాహా

182 + 7 = 189 మంత్రాః

—: అస్యవినియోగ సంగ్రహః :—

శ్లో॥ హృదే సోమద్వయా త్సోమం శకటా వధిరోహయేత్।
శృణో ఒగ్ని జుహుయా ద్దేవీ రప్సు హుత్వా ఒథ దర్భకైః
అప్సూపప్లావయే త్కార్షి సముద్రో గృహ్యతే జలం।
య మగ్నే క్రతుకృ ద్ధోమో మంత్రా స్సప్తేహ వర్ణితాః॥

అథ చతుర్దశోనువాకః

త్వమగ్నేరుద్రఇత్యా ద్యష్టావింశతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః। రుద్రాదయో దేవతాః. కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః॥

1 ఓం త్వ మగ్నే రుద్రో = నత్మనా స్వాహా
2 ఆపో రాజాన - కృణుధ్వగ్గ్ం ,,
3 అగ్ని ర్హోతా నిషసా = ఇద్ధి ,,
4 సాధ్వీ మక ర్దేవవీతిం = అద్య ,,
5 అక్రంద దగ్ని = ఖాత్యంతః ,,
6 త్వే వసూని = పావకే ,,
7 తుభ్యం తా అంగిర స్తమ = యేమిరే ,,
8 అశ్యామ తం కామ = జరంతే ,,
9 శ్రేష్ఠం యవిష్ఠ భారతాగ్నే = రయిగ్గ్ం ,,
10 సశ్వి తాన = ధర్వ స్థాస్వాహా
11 ఆయుష్టే విశ్వతో = సువామి తే ,,
12 ఆయుర్దా అగ్నే = రక్షతా దిమగ్గ్ం ,,
13 తస్మై తే ప్రతిహర్యతే = సుష్టుతిగ్ం ,,
14 దివస్పరి ప్రథమం = స్వాధీః ,,
15 శుచిః పావక వంద్యో = రాహుతః ,,
16 దృశానో రుక్మ = త్సురేతాః ,,
17 ఆయదిషే నృపతిం = త్సాదయ చ్ఛ ,,
18 సతేజీయసా మనసా = వస్వ ,,
19 అగ్నే సహంత మాభర = సహ త్స్వాహా
20 త్వ మగ్నే పృతనాసహగ్ం = గోమత స్వాహా
21 ఉక్షాన్నాయ = మాగ్నయే ,,
22 వద్మాహి సూనో = ష్యంతః ,,
23 అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస = దుచ్ఛునాగ్ం ,,
24 అగ్నే పవస్వ స్వపా = మయి ,,
25 అగ్నే పావక రోచిషా = యక్షిచ ,,
26 సనః పావక దీదివో ఽగ్నే = శ్చన ,,

27 అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ = ఆహుత స్స్వాహా
28 ఉదగ్నే శుచయ _స్తవ — ష్వర్చయ ,,

189 + 28 = 217 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ త్వం యాజ్యా రుద్రవ ద్యాగే హ్యగ్ని స్సురభి సంయుతే। అత్రం ఊామవతే తుభ్యం కామిని శ్రేష్ఠ మిత్యసౌ। యవిష్ఠయుత ఆయుష్టే ఆయుష్మతి తథోపతి। జాతవేదయుతే తస్మై శుచీ రుక్మవతే తథా। ఆయ _స్తేజోయుతే హ్యగ్నా సాహంత్య గుణసంయుతే। ఉషెన్నసంయుతే హ్యగ్నేః పవమానయుతే తథా। అగ్నేపావక వత్యగ్ని శ్శుచా వష్టౌచ వింశతిః॥

ఇతి ప్రథమకాండే తృతీయ ప్రశ్నః సమా _ప్తః

ప్రథమ ద్వితీయ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 425
తృతీయ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 217
ఆదితః మిళిత్వా మంత్రాః 642

అథ ప్రథమకాండే

చతుర్థ ప్రశ్నః

దేవస్యత్వే త్యాది ఏకత్రింశ దనువాకస్థ అష్టాదశో _త్తరశత మంత్రాణాం సోమః కాండర్షిః. యజురాది నానాఛందాంసి గ్రహాదయో దేవతాః కృష్ణయజుర్వేదీయ తై _త్తిరీయశాఖా హోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమో ఽనువాకః

1 ఓం దేవస్య త్వా సవితుః = మాదదే స్వాహా
2 గ్రావాస్యధ్వరకృ = వృష్టివనిగ్గ్ం ,,
3 ఇంద్రాయ త్వా వృత్రఘ్నే ,,
4 ఇంద్రాయ త్వా వృత్రతురే ,,
5 ఇంద్రాయ త్వా ఽభిమాతిఘ్నే ,,
6 ఇంద్రాయ త్వా ఽఽదిత్యవతే ,,
7 ఇంద్రాయ త్వా విశ్వదేవ్యావతే ,,
8 శ్వాత్రాస్థ వృత్రతురో = పిబతు ,,
9 యత్తే సోమ దివి = ధాత్రేవోచ ,,
10 ధిషణే వీడూ = మామా హిగ్ంసిష్టగ్గం స్వాహా
11 ప్రాగపా గుద దధరా = త్వంబ నిష్వర ,,
12 యత్తే సోమాదాభ్యం = సోమాయ ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ గ్రహప్రశ్నేఽనువాకా స్తు చత్వారింశ దిహోదితాః। సోమాభిషవ ఏకస్మి న్పంచత్రింశత్సు తద్గ్రిహాః। దాక్షిణాని సమిష్టాఖ్య యజూంష్యవభృథ స్తథా। కామ్యయాజ్యా ఇతి ప్రోక్తా అర్థా అత్రా ఽనువాకగాః। అదదే ఽశ్మాన మాదాయ గ్రావాసీ త్యభిమంత్రయేత్। ఇంద్రా సోమమితిః పంచ శ్వాత్రా నిగ్రాభ సేచనం. యత్తే సోమం మంత్రయిత్వా ధిషణే ఫలకే స్పృశేత్। ప్రాక్త్రిః ప్రదక్షిణాఽఽప్లావో హ్యంబ పత్నీం విచించయేత్। యత్తే మహత్యభిషవే హ్యంశుయోగో నవేరితాః॥

(ఆపస్తంబ మతే నాత్ర మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః)

అథ ద్వితీయోఽనువాకః

1 ఓం వాచస్పతయే పవస్వ = తేభ్య స్త్వా స్వాహా
2 స్వాంకృతోసిమధుమతీ = పార్థివేభ్య ,,

3 మనస్త్వాష్టు స్వాహా
4 ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి స్వాహా
5 స్వాహా త్వా సుభవ స్సూర్యాయ స్వాహా
6 దేవేభ్య స్త్వా మరీచిపేభ్య స్స్వాహా
7 ఏషతేయోనిః ప్రాణాయ త్వా స్వాహా

12+7=19 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాచో ఽంశుపాత్రగ్రహణం స్వామ్యాదత్తే ఽన్యహస్తతః ।
ఉరు గత్వా మనస్త్వేతి వేదే ర్దక్షిణతస్థితిః । స్వాహా జుహోతి
దేవేభ్యో మధ్యమే పరిధౌ తథా । లేపం నిమార్ష్ట్యేష పాత్రం
సాదయేత్సప్త వర్జితాః॥

అథ తృతీయో ఽనువాకః

1 ఓం ఉపయామగృహీతో స్యంతర్యచ్ఛ - మాదయస్వ స్వాహా
2 స్వాంకృతోసి = పార్థివేభ్య స్స్వాహా
3 మనస్త్వాష్టు స్వాహా
4 ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి స్వాహా
5 స్వాహా త్వా సుభవ స్సూర్యాయ స్వాహా
6 దేవేభ్యస్త్వామరీచిపేభ్య స్స్వాహా
7 ఏషతే యోని రపానాయ త్వా స్వాహా

19 + 7 = 26 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉపా ఽంతర్యామక స్తత్ర స్వాంకృతాది తు పూర్వవత్।

అథ చతుర్థోఽనువాకః

1 ఓం ఆవాయోభూష = పూర్వపేయగ్గ్ం స్వాహా
2 ఉపయామగృహీతోఽసి వాయవే త్వా స్వాహా
3 ఇంద్రవాయూ ఇమే = ముశంతి హి ,,
4 ఉపయామగృహీతో సీంద్రవాయుభ్యాంత్వా స్వాహ
5 ఏషతేయోని స్సజోషాభ్యాం త్వా స్వాహా

అథ పంచమోఽనువాకః

6 ఓం అయం వాం మిత్రావరుణా = హావగ్గ్ం స్వాహా
7 ఉపయామగృహీతోసి మిత్రావరుణాభ్యాం త్వా స
8 ఏషతే యోనిర్ ఋతాయుభ్యాం త్వా స్వాహా

అథ షష్ఠోఽనువాకః

9 ఓం యా వాం కశా = మిమిక్షతగ్గ్ం స్వాహా
10 ఉపయామగృహీతో స్యశ్విభ్యాం త్వా స్వాహా
11 ఏషతే యోని ర్మాధ్వీభ్యాం త్వా ,,

అథ సప్తమో ఽను వాకః

12 ఓం ప్రాత ర్యుజౌ విముచ్యేథా = పీతయే స్వాహా
13 ఉపయామగృహీతో స్యశ్విభ్యాం త్వా ,,
14 ఏషతేయోని రశ్విభ్యాం త్వా ,,

అథ అష్టమోఽనువాకః

15 ఓం అయం వేన = రిహంతి స్వాహా
16 ఉపయామగృహీతోఽసి శండాయ త్వా స్వాహా
17 ఏషతే యోని రశ్విభ్యాం త్వా స్వాహా

నవమోఽనువాకః

18 ఓం తం ప్రత్నథా = వర్ధసే స్వాహా
19 ఉపయామగృహీతోసి మర్కాయ త్వా స్వాహా
20 ఏషతే యోనిః ప్రజాః పాహి స్వాహా

అథ దశమో ఽను వాకః

21 ఓం యే దేవా దివ్యేకాదశస్థ = జుషధ్వగ్గ్ం స్వాహా
22 ఉపయామ = స్యాగ్రయణోఽసి ఇంద్రియేణ స్వాహా
23 ఏషతే యోని ర్విశ్వేభ్య స్త్వా దేవేభ్య స్వాహా

అథ ఏకాదశో ఽను వాకః

24 ఓం త్రిగ్ంశ త్త్రియ శ్చ = సవనాయ విశ్వే స్వాహా
25 ఉపయామ = స్యాగ్రయణోఽసి = ఇంద్రియేణ స్వాహా
26 ఏషతే యోని ర్విశ్వేభ్య స్త్వా దేవేభ్య స్వాహా

అథ ద్వాదశోఽనువాకః

27 ఓం ఉపయామ = సీంద్రాయ త్వా బృహద్వతే = విష్ణవేత్వా స్వాహా
28 ఏషతే యోని రింద్రాయ త్వోక్థాయు వే స్వాహా

అథ త్రయోదశోఽనువాకః

29 ఓం మూర్ధానం దివో = దేవా స్వాహా
30 ఉపయామ = తోస్యమగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ = మచ్యుత
క్షిత్తమ స్వాహా
31 ఏషతే యోని రగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ స్వాహా

ఏతేషాం వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఐంద్రవాయవ ఆవాయో ఇంద్ర తస్య పునర్గ్రిహః ।
మైత్రావరుణకేఽయంవా మాశ్వినే ద్వౌ వికల్పితౌ ।

శుక్రేమంథినిచైకైకః ప్రాగివాగ్రయణే ద్వయం।
ఏకైక ఉక్థ్యధ్రుయో శ్చతుర్దశ చ మన్త్రకాః॥
(ఆపస్తంబమతేనాత్ర ఏకత్రింశ దిహోదితాః)
ఋతుగ్రహే షూపయామ స్సర్వేష్వాదౌ ప్రయుజ్యతే।

అథ చతుర్దశోఽనువాకః

32 ఓం ఉపయామ గృహీతోసి మధు శ్చ స్వాహా
33 ఉపయామ = మాధవ శ్చ స్వాహా
34 ఉపగృహీతోసి శుక్ర శ్చ ,,
35 ఉప = గృహీతోసి శుచి శ్చ ,,
36 ఉప = నభశ్చ స్వాహా
37 ఉప = నభస్య శ్చ స్వాహా
38 ఉప = సీష శ్చ ,,
39 ఉప = స్సూర్జ ,,
40 ఉప = సహా శ్చ ,,
41 ఉప = సహస్య శ్చ ,,
42 ఉప = తప శ్చ ,,
43 ఉప = తపస్య శ్చ ,,
44 ఉప = సగ్ంసర్పోస్యగ్ంహస్పత్యాయ త్వా స్వాహా

26 + 44 = 70 మంత్రాః

అథ పంచ దశోఽనువాకః

1 ఓం ఇంద్రాగ్నీ ఆగతగ్ం = ధియేషితా స్వాహా
2 ఉపయామ = సీంద్రాగ్నిభ్యాం త్వా ,,
3 ఏషతే యోని రింద్రాగ్నిభ్యాం త్వా ,,

అథ షోడశోఽనువాకః

4 ఓం ఓమాస శ్చర్షణీ = స్సుతగ్గ్ం స్వాహా
5 ఉప - సి విశ్వేభ్య స్త్వా దేవేభ్య స్స్వాహా
6 ఏషతేయోని విశ్వేభ్య స్త్వా దేవేభ్య ,,

అథ సప్తదశోఽనువాకః

7 ఓం మరుత్వంతం హువేమ స్వాహా
8 ఉప - సీంద్రాయ త్వా మరుత్వతే స్వాహా
9 ఏషతే యోని రింద్రాయ త్వా మరుత్వతే స్వాహా

అథాఽష్టాదశోఽనువాకః

10 ఓం ఇంద్రమరుత్వ = స్సుయజ్ఞా స్స్వాహా
11 ఉప - సీంద్రాయ త్వా మరుత్వతే స్వాహా
12 ఏషతే యోని రింద్రాయ త్వా మరుత్వతే స్వాహా

అథైకోనవింశోనువాకః

13 ఓం మరుత్వాగ్ం ఇంద్ర = స్సుతానాగ్ం స్వాహా
14 ఉప = సీంద్రాయ త్వా మరుత్వతే ,,
15 ఏషతే యోని రింద్రాయ త్వా మరుత్వతే స్వాహా

అథ వింశోఽనువాకః

16 ఓం మహాగ్ం ఇంద్రో య ఓజసా = వావృధే స్వాహా
17 ఉప = సి మహేంద్రాయ త్వా స్వాహా
18 ఏషతే యోని ర్మహేంద్రాయ త్వా ,,

అథైక వింశోఽనువాకః

19 ఓం మహాగ్ం ఇంద్రో నృవ = కర్తృభి ర్వ్యాభ్త్స్వాహా
20 ఉప = సి మహేంద్రాయ త్వా ,,
21 ఏషతే యోని ర్మహేంద్రాయ త్వా ,,

నామస్తు హరీస్థేతిహుతి ర్జవేత్ । అగ్నేఽతిగ్రాహ్యాఆగ్నేయ ఉత్తిష్ఠ న్నాగ్రాహ్యా ఐంద్రకః । షడ్వికల్పాఖ్య ష్షోడశిని గ్రహకాండం సమాప్యతే ॥

వాక్యం. తరణి రిత్యాదిషణ్ణాం మంత్రాణాం తు త్రి సగ్నిష్టోమేతిగ్రాహ్యా నిత్యాది కల్పసూత్ర ప్రమాణేన తృతీయాఽతిగ్రాహ్యా మంత్ర పాఠస్తు ఇత్యాది భాష్యకార వచనేన ఆరణ్యకే వ్యాఖ్యానాదత్రాఽసమ్మత మితి వినియోగ సంగ్రహకారేణా ప్యుపేక్షితం.

అథ ద్వాత్రింశోఽనువాకః

ఆప్యాయస్వేయుష్టే జ్యోతిష్మతీ మితి త్రయాణా మనువాకానా మగ్నిః కాండర్షిః గాయత్ర్యాదయ శ్ఛందాంసి కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః.

1 ఓం ఆప్యాయస్వ మదింతమ — స్సప్రథస్తమ స్స్వాహా

అథ త్రయస్త్రింశోఽనువాకః

2 ఓం ఈయుష్టే యే — పశ్యా న్థస్వాహా

అథ చతుస్త్రింశోఽనువాకః

3 ఓం జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి స్వాహా
4 జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి ,,
5 జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి ,,
6 భాస్వతీం త్వా సాదయామి ,,
7 జ్వలంతీం త్వా సాదయామి ,,
8 మల్మలాభవంతీం త్వా సాదయామి ,,
9 దీప్యమానాం త్వా సాదయామి ,,
10 రోచమానాం త్వా సాదయామి ,,

11 అజస్రాం త్వా సాదయామి స్వాహా
12 బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి ,,
13 బోధయంతీం త్వా సాదయామి ,,
14 జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ,,

118 + 14 = 132 మంత్రాః

అథ పంచత్రింశోఽనువాకః

ప్రయాసాయ చిత్తమిత్యనువాక ద్వయస్య । విశ్వేదేవాః కాండర్షయః। యాజుషంఛందః। ప్రయాసాదయో దేవతాః కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః।

1 ఓం ప్రయాసాయ స్వాహా
2 ఆయాసాయ ,,
3 వియాసాయ ,,
4 సంయాసాయ ,,
5 ఉద్యాసాయ ,,
6 అవయాసాయ ,,
7 శుచే ,,
8 శోకాయ ,,
9 తప్యత్వై ,,
10 తపతే ,,
11 బ్రహ్మహత్యాయై ,,
12 సర్వస్మై ,,

132 + 12 = 144 మంత్రాః

అథ షట్త్రింశోఽనువాకః

1 ఓం చిత్తగ్గ్ం సంతానేన స్వాహా
2 భవం యక్నా ,,

3 రుద్రం తనిమ్నా స్వాహా
4 పశుపతిగ్గ్ం స్థూలహృదయేన స్వాహా
5 అగ్నిగ్ం హృదయేన ,,
6 రుద్రం లోహితేన ,,
7 శర్వం మతస్నాభ్యాగ్ం ,,
8 మహాదేవమంతఃపార్శ్వేన ,,
9 ఓషిష్ఠహనగ్ం శింగీనికోశ్యాభ్యాగ్ం స్వాహా

144 + 9 = 153 మంత్రాః

అథ సప్తత్రింశోఽనువాకః

ఓం అతిష్ఠేత్యాది షణ్ణా మనువాకానాం సోమః కాండర్షిః అనుష్టు బాదయ శ్ఛందాంసి। ఇంద్రాదయో దేవతాః। కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః.

1 ఓం అతిష్ఠ వృత్రహా = వగ్నునా స్వాహా
2 ఉపయామ = సీంద్రాయ త్వా షోడశినే స్వాహా
3 ఏషతే యోని రింద్రాయ త్వా షోడశినే ,,

153 + 3 = 156 మంత్రాః

అథాఽష్ట త్రింశోఽనువాకః

1 ఇంద్ర మిద్ధరీ = మానుషాణాగ్ం స్వాహా
2 ఉపయామ = సీంద్రాయ త్వా షోడశినే స్వాహా
3 ఏషతే యోని రింద్రాయ త్వా షోడశినే స్వాహా

156 + 3 = 159 మంత్రాః

అథైకోన చత్వారింశోఽనువాకః

1 అసావి సోమ = రశ్మిభి స్స్వాహా
2 ఉప = సీంద్రాయ త్వా షోంశినే స్వాహా

3 ఏషతే = త్వా షోడశినే స్వాహా

159 + 3 = 162 మంత్రాః

అథ చత్వారింశోఽనువాకః

1 ఓం సర్వస్య ప్రతిశీవరీ = సప్రథా స్వాహా
2 ఉపయామ = సీంద్రాయ త్వా షోడశినే స్వాహా
3 ఏషతే యోని షోడశినే స్వాహా

162 + 3 = 165 మంత్రాః

అథైక చత్వారింశోనువాకః

1 మహాఁ ఇంద్రో వజ్రబాహు = ద్వేష్టి స్వాహా
2 ఉపయామ = షోడశినే స్వాహా
3 ఏషతే యోని = షోడశినే ,,

615 + 3 = 168 మంత్రాః

అథ ద్వి చత్వారింశోఽనువాకః

1 సజోషా ఇంద్ర = విశ్వతోన స్వాహా
2 ఉపయామ = షోడశినే ,,
9 ఏషతే యోని షోడశినే ,,

168 + 3 = 171 మంత్రాః

అథ త్రి చత్వారింశోఽనువాక

ఉదుత్య మిత్యాద్యనువాక త్రయస్య సోమః కాండర్షిః గాయత్ర్యాదయ శ్ఛందాంసి సూర్యాదయో దేవతాః కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః,

1 ఓం ఉదుత్యం జాతవేదసం = సూర్యగ్గ్ం స్వాహా
2 చిత్రం దేవానాం = స్థస్తుష శ్ఛ ,,

3 అగ్నే నయ సుపథా = విధేమ స్వాహా
4 దివం గచ్ఛ సువః పత = ,,
5 రూపేణ వో = వయ ,,
6 తుథోవో విశ్వవేదా = నాకే ,,
7 ఏత త్తే అగ్నే రాధ = దక్షిణగ్గ్ం స్వాహా
8 బ్రాహ్మణ మద్య = దక్షిణగ్గ్ం ,,
9 విసువః పశ్య = సదసైశ్రీ ,,
10 అస్మ ద్ద్రాత్రా = సగ్గ్ంస్కృతగ్గ్ం ,,

171 + 10 = 181 మంత్రాః

అన్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ ఉదు త్రిభి ర్దక్షిణానాం హోమో దివ మతో ఘృతాత్ ।
హిరణ్య ముద్గృహ్య రూపే దక్షిణా మభిగచ్ఛతి । తుథోవో విశ్వవేదేతి భింద్యాచ్చర్మణి దక్షిణాః। ఏత త్తాని నయే దృశ్రీష్వా హేమా ఽఽత్రేయాయ యచ్ఛతి। విసువ స్సద ఆలోక్య హ్యస్మ ద్ద్రాత్రా ఽనుమంత్రణం । త్రిచత్వారింశేనువాకే దశ మంత్రా ఉదీరితాః.

అథ చతుశ్చత్వారింశోఽనువాకః

1 ఓం ధాతా రాతి = దధాతు స్వాహా
2 సమింద్రణో = యజ్ఞియానాగ్ం స్వాహా
3 సంవర్చసా పయసా సంతనూభి = యద్విష్టగ్గ్ స్వాహా
4 య దద్య త్వా ప్రయతి = విద్వా న్థ్స్వాహా
5 స్వగావో దేవా = వసూని ,,
6 యా నావహ ఉశతో = మాతిష్ఠ తాను స్వాహా
7 యజ్ఞ యజ్ఞం గచ్ఛ = యోనిం గచ్ఛ ,,

8 ఓం ఏషతే యజ్ఞో = స్సువీర స్స్వాహా
9 దేవాగాతు విదో = వాతేధా ,,

181 + 9 = 190 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ధాతా ఽనువాకే సర్వస్మి న్నమిష్టాఖ్య యజూంషి హి ।
ఋచ షడాద్యా శ్శేషాణి యజూం ష్యైతై ర్జుహోతి హి.

అథ పంచ చత్వారింశోఽనువాకః

1 ఓం ఉరుగ్ం హి రాజా = విధశ్చి త్స్వాహా
2 శతంతే రాజ = ప్రముముగ్ధ్యస్మ ,,
3 అభిష్ఠితో వరుణస్య పాశ ,,
4 అగ్నే రనీకం = ముచ్చరణ్యే ,,
5 సముద్రే తే హృదయ - విధేమ ,,
6 అవభృథ నిచంకుణ - దేవరిషస్పాహి స్వాహా
7 సుమిత్రా న ఆప = ద్విష్మ స్స్వాహా
8 దేవీ రావ ఏష వో = బ్రూతా ,,
9 ప్రతి యుతో = వరుణస్య పాశ ,,
10 ఏధో స్యేధిషీమహి ,,
11 సమి దసి ,,
12 తేజోసి తేజో మయి ధేహి ,,
13 అపో అన్వచారిషగ్ం = వర్చసా స్వాహా

190 + 13 = 203 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉరుం వదంతి గచ్ఛంత స్సర్వే ప్యవభృథం ప్రతి। శతంద్రృష్ట్వా
జలే జప్య మభ్యాక్రామతి తజ్జలం । అగ్నే స్రుచా ఘారయే త్తు

సమ్మృజీషం జలం క్షిపేత్ । అవేతి గమనే హోమ స్సమిత్రా అవగాహనం। దేవీ రిత్యభిమంత్ర్యాథ ప్రత్యుద్గచ్ఛతి తజ్జలాత్ । ఏధ స్సమి త్తేజ ఏత్తై ర్హోమ స్త్వాహవనీయకే । అపో అగ్నే రుపస్థాన మితి మంత్రా స్త్రయోదశ.

అథ షట్చత్వారింశోఽనువాకః

యస్త్వాహృదేత్యాది చతుర్దశ మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండ యః । త్రిష్టుబాది నానాఛందాంసి. పుత్రవ దగ్న్యాదయో దేవతాః. ఋష్ణ = హోమే వినియోగః.

1 ఓం యస్త్వా హృదా = మర్త్యాగ్ం స్వాహా
2 యస్మై త్వగ్ం సుకృతే = స్వ స్తి స్వాహా
3 త్వే సుపుత్ర = రిచ్యతే స్వాహా
4 ఉక్థఉక్థే సోమ = హవంతే ,,
5 అగ్నే రసేన తేజసా = చాతన స్వాహా
6 అపో అన్వచారిషగ్ం = వర్చసా ,,
7 వసు ర్వసుపతి = వపి ,,
8 త్వా మగ్నే వసుపతిం = మర్త్యానాగ్ం స్వాహా
9 త్వా మగ్నే వాజసాతమం = సుష్టుతిం
సనో = రాస్వ సువీర్యగ్ం స్వాహా
10 అయనో్నే అగ్ని ర్వరివః = వాజసాతౌ స్వాహా
11 అగ్నినాగ్ని స్సమిధ్యతే = జుహ్వాస్య ,,
12 త్వగ్గ్ం హ్యాగ్నే అగ్నినా = స్సమిధ్యసే ,,
13 ఉదగ్నే శుచయ = ష్వార్చయ ,,
14 విజ్యోతిషా బృహతా = వినిక్షే స్వాహా

203 + 14 = 217 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో। యస్త్వా యాజ్యే పుత్రవత్యా మిష్టా త్వే పుత్రయాగకే ।
అగ్నే స్తు రసవ ద్యాగే వసు ర్వసు మతీష్యతే। ఉదవిజ్యోతిషా
జ్యోతి ష్మత్యే తత్ర చతుర్దశ.

ఇతి ప్రథమకాండే చతుర్థః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 642
చతుర్ధ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 217
ఆదిత ఆరభ్య మిళిత్వా మంత్రాః 859

అథ ప్రథమకాండే

పంచమః ప్రశ్నః

విద్యారణ్యభాష్యే ప్రథమకాండే పంచమ ప్రశ్న గత
ప్రథమానువాకస్య వ్యాఖ్యానే సారస్వత పాఠక్రమ
ముద్దిశ్య లిఖిత మేతత్,

శ్లో॥ అధ్వర్యోః ప్రకృతౌ మంత్రాః ప్రపాఠక చతుష్టయే వర్ణితాః
పునరాధేయం పంచమాద్యే ప్రవక్ష్యతే. ఆధానా త్పూర్వ
మేవైషా వక్తవ్యా పునరాహితిః. తథా ప్యధ్యయన స్యాయం
క్రమో వరవృతత్వతః. సరస్వతీ స్వపుత్రాయ తద్బుద్ధిస్థే
క్రమే వరం, దదౌ తేన క్రమేణైవ పఠం త్యన్యేపి పాఠకాః ।
(723 వ పేజి) సాయణాచార్యభాష్యే.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఏకాదశా ఽనువాకా స్స్యుః పంచమే ఽస్మి న్ప్రపాఠకే।
తత్రాదౌ పునరాధేయ మనువాక చతుష్టయే॥
తత ష్షట్కే ఽ గ్న్యుపస్థానం కామ్యయాజ్యా స్తథాఽంతిమే ।
విధీయతే ఽనువాకేస్మి న్నాదిమే పునరాహితిః.

అథ ప్రథమకాండే పంచమః ప్రశ్నః

దేవాసురాః పరావా ఏష ఇత్యేతావనువాకౌ బ్రాహ్మణాత్మకౌ।
అత స్తయో ర్జపః కార్యః హోమపక్షే అనువాకాంతే హోమః.

దేవాసురా ఇత్యాది మమనామేత్యంతం దశానువాకస్థిత షట్వం చాశ న్మంత్రాణా మగ్నిః కాండర్షిః । అనుష్టుబాది నానాఛందాంసి భూమ్యాదయో దేవతాః కృష్ణ యజుర్వేదీయ శాఖాహోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

ఓం దేవాసురా స్సంయత్తా ఆస న్తే = ఋతుభ్య ఏవైన మవరుధ్యాధత్తే

అథ ద్వితీయోనువాకః

పరావా ఏష యజ్ఞం = నార్తి మాచ్ఛతి యజమానః.

అథ తృతీయోనువాకః

1 ఓం భూమి ర్భూమ్నా = దధే స్వాహా
2 ఆయంగౌః పృశ్ని = స్సువ స్స్వాహా
3 త్రిగ్ంశ ద్ధామ = ద్యుభి ,,
4 అస్య ప్రాణా = స్సువః ,,
5 యత్వా కృద్ధః = మసి ,,
6 య త్తే మన్యు = సమాభర న్థాస్వాహా
7 మనో జ్యోతి = మాదయంతాగ్ం స్వాహా
8 స ప్త తే అగ్నే = ఘృతేన స్వాహా

9 పున రూర్జా నివ_ర్తస్వ = విశ్వత స్స్వాహా
10 సహ రయ్యా = స్పరి ,,
11 లేక స్సలేక = వియంతు ,,
12 కేత స్సకేత స్సుకేత = వియంతు ,,
13 వివస్వాగ్ం అదితి = వియంతు ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ చతుర్భి ర్భూమి రిత్యాద్యై రాదధ్యాత్పశ్చిమానలం। దక్షిణాగ్నిం చ య_త్త్వేతి యది త్యాహావనీయకం। మన స్త్వూపస్థితి స్స_ప్త జుహుయా దగ్నిహోత్రకం। పున ర్ద్వాభ్యాం పురోడాశ మభితో జుహుయా దథ.। తృతీయ మాదధానస్య లేకాద్యా హోమ మంత్రకాః। చతుర్భి రనువాకే ఽస్మి పునరాధాన మీరితం। పంచమాది తథా సార్థపంచ స్వగ్నే రుపస్థితిః.

అథ చతుర్థోఽనువాకః

ఓం భూమి ర్భూమ్నాద్యౌర్వరిణేత్యాహాశిష = తామేవర్ధ్నోతి.

అథ పంచమోఽనువాకః

1 ఓం ఉపప్రయంతో = శృణ్వాతే స్వాహా
2 అస్య ప్రత్నా మను ద్యుతగ్ం = మృషిగ్గ్ం స్వాహా
3 అగ్ని ర్మూర్ధా దివః = జిన్వతి స్వాహా
4 అయ మిహ ప్రథమో = విశే ,,
5 ఉభావా మింద్రాగ్నీ = హువేవాగ్ం స్వాహా
6 అయం తే యోని = రయిగ్గ్ం స్వాహా
7 అగ్న ఆయూగ్ంషి = దుచ్ఛునాగ్ ,,
8 అగ్నే పవస్వ స్వపా = రయిం మయి,,
9 అగ్నే పావక రోచిషా = వక్షి యక్షి చ స్వాహా

10 సనః పావక = శ్చన స్వాహా
11 అగ్ని శ్శుచివ్రత = అహుంత స్వాహా
12 ఉదగ్నే శుచయ = స్యర్చయ స్వాహా
13 ఆయుర్దా అగ్నే = స్యాయు ర్మే ధేహి స్వాహా
14 వర్చోదా అగ్నేసి వర్చో మే ధేహి ,,
15 తనూపా అగ్నేఽసి తనువం మే పాహి ,,
16 అగ్నే యన్మే తనువా = ఊనం తన్మ ఆపృణ ,,
17 చిత్రావసో స్వస్తి తే పార మశీయ ,,
18 ఇంధానా స్త్వా శతగ్ం = అధినాకే ,,
19 సంత్వ మగ్నే సూర్యస్య = ప్రజయా సృజ స్వాహా

13 + 19 = 32 మంత్రాః

ఆస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పూర్వస్యాగ్నే రుపస్థాన ముపప్రే త్యనువాకతః.

అథ షష్ఠోఽనువాకః

1 ఓం సంపశ్యామి ప్రజా = నోగృహే స్వాహా
2 అంభస్థాంభోవో భక్షీయ – ఊర్జం వో భక్షీయ స్వాహా
3 రేవతీ రమధ్వ = భూయాస్త స్వాహా
4 సగ్ంహితాసి విశ్వరూపీ = రాయ శ్శ్రయంతాగ్ం స్వాహా
5 ఉపత్వా గ్నే దివేదివే – ఏమసి స్వాహా
6 రాజంత మధ్వరాణాం = స్వే దమే ,,
7 సనః పితేవ సూనవే = స్వస్తయే ,,
8 అగ్నే త్వన్నో అంతమ = వరూథ్యః ,,
9 తంత్వా శోచిష్ఠ = సఖిభ్యః ,,
10 వసు రగ్ని ర్వసుశ్రవా = రయిందాః ,,
11 ఊర్జావః పశ్యామి = రాయ శ్శ్రయంతాగ్ం స్వాహా

12 తత్సవితు ర్వరేణ్యం = ప్రచోదయా త్స్వాహా
13 సోమానగ్గ్ం స్మరణం = ఔశిజగ్గ్ం స్వాహా
14 కదాచన స్తరీ రసి = పృచ్యతే ,,
15 పరిత్వాగ్నే పురం వయం = రావతః ,,
16 అగ్నే గృహతే సుగృహపతి = శతగ్ంహిమాస్స్వాహా
17 తామాశిష మాశాసే తంతవే జ్యోతిష్మతీగ్ం ,,
18 తామాశిష మాశాసే ఒముష్మై జ్యోతిష్మతీగ్ం ,,

32 + 18 = 50 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సంప్రేక్ష్య గృహా నంభః స్థగోష్ఠ ముపతిష్ఠతే। రేవాంతరా గ్నీ జపతి సంహితా వత్సకం స్పృశేత్। ఉప త్వా పశ్చిమం వహ్నిం షణ్మంత్రై రుపతిష్ఠతే। ఊర్జా ప్రేక్ష గృహాన్ తత్స చతుర్భిః పూర్వపావకం। ఉపస్థాయా ఒగ్న ఇత్యస్మా త్పశ్చిమం చోప తిష్ఠతే.

(ఆపస్తంబ మతేనాత్ర మంత్రా అష్టాదశ స్మృతాః)

ఆపస్తంబ సూత్రస్యరుద్రదత్త వ్యాఖ్యానే అగ్నేగృహపత ఇత్యాది హిమా ఇత్యంతో మంత్రః తామాశిష మిత్యాది మంత్రద్వయ మితి లిఖితం.

అథ సప్తమోఒనువాకః

ఓం అయజ్ఞో వా ఏషః = త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసీత్యా హాశిష మేవైతా మాశాస్తే.

అథాష్టమో నువాకో బ్రాహ్మణరూపః

ఓం సంపశ్యామి ప్రజా అహ మిత్యాహ = యస్య పుత్రోజాతస్స్వ త్తేజఏవాస్మి న్బ్రహ్మవర్చ సం దధాతి.

అథ నవమోఽనువాకః బ్రాహ్మణరూపః

ఓం అగ్నిహోత్రం జుహోతి యదేవ కించ =
= నవిష్వజ్ఞ్రిజయా పశుభి రేతి,

అథ దశమో ఽను వాకః

1 ఓం మమ నామ ప్రథమం = బిభరా ణ్యగ్నే స్వాహా
2 మమ నామ తవ చ = పున స్తే స్వాహా
3 నమో ఽగ్నయే ఽప్రతివిద్ధాయ = శ్రేష్ఠో గంధర్వ స్వాహా
4 త్వత్పితారో అగ్నే = సుహితే మాధా స్వాహా
5 అయ మగ్ని శ్రేష్ఠతమో = సువీర్యగ్గ్ం స్వాహా
6 మనో జ్యోతి ర్జుషతా = దధాతు యాఇష్టా = ఘృతేన స్వాహా

50 + 6 = 56 మంత్రాః

పయస్వతీ రిత్యాది స ప్త మంత్రాణాం ప్రజాపతిః కాండర్షిః ।
అనుష్టు బాదయ శ్ఛందాంసి। ఇంద్రాదయో దేవతాః కృష్ణయజుర్వేదీయ
= హోమే వినియోగః.

1 ఓం పయస్వతీ రోషధయః = సగ్ంసృజ స్వాహా
2 అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం = రాధ్యతాగ్ం ,,
3 అగ్నిగ్ం హోతార = మేఅస్య స్వాహా
4 కస్త్వా యున క్తి సత్వా యుసక్తు స్వాహా
5 యాని ఘర్మే = విముంచతాగ్ం ,,
6 అభిన్నో ఘర్మో = అనుసంచరంతి స్వాహా
7 త్రయస్త్రిగ్ంశ త్తంతవో = దేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా

56 + 7 = 63 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మమ ప్రవత్స్య న్పూర్వాగ్నిం మంత్రయే త్పున రాగతః ।
మమే త్యాద్యై శ్చతుర్మంత్రై ర్మన స్తత్ర జుహోతి హి ।

గత మగ్నే రుపస్థానం మంత్రాః ప్రాసంగికా అథ। పయే త్యాచామతి స్వామీ దర్శ పూర్ణిమయో రపః। అగ్నే ప్రాగగ్ని పార్శ్వస్థో జపే దగ్నిం హవి స్తథా। నిరుప్యమాణం సమంత్ర్య కస్త్వా యజ్ఞం యునక్తి హి। యానీతి ముచ్యమానాని కపాలా న్యనుమంత్రయేత్। అభిన్నో ఒప్సు క్షిపే ద్భిన్నం కపాలం త్రయఇత్యతః। కపాలాంతర మాదధ్యాదితి ప్రాసంగికా గతాః.

అ థైకాదశోఽనువాకః

వైశ్వానరోన ఊత్యేతి వింశతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండ ర్షయః। గాయత్ర్యాదయ శ్ఛందాంసి। వైశ్వానరాదయో దేవతాః। కృష్ణ యజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః.

1 ఓం వైశ్వానరోన ఊత్యా = వాహసా స్వాహా
2 ఋతావానం వైశ్వానర = ఘర్మ మీమహే స్వాహా
3 వైశ్వానరస్య దగ్ంసనాభ్యో = రేతసా ,,
4 పృష్టో దివిపృష్టో = పాతు నక్తగ్గం ,,
5 జాతో యదగ్నే = స్సదా న స్స్వాహా
6 త్వ మగ్నే శోచిషా = మహి త్వా ,,
7 అస్మాక మగ్నే = తవోతిభిః ,,
8 వైశ్వానరస్య సుమతౌ = సూర్యేణ,,
9 అవతే హేడో వరుణ = కృతాని ,,
10 ఉదుత్తమం వరుణ = స్యామ ,,
11 దధిక్రావ్ణ్ణో అకార్షం = తారిషత్ ,,
12 ఆ దధిక్రా శ్శవసా = వచాగ్ంసి ,,
13 అగ్ని ర్మూర్ధా దివః = జిన్వతి ,,
14 భువో యజ్ఞస్య = హవ్యవాహగ్గం స్వాహా
15 మరుతో యద్ధవో = గంతన స్వాహా

16 యావ శ్శర్మ శశమానాయ - సువీరగ్గ్ం స్వాహా
17 అదితి ర్న ఉరుష్య = పాత్వగ్ంహస స్స్వాహా
18 మహీ మూషు మాతరగ్ం = సుప్రణీతిగ్గ్ం స్వాహా
19 సుత్రామాణం పృథివీం - స్వ స్తయే స్వాహా
20 ఇమాగ్ం సునావ = పారయిష్ణుగ్గ్ం ,,

63 + 20 = 83 మంత్రాః

ఇతి ప్రథమాష్టకే పంచమః ప్రశ్న స్సమా ప్తః

అస్యవినియోగ సంగ్రహః

అంత్యాఽనువాకగా యాజ్యా యాగే వై శ్వానరాభిధే। వై శ్వే త్వేష్టా వికల్పాః స్యు రవ ద్వే వారుణే చరౌ। దధీతి దధ్యాది చరా వగ్న్యేద్వాసన యాగకే। అగ్ని ర్భువ ఇతిద్వే స్తః ప్రతీకే ద్వే ఉభే మతే। మరుత్స ప్త కపాలేష్టౌ అదీ త్యాదిత్యకే చరౌ। చతస్ర స్తు వికల్పాః స్యు రితి ప్రశ్నే ఽత్ర పంచమః.

ఇతి ప్రథమ కాండస్య పంచమః ప్రశ్న స్సమా ప్తః.

ఆదితశ్చతుః ప్రశ్న గతా మంత్రాః 859
పంచమ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 83
ఆదితః మిళిత్వా పంచ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 942

అథ ప్రథమకాండే

షష్ఠః ప్రశ్నః

సంత్వా సించామి త్యాద్యేకాదశా నువాకస్య ద్వావింశత్యుత్తర శత మంత్రాణా మగ్నిః కాండర్షిః। అనుష్టు బాదయ శ్ఛందాంసి। ఆజ్యా దయో దేవతాః। కృష్ణ=హోమే వినియోగః.

1 ఓం సంత్వా సించామి=ఇహా మారిష త్వాస్వాహా
2 ఆజ్య మసి సత్య మసి=భక్షీయ ,,
3 పంచానాం త్వా = గృహ్ణామి ,,
4 పంచానాం త్వర్తూనాం . మి ,,
5 పంచానాం త్వా దిశా మి ,,
6 పంచానాం త్వా పంచ = మి ,,
7 చరో స్త్వా పంచబిలస్య = మి ,,
8 బ్రహ్మణ స్త్వా = మి ,,
9 క్షత్రస్య త్వౌజసే = మి ,,
10 విశే త్వా యంత్రాయ = మి ,,
11 సువీర్యాయ త్వా గృహ్ణామి ,,
12 సుప్రజాస్త్వాయ త్వా గృహ్ణామి ,,
13 రాయ స్పోషాయ త్వా గృహ్ణామి ,,
14 బ్రహ్మవర్చసాయ = మి స్వాహా
15 భూ రస్మాకగ్ం=దేవతాభ్యో గృహ్ణామి స్వాహా
16 కామాయ త్వా గృహ్ణామి స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ షష్ఠః ప్రశ్న స్తత్ర సంత్వా స్కన్నాజ్యం ప్రక్షిపే త్సృచి।
ఆజ్య మాజ్య మవేక్షేత పంచానాం త్వా చతుర్దశ। స్రుక్స్వాజ్య
మంత్రణే మంత్రా ఇతి మంత్రాస్తు షోడశ॥

అథ ద్వితీయోఽనువాకః

1 ఓం ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం = వసువి త్థ్స్వాహా
2 ఉగ్రో స్యుగ్రోఽహగ్ం = ముగ్ర శ్చేత్తా వసువి త్థ్స్వాహా
3 అభిభూ రస్యభిభూరహగ్ం = మభిభూ శ్చేత్తా వసువి త్థ్స్వాహా
4 యునజ్మిత్వా = వయం తే స్వాహా
5 యన్మే అగ్నే అస్య = నిర్ ఋత్యా ఉపస్థే స్వాహా
6 భూస్స్వాహా
7 భువ ,,
8 సువ ,,
9 ఉచ్ఛుష్మో అగ్నే = సువీర్యాయ స్వాహా
10 మనోసి ప్రాజాపత్యం = నాఽఽవిశ,,
11 వా గస్యైంద్రీ - మేంద్రియేణా విశ స్వాహా
12 వసంత మృతూనాం = సమాప్రీతః ప్రీణాతు స్వాహా
13 గ్రీష్మ మృతూనాం = సమా - ప్రీణాతు ,,
14 వర్షా ఋతూనాం ప్రీణామి తా మా = ప్రీణంతు ,,
15 శరద మృతూనాం = సా మా ప్రీతా ప్రీణాతు ,,
16 హేమంతశిశిరా = తౌ మా ప్రీతౌ ప్రణీతాగ్ం ,,
17 అగ్నిషోమయో రహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మా
న్భూయాసగ్ం స్వాహా
18 దబ్ధి రస్యదబ్ధో = దభేయగ్గ్ం స్వాహా
19 అగ్ని షోమయో = వృత్రహా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
20 ఇంద్రాగ్నియో రహం = యేంద్రియా వ్యన్నాదో
భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
21 ఇంద్రస్యాహం = యేంద్రియావీ భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
22 మహేంద్రస్యా = జేమానం మహిమానం గమేయగ్గ్ం స్వాహా

23 అగ్నే స్విష్టకృతో - ఆయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం
గమేయగ్గ్ం స్వాహా

16 + 23 = 39 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ధ్రువోసీతి త్రిభి ర్మంత్రైః పరిధి త్రయ మంత్రణం। యునా గ్నియోగ ఇంధానా స్సమిధో రనుమంత్రిణం। యన్మే హవి ర్మంత్రయేత భూ స్త్రిభి స్సాదయే ద్ధవిః। ఉచ్ఛుష్మో మంత్రయే తేధ్మ మమర్త్య ప్రవృతిం తథా। స్రౌవా ఘారం మనోసీతి స్స్రుచ్యాఘారం తు వాగితి। వసంత పంచభి ర్మంత్రైః ప్రయాజా న్సంచ మంత్రయేత్। అగ్నీషోమే త్యాజ్యభాగా వగ్నే రిత్యగ్నియాగకం। దబ్ధి రుపాంశు యాజస్య స్విష్ట మగ్నీతి పంచకం। అనువాకే ద్వితీయేస్మి న్మంత్రా ష్షడ్వింశతి ర్మతాః.
(ఆపస్తంబ మతేనాఽత్ర త్రయోవింశతి రీరితాః)

ధూర్తభాష్యే :— యునజ్మీ త్యాద్యాహవనీయ యోగః। ఉపస్థ ఇత్యేవ మంతో మంత్రః.

రుద్రదత్త వ్యాఖ్యానే :—యునజ్మీతి ప్రతీకగ్రహణేన ద్వయోరేవ నైవ్యైవ గ్రహణం.

అథ తృతీయోఽనువాకః

1 ఓం అగ్ని ర్మా దురిష్టా - మేతేన జేషగ్గ్ం స్వాహా
2 సురూప వర్షవర్ణ - ఉపహ్వం తేఽశీయ ,,
3 సామే సత్యాశీ రస్య = గమేయగ్గ్ం ,,
4 మనో జ్యోతి ర్జుషతా = ఇహ మాదయంతాగ్ం స్వాహా
5 బ్రధ్న పిన్వస్వ = త్రాముష్మిన్లోకే స్వాహా

39 + 5 = 44 మంత్రాః

అన్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నిః ప్రాశిత్రావదానం యో మేఽంతి స్వామిభాగకం । ఇడా ద్వయం సురూపేతి జుష్టి రిత్యనుమంత్రయేత్ । మనోఽ ద్ధి ర్మార్జనం బ్రధ్న పురోడాశం ప్రజాపతేః । అన్వాహార్యం మంత్రయేత మంత్రా స్సప్తేహ వర్ణితాః.

(అపస్తంబమతేనాస్మి న్మంత్రాః పంచేహ వర్ణితాః)

అథ చతుర్దశోఽనువాకః

1 ఓం బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావా న్భూయాసగ్గ్ స్వాహా
2 నరాశగ్ంసస్యా = పశుమా న్భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
3 అగ్నే ఽస్విష్టకృతో ఆయుష్మాన్ = గమేయగ్గ్ం స్వాహా
4 అగ్నే రహ ముజ్జితి = మనూజ్జేషగ్గ్ం స్వాహా
5 సోమ స్యాహ ము = జ్జేషగ్గ్ం స్వాహా
6 అగ్నే రహ ముజ్జితి మనూజ్జేషగ్గ్ ,,
7 సోమస్యాహం = షగ్గ్ం స్వాహా
8 అగ్నే రహ ము = షగ్గ్ం ,,
9 అగ్నీషోమయో రహ = జ్జేషగ్గ్ం స్వాహా
10 ఇంద్రాగ్నియో రహం = జ్జేషగ్గ్ం ,,
11 ఇంద్రస్యాహ ము = జ్జేషగ్గ్ం ,,
12 మహేంద్రస్యా హము = జ్జేషగ్గ్ం ,,
13 అగ్నే స్స్విష్టకృతోఽహ = జ్జేషగ్గ్ం ,,
14 వాజస్య మా ప్రసవేనో = గ్రభీ త్స్వాహా
15 అథా సపత్నాగ్ం ఇంద్రో = అకః ,,
16 ఉద్గ్రాభం చ స్వాహా
17 నిగ్రాభం చ ,,
18 బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్ త్స్వాహా

19 అధా సపత్నా నింద్రాగ్నీ మే = వ్యస్యతాగ్ం స్వాహా
20 ఏమా అగ్మ న్నాశిషో = ప్రజా మిషగ్ం ,,
21 రోహితేన త్వాఽగ్ని = గమయతు స్వాహా
22 హరిభ్యాం త్వేంద్రో = గమయతు ,,
23 ఏతశేన త్వా సూర్యో = గమయతు ,,
24 వితే ముంచామి రశనా = దేవతాసు ,,
25 విష్ణో శ్శంయో = గమేయగ్ం ,,
26 సోమస్యాహం = సురేతా రేతో ధిషీయ స్వాహా
27 త్వష్టు రహం = పశూనాగ్ం రూపం పుషేయగ్ం స్వాహా
28 దేవానాం పత్నీ రగ్ని మిథునేన ప్రభూయాసగ్ం స్వాహా
39 వేదోసి విత్తి రసి = వాజినగ్ం స్వాహా

44 + 27 = 71 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ బర్హి స్త్రిభి రనూయాజా న్మంత్రయే త్సూక్తవాకకం। ఆగ్నే రిత్యష్టభి ర్వాజ ద్వాభ్యాం వ్యూహే త్స్రుచౌ తథా। ఏమాః స్వనామగ్రహణే రోహితి ప్రస్తరం త్రిభిః। వితే పరిధి మోకం తు విష్ణోశ్శం శంయు వాకకం। త్రిభి స్సోమాది సంయాజా న్వేదో వేదాభిమర్శనం। అనువాకే చతుర్థేఽస్మిం త్రయోవింశతి రీరితాః.

(ఆపస్తంబ మతేనాత్ర మంత్రా స్స్యు స్సప్తవింశతిః)

అథ పంచమో ఽనువాకః

1 ఓం ఆప్యాయతాంధ్రువా = అస్మిన్ త్స్వాహా
2 ప్రజాపతే ర్విభా న్నామ = యజమానేన స్వాహా
3 సదసి సన్మే భూయా = మామే క్షేష్ఠాః ,,

4 ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతాగ్ స్వాహా
5 దక్షిణాయాం = పితరో మార్జయంతాగ్ం స్వాహా
6 ప్రతీచ్యాం దిశి = పశవో మార్జయంతాగ్ం స్వాహా
7 ఉదీచ్యాం దిశ్యాప = మార్జయంతాగ్ం ,,
8 ఊర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞః = పతి ర్మార్జయంతాగ్ం స్వాహా
9 విష్ణోః క్రమో స్యభిమాతిహా = ద్విష్మ స్వాహా
10 విష్ణోః క్రమో స్యభిశ స్తిహా త్రై = ద్విష్మ స్వాహా
11 విష్ణో క్రమో స్యరాతీయతో = ద్విష్మ ,,
12 విష్ణోః క్రమోసి శత్రూయతో = స్సయం ద్విష్మ స్వాహా

71 + 12 = 83 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లోః ఆప్యా ధ్రువాప్యాయనం స్యా త్ప్రిజా స్వామ్యంశ భక్షణం ।
సదసీతి ప్రణీతానాం ధారాయా అభిమంత్రణం । ప్రాచ్యాం తు
పంచభి స్సించే త్ప్రిమే ద్విష్ణా శ్చతుష్టయాత్। అనువాకే పంచ
మేఽస్మి న్మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః.

అథ షష్ఠోనువాకః

1 ఓం అగన్మ సువః = సంజ్యోతిషాఽ భూవగ్ం స్వాహా
2 ఐంద్రీ మావృత మన్వావ ర్తే స్వాహా
3 సమహం ప్రజయా = రాయ స్పోష స్వాహా
4 సమిద్ధో అగ్నే మే = దీద్యాసగ్గ్ం ,,
5 వసుమాన్ యజ్ఞో వసీయా స్భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
6 అగ్న ఆయూగ్ంషి = దుచ్ఛునాగ్ం స్వాహా
7 అగ్నే పవస్వ స్వపాః = మయి ,,
8 అగ్నే గృహపతే = శతగ్ం హిమాః ,,
9 తా మాశిష మాశాసే తంతవే = తీగ్ం,,

10 తా మాశిష మాశాసేఽ ముష్మై=తీగ్ంస్వాహా
11 కస్త్వా యునక్తి సత్వా విముంచతు ,,
12 అగ్నే వ్రతపతే వ్రత మచారిషం=రాధి ,,
13 యజ్ఞో బభూవ = రయీణాగ్ం స్వాహా
14 గోమాగ్ం అగ్నే= స్సథావాన్ థ్స్వాహా

83 + 14=97 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ న్మూర్వాగ్న్యుపస్థానం సుభూ ర్భానో రుపస్థితిః। ఇదం నిస్సారయే చ్ఛత్రూ న్సంజ్యోతి స్వాభిమర్శనం। ఐంద్రీం ప్రదక్షిణావృత్తి స్సమహం త ద్విపర్యయః। సమిద్ధ స్సమిదాధానం వసు పూర్వాగ్న్యుపస్థితిః। అగ్న ఆయూ త్రిభి ర్మంత్రై రపరాగ్నే రుపస్థితిః। కస్త్వా యజ్ఞవిమోక స్స్యా దగ్నే తద్వ్రత ముత్సృజేత్। యజ్ఞేతి పునరాలంభం జపే ద్గోమాం స్తు గోమతీం। షష్ఠేఽ నువాక ఏతస్మి న్మంత్రాః పంచదశేరితాః.

(ఆప స్తంబ మతేనాత్ర మంత్రసంఖ్యా చతుర్దశ.)

ఆప స్తంబ శ్రౌతసూత్రే

అగన్మసువ స్సువ రగన్మే త్యాదిత్య ముపతిష్ఠతే ఇత్యుక్త్వా ఐంద్ర మావృత మన్వావర్తే ఇతి ప్రదక్షిణ మావర్తతే ఇత్యుక్తత్వాత్ అగన్మసువ రిత్యాది సంజ్యోతిషా భూవ మిత్యంతః ఏకో మంత్రః ఇతి జ్ఞాతవ్యః.

అథ సప్తమోఽనువాకః

ఓం యథావై సమృత సోమా = క్షుధం భ్రాతృవ్యం హంతి,

అథాష్టమోనువాకః

ఓం యోవై శ్రద్ధా మనారభ్య యజ్ఞేన యజతే = యుంక్తే
యుంజానేషు.

అథ నవమోఽనువాకః

ఓం ప్రజాపతి ర్యజ్ఞా నసృజతా గ్నిహోత్రం = పశుభి ర్మిథునై
ర్జాయతే.

అథ దశమో ఽనువాక

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం=భూయాస మిత్యాహ
వాచ మేవైంద్రీ మాత్మ న్ధత్తే.

అథై కాదశో ఽనువాకః

యోవై స_ప్తదశం ప్రజాపతిం=
ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న యజ్ఞా ద్భ్రగ్ంశతే.

1 ఓం ఆశ్రావయ స్వాహా
(ఇతి చతురక్షరం)

2 అస్తు శ్రౌష ట్స్వాహా
(ఇతి చతురక్షరం)

3 యజ స్వాహా
ఇతి ద్వ్యక్షరం.

4 యేయజామహే స్వాహా
(ఇతి పంచాక్షరం.)

5 (ద్వ్యక్షరో) వషట్కార స్వాహా
ఏష వై స_ప్తదశః ప్రజాపతి ర్యజ్ఞం=ప్రతి **యజ్ఞేన తిష్ఠతి.**

97 + 5 = 102 **మంత్రాః**

అథ ద్వాదశోనువాకః

ఇంద్రం వో విశ్వత స్పరీత్యాది ఏకోనవింశతిమంత్రాణాం విశ్వే దేవాః కాండర్షయః । గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి । ఇంద్రాదయో దేవతాః । కృష్ణ - హోమే వినియోగః॥

1 ఓం ఇంద్రం వో విశ్వతస్పరి = కేవల స్వాహా
2 ఇంద్రం నరోనే - భజా త్వం న ,,
3 ఇంద్రియాణి శతక్రతో = ఆవృణే ,,
4 అను తే దాయి = నృషహ్యా ,,
5 ఆయస్మిన్ త్స ప్తవాసవా స్తి = అతిథి ,,
6 ఆమాసు పక్వ మైరయ = గిర స్స్వాహా
7 ఇంద్ర మిద్గాథినో - రనూషత ,,
8 గాయంతి త్వా గాయంత్రిణో = యేమిరే స్వాహా
9 అగ్ంహోముచే ప్రభరే మా = కామా ,,
10 వివేష యన్మా ధిషణా = హావంతే ,,
11 ప్రసమ్రాజం = ధ త్తమోజ స్స్వాహా
12 వినఇంద్ర మృధో - అభిదాసతి స్వాహా
13 ఇంద్రక్షత్ర - అకృణోరులోకగ్గ్ ,,
14 మృగో న భీమః = విమృధో నుదస్వ స్వాహా
15 విశత్రూన్ విమృధో నుద - అభిదాసత ,,
16 త్రాతార మింద్ర = ధాత్వింద్ర స్స్వాహా
17 మా తే అస్యాగ్ సహసావ = సూరిషు స్యామ స్వాహా
18 అనవ స్తే రథ మశ్వాయ = హంతవాః స్వాహా
19 వృష్ణో యత్తే వృషణో = దస్యూ న్థ్స్వాహా

ఇతి ప్రథమాష్టకే షష్ఠః ప్రశ్న స్సమాప్తః

102 + 10 = 121 మంత్రాః

ఆదితః పంచప్రశ్నగతా మంత్రాః 942
షష్ఠ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 121
ఆదిత షట్ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 1063

~~~:o:~~~

అథ ప్రథమకాండే

సప్తమ ప్రశ్నః

పాకయజ్ఞ మిత్యాది షడనువాకానాం బ్రాహ్మణరూపత్వా త్తేషాం జపఃకార్యః. హోమపక్షే అనువాకాంతే హోమః కార్యః.

పాకయజ్ఞమిత్యాది ద్వాదశానువాకస్థ చతురుత్తరశత మంత్రాణాం సోమః కాండర్షిః మహాసతో బృహతీత్యాది నానా ఛందాంసి । సవిత్రాదయో దేవతాః । కృష్ణ = శాఖాహోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

1 ఓం పాకయజ్ఞంవా అన్వాహితాగ్నేః = భూమానమేవోపైతి॥

అథ ద్వితీయాది షష్ఠానువాకాః

2 సగ్గ్ంశ్రవాహసావర్చనస = పైత్రివజాయతేఽన్నాదోభవతి॥

3 పరోక్షం వా అన్యేదేవా = అముష్మిన్లోకేఽన్నంక్షీయతే॥

4 బర్హిషోహం = వాజీజాయతే య ఏవం వేద॥

5 ధ్రువాం వైరిచ్యమానాం = యథాపూర్వమభిజయతి॥

6 అగన్మ సువస్సువరగన్మే త్యాహ = అస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయతే,
~~~

అథ సప్తమోనువాకః

1 ఓం దేవసవితః ప్రసున = స్వదాతిన స్వాహా
2 ఇంద్రస్యవజ్రో౽సి = వృత్రంవధ్యాత్స్వాహా
3 వాజస్య నుప్రసవే మాతరం = ధర్మసావిష త్స్వాహా
4 అప్స్వంత రమృత = భవథ వాజిన స్స్వాహా
5 వాయు ర్వా త్వా మను ర్వా = సప్తవిగ్ంశతి స్స్వాహా
6 అపాన్నపా దాశుహేమన్ = వాజగ్ంసే త్స్వాహా
7 విష్ణోః క్రమో౽సి = ర్విక్రాంత మసి స్వాహా
8 అంకౌ న్యంకా వభితో = పారయంతు ,,

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రపాఠకే సప్తమే౽స్మి న్ననువాకా స్త్రయోదశ। యాజమాన బ్రాహ్మణస్య శేష షట్స్వాదిమేషుచ। వాజపేయస్య మంత్రాస్తు షట్స్వన్యే ష్వధయాజ్యకాః। ఇడానుమంత్రణం తస్య ఇడాయా స్తు ప్రశంసనం। అన్వాహార్యో౽థ మంత్రానువాక వ్యాఖ్యా త్రిషు స్మృతా। దేవ హోమే౽త్ర కర్మాదా వింద్రస్య రథ మావిశేత్। వాజస్య నేది మధ్యేత మభ్యావర్తయతే। రథం అప్స్వశ్వా న్వాయయే ద్వాయు ర్యనక్తి తురగం రథే। అపాం తదశ్వపృష్ఠాని మార్ష్టి విష్ణో రథం వ్రజేత్। అంకౌ రథే స్పృశే త్పుణావష్టౌమంత్రాఇహోదితాః॥

అథ అష్టమోనువాకః

1 ఓం దేవస్యా హగ్ం సవితుః = వాజం జేషగ్గ్ం స్వాహా
2 దేవస్యాహగ్ం = వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రుహేయగ్గ్ం స్వాహా
3 ఇంద్రాయ వాచం వదతే = వాజ మజయ త్స్వాహా
4 అశ్వాజని వాజని = వాజయ స్వాహా
5 అర్వా౽సి స్వాహా

6 సప్తిరసి స్వాహా
7 వాజ్యసి ,,
8 వాజినో వాజం ధావత = కాష్ఠాం గచ్ఛత స్వాహా
9 వాజేవాతే ఒవత వాజినో = ఋతజ్ఞా స్స్వాహా
10 అస్యమధ్వఃపిబత = ర్దేపయాన్నై స్స్వాహా
11 తేనో అర్వంతో = వాజిన స్స్వాహా
12 మితద్రవ స్సహస్రసా = హవేషు స్వాహా
13 దేవతాతా మితద్రవ : స్వమీవా ,,
14 ఏషస్య వాజీ . పనీఫణ త్స్వాహా
15 ఉతస్మాస్య ద్రవత . తర్త్రిత స్వాహా
16 ఆమా వాజస్య = గమ్యా త్స్వాహా
17 వాజినో వాజజితో వాజగ్ం సరిష్యంతో వాజం జేష్యంతో బృహస్పతే ర్భాగ మవజిఘ్రత స్వాహా
18 వాజినో వాజజితో వాజగ్ం సస్మృవాగ్ంసో వాజం జిగివాగ్ంసో బృహస్పతే ర్భాగ మవజిఘ్రత స్వాహా
19 బృహస్పతే ర్భాగే నిమృఢ్వగ్గ్ం ,,
20 ఇయం వ స్సా సత్యా = యా మింద్రేణ సమదధ్వగ్గ్ స్వాహా
21 అజీజిపత వనస్పతయ = విముచ్యధ్వగ్గ్ం స్వాహా

8 + 21 = 29 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దేవా రోహే ద్రథం స్వామీ । బహ్మారోహణ మంత్రణం, దేవేతీంద్రా దుందుభీనాం ఘోషో ఒశ్వాజకశాగ్రహః, అర్వాసీతి త్రిభి ర్మంత్రై రిర్యున క్త్యశ్వత్రయం రథే। వాజీ త్యేతై ర్మంత్ర యేత చతుష్ప ద్ధావతో రథాన్ । మితేత్యాభి శ్చతస్సృభి స్తాస్సృత్యాధావతో రథాన్ । ఆమా రథవిమోకాఖ్యం జుహుయా

ద్వాదిన ద్వయాత్ । గతేః పురోపరిష్టా చ్చ శ్రావయే చ్చరు మశ్వకాన్ । బృహాది జిఘ్రతీత్యంతో ద్వితీయే త్వనుషజ్యతే । బృహేతి మార్ష్టి ఘోణాయా మియం తు రథమంత్రణం । అజీ దుందుభి మంత్ర స్స్వ్య దేకవింశతిరీరితాః॥

ఆపస్తంబమతే తు జిగివాగ్ంస ఇత్యంతో మంత్రః । తదర్ధ పూరణాయ బృహస్పతే ర్భాగమవజిఘ్రతేతి । పూర్వస్మా న్మంత్రాదనువర్తనీయః । అవశిష్టభాగో మంత్రాంతర మితి వ్యాఖ్యాతం॥ (సాయనభాష్యం)

అథ నవమోనువాకః

1 ఓం క్షత్రస్యోల్బ మసి స్వాహా
2 క్షత్రస్య యోని రసి ,,
3 జాయ ఏహి సువో రోహావ స్వాహా
4 రోహావహి సువ స్స్వాహా
5 అహ న్నావుభయో స్సువో రోక్ష్యామి స్వాహా
6 వాజ శ్చ స్వాహా
7 ప్రసవ శ్చ ,,
8 అపిజ శ్చ ,,
9 క్రతు శ్చ ,,
10 సువ శ్చ ,,
11 మూర్ధా చ ,,
12 వ్యశ్నియ శ్చ స్వాహా
13 ఆంత్యాయన శ్చ ,,
14 అంత్య శ్చ స్వాహా
15 భౌవన శ్చ ,,
16 భువన శ్చ ,,

17 ఓం అధిపతి శ్చ స్వాహా
18 ఆయు ర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం స్వాహా
19 ప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
20 అపానో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
21 వ్యానో = కల్పతాగ్ం ,,
22 చక్షు ర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
23 శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
24 మనో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
25 వా గ్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
26 ఆత్మా యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
27 యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం ,,
28 సువ ర్దేవాగ్ం అగన్మ = అమృతా అభూమ స్వాహా
29 సమహం ప్రజయా = రాయ స్పోష ,,
30 అన్నాయ త్వా స్వాహా
31 అన్నాద్యాయ త్వా ,,
32 వాజాయ త్వా ,,
33 వాజజిత్యాయై త్వా ,,
34 అమృత మసి ,,
35 పుష్టి రసి ప్రజనన మసి స్వాహా

35 + 29 = 64 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ క్షత్ర తార్ప్యం క్షత్ర దార్భ్యం పరిధత్తో ఉత్ర దంపతీ । జాయే స్వామ్యాహ్వాయే ద్భార్యాం రోహ తం ప్రతివక్తి సా । అహం స్వామ్యాహ వాజశ్చ జుహుయా ద్ద్వాదశాహుతీః । ఆయు ర్దశభి రారోహే త్స్వయం బాహోర్గ్రహ స్స్రువః । సం

భువం ప్రేక్షతే ఉన్నాయ పతుర్భి స్తు మహ ర్త్విజః। దిగ్భ్యో
ఘ్నంత్యాసపుటక్తై రమృ పృష్టి ద్వయా త్పదే। స్వర్ణ బ స్త
త్వచో ర్దద్యా త్పంచత్రింశ దిహోదితాః॥

అథ దశమోనువాకః

1 ఓం వాజస్యేమం ప్రసవ స్సుషువే = పురోహితా స్స్వాహా
2 వాజస్యేదం ప్రసవ ఆబభూవే = అస్మే ,,
3 వాజస్యేమాం ప్రసవశ్శిశ్రియే = నియచ్ఛతు ,,
4 అగ్నే అచ్ఛావదేహనః = న స్త్వగ్గ్ం ,,
5 ప్రణో యచ్ఛత్వర్యమా = దదాతు న ,,
6 అర్యమణం బృహస్పతి = వాజినగ్గ్ం ,,
7 సోమగ్ం రాజానం వరుణం బృహస్పతిగ్గ్ం ,,
8 దేవస్య త్వా = భ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో = ణాగ్నే స్త్వా = షించామి స్వాహా
9 దేవస్య త్వా = భ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో = ణేంద్రస్య = షించామి స్వాహా
10 దేవస్య త్వా = భ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో = ణ బృహ = నాభిషించామి స్వాహా

10 + 64 = 74 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాజ స ప్తభి రన్నస్య హోమో దేవ యజుస్త్రయాత్। అభిషించే
త్స్వామినం తు దశమంత్రా ఇహోదితాః॥

అథైకాదశోనువాకః

1 ఓం అగ్ని రేకాక్షరేణ వాచ ముదజయ త్స్వాహా
2 అశ్వినౌ ద్వ్యక్షరేణ ప్రాణా = స్వాహా

3 విష్ణు స్త్ర్యక్షరేణ త్ర = నుదజయ త్త్వాహా
4 సోమ శ్చతురక్షరేణ చతుష్పదః = జయత్త్వాహా
5 పూషా పంచాక్షరేణ పంక్తి = యత్త్వాహా
6 ధాతా షడక్షరేణ షడృతూ = జయ ,,
7 మరుత స్సప్తాక్షరేణ స ప్తపదాగ్ం = జయ త్త్వాహా
8 బృహస్పతి రష్టాక్షరేణ గాయత్రీ = జయత్త్వాహి
9 మిత్రో నవాక్షరేణ త్రివృతగ్గ్ం స్తోమ = జయత్త్వాహా
10 వరుణో దశాక్షరేణ విరాజ = జయత్త్వాహా
11 ఇంద్ర ఏకాదశాక్షరేణ త్రిష్టుభా జయ ,,
12 విశ్వే దేవా ద్వాదశాక్షరేణ జగతీ ముదజయ త్త్వాహా
13 వసవ స్త్రయోదశాక్షరేణ త్రయో = ముదజయ ,,
14 రుద్రా శ్చతుర్దశాక్షరేణ చతు = ముదజయ ,,
15 ఆదిత్యాః పంచదశాక్షరేణ పంచ = యత్త్వాహా
16 అదితి ష్షోడశాక్షరేణ షోడశగ్గ్ం = జయ ,,
17 ప్రజాపతి స్స ప్తదశా = ముదజయ త్త్వాహా

17 + 74 = 91 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్ని స్స ప్తదశా మ్నాతా ఉజ్జితీ ర్వాచయే దమూః । యజమానం రథేష్వేషు ధావత్స్వ ధ్వర్యు రాదరాత్॥

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 ఓం ఉపయామ = నృషదం త్వా = గృహ్ణామి స్వాహా
2 ఏష తే యోని రింద్రాయ త్వా స్వాహా
3 ఉపయామ = స్యపృషధం త్వా ,,
4 ఏష తే యోని రింద్రాయ త్వా స్వాహా
5 ఉపయామ = పృథివిషదం త్వా = గృహ్ణామి స్వాహా

6 ఏష తే యోని రింద్రాయ త్వా స్వాహా
7 యే గ్రహాః పంచజనీనా = సమగ్రభీగ్ం స్వాహా
8 ఏష తే యోని రింద్రాయ త్వా స్వాహా
9 అపాగ్ం రస ముద్వయసగ్ం=మ్యు త్తమగ్గ్ం స్వాహా
10 ఏష తే యోని రింద్రాయ త్వా స్వాహా
11 అయా విష్ఠా = మైరయ త్వాస్వాహా
12 ఉపయామ = ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామి స్వాహా
13 ఏష తే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా స్వాహా

13 + 91 = 104 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉపేత్యతిగ్రాహ్యా మైంద్రం గృహీత్వైషేతి సాదయేత్ । ఉత్త రేషు చతుర్ష్వేవ మయాసప్తదశగ్రహాన్ । ప్రాజాపత్యాన్పరిగృహ్ణాతి మంత్రా ద్వాదశవర్ణితాః॥

(ఆపస్తంబమతేనాత్ర మంత్రసంఖ్యా త్రయోదశ)

అథ త్రయోదశోనువాకః

అన్వహమాసా ఇత్యాది చతుర్దశ మంత్రాణాం విశ్వేదేవా. కాండర్షయః । త్రిష్టుబాది నానాఛందాంసి ఇంద్రాదయో దేవతాః । కృష్ణయజు=హోమే వినియోగః॥

1 ఓం అన్వహ మాసా = జాయమానగ్గ్ం స్వాహా
2 అనుతే దాయి మహా = నృషహ్యా ,,
3 ఇంద్రాణీమాసు = పురితేపతి స్వాహా
4 నాహ మింద్రాణి = గచ్ఛతి ,,
5 యో జాత ఏవ = సజనాస ఇంద్ర స్వాహా
6 ఆతే మహ ఇంద్రో=గ్ని చారీత్స్వాహా

7 మానో మర్ధీరా భరా = స్తువంత స్స్వాహా
8 ఆతూభర మాకిరే = ప్రయంధి ,,
9 ప్రదాతారగ్ం హవామహే = సవ్యా ,,
10 ప్రదాతా వజ్రీ వృషభ = శంయో స్స్వాహా
11 ఇంద్ర స్సుత్రామా = పతయ ,,
12 తస్య వయగ్ం సుమతౌ = యుయోతు స్వాహా
13 రేవతీ ర్న స్సధమాద = మదేమ స్వాహా
14 ప్రోష్వస్మై పురోరథ = అధిధన్వసు స్వాహా

104 + 14 = 118 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అన్వహా న్వృజుమత్యైంద్రే । ఇంద్రాణీతి తు తచ్ఛరా ।
యోజాతో మన్యుమత్యైంద్రే మానోదాతృమ దైంద్రకే। దాతా
ప్రదాతృమత్యైంద్రే ఇంద్ర స్సుత్రామ సంయుతే । రేవతీః
శ్రీప్రదైంద్రే స్యాదత్ర మంత్రా శ్చతుర్దశ॥

ఇతి ప్రథమాష్టకే సప్తమః ప్రశ్నః సమాప్తః

ఆదితా మిళిత్వా షట్ప్రశ్నగతా మంత్రాః 1064
ఏతత్సప్తమప్రశ్నగతా మంత్రాః 118
ఆదితస్సప్తప్రశ్నగతా మంత్రాః 1182

—(౦)—

అథ ప్రథమాష్టకే

అష్టమః ప్రశ్నః

అస్య సంగ్రహేణ వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రపాఠకే ఽథాష్టమేస్మి న్రాజసూయో నిగద్యతే ద్వావింశత్యను వాకేషు వింశత్యా రాజసూయకే । అనేకాని ప్రధానాని కర్మాణి విహితా న్యథ । ద్వాభ్యాం సౌత్రామణీ మంత్రాః కామ్యాయాజ్యా శ్చ వర్ణితాః । అష్టమే మంత్రకాండస్థే కర్మణాం బహుళత్వతః త త్ర తత్సన్నిధయే ప్రోక్తా మంత్రా విధిపురస్సరాః । అనూచ్య తా న్విధీ నర్థవాదో బ్రాహ్మణ ఈరితః । సంప్రదాయ విదో హ్యత్ర బ్రాహ్మణద్వయమూచిరే । బ్రాహ్మణం మంత్రకాండస్థం విధిజాత మితీరితం। అనుబ్రాహ్మణ మన్య త్తుకథితం సార్థవాదకం॥

అష్టమ ప్రశ్నస్య ప్రథమోఽనువాకః

అనుమత్యా ఇత్యష్టమప్రశ్నగతానాం వింశత్యుత్తర ద్విశత సంఖ్యాకమంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । యజు రాది నానా ఛందాంసి అనుమత్యాదయో దేవతాః కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః॥

ఓం అనుమత్యై పురోడాశ = కృష్ణతూషం దక్షిణా.

1 ఓం వీహి స్వాహాహుతిం జుషాణ స్వాహా

2 ఏష తే నిర్ఋతే భాగో = మగ్ంహస స్వాహా

3 నమో య ఇదం చకార స్వాహా

ఓం ఆదిత్యం చరుం నిర్వపతి = సరస్వతే చరుం మిధునౌ గావౌ దక్షిణా.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆదా వనుమతం తస్య మధ్యే నైర్ఋత మత్ర చ । వీహి త్యాద్యా స్త్రయో మంత్రా వినియోగ స్తు వర్ణ్యతే । వీహ్యేష

నమ ఇత్యగ్ని ప్రదరాగ్నిషు హూయతే। సహైవా ఽనుమతే నాష్టౌ యాగాః ప్రథమ ఈరితాః॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

ఓం ఆగ్నేయ మష్టాకపాలం నిర్వతి – ద్యావాపృధివ్య మేక కపాలం.

అథ తృతీయోనువాకః

ఓం ఐంద్రాగ్న మేకాదశ కపాలం మారుతీ మామిక్షాం కాయ యేకకపాలం॥

1 ఓం ప్రఘాస్యాన్ హవామహే = సజోషస స్స్వాహా
3 మోషూణ ఇంద్ర పృత్సు = వందతే గీ ,,
3 యద్గ్రామే యదరణ్యే = వయజన మసి ,,
4 అక్ర న్కర్మ కర్మకృత = సుదానవ ,,

3 + 4 = ౭ మంత్రాః

అథ చతుర్థోనువాకః

ఓం అగ్నయేఽనీకవతే పురోడాశ మష్టాకపాలం నిర్వపతి సాకం = సర్వాసాం దుగ్ధే సాయం చరుం.

1 ఓం పూర్ణాదర్వి పరాతత = శతక్రతో స్వాహా
2 దేహి మే దదామి తే – నిహారామి తే స్వాహా

మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః = వైశ్వకర్మణ మేకకపాలగ్గం స్వాహా

7 + 2 = 9 మంత్రాః

అథ తృతీయ చతుర్థయోర్వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పత్న్యాహ్వానం ప్రఘాస్యేతి ప్రతిప్రస్థాతృ కర్మతత్। స్వామీ మోష్వి త్యనుబ్రూయా ద్యద్గ్రామ ఇతి దంపతీ। అక్ర న్నిత్యపి

తావేవ మంత్రా శ్చత్వార ఈరితాః । పూర్ణే త్యనూచ్య దేహీతి యాజ్యా మధ్వర్యు రీరయేత్॥

అథ పంచమోనువాకః

1 ఓం ఏత త్తే తత యే చ త్వా మను స్వాహా
2 ఏత త్తే పితామహ యే చ త్వా మను స్వాహా
3 ఏత త్తే ప్రపితామహ యే చ త్వా మను ,,
4 అత్ర పితరో యథా భాగం మందధ్వగ్గ్ం ,,
5 సుసంధృశం త్వా వయం = తే హరీ ,,
6 అక్ష న్నమీ మదంత = తే హరీ ,,
7 అక్ష న్పితరో ఽమీమదంత = పితర ,,
8 పరేత పితర స్సోమ్యా = మదంతి ,,
9 మనో న్వాహువామహే = మన్మభి ,,
10 ఆన ఏతు మనః పునః = సూర్యంధృశే ,,
11 పున ర్నః పితరో మనో = సచేమహి ,,
12 య దంతరిక్షం పృథివీ = మా మనేనసగ్గ్ం స్వాహా

9 | 12 – 21 మంత్రాః

పంచమానువాకస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఏత త్త ఇతి ద త్తే త్రీ న్వేద్యాః కోణేషు పిండకాన్ । బ్రూయు రత్రే త్యుపస్థానం పూర్వస్యాగ్నే స్సుసంధృశం । అక్ష న్నితి ప్రతీచోగ్నే స్తథాఽక్షన్ దక్షిణాఽనలం । పరేతేతి ప్రవాహ్యాథ మన ఆద్యై రుపస్థితిః । య త్పశ్చిమా గ్న్యుపస్థానం మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః॥

అథ షష్ఠోనువాకః

ఓం ప్రతిపూషమేక కపాలా న్నిర్వపత్యేకమతిరిక్తం.

1 ఓం యావంతోగృహ్యాస్మ స్తేభ్యైకమకరగ్గ్ం స్వాహా

2 ఓం పశూనాగ్ం శర్మాసి = మే యచ్ఛ స్వాహా
3 ఏక ఏవ రుద్రో న ద్వితీయాయ తస్థే స్వాహా
4 ఆఖు స్తే రుద్రపశు స్తం జుషస్వ ,,
5 ఏషతే రుద్రభాగ స్సహా = తం జుషస్వ ,,
6 భేషజం గవేశ్వాయ పురుషాయ భేషజగ్గం స్వాహా
7 సుభేషజం యథాసతి సుగం = మేషాయ ,,
8 అవాంబ రుద్ర మదిమ = వ్యవసాయయా త్స్వాహా
9 త్ర్యంబకం యజామహే = మామృతా స్వాహా
10 ఏషతే రుద్రభాగ స్తం జుషస్వ = వతోతీహి స్వాహా
11 అవతత ధన్వా = కృత్తివాసా స్వాహా

21 + 11 = 32 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ స్వామీ యావంత ఇత్యాహ పశూ మూతే సమావపేత్। ఏక ఇత్యుల్ముకం నీత్వా ఒఒఖు స్త ఆఖూత్కరే హవిః। క్షిపే దేషో ర్ధహోమస్స్యా ద్భేసుభేపరిషించతి । అవాంచేతి జపే త్స్వామీ త్ర్యంబకం పరియంతి తే। ఏషో ఒవస్థాప్య తచ్ఛేషా న్మూతే బధ్నాతి శాఖిని । అవత శ్వాస నియమో మంత్రా ఏకాదశ స్మృతాః॥

అథ సప్తమోనువాక.

ఓం ఐంద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుం = ద్వాదశగవగ్ం సీరం దక్షిణా.

1 ఓం యే దేవాః పురస్సదో గ్నినేత్రా రక్షోహణ = స్తేభ్య స్స్వాహా
2 యే దేవా దక్షిణసదో యమనేత్రా రక్షోహణ = స్తేభ్య ,,
3 యే దేవాః పశ్చా త్సదస్సవితృనేత్రా రక్షోహణ = స్తేభ్య ,,

4 యే దేవా ఉత్తరసదో వరుణనేత్రా రక్షోహణ=భ్య ,,
5 యే దేవా ఉపరిషదో బృహస్పతి నేత్రా రక్షో=భ్య ,,
6 సమూఢగ్ం రక్షః = మహగ్ంరక్షో=భ్యస్స్వాహా
7 అగ్నయే రక్షోఘ్నే స్వాహా
8 యమాయ రక్షోఘ్నే ,,
9 సవిత్రే రక్షోఘ్నే ,,
10 వరుణాయ రక్షోఘ్నే ,,
11 బృహస్పతయే దువస్వతే రక్షోఘ్నే స్వాహా
ప్రష్టివాహీ రథో దక్షిణా.
12 దేవస్య త్వా=భ్యాగ్ం రక్షసో వధం జుహోమి స్వాహా
13 హతగ్ం రక్ష స్వాహా
14 అవధిష్మ రక్ష ,,
యద్వస్తే త ద్దక్షిణా!

32 + 14 = 46 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పంచేధ్మవహాన్నె జుహుయో ద్యేదేవా ఇతి పంచభిః। సమూహంతీ ధ్మా న్నమితి పంచహోమా స్తథా ఒగ్నయే। నిశిహుత్వా సత్తుహోమః ప్రాత ర్దేవేతి మంత్రతః। హతంస్రువప్రహరణం అవధిష్మేతి చోక్తితిః। అనువాకే సప్తమే ఒస్మి న్నుక్తా మంత్రా శ్చతుర్దశ.

అథ అష్టమోనువాకః

ఓం ధాత్రే పురోడాశం=యవమయం చరు మశ్వో దక్షిణా.

అథ నవమోనువాకః

ఓం బార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపతి బ్రహ్మణోగృహే
=నైవ శ్వేతా శ్వేతవత్సా దక్షిణా.

అథ దశమోనువాకః

ఓం అగ్నయే గృహపతయే = సత్యాయాంబాసాం చరుం వరుణాయ ధర్మపతయేయవమయంచరుం॥

1 ఓం సవితా త్వా ప్రసవానాగ్ం = జానరాజ్యాయ స్వాహా

2 ఏష వో భరతా రాజా స్వాహా

3 సోమో ఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజా స్వాహా

4 ప్రతి త్యన్నామ = ఋతస్య నామ స్వాహా

5 సర్వే వ్రాతా = నఆన ట్త్వాస్వాహా

6 విష్ణోః క్రమోసి స్వాహా

7 విష్ణోః క్రాంత మసి స్వాహా

8 విష్ణో ర్విక్రాంత మసి స్వాహా

46 + 7 = 54 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సవితేతి స్వామి హస్తం బ్రహ్మా గృహ్ణాతి ఏషవః। రత్నిభ్య స్స్వమినం బ్రూయా త్సోమేతి బ్రహ్మణో జపః। ప్రతి ద్వాభ్యాం ముఖం స్వామీ పూర్ష్ని విష్ణో స్త్రిభిః క్రమః। దశమే త్వనువాకే ఽస్మిన్నష్టౌ మంత్రా ఉదీరితాః॥

అథైకాదశోనువాకః

1 ఓం అర్థేతస్థాపోదేవీ = చితానాః యాభి = త్యరాతీః రాష్ట్రదాస్థ రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

2 అర్థేతస్థాపో దేవీ = త్యరాతీః రాష్ట్రదాస్థ రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

3 అపాంపతి రస్యపో దేవీ = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

4 అపాంపతి రస్యపోదేవీ = రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

5 వృషాస్యూర్మి రపో దేవీ = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

6 వృషాస్యూర్మి రసో దేవీ - రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

7 వృషసేనో స్యపోదేవీ రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

8 వృషసేనో స్యపో - రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

9 వ్రజక్షితః స్థాపో - రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

10 వ్రజక్షిత స్థాపో - రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

11 మరుతా మోజస్థాపో = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

12 మరుతా మోజస్థాపో రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

13 సూర్యవర్చస స్థాపో రాష్ట్ర దత్త స్వాహా

14 సూర్యవర్చస స్థాపో = రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

15 సూర్యత్వచస స్థాపో = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

16 సూర్యత్వచస స్థాపో - రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

17 మాందాస్థా పోదేవీ రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

18 మాందాస్థా పోదేవీ రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

19 వాశాస్థా పోదేవీ - రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

20 వాశాస్థా పోదేవీ - రాష్ట్ర మముష్మై దత్తి స్వాహా

21 శక్వరీ స్థా పోదేవీ = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

22 శక్వరీ స్థా పో రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

23 విశ్వభృత స్థాపో దేవీ = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

24 విశ్వభృత స్థాపో - రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

25 జనభృత స్థాపో దేవీ = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

26 జనభృత స్థాపో దేవీ రాష్ట్ర మముష్మై దత్త స్వాహా

27 అగ్నే స్తేజస్యా స్థాపోదేవీ రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

28 అగ్నే స్తేజస్యా స్థాపో దేవీ రాష్ట్ర మముష్మై
దత్త స్వాహా

29 అపామోషధీనాగ్ం రస స్థాపో = రాష్ట్రం దత్త స్వాహా

30 అపా మోషధీనాగ్ం రసస్థ్సాపో — రాష్ట్రీ మముష్మై
దత్త స్వాహా

54 + 30 = 84 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సరస్వతీ జలే ఉద్ధేతు హోమ స్సాముద్రికే త్వపాం. వృషాసీతి ప్రతీపోర్మౌ వన్యే పో ర్మౌపున ర్వృషా । వ్రజ కూప్యాసు మరుతాం వాయుప్రతిహతాసు చ । సూర్య శ్చాతప వృష్టాసు సూర్యబింబయుతాసు చ। మాందాః స్థిరాసు వాశాఃస్థ నీహారస్థాసు శక్వరీః। గవోల్బస్థాసు విశ్వేతి క్షీరగాసు జనేతిచ । దధిగాసు ఘృతస్థాసు త్వగ్నే ర్మధుగతాసు చ । అపా మప స్సర్వశేష ఋగేషారాష్ట్రిదాఇతి। స్వాహాంతో హోమగో ఉన్యస్తు గ్రహణే దశపంచచ॥

షోడశభిర్గృహ్ణాతి షోడశభిర్జుహోతీతి బ్రాహ్మణేయదుక్తం తచ్ఛాఖాంతరవిషయమితి సాయనభాష్య ఉక్తం.

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 ఓం దేవీ రాప స్సంమధుమతీ — వన్యానాస్స్వాహా
2 అనాధృష్టా స్సీదతో ర్జ - దధతీ ,,
3 అనిభృష్ట మసి వాచో — దాత్ర మసి ,,
4 శుక్రావ శ్శుక్రేణో త్పునామి చితానా స్స్వాహా
5 సధమాదో ద్యుమ్నినీ మాతృత మాస్వంత స్స్వాహా
6 క్షత్రస్యో ల్బమసి స్వాహా
7 క్షత్రస్య యోని రసి స్వాహా
8 ఆవిన్నో అగ్ని ర్గృహపతి స్స్వాహా
9 ఆవిన్న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవా ,,

10 ఆవిన్నః పూషా విశ్వవేదా ,,
11 ఆవిన్నౌ మిత్రావరుణా వృతావృధౌ స్వాహా
12 అవిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ,,
13 ఆవిన్నా దేవ్యదితి ర్విశ్వరూపీ ,,
14 ఆవిన్నో ఽయ మసౌ వాముష్యాయణో = రాజ్యాయ స్వాహా
15 ఏష వో భరతా రాజా స్వాహా
16 సోమో ఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజా స్వాహా
17 ఇంద్రస్య వజ్రోసి వా ర్త్రిఘ్న = వృత్రం వధ్యా త్స్వాహా
18 శత్రుబాధనా స్థ స్వాహా
19 పాతమా ప్రత్యంచం = మానాష్ట్రిభ్యః పాత స్వాహా
20 హిరణ్యవర్ణా వుషసాం = మదితిం దితిం చ స్వాహా

84 + 20 = 104 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దేవీతి వైతసీ పాత్రే సర్వా అపి నయే దపః. అనే తిసాదయే న్మధ్యే హోతు ర్బ్రహ్మఖ్య ధిష్ణ్యయోః। అవిభృష్టేతి తాస్వంత శ్శతస్వర్ణం వినిక్షిపేత్ । స్వర్ణేనో త్పవనం శుక్రాః పాత్రేషు వ్యానయే త్పృథ । క్షత్రేతి ధారయే త్స్వామీ తార్ప్యే క్షిష ద్వయం క్రమాత్ । స్వామినం వాచయే దావి న ప్త మంత్రాన్ వినిర్గతౌ । ఏషవ స్స్వామినం దద్యా త్సోమో స్మాబ్రహ్మణో జపః । ఇంద్ర దద్యా త్స్వామినో ఽన్యో ధను శ్శత్రవితి బాణకాన్ । పాతేషూన్మంత్రయే త్స్వామీ హిర బాహూ తథో ద్యతౌ । అనువాకే ద్వాదశే ఽస్మి న్మంత్రా వింశతి రీరితాః॥

అథ త్రయోదశోనువాకః

1 ఓం సమిధ మాతిష్ఠ గాయత్రీ = బ్రహ్మద్రవిణగ్ం స్వాహా
2 ఉగ్రా మాతిష్ఠ త్రిష్టుప్త్వా = క్షత్రం ద్రవిణగ్ం ,,

3 ఓం విరాజ మాతిష్ఠ జగతీ త్వా — విడ్ద్రవిణగ్గ్ం స్వాహా
4 ఉదీచీ మాతిష్ఠా ఉనుష్టు ప్త్వా . బలం ద్రవిణగ్గ్ం స్వాహా
5 ఊర్ధ్వా మాతిష్ఠ పంక్తి స్త్వా — వర్చోద్రవిణగ్గ్ం ,,
6 ఈదృ జ్చ స్వాహా
7 అన్యాదృ జ్చ ,,
8 ఏతాదృ జ్చ ,,
9 ప్రతిదృజ్చ ,,
10 మిత శ్చ ,,
11 సమ్మిత శ్చ ,,
12 సభరా స్స్వాహా
13 శుక్ర జ్యోతి శ్చ స్వాహా
14 చిత్ర జ్యోతి శ్చ ,,
15 సత్యజ్యోతి శ్చ ,,
16 జ్యోతిష్మాగ్ం శ్చ ,,
17 సత్య శ్చ స్వాహా
19 ఋతపా శ్చ ,,
19 అత్యగ్ం హా స్స్వాహా
20 అగ్నయే స్వాహా
21 సోమాయ ,,
22 సవిత్రే ,,
23 సరస్వత్యై స్వాహా
24 పూష్ణే ,,
25 బృహస్పతయే స్వాహా
26 ఇంద్రాయ స్వాహా
27 ఘోషాయ ,,
28 శ్లోకాయ ,,

29 ఓం అగ్ంశాయ స్వాహా
30 భగాయ స్వాహా
31 క్షత్రస్య పతయే స్వాహా
32 పృథివ్యై స్వాహా
33 అంతరిక్షాయ ,,
34 దివే స్వాహా
35 సూర్యాయ స్వాహా
36 చంద్రమసే ,,
37 నక్షత్రేభ్య ,,
38 అద్భ ,,
39 ఓషధీభ్య ,,
40 వనస్పతిభ్య ,,
41 చరాచరేభ్య ,,
42 పరిప్లవేభ్య ,,
43 సరీసృపేభ్య ,,

04 + 43 47 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దిశో వ్యాస్థాపయే ద్భూప మధ్వర్యు స్సమి పంచభిః। మాపాతిస్య కపాలాని దధ్యా దీదృఙ్చతుర్దశ । అగ్నా భిషేకతః పూర్వం షట్పార్థాన్యుత్తరాణి షట్ । పృథి షట్కా ద్వయం తద్వత్ స్యు ర్భూతానా మపేష్టయః । త్రయోదశే సువాకే స్త్రింత్రచత్వారింశ దీరితాః॥

అథ చతుర్థశోనువాకః

1 ఓం సోమస్య త్విష రసి=ర్భూయా త్స్వాహా
2 అమృత మసి మృత్యో ర్మాపాహి ,,

3 దిద్యోన్మా పాహి స్వాహా

4 అవేష్టా దందశూకా ,,

5 నిర స్తం నముచే శ్శిర స్స్వాహా

6 సోమో రాజా వరుణో దేవా = తేతే శ్రోతగ్ం
సువంతాగ్ం స్వాహా

7 సోమస్య త్వా ద్యుమ్నేన = మరుతా మోజసా స్వాహా

8 క్షత్రాణాం క్షత్రపతి రస్యతి దివస్పాహి స్వాహా

9 సమావవృత్ర = యమేష్ట మసి స్వాహా

10 ప్రజాపతే నత్వదేతా = రయీణాగ్ం స్వాహి

147 + 10 = 157 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సోమా ఽఽసంద్యాం వ్యాఘ్రచర్మా ఽఽ స్తీర్యా ఽమృస్వర్ణకం క్షిపేత్ । దిద్యో ద్రాజా స్వర్ణపాత్రం దధ్యా న్మూర్ధ్ని శతక్షరం। అవే రోహ న్నిహా సందీం క్లీబం సీసేన విధ్యతి । నిర స్తం కేశవాపాయ నిరస్యే ల్లోహితాయసం । సోమో ఉధ్వర్యు ర్మంత్రయేత సోమస్యే త్యభిషించతి । క్షత్రా ఉభిషిక్తం సంమంత్ర్య త్యజే ద్వ్యప్రమతీత్యతః । సమా లేపో న్మార్జనం స్యా ద్రుద్రశేషం జుహోతిహి । ప్రజాపతే కామ్యహోమో మంత్రాద్వాదశవర్ణితాః.

(అప స్తంబ మతేనాత్ర మంత్రసంఖ్యాతు వై దశ)

ఆప స్తంబమతే క్షత్రాణాం = దివస్పాహీత్యేకో మంత్రః.
సత్యాషాఢబోధానయోర్మతేతుద్వౌమంత్రౌ॥ తదైవాప స్తంబమతే।
సమావవృత్రన్ = యమేష్టమసీత్యేకోమంత్రః । సత్యాషాఢ బోధాయనయోర్మతేద్వౌమంత్రౌ । సమావవృత్రన్—రుద్రయ త్త ఇతి...

అథ పంచదశోనువాక.

1 ఓం ఇంద్రస్య వజ్రోసి వా_ర్త్రఘ్న = వధ్యా త్వాస్వాహా
2 మిత్రావరుణయో స్త్వా ప్రశాస్త్రోః — యజ్ఞస్య యోగేస స్వాహా
3 విష్ణోః క్రమోసి విష్ణోః = విక్రాంత మసి స్వాహా
4 మరుతాం ప్రసవే జేషగ్గం స్వాహా
5 ఆ_ప్తం మన స్స్వాహా
6 సమహా మింద్రియేణ వీర్యేణ స్వాహా
7 పశూనాం మన్యు రసి = మన్యు ర్భాయా త్వాస్వాహా
8 నమో మాత్రే పృథివ్యై - పృథివీహిగ్ంసీ ,,
9 ఇయ దస్యాయు ర = దేహి స్వాహా
10 ఊర్గ స్యూర్జం మేధేహి ,,
11 యుఙ్ఙసి వర్చోసి వర్చో మయి దేహి స్వాహా
12 అగ్నయే గృహపతయే స్వాహా
13 సోమాయ వనస్పతయే ,,
14 ఇంద్రస్య బలాయ స్వాహా
15 మరుతా మోజసే ,;
16 హగ్ంస శ్శుచిష = ఋతంబృహత్త్వాస్వాహా

157 + 16 = 173 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇంద్రస్య రథ మారుహ్యా మిత్రేత్యంతం యునక్తిహి । విష్ణో
స్త్రిభీ రథం గత్వా మర్వారుహ్యా ప్రయాతి సః । ఆ_ప్తం క్షత్ర
ఇషుం ముక్త్వా సంప్రదక్షిణ మావ్రజేత్ । పశ్వి త్యుపానహౌ
ధృత్వా నమో భూమ్యభిమంత్రిణం । ఇయ న్మణిం రాజతం
చోర్గ్బధ్నా త్యౌదుంబరం మణిం । యుఙ్ సౌవర్ణం చాగ్న

హుత్వా చతస్రో రథమోచనీః । హంసో రథం స్థాపయీత మంత్రాఅష్టాదశేరితాః॥

(ఆపస్తంబమతేనాత్ర మంత్రసంఖ్యాతుషోడశ)

(ఆపస్తంబసత్యాషాఢయోర్మతేవిష్ణోః క్రమోసీత్యేకోమంత్రః, బోధాయనమతేతు త్రయోమంత్రాఇతి వివేకః)

అథ షోడశోనువాకః

1 ఓం మిత్రో ఽసి స్వాహా
2 వరుణోఽసి ,,
3 సమహం విశ్వై ర్దేవై స్స్వాహా
4 క్షత్రస్య నాభి రసి క్షత్రస్య యోని రసి స్వాహా
5 స్యోనా మాసీద సుషదా మాసీద స్వాహా
6 మా త్వా హిగ్ంసీ న్మామాహిగ్ంసీ స్స్వాహా
7 నిషసాద ధృతవ్రతో సుక్రతు స్స్వాహా
8 బ్రహ్మా౩న్త్స్వాహా
9 త్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మాసిసవితాసి సత్యసవ స్స్వాహా
10 బ్రహ్మా౩న్త్స్వాహా
11 త్వగ్ం రాజ న్బ్రహ్మాఽసీంద్రోసి సత్యౌజా స్స్వాహా
12 బ్రహ్మా౩న్త్స్వాహా
13 త్వగ్ంరాజ న్బ్రహ్మాసి మిత్రోఽసి సుశేవా స్స్వాహా
14 బ్రహ్మా౩ న్త్స్వాహా
15 త్వగ్ం రాజ న్బ్రహ్మాసి వరుణోఽసి సత్యధర్మా స్వాహా
16 ఇంద్రస్య వజ్రోసి వార్త్రఘ్న రథ్య స్స్వాహా
17 దిశోభ్యయగ్ం రాజా ఽభూ త్స్వాహా
18 సుశ్లోకా౩ స్వాహా
19 సుమంగలా౩ ,,

20 సత్యరాజాః న్త్స్వాహా
21 అపాంనప్త్రే ,,
22 ఊర్జో నప్త్రే ,,
23 అగ్నయే గృహపతయే స్వాహా

173 23 196 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ బాహూ అథో హరే ద్వాభ్యాం మిత్రేతి వరుణేతి చ। స్వామ్యు పాహృత్య బాహూ సం వై శ్వదేవ్యాం ప్రసారయేత్ । క్షత్రా ఽఽసంద్యాం తు ఖాదిర్యాం కృత్యధీవాస సంస్తృతిః । స్యోనా· స్వామీ సమాగత్య మా త్వాతత్రో పసీదతి । నిషోపవిష్టం సంమంత్ర్య బ్రహ్మోఽనధ్వర్యు మీరయేత్ । ప్రత్యాహ సోఽపి త్వమితిబ్రహ్మ హోతా చ సామగః । రాజ్ఞోక్తా ఉత్తరంప్రాహు రింద్ర స్త్వం స్వామినే ఽర్పయేత్। దిశో ఽఙాన్ దాపయే త్వంచ సుశ్లోక ఇతిచ క్రమాత్॥

సంగ్రహీతా భాగదుఘః క్షత్తా చాఽఽహూయతే త్రిభిః । అపాం జుహోత్యప్సు దర్భే గార్హ్యపత్యే త్రిభిః క్రమాత్ । అనువాకే షోడశేఽస్మిం త్ర్యోవింశతి రీరితాః॥

సప్తదశాదివింశత్యనువాకపర్యంతం చత్వారోఽనువాకాః కేవలబ్రాహ్మణాత్మకాః

1 ఓం ఆగ్నేయ మష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా సారస్వతం చరుం వామనో దక్షిణా.

2 సద్యో దీక్షయంతి—సారస్వతే రవో గృహ్ణాతి.

3 ఆగ్నేయ మష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణైంద్ర మేకాదశకపాల మృషభో దక్షిణా — త్రిసృధన్వగ్ం శుష్కదృతి ర్దక్షిణా.

4 ఆగ్నేయ మష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం=
ము త్తరో రథవాహనవాహో దక్షిణా.

అథై కవింశోవాకః

1 ఓం స్వాద్వీం త్వా పచ్యస్వ స్వాహా
2 పునాతు తే పరిస్రుతగ్ం శశ్వతాతనా స్వాహా
3 వాయుః పూతః పవిత్రేణ స్వహా ,,
4 కువిదంగ యవమంతో= న జగ్మ ,,
ఆశ్వినం ధూమ్రమాలభతే=ఐంద్ర మృషభం
5 సోమప్రతీకాః పితర స్తృప్ణుత స్వాహా
వడబాదక్షిణా॥

198 + 5 = 201 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ స్వాద్వీం శష్పై స్సురా యోజ్యా పునా ద్వాభ్యాం తు పావయేత్।
కువి త్యరే సురా గ్రాహ్యా సోమా వనయతే సురాం, శత చ్ఛిద్ర
యుత స్థాల్యాం మంత్రాః పంచేహ వర్ణితాః॥

అథ ద్వావింశోనువాకః

1 ఓం అగ్నావిష్ణూ మహితద్వాం - మాచరణ్యే త్వాస్వాహా
2 అగ్నావిష్ణూ మహిధామ = ముచ్చరణ్యే ,,
3 ప్రనో దేవీ సరస్వతీ వతు స్వాహా
4 ఆనో దివో బృహతః = శృణోతు స్వాహా
5 బృహస్పతే జుషస్వ నో = దాశుషే ,,
6 ఏవాపిత్రే = రయీణాగ్ం స్వాహా
7 బృహస్పతే అతియ ద్దేహి చిత్రగ్గ్ం స్వాహా
8 ఆనో మిత్రావరుణా = సుక్రతూ స్వాహా
9 ప్రబాహవాసి సృతం హవేమా ,,

10 ఓం అగ్నిం వః పూర్వ్యం = సాధసగ్గ్ం స్వాహా
11 మక్షూదేవవతో = భువ త్వాస్వాహా
12 న యజమాన రిష్య = దేవయో । దేవానాం యజ్ఞన్మనో =
భువత్వాస్వాహా
13 అసదత్ర సువీర్య = శ్వశ్వియం దేవావాం - భువ ,,
14 నకిష్టం కర్మణా - యోషతి దేవానాం యజ్ఞ - భువ ,,
15 ఉపక్షరంతి సింధవో = యంతి విశ్వత స్వాస్వాహా
16 సోమారుద్రా వివృహతం = ప్రముము క్తమస్మ త్వాస్వాహా
17 సోమారుద్రా యువమేతాన్యస్మే = అస్మ ,,
18 సోమాపూషణా జననా = నాభిగ్గ్ం స్వాహా
19 ఇమౌ దేవౌ జాయమానౌ = దుస్రియాసు స్వాహా

201 + 19 = 220 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నావైష్ణవ మిత్యాద్యా వభిచార హవిష్రయే । అగ్నా ప్రణో బృహే త్యాద్యా అధికా తు వికల్ప్యతే । ఆన ఏక కపాలే తు మైత్రావరుణ నామకే । అగ్ని మిత్యాదికా ధాయ్యా స్స్యుస్సోమా రౌద్రకే చరౌ । దేవానా మితి చార్ధర్చ స్తిసృష్వృక్ష్వనుషజ్యతే। షడ్ధాయ్యా ద్వే తు యాజ్యానువాక్యే సోమే త్యుదీరితే॥ సోమాపౌష్ణే తు సోమేతి మంత్రా ఏకోనవింశతిః॥

ఇతి ప్రథమాష్టకే అష్టమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ఏతత్ప్రశ్నగతా మంత్రాః 220

ఆదితస్సప్తప్రశ్నగతా మంత్రాః 182

అదితోమిళిత్వా ప్రథమాష్టకగతా మంతాః 1402

—:o:—

అథ ద్వితీయకాండే

ప్రథమః ప్రశ్నః

శ్లో॥ వ్యాఖ్యాతం ప్రథమం కాండం మూల ప్రకృతిబోధకం । వికృతే
ర్బోధకం కాండం ద్వితీయం వ్యాకరోమ్యహం । వాయవ్య
మంత్యవర్జం తు కామ్యాః పశవ ఈరితాః॥

అత్రాదితోదశమానువాకాంతం మంత్రాభావాత్తేషాం జపః కార్యః
హోమపక్షే అనువాకాంతే హోమః కార్యః॥

అథ ప్రథమాది దశమానువాకాః

1 ఓం వాయవ్యగ్ం శ్వేత మాలభేత — ఊర్జం పశూ నవరుంధే
2 ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అస్మా త్సృష్టాః
— పురఏనం దధతే.
3 దేవాసురా ఏషు లోకే ష్వస్పర్ధంత
— వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై.
4 అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః విడుపతిష్ఠతే.
5 ఇంద్రో వలస్య బిల మపౌర్ణో
— వై భీతక ఇద్మో భవత్యేవైనం.
6 బార్హస్పత్యగ్ం శితిపృష్ఠ మాలభేత
— ప్రాజాపత్యో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై.
7 వషట్కారో వై గాయత్రియై
— వై భీతక ఇధ్మో భవత్యేవైనం.
8 అసావాదిత్యో న వ్యరోచత వృష్టి మేవాస్మై నియచ్ఛతి.
9 వరుణగ్ం సుషువాణ మన్నాద్యం —
పుష్యతి ప్రజయా పశుభిః.
10 ఆశ్వినం ధూమ్రలలామ మాలభేత —
ఆపతమః పాప్మానగ్ం హంతే.

అథై కాదశోనువాకః

ఇంద్రం వోవిశ్వతస్పరీ త్యాది ద్వావింశతి మంత్రాణాం విశ్వే దేవాః కాండర్షయః । గాయత్ర్యాది నానాఛందాంసి। ఇంద్రాదయోదేవతాః కృష్ణయజుర్వేదీయ = శాఖాహోమే వినియోగః.

1 ఓం ఇంద్రం వో విశ్వత = కేవల స్స్వాహా
2 ఇంద్రం నరోనే భజా త్వంన్న ,,
3 మరుతో యద్ధవో - ఉపగంతన ,,
4 యావ శ్శర్మ శశమానాయ సువీరగ్గ్ం స్వాహా
5 భరేష్వింద్రగ్ం సుహావగ్ం స్తస్వయే ,,
6 మమత్తునః పరిజ్మావ - వరివస్యంతు దేవా ,,
7 ప్రియావో నామ వావశానా స్స్వాహా
8 శ్రియసే కం భానుభి - మారుతస్య ధామ్న స్స్వాహా
9 అగ్నిః ప్రథమో వసుభి = స్సగ్ంశిశాతు స్వాహా
10 సన్నో దేవోవసుభిః - అజిజ్ఞప త్స్వాహా
11 యథాదిత్యా వసుభిః - సమనసో భవంతు స్వాహా
12 కుత్రాచి ద్యస్య - జంతవ స్స్వాహా
13 సంయదిషో వనామహే = రశ్మి మాదదే స్వాహా
14 యజ్ఞో దేవానాం ప్రత్యేతి = వి త్తరాసత్ ,,
15 శుచి రప స్సూయవసా = భవతి ప్రణీతౌ ,,
16 ధారయంత ఆదిత్యాసః = ఋణాని ,,
17 తిస్రో భూమీ ర్ధారయన్ = మిత్రచారు ,,
18 త్యాన్ను క్షత్రియాగ్ం = అభిష్టయే ,,
19 న దక్షిణా విచికితే - జ్యోతి రశ్యాగ్ం ,,
20 అదిత్యానా మవసా = క్రోశమాణాః ,,
21 ఇమం మే వరుణ శ్రుధీహవ = రాచకే ,,
22 తత్వా యామి బ్రహ్మణా = ప్రమోషీః ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇంద్రయాగే త్వింద్ర మింద్రం మరుద్యావేతి మారుతే। భరేషు వైశ్వదేవేంద్రే ప్రియాపై్రియంగవే చరౌ। అగ్ని ర్వసుమదా దీనాం చతుర్ణాం హి సమూహకే। యథా వికల్పితా యాజ్యా కుత్ర స్విష్టకృతో ద్వయం। యజ్ఞో భువ ద్వతి చరౌ ధారయం ధారయద్వతి। త్యాన్ను త్రయం శుక్లచరా మియం కృష్ణచరౌ తథా। ఏకాదశే ఽనువాకే ఽస్మి న్మంత్రా ద్వావింశతి ర్మతాః॥

22 మంత్రాః

ఇతి ద్వితీయాష్టకే ప్రథమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

~~:o:~~

అథ ద్వితీయాష్టకే

ద్వితీయః ప్రశ్నః

శ్లో॥ ప్రజాపతి రితి ప్రశ్నే త్రయ మంత్యాని నేష్టయః। ద్వితీయాది క్రమే కామ్యా వక్తవ్యా ఇష్టయోఽఖిలాః। అనువాకా ద్వాదశ స్య ర్ద్వితీయే ఽర్థ స్తు వర్ణ్యతే॥

అథ ప్రథమాద్యేకాదశాంతా అనువాకాః

1 ఓం ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాఅస్మా=ఆత్మ న్ధత్తే.

2 అగ్నయే పథికృతే పురోడాశం=నాస్యాపరం గృహా న్దహతి,

3 అగ్నయే కామాయ పురోడాశం=
తేనైవ ప్రహతే యగ్ంసీక్షతే,

4 అగ్నయే ఉన్నవతే పురోడాషం =
అవక్షాణాని సన్నిధాయమంథేత్.

ఇతః ప్రథమ మిత్యాది ద్వితీయప్రశ్నగతానాం పంచత్రింశ న్మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । త్రిష్టుబాది నానాఛందాంసి అగ్న్యాదయో దేవతాః । కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయశాఖా హోమే వినియోగః॥

1 ఓం ఇతః ప్రథమం జజ్ఞే అగ్ని - వహాతు ప్రజాన న్త్స్వాహా
ఇతి ఛందోభి రేవైనగ్గ్ం స్వాద్యోనేః = యదేవాస్య జ్యోతిః
పరాపతతి తం తదేవావరుంధే.

5 వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం = అనువర్త్మానం కరోతి.

6 ఆదిత్యంచరుంనిర్వపే త్సంగ్రామ =
నిర్ ఋతి మేవాస్మై ప్రహిణోతి.

7 ఐంద్రం చరుం నిర్వపే త్పశుకామ =
ఉపైనం మహాయజ్ఞో నమతి.

8 ఇంద్రాయా ఉనృజపే పురోడాశ మేకాదశకపాలం =
స ఏనం వజ్రో భూత్వా ఇంధె భవత్యేవ.

9 ఆగ్నావైష్ణవ మేకాదశకపాలం నిర్వపే దభిచరన్థ్సరస్వత్యా
= నహి కపాలైః పశు మర్హాత్యాప్తుం,

10 అసా వాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః
స్వఏవాస్మా ఆయతనే భ్రాతృవ్యం జనయతి.

11 ఐంద్ర మేకాదశకపాలం నిర్వపే న్మారుతగ్ం =
ఐంద్రస్యా వద్య న్ప్రాబ్రియాత్.

2 ఇంద్రాయా ఉనుబ్రూహీ స్వాహా
ఇత్యాశ్రావ్య బ్రూయాత్

3 మరుత్తో యజ స్వాహా
ఇతిమారుతస్యావద్వన్ప్రాబ్రియాత్.

4 మరుద్భ్యోనుబ్రూహి స్వాహా
ఇత్యాశ్రావ్యబ్రూయాత్.
5 ఇంద్రం యజ స్వాహా
ఇతి స్వఏవై భ్యో భాగధేయే సమదం దధాతి విత్రృగ్ంహాణా
=వసిష్ఠ స్సమానానాం భవతి.

5 మంత్రాః

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 ఓం హిరణ్య గర్భ స్సమవ ర్తతా విధేమ స్వాహా
2 ఆపోహయ ద్బృహతీ ర్గర్భ = విధేమ ,,
3 ప్రజాపతే నత్వ - రయీణాగ్ం స్వాహా
4 సవేద పుత్రః పితరగ్ం త్సఆభవ త్స్వాహా
5 ఉదుత్యం జాతవేదసం సూర్యగ్గం ,,
6 చిత్రం దేవానా ముదగా త్తక్షుషశ్చ ,,
7 సప్రత్నవ న్నవీయసా - భానునా ,,
8 నికావ్యా వేధస = అమృతాని విశ్వా ,,
9 హిరణ్యపాణి మూతయే = పదగ్గం ,,
10 వామ మద్య సవిత - వామభాజ స్స్యామ,,
11 బడిత్థాపర్వతానాం = మహిని స్వాహా
12 సోమాస స్త్వా విచారిణీ = స్యర్జుని స్వాహా
13 బుదూదరేణ సఖ్యా = ప్రతిరమేమ్యచ్ఛ స్వాహా
14 అపాంతమన్యు = ప్రతిమానాని దేభుః ,,
15 ప్రసువాన స్సోమబుతయు = ధ ర్త్రిం దృగ్ంహా స్వాహా
16 సబాధ స్తే మదంచ = ప్పృత్సు తుర్యాగ్ం స్వాహా
17 వష స్తే విష్ణవాస = స్సదాన స్స్వాహా
18 ప్రత త్తే అద్య శిపివిష్ట = రజసః పరాకే స్వాహా

19 ఓం కిమి_త్తే విష్ణో పరి = స్వమిథే బభూథ స్వాహా
20 అగ్నే దాదాశుషే రయిం = స్సానుమత స్వాహా
21 దానో అగ్నే శతినో దా విదిద్యుతు ,,
22 అగ్నిరా ద్రవిణం పురుత్రా స్వాహా
23 మానోమర్ధీరాభరా ప్రబ్రవీమి ,,
24 ఆతూభర మాకిరే - ప్రయంధి ,,
25 ఘృతం న పూతం = స్వధావ స్వాహా
26 ఉభే స్సుశ్చంద్ర సర్పిషో = ఆభర స్వాహా
72 వాయో శతగ్ం హరీణాం = పాజసా ,,
28 ప్రయాభి ర్యాసి మశ్వియం చరాధ స్వాహా
29 రేవతీ ర్న స్సధమాద మదేమ స్వాహా
30 రేవాగ్ం ఇద్రేవతః = హరివ శ్రుతస్య స్వాహా

30 - 5 - 35 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ద్వాదశేం త్యానువాకే ఒత్ర కామ్యయాజ్యా శ్రుతౌ శ్రుతాః। హిరణ్యాపః ప్రజాసేతిచతస్ర శ్ఛతకృష్ణలే। ఉదు చిత్రం చరౌ సౌర్యే సప్రేత్యాగ్నేయయాగకే। హిరసావిత్రకే తద్వద్భడిత్థా భూమిగే చరౌ। సోమేంద్ర ఋదు చత్వార శ్చిపివిష్టే వష_ట్త్రియం। అగ్నే త్రిస్రో దాత్రయు_క్తేమాన ఆతూ ప్రదాత్రృకే। ఘృతం దధ్యాదిగుణకే వాయో వాయవ్యకే క్వచిత్। క్వాప్యైంద్రే రేవతీ లింగా దితి త్రింశ దుదీరితాః॥

ఇతి ద్వితీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ప్రథమప్రశ్నగతా మంత్రాః 22

ద్వితీయప్రశ్నగతా మంత్రాః 35

ప్రథమద్వితీయప్రశ్నగతా మంత్రాః 57

అథ ద్వితీయకాండే

తృతీయ ప్రశ్నః

శ్లో॥ తృతీయే తు విధాస్యంతే త త్త త్ఫల మభీప్సినః । కామ్యేష్టిత్వే సమానేపి సంప్రదాయ కృతాభిదా , ప్రపాఠక ద్వయస్యైవం చతుర్ధస్యాపిగమ్యతాం । చతుర్దశానువాకా స్స్యు స్తృతీయే ఽస్మి న్ప్రపాఠకే॥

తృతీయప్రపాఠకస్థ పంచషష్ఠి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండ ర్షయ, । యజురాది నానాఛందాంసి । అదిత్యాదయో మంత్రలింగోక్తా కృష్ణయజు శాఖా హోమే వినియోగః॥

బ్రా ఓం ఆదిత్యేభ్యో భువద్వద్భ్య శ్చరుం నిర్వపే తపేవైనం విశిదాధ్ర త్యనపరుధ్యో భవతి.

మం **అదితేను**మన్యస్వాహా

బ్రా **ఇత్యపరుధ్యమా**నో స్య పద - రాజ్య మనుమన్యతే.

మం సత్యాశీస్స్వాహా

బ్రా **ఇత్యాహ** సత్యా మేవాశిషం కురుతే.

మం ఇహ మన స్స్వాహా

బ్రా **ఇత్యాహ** ప్రజా ఏవాస్మై సమనసః కరోతి.

మం ఉపప్రేత మరుత స్సుదానవ ఏనా = రాజానగ్గం స్వాహా

బ్రా **ఇత్యాహ మారుతీ** వై = యది నావగచ్ఛేత్

మం ఇమ మహ మాదిత్యేభ్యో విశోవగంతో స్వాహా

బ్రా ఇతినిర్వపే దాదిత్యాపేవైనం = స త్తమధ్యమేషాయా ముపహన్యాత్.

మం ఇదమహ **మా**దిత్యా న్బధ్నామ్యాముష్మా దముష్యై విశోవగంతో స్వాహా

ఇత్యాదిత్యా ఏవైనం బద్ధవీరా గణశ ఏవ విశ మవరుంధే,

6 మంత్రా.

బ్రా 2 ఓం దేవా వై మృత్యో రబిభయు . పశూ నవరుంధే
3 దేవా వై స త్ర మాసతర్ధిపరిమిత్రం - వినాశయతి.
4 అర్యమ్ణే చరుం నిర్వపే అనుజావర స్సమృద్ధ్యై
5 ప్రజాపతే స్త్రయస్త్రిగ్ంశ ద్దుహితర - యాజ్యైవైన మేతయా
ప్యాయయతి.
6 ప్రజాపతి ర్దేవేభ్యో ఉన్నాద్యం = అనిర్దాహోయ
7 దేవాసురా స్సంయత్తా ఆసతాన్దేవానసురా అజయన్ =
అదంత్యు దేవాస్య మనుష్యాః
8 రజనో వై కౌణేయః =
ప్రయచ్ఛతియదేవాస్య తత్

మం 1 ధ్రువోసి ధ్రువోవాగ్ం = నసువి త్త్వా ఏహా
,, 2 ధ్రువోసి ధ్రువోహగ్ం = ముగ్రశ్చేత్తా వసువిత్త్వా స్వహా
,, 3 ధ్రువోసి ధ్రువోహగ్ం + మభిభూశ్చేత్తా వసువిత్త్వా స్వహా
,, 4 ఆమ నమస్యామనస్య దేవా యే సజాతా స్సమనసస్తా నహం
కామయే హృదాతే మాం = తాన్మఆమినసః కృధిస్వాహా
,, 5 ఆమనస్యా = దేవా యే కుమారా సుమనస స్తాన = తే మాం
కామయ।తాగ్ం హృదాతాన్మ ఆమనసః కృధి స్వాహా
,, 6 ఆమనమస్యా = యాస్త్రియ స్సమనస స్తా అహం కామయే
హృదా తా మాం కామయంతాగ్ం హృదా తామ = కృధిస్వాహా

బ్రా వైశ్వదేవీగ్ం సాంగ్రహణీ = తపేనమవరుద్ధా ఉపతిషతే.

6 + 6 = 12 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సాంగ్రహణ్యాం తు పరిధీ స్పరిధ త్త్రేధ్రువ స్త్రయః। ఆమనేతి త్రిభి స్తత్ర ఉపహోమా స్త్రయో మతాః। మంత్రభేదా స్సజాతేతి కుమారీతి పదద్వయాత్॥

అథ దశమోనువాకః

మం 1 ఓం యస్త్వవమై త్త స్నవనీతం=త ద్ఘృత మభవ త్తాన్వాహా
2 అశ్వినోః ప్రాణోసి తస్యతే దత్తాం=యమోః ప్రాణోసి స్వాహా
3 ఇంద్రస్య=తే దదాతు యస్య ప్రాణోసి స్వాహా
4 మిత్రావరుణయోః=తేదత్తాం యయోః ప్రాణోసి స్వాహా
5 విశ్వేషాం=తస్య తే దదతు యేషాం ప్రాణోసి ,,
6 ఘృతస్య ధారా మమృతస్య - గవ్యైరయ త్తాన్వాహా
7 పావమానేన త్వా = గాయత్రస్య వ ర్తన్యై పాగంశో = జీవనస్యాయై స్వాహా
8 బృహద్రథంతరయో స్త్వా స్తోమేన త్రిష్టుభో వ ర్తన్యా శుక్రస్య యై స్వాహా
9 అగ్నే స్త్వా మాత్రయా జగత్యై = స్యాగ్రయస్య = జీవనస్యాయై స్వాహా
10 ఇమ మగ్న ఆయుషే = యథాస త్తాన్వాహా
11 అగ్ని రాయుష్మా న్త్సవన= కరోమి స్వాహా
12 సోమ ఆయుష్మా న్త్సఓషధీభి - కరోమి ,,
13 యజ్ఞ ఆయుష్మాన్ త్సదక్షిణాభి=కరోమి స్వాహా
14 బ్రహ్మాయుష్మ త్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మత్తేన - కరోమి స్వాహా
15 దేవాఆయుష్మంత స్తేమృతే=నాయుష్మంత = కరోమి స్వాహా

16 పితర = త స్తే స్స్వధయాయుష్మంత స్తేన = రోమి ,,

12 + 16 = 28 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ జోక్లగామయాపిన స్విష్టో యస్నివే త్యాజ్య మీక్షతే । అశ్వినో రుషహోమా స్యు ర్ఘిలిత స్స్వామ్యాజ్య మీక్షతే । స్వ ఎష్టవా_ర్తిజో బ్రహ్మాహ_స్తం పాహేతి స్వామినం జగుః । ఇమం ఘృతం పిబంత ౯ తు స్వామినం మంత్రయేత హి । అగ్ని స్సోమ శ్చ యజ్ఞ శ్చ బ్రహ్మా దేవాః పితేతి షట్ । యథోచితానుషంగై_స్తై గృహ్ణీతే స్వామిహ_స్తకం। దశ మే త్వనువాకేఽస్మి న్మంత్రా షోడశవర్ణి తాః॥

అథై కాదశోనువాకః

బ్రా ఓం అగ్నిం వా ఏతస్య శరీరం గచ్ఛతి = త ఏవాఽస్మి న్నాయు

ర్దధతి సర్వ మాయు రేతి,

అథ ద్వాదశోనువాకః

బ్రా ఓం ప్రజాపతి ర్వరుణాయా ఽశ్వే మనయ = స్స్వామే వై నం

యోనిం గమయ స ఏనగ్ం శాంత ఉపతిష్ఠతే.

అథ త్రయోదశోనువాకః

మం 1 ఓం యావా-మింద్రావరుణా యతవ్యా తనూ ముంచతగ్గ్ం

స్వాహా

2 యావా మింద్రావరుణా సహస్యా తనూ = ముంచతగ్గ్ం,,

3 యావా మింద్రావరుణా రక్షస్యా తనూ = ముంచతగ్గ్ం ,,

4 యావా మింద్రావరుణా తేజస్యా తనూ = ముంచతగ్గ్ం ,,

5 యోవా మింద్రావరుణా వగ్నౌ స్రామ = నావయజే ,,

6 యోవా ద్విపాత్సు పశుషు స్రామ = యజే స్వాహా

7 యోవా ణా చతుష్పాత్సు స్రామ యజే ,,

8 యోవా — జా గోష్ఠే ప్రామ — యజే స్వాహా
9 యోవా — జా గృహేషు ప్రామ — యజే ,,
10 యోవా — జా ఉప్సు ప్రామ — స్తం — యజే స్వాహా
11 యోవా — ం జా షధీషు ప్రామ — స్తం — యజే ,,
12 యోవామిం — జా వనస్పతిమ ప్రామ — యజే ,,

28 — 2 — 40 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యావా మితి చతుర్మంత్రైః చతుర్ధా వ్యాహతేహవిః । యోవా మిత్యష్టభి ర్మంత్రై రుపహోమా ఉదీరితాః। ద్విపాత్స్వత్యాదినా మంత్రభేద స్సూక్తవిధో భవేత్। త్రయోదశానువాకేఽస్మి న్మంత్రా ద్వాదశ కీర్తితాః॥

—(౦)—

అథ ద్వితీయకాండే

తృతీయ ప్రశ్నః

అథ చతుర్దశోనువాకః

1 ఓం సత్రవత్సన్నపీయసా — ఖానునా స్వాహా
2 నికావ్యా వేదస — విశ్వా ,,
3 ఇంద్రం వో నిశ్వతస్పరి హవామహే — కేవల స్వాహా
4 ఇంద్రం నరోనే — భజా త్వం న స్వాహా
5 త్వం న స్సోమ విశ్వతో — సఖా ,,
6 యాతేధామానిదివి — గృభాయ ,,

7 ఓం అగ్నీషోమా సవేదసా బధూవథు స్వాహా
8 యువ మేతాని దివి॒ గృభీతా న్త్వాహా
9 అగ్నీషోమా మిమగ్ం సుమే॒ దాశుషేమయ స్వాహా
10 ఆన్యం దివో మాతరిశ్వా చక్రథు రులోకగ్గ్ం స్వాహా
11 అగ్నీషోమా హవిషః॒ శంయో స్వాహా
12 ఆప్యాయస్వ సమేతు తే॒నంగథే ,,
13 సంతే పయాగ్ంసి స్యుత్తమాని ధిష్వ స్వాహా
14 గణానాం త్వా గణపతిగ్ం॒సాదనగ్గ్ం ,,
15 స ఇజ్జనేన సవిశా బ్రహ్మణస్పతిగ్గ్ం ,,
16 ససుష్టుభా సఋక్వతా॒ రురాజ త్త్వాహా
17 మరుతో యద్ధవో॒ గంతన స్వాహా
18 యావశ్శర్మశశమానాయ సువీరగ్గ్ం స్వాహా
19 అద్యమాయాతి వృషభ ద్రవిణం దధాతు స్వాహా
20 యే తే ఉర్యమ స్పహావో॒ శంచతుష్పదే ,,
21 బుధ్నా దగ్ర మంగిరసో॒ ఇంద్ర శ్చకార ,,
22 బుధ్నా దగ్రేణ విమిమాయమానై॒ఇంద్ర శ్చకార స్వాహా
23 ప్రయోజజ్ఞే విద్వాగ్ం॒ స్వధయా భిప్రతస్థా స్వాహా
24 మహా న్మహీ అస్తభాను యస్య సంస్రూత్వా హా
25 బుధ్నా ద్యో అగ్ర సువ రపో జిగాయ స్వాహా

40 | 25 65 మంత్రాః

ఇతి ద్వితీయకాండే తృతీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యజ్ఞ విభ్రష్ట యాగే తు యాజ్యా సప్త నికే తి చ । ఇంద్ర మింద్రం చైంద్రయాగే త్వంన స్సోమ్య చరౌ తథా। అగ్నికామ ప్రాశనే ఉగ్నిబ్రహ్మవర్చసిన త్త్రయః । ఆప్యా సంతే చరౌ

సర్వే గణా గ్రామ ఇదే త్రయం। మరు యాగే నాశకేష్టౌ వర్త్రమా ఉర్యమణే చరా । బుధ్నాద్రైంద్రే ప్రయ స్త్రిస్రో బార్హస్పత్యా సుషూకరే। పంచవింశతి రత్రోక్తా అనువాకే చతుర్దశే॥

ప్రథమ ద్వితీయ ప్రశ్నగతాః మంత్రాః 57
తృతీయ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 65
ఆదితః ప్రశ్నత్రయగతా మంత్రాః 122

అథ ద్వితీయాష్టకే

చతుర్థః ప్రశ్నః

చతుర్థప్రపాఠకస్థ అష్టచత్వారింశ న్మంత్రాతాం విశ్వేదేవాః కాండ ర్షయః। యజురాది నానాఛందాంసి। ఓజఆదయో దేవతాః కృష్ణయజు శ్శాఖా హోమే వినియోగః॥

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా 1 ఓం దేవామనుష్యాపితర స్తే య ఏవం విద్వా
నేతయేష్ట్యా యజతే.
,, 2 ఓం దేవాసురా స్సంయత్తా ఆస న్తేదేవా అబ్రువన్నోనో వీర్యా
వ త్తరో = విజితిం భాతృవ్యేణ విజయతే.
,, 3 ఓం దేవాసురా స్సంయత్తా ఆసం తేషాం గాయత్ర్యోజోబలం
= తే దేవా ఏత ద్యజు రపశ్యన్.
మం ఓం ఓజోసి సహోసి = సర్వాయు రభిభూ స్స్వాహా
బ్రా ఇతి వావ దేవ అసురాణా మోజో బల మింద్రియం వీర్యం
= పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి

అథ చతుర్థోనువాకః

ఓం ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా ...స్మాత్ సృష్టాః పరాచీ
పరాచీరాయన్ = పూషా పశూ న్పరిజయతి

అథ పంచమోనువాకః

1 ఓం అగ్నే గోభి ర్న ఆగహీ = గృహేషు న స్స్వాహా
2 సవితా య స్సహస్రియ .. ఏత్స్వసు స్వాహా
3 ధాతా దదాతు నో రయిం మీ వన త్స్వాహా
4 త్వష్టా యో వృషభో వృషా .. అయుతేన చస్వాహా
5 యేన దేవా అమృతగ్ం ఆయువస్వ స్వాహా
6 అగ్ని గృహపతి స్సోమా = సుమేధా స్స్వాహా
7 అగ్నే గృహపతే యస్తే = భూయాసగ్గ్ం ,,

1 + 7 – 8 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నేగోభి స్తూపహోమః స్త్రియాగే హిం స త్తతే॥

అథ షష్ఠోనువాకః

ప్రా ఓం చిత్రయా యజేత పశుకామ ఇయం వై చిత్రా
= ఆహుతీ ర్జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై.

అథ సప్తమోనువాకః

మం 1 ఓం మారుత మసి మరుతా = ధారాం భింధి స్వాహా
2 రమయత మరుత = పరిధ త్తగ్గ్ం స్వస్తి స్వాహా
3 పురోవాతో వర్షన్జిన్వరావృ త్స్వాహా
4 వాతావద్వర్షన్నుగ్రరావృ త్స్వాహా

5 స్తనయ స్వర్ష స్నీమరావృ త్థాస్వాహా
6 అనశస్యవస్ఫూర్జం దిద్యుద్వర్షం త్వేషరావృ త్థాస్వాహా
7 అతిరాత్రం వర్ష న్పూర్తిరావృ త్థాస్వాహా
8 బహూహాయ మవృషా దితి శ్రుతరావృ త్థాస్వాహా
9 ఆతపతి వర్ష న్విరాడావృ త్థాస్వాహా
10 అవస్ఫూర్జం దిద్యుద్వర్షం న్భూతరావృ త్థాస్వాహా
11 మాందా వాశా శ్శుంధ్యూ = ఇహ మావత ,,
12 వృష్ణో అశ్వస్య – వృష్ట్యై త్వోవసహ్యామి స్వాహా

12 + 8 = 20 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ కారీర్యాం మారుతం కృష్ణం స్వామీ ధారయతే పటం। రమేతి పశ్చిమం వాతం పురోవాతం కరోతి హి। పురోవా త్వష్టాహంతీ ర్హుత్వా మాందా స్సంయౌతి సక్తుకం। వృష్ణ స్సన్నహ్యతే నక్తుం మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః॥

అథ అష్టమోనువాకః

1 ఓం దేవావసవ్యా అగ్నే సోమసూర్య. ఉద్నో దత్తో = వత స్వాహా
2 దేవా శ్శర్మణ్యా – సూర్య. ఉద్నో = వృష్ట్యా ఉవత ,,
3 దేవాస్సపీతయో = హేమన్. ఉద్నో = వృష్ట్యా వత ,,
4 దివా చిత్తమః కృణ్వంతి = ద్యువ్యందంతి స్వాహా
5 ఆయన్నర స్సుదానవ = వృష్టయ స్స్వాహా
6 ఉదీరయథా మరుత = మనురథా అవృత్సత స్వాహా
7 సృజావృష్టిం దివఆద్భిస్సముద్రం పృణ ,,
8 అబ్జా అసి ప్రథమజా బల మసి సముద్రియ న్థాస్వాహా
9 ఉన్నంభయ పృథివీం దృతిగ్గ్ం స్వాహా

10 యే దేవా దివిభాగా యేఽంతరిక్షభాగా = వివిశంతు స్వాహా

20 + 10 = 30 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వృష్టిప్రదాయాం కారీర్యాం దేవా ఇత్యాదిభి స్త్రిభిః । దినత్రయే చర్మబంధ శ్శకటస్థే ఛదిస్త్రయే । ఉవ్నోదత్తేతి వాక్యం తు త్రయాణాం శేష ఇత్యతే । దివా త్రిభి స్సక్తుహోమో స్సృజీత్యుత్తరసంస్థితాం । స్థాలీ మద్భిః పూరయిత్వా హ్యాజ్యైః ప్రోక్షేత్యవిం స్థితాం । ఉన్నం పునర్న్నవా హోమో యే చర్మాగ్నౌ తుధూయతే , అష్టమే త్వనువాకే ఽస్మి న్దశ మంత్రా ఉదీరితాః॥

అథ నవమోనువాకః

బ్రా ఓం మారుత మసి మరుతామోజ ఇతి కృష్ణం వాసః = సమర్ధయతి వర్షస్యా ఽవరుద్ధ్యై

అథ దశమోనువాకః

,, ఓం దేవావసవ్యా దేవాశ్శరణ్యా = లోకాః ప్రీతా అభీష్టా భవంతి.

అథైకాదశోనువాకః

,, సర్వాణి ఛందాగ్ంస్యేతస్యా మిష్ట్యా మనూచ్యానీ త్యాహు = సర్వాన్ వర్ణా నవరుంధే.

అథ ద్వాదశోనువాకః

,, ఓం త్వష్టా హతపుత్రో వీంద్రగ్ం = త్త్వష్టాహవనీయముపప్రావర్తయత్.

మం ఓం స్వాహేంద్రశత్రు ర్వర్ధస్వ స్వాహా

బ్రా ఇతి సయావదూర్ధ్వః పరావిధ్యతి త్సహస్రదక్షిణం.

30 + 1 31 మంత్రాః

అథ త్రయోదశోనువాకః

ఓం దేవావై రాజస్యా జ్ఞాయమానా ...శయు

దామ్నా ఖోంఛనా న్మంచతి.

అథ చతుర్దశోనువాకః

1 ఓం నవోనవో భవతి - దీక్షమాయు స్స్వాహా
2 య మాదిత్యా అగ్ంశు మా - గోపా ,,
3 ప్రాచ్యాం దిశి త్వమిం దాసి . ఏధి హవ్యగ్గ్ం స్వాహా
4 ఇంద్రో జయాతి న పరా నమహ్యో యథాస త్స్వాహా
5 అన్యే దేవ ప్రరిరిచే వవక్షేరణాయ స్వాహా
6 అభిత్వా శూరనో - మింద్ర తస్థుష స్స్వాహా
7 త్వా మిద్ధి హవామహే - స్వర్వత ,,
8 యద్యావ ఇంద్ర తే రోదసీ స్వాహా
9 పిబాసోమ మింద్ర - సుయతో నార్వా స్వాహా
10 రేవతీ ర్న స్సధమాద - ర్మదేమ స్వాహా
11 ఉదగ్నే శుచయ - ష్వర్చ్రయ స్స్వాహా
12 విజ్యోతిషా బృహతా వినిక్షే ,,
13 ఉదుత్యం జాతవేదసం = సూర్యగ్గ్ం స్వాహా
14 సప్త త్వా హరితో = విచక్షణ స్వాహా
15 చిత్రం దేవానా - స్తుష శ్చ స్వాహా
16 విశ్వే దేవా ఋతావృధ = యుజ్యం పయ స్స్వాహా
17 విశ్వేదేవా శ్శృణుతే = మాదయధ్వగ్గ్ం ,,

31 . 17 = 48 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగహః

శ్లో॥ ఆదిత్యేష్టౌ నవో ద్వే తు ప్రాచ్యా మిత్యాదికం త్రయం, రాజాది గుణకై ంద్రస్య పురోడాశ నమూహాకే। ఆగ్నేయ ఉదవిజ్యో

ద్వే ఉదుత్యం జాతవేదసం । సప్త చిత్ర త్రయం సౌర్యే సాంగ్రహణ్యా ముఖే ఇమే । విశ్వేదేవా ఇతి ప్రోక్తా మంత్రా స్సప్త దశేరితాః॥

ఇతి ద్వితీయకాండే చతుర్థః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 122
చతుర్థప్రశ్నగతా మంత్రాః 48
ఆదితః ప్రశ్న చతుష్టగతా మంత్రాః 170

—:0:—

అథ ద్వితీయాష్టకే

పంచమః ప్రశ్నః

తస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆద్యేధర్శ పూర్ణమాస మంత్రవ్యాఖ్యాన మీరితం । విధయో మంత్ర సంబద్ధా బహవః ప్రతిపాదితాః । తచ్ఛేష విధయో వాచ్యా వ్యాఖ్యేయా హౌత్రమంత్రకాః । తతో ఽనుబ్రాహ్మణం చాపివర్ణ్యతేపాఠక ద్వయే.

వర్ణాఽనుక్రమణికాయాం

శ్లో॥ విశ్వరూపాదయ ష్షట్చ సమిధో యజతీతి షట్ । నివీత శేషో దేవావై సామిధేనీ రతః పరం । ఇంద్రోవృత్రం హత్వే త్యేత ద్దార్శికం బ్రాహ్మణం విదుః । సత్యం ప్రశ్నే దర్శహౌత్రం దేవావైసర్చినా ఉదితః । చత్వారోఽపి నివీతం చే త్యాజ్యా (ద్యా)భియజతీతిచ । మనుః పృథివ్యా శ్చత్వార స్సంశ్రవాహ

చ తన్మతం । ప్రపాఠకే పంచమే ఽనువాకాద్వాదశ తే మతాః । ఆధ్వర్యవం పూర్వషట్కే యాజ్యా ఉత్తమ ఈరితాః । అగ్నిషోమీయ హవిషో ర్విధి స్త్రత్రాద్యయో ర్ద్వయోః॥

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా. ఓం విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్రః పురోహితో =
అఖర్వేణ వా పాత్రేణ ప్రజాయై గోపీథాయ.

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా. ఓం త్వష్టా హతపుత్రో వీంద్రగ్ం సోమ మాహరత్ =
జంజభ్యమానో బ్రూయాత్.

మయి దక్షక్రతూ ఇత్యస్య మంత్రస్య । ప్రజాపతిః కాండర్షిః । యాజుషం ఛందః । ప్రాణాపానౌ దేవతా । కృష్ణయజు=శాఖాహోమే వినియోగః.

మం. ఓం మయిదక్షక్రతూ స్వాహా

బ్రా. ఓం ఇతి ప్రాణాపానా వేవా త్మ న్ధత్తే =
తస్మా జ్యేష్ఠం పుత్రం ధనేన నిరవసాయయంతి.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా. ఓం ఇంద్రం వృతం జఘ్నివాగ్ంసం =
తద్భిషజ్యంతో ఽభిసమగచ్ఛంతేతి.

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా. ఓం బ్రహ్మవాదినో వదంతి సత్త్వై దర్శపూర్ణమాసౌ =
వ్రత మాలంభయతి తతోధికామం యజేత.

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా. ఓం నాసోమయాజీ సన్నయేత్ =
ఏత ద్ధి దేవా స్సర్వం న కుర్వంతి.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా, ఓం ఏష వై దేవరథో యద్దర్శపూర్ణమాసౌ =
యఏవం వేద హంతి క్షుధం భ్రాతవ్యం.

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా, ఓం దేవావై నర్చి న యజు ష్యశ్రయంత =
అవరుద్ధా స్సర్వా మాశిషం దుహే.

అథాష్టమోనువాకః

బ్రా. ఓం అయజ్ఞో వా ఏష యో ఽసామా గ్నఆయాహివీతయ
ఇత్యాహ = మనుష్యా న్పితరోనుప్రతిపతే.

అథ నవమోనువాకః

బ్రా. అగ్నే మహాగ్ంం అసీ త్యాహ దేవతా ఏవ త ద్యథాభాగం యజతి.

అథ దశమోనువాకః

బ్రా. ఓం త్రీగ్ం స్తృచా ననుబ్రూయా ద్రాజన్యస్య =
అపరిమిత మనుబ్రూయా దపరిమిత స్యావరుద్ధ్యై.

అథైకాదశోనువాకః

బ్రా. ఓం నివీతం మనుష్యాణాం ప్రాచీనావీతం పితౄణాం =
తస్మా ద్బ్రాహ్మణో న పరోక్ష్యః.

అథ ద్వాదశోనువాకః

ఆయుష్టఇత్యాది పంచత్రింశ న్మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండ ర్షయః । అనుష్టుబాది నానాఛందాంసి అగ్న్యాదయో దేవతాః । కృష్ణ = శాఖా హోమే వినియోగః.

1 ఓం ఆయుష్టే విశ్వతో ‥ సువామితే స్వాహా
2 ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో = దిమగ్గ్ం స్వాహా

3 ఓం ఆప్యాయస్వ సమేతు తే సంగథె స్వాహా
4 సంతే పయాగ్ంసి-- ఉత్తమాని ధిష్వ స్వాహా
5 అవతేహేడో వరుణ -- కృతాని స్వాహా
6 ఉదుత్తమం వరుణ పాశ = స్మాము స్వాహా
7 ప్రణో దేవీ = విత్రియవతు స్వాహా
8 ఆనో దివో -- శృణోతు ,,
9 అగ్నావిష్ణూ మహితద్వాం మాచరిణ్యే త్థాస్వాహా
10 అగ్నావిష్ణూ మహిధామ - ముచ్చరణ్యే ,,
11 ఇమంమే వరుణ = రాచకే స్వాహా
12 తత్త్వాయామి = ప్రమోషీ స్వాహా
13 ఉదుత్యం జాతవేదసం = సూర్యగ్గం స్వాహా
14 చిత్రం దేవానా స్తష్టుష శ్చ స్వాహా
15 అపాంన్నపా దాహ్యాస్థా = యహ్వీ స్వాహా
16 సమన్యా యంత్యుపయంత్యన్యా = తస్థు రాప స్వాహా
17 తమస్మేరా యువతయో = నిర్ణి గప్సు స్వాహా
18 ఇంద్రావరుణయో రహాగ్ంస -- ఈదృశే ,,
19 ఇంద్రావరుణా యువ మధ్వరాయ = దూథ్య స్వాహా
20 ఆనో మిత్రావరుణా ఘృతై = సుక్రతూ స్వాహా
21 ప్రబాహావాసి సృతం - హవేమా స్వాహా
22 త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య -- ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్థాస్వాహా
23 సత్వన్నో అగ్నే = సుహవో న ఏధి స్వాహా
24 ప్రప్రాయమగ్ని = శ్శివోన స్వాహా
25 ప్రతే యక్షీ ప్రత ఇయర్మి ప్రత్నరాజ త్థాస్వాహా
26 విపాజసా పృథునా - ప్రణీతౌ స్వాహా
27 విజ్యోతిషా బృహతా = వినిక్షే స్వాహా
28 సత్వమగ్నే ప్రతీకేన = దీప్య త్థాస్వాహా

29 తగ్ం సుప్రతీకగ్ం అమృతేషు వోచ త్వాస్వాహా
30 అగ్ంహోముచే ప్రభరేమా - కామా ,,
31 వివేష యన్మా ధిషణా = ఆతతంథ స్వాహా
32 వినఇంద్ర మృధో జహి = అభిదాసతి స్వాహా
33 ఇంద్ర క్షత్ర మభివామ - లోకగ్గ్ం ,,
34 ఇంద్రియాణి శతక్రతో = ఆవృణే ,,
35 అనుతేదాయి మహా - నృషహ్యే స్వాహా

1 + 35 = 36 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ జ్యోగానుయావినో హ్యాయు రాయుర్దా ఉఒగ్నేయకే తథా। ఆప్యా సంతే చ సౌమ్యేస్యా దవో దు త్తేతి వారుణే। సారస్వతే ప్రణో హ్యానో గ్నాగ్నాగ్నా వైష్ణవే భవేత్। ఇమం తత్వా ఉశ్వదానీష్టౌ ఉదు చిత్రం తు సౌర్యకే। అపాన్న స మహోన ప్త్రీ ఇంద్రావే త్వైంద్రవారుణే। మైత్రావరుణ ఆమిక్ష యాగే త్వానః ప్రవే తిచ। పునరాధేయకే త్వాగ్ని వారుణే త్వంన ఇత్యభే। ప్రప్రేతి ప్రపదాగ్నేయే విద్వయం బాధ సంయుతే। సత్వం ప్రతీకసంయుక్తే అంహా వి త్వైంద్రయాగకే। వీంద్రేతి వైమృధే హీంద్రియా ఉనుతే త్వింద్రియావతే। మంత్రా హ్యస్మి న్ననువాకే పంచత్రింశ దుదీరితాః॥

ఇతి ద్వితీయకాండే పంచమఃప్రశ్న స్సమాప్తః

అదితః ప్రశ్న చతుష్టయగతా మంత్రాః 170
పంచమ ప్రశ్న గతామంత్రాః 36
అదితః పంచమ ప్రశ్న గతామంత్రాః 206

~~~:o:~~~
~~~

అథ ద్వితీయకాండే

షష్ఠః ప్రశ్నః

షష్ఠప్రపాఠకస్థ చతుః పంచాశన్మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । యజురాది నానాఛందాంసి, మంత్రలింగోక్తా దేవతాః కృష్ణయజుః శాఖా హోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా ఓం సమిధో యజతి వసంత మేవ = యజమానః ప్రజనయతి.

అథ ద్వితీయోనువాకః

,, ,, చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య = శక్నోత్యేవయ చ్ఛిక్షతి.

అథ తృతీయోనువాకః

,, ,, ప్రజాపతి ర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్ = విందతి ప్రతిష్ఠిత్యై.

అథ చతుర్థోనువాక.

బ్రా ,, దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి స్ఫ్యమాదత్తే =
పూష్ణో హస్తాభ్యా మిత్యాహ యత్యై.
మం ఓం శతభృష్టిరసి = ద్విషతో వధ స్స్వాహా
బ్రా ,, ఇత్యాహ వజ్ర మేవ త త్సగ్ంశ్యతి =
ఛచ్చై వైన మర్పయతి.

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా ఓం బ్రహ్మవాదినో వదంత్యద్భి ర్హవీగ్ంషి =
అస్యా మేవ ప్రతితిష్ఠతి న వేపనో భవతి.
మం ఓం అగాః నగ్నీ త్స్వాహా
బ్రా ,, ఇత్యాహ యద్బ్రూయా దగన్నగ్ని = సువర్గా ల్లోకా ద్భజేత్.
మం అగన్స్వాహా

ఇత్యేవ బ్రూయా ద్యజమాన మేవ సువర్గం లోకం గమయతి.

1 + 2 = 3 మంత్రాః

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా ఓం అగ్నే ప్రయో జ్యాయాగ్ంసో భ్రాతర ఆసన్ =

యజ్ఞస్యా ఉఒర్హ్యా వసీయా త్వాస్య దితి.

1 మం ఓం భూపతయే స్వాహా

2 భువనపతయే ,,

3 భూతానాం పతయే స్వాహా

బ్రా ఇతి స్కన్న మనుమంత్రయేత = పశూనాం గోపీథాయ.

3 + 3 = 6 మంత్రాః

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా మనుః పృథివ్యా యజ్ఞియ మైచ్ఛత్ =

అఛంబట్కార మేవో పహ్వాయతే.

అత అష్టమోనువాకః

బ్రా పశవో వా ఇడా స్వయ మాదత్తే =

కామం పశూనాం ప్రయచ్ఛతి.

మం 1 వాచస్పతయే త్వా హుతం ప్రాశ్నామి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ వాచ మేవ భాగధేయేన ప్రీణాతి.

మం 2 సదస్పతయే త్వా హుతం ప్రాశ్నామి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ స్వగాకృత్యై = మంత్ర మపశ్యత్.

మం 3 సూర్యస్య త్వా చక్షుషా ప్రతిపశ్యామి స్వాహా

బ్రా ఇత్యబ్రవీ న్నహిసూర్యస్య చక్షు = మాహిగ్ంసిష్యతీతి.

మం 4 దేవస్య త్వా సవితుః = ప్రతిగృహ్ణామి స్వాహా

బ్రా   ఇత్యబ్రవీ త్సవిత్రుప్రసూత ఏవైన దృర్హిహ్మణా =
ప్రాశ్నంతం మాహిగ్ంసిష్యతీతి.
1 మం   అగ్నేస్త్వాస్యేనప్రాశ్నామి స్వాహా
బ్రా   ఇత్యబ్రవీన్నహ్యాగ్నేరాస్యం = మాహిగ్ంసిష్యతీతి,
2 మం   బ్రాహ్మణస్యోదరేణ స్వాహా
బ్రా   ఇత్యబ్రవీన్నహి బ్రాహ్మణ స్యోదరం కించ నహి న స్తి.
3 మం   బృహస్ప తేర్బృహ్మణా స్వాహా
బ్రా   ఇతి సహి బ్రహ్మిష్ఠః = యథాస్థాన ముపహ్వాయతే.

6 + 5 = 11 మంత్రాః

అథ నవమోనువాకః

బ్రా ఓం అగ్నీధ ఆదదాత్వగ్నిముఖా = పశూ నేవావరుంధే
మం 1 బ్రహ్మ న్ప్రస్థాస్యామ స్వాహా
బ్రా   ఇత్యాహా త్రవా ఏతర్హి = నహి బ్రహ్మిష్ఠః
మం 2 సయజ్ఞం పాహి సయజ్ఞపతిం పాహి సమాం పాహి స్వాహా
బ్రా   ఇత్యాహ యజ్ఞాయ యజమానాయ = ఆశ్రావ్యాహ.
మం 3 దేవా న్యజ స్వాహా
ఇతి బ్రహ్మవాదినో వదంతీష్టాదేవతా = నమస్కారో త్యాత్మనో
ఉనార్యై.

11 + 3 = 14 మంత్రాః

అథ దశమోనువాకః

బ్రా ఓం దేవా వై యజ్ఞస్య స్వగా కర్తారం నావిందన్ =
పంక్తి మనూద్యంతి.

అథైకాదశోనువాకః

1 ఓం యుక్ష్వాహి దేవ = పూర్వ్యై స్సద స్వాహా
2   ఉతనో దేవదేవాగ్ం = వార్యా కృధి ,,
3   త్వగ్ం హ యద్యవిష్ఠ్య = యజ్ఞియో భువ స్వాహా

4 అయ మగ్నే స్సహాప్రిణో = కవీరయీాణాగ్ం ,,
5 తన్నేమి మృభవో యథా = మంగిర స్సాహా
6 తస్మైనూన మభిద్యవే = సుష్టుతిగ్ం ,,
7 కముష్విదస్య సేనయా = స్తరామహే ,,
8 మానోదేవానాం విశః = కృశంనహాసు రఘ్నియా స్సాహా
9 మాన స్సమస్య దూఢ్యః = నావమావధీ త్సాహా
10 నమ స్తే అగ్న ఓజసే = రమిత్ర మర్ధయ స్వాహా
11 కువిత్సునో గవిష్టయే = దురుణ స్కృధి ,,
12 మానో అస్మి న్మహాధనే = సగ్ంరయిం జయ స్వాహా
13 అన్య మస్మ ద్భియా = అమవ చ్ఛవ స్సాహా
14 యస్యా జుషన్నమస్వినః = రగ్ని ర్వృధావతి స్వాహా
15 పరస్యా అధి = తాగ్ం అవ స్వాహా
16 విద్మాహితే పురా వయం = సుమ్న మీమహే స్వాహా
17 యఉగ్ర ఇవ శర్యహా = పురో రురోజిథ స్సాహా
18 సఖాయ స్సంవ = సహస్వతే స్వాహా
19 సగ్ంసమి ద్యువసే వృషన్ = వసూన్యాభర స్వాహా
20 ప్రజాపతే నత్వదేతా = రయీాణాగ్ం స్వాహా
21 సవేద పుత్రః పితరగ్ం = అభువ త్సా హా
22 సోమాపూషణా = నాభి స్సాహా
23 ఇమౌ దేవౌ జాయమానౌ = దుస్రియాసు స్వాహా

14 + 23 = 37 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

నంసర్గేష్టౌ సామిధేన్యో దశ త్రిస్తు యాజ్యకాః ।
సంయాజ్యా స్త్రిస ఉదితా ఉపహోమా స్త్రయో మతాః ।
ప్రజా సవే ద్వయం యోజ్యా గార్మతేప్రథమే భవేత్ ।
ఏకాదశేమవాకేస్మిం స్త్రయోవింశతి రీరితాః ॥

అథ దాద్వశోనువాకః

1 ఓం ఉశంత స్త్వా హవామహ = అత్తవే స్వాహా
2 త్వగ్ంసోమ ప్రచికితో = ధీరా స్స్వాహా
3 ఓం త్వయాహినః = భవాన స్స్వాహా
4 త్వగ్ంసోమ పితృభి = రయీణాగ్ం స్వాహా
5 అగ్నిష్వాత్తా పితర ఏహ = దధాతన ,,
6 బర్హిషదః పితర = దధాత స్వాహా
7 ఆహం పితౄ న్సువిదత్రాగ్ం = గమిష్ఠా స్స్వాహా
8 ఉపహూతాః పితరో యే = అవంత్వస్మా న్థ్స్వాహా
9 ఉదీరతా మవర = హవేషు స్వాహా
10 ఇదం పితృభ్యో నమో = సువిక్షు స్వాహా
11 అథా యథా నః పితరః = అవత్రవ న్థ్స్వాహా
12 యదగ్నే కవ్యవాహన = పితృభ్య ఆ స్వాహా
13 త్వ మగ్న ఈడితో జాతవేదో = హవీగ్ంషి స్వాహా
14 మాతలీ కవ్యై ర్యమో = మదంతి స్వాహా
15 ఇమం యమ ప్రస్తర = మాదయస్వ ,,
16 అంగిరోభి రాగహి = నిషద్య స్వాహా
17 అంగిరసో నః పితరో = సౌమసపే స్యామ స్వాహా

37 + 17 = 54 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉశంత స్త్వామిధేన్యేకా పితృయజ్ఞే మహత్యసౌ । త్వం సోమే త్యనువాక్యే ద్వే పితృమ న్నామకే తథా । త్వం యాజ్యా ఒగ్నిష్వేతి షంథే ఒనువాక్యా ప్రథమా భవేత్ ॥ బర్హి ర్ద్వే అనువాక్యే తు యాజ్యైకా బర్హిష ద్యజౌ । ఉపహూతా ఉదీరేతి త్రయ స్తత్ర తు యాగకే । కవ్యవాహనయాగే తు యదగ్నే తిస్ర ఈరితాః । పురోనువాక్యే ద్వే తత్ర యాజ్యైకా యామ్య

యాగకే। ఇమం పురోనువాక్యే ద్వే యాజ్యైకా పూర్వవ న్మతా।
అంతిమే హ్యానువాకే ఽస్మిన్మంత్రా స్స ప్తదశేరితాః.

ఇతి ద్వితీయకాండే షష్ఠః ప్రశ్న స్సమా ప్తః

ఆదితః పంచప్రశ్నగతా మంత్రాః 206
షష్ఠప్రశ్నగతా మంత్రాః 54
ద్వితీయాష్టకగతా మంత్రాః 260
ప్రథమాష్టకగతా మంత్రాః 1402
ప్రథమ ద్వితీయాష్టకగతా మంత్రాః 1662

అథ తృతీయకాండే

ప్రథమః ప్రశ్నః

ఓం ప్రజాపతిరకామయతేత్యాద్యేకా దశానువాకస్థ (99) ఏకోన శత మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । యజురాది నానా ఛందాంసి। సూర్యాదయోమంత్ర లింగోక్తా దేవతాః। కృష్ణయజు = వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా ప్రజాపతి రాకాయత = నీలమస్యహరోవ్యేతి.

మం అబద్ధం మనో = మామాహ సీ స్స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ నాస్మా ద్దీక్షాపక్రామతి = ఓజో బలం దీక్షాం తపోస్య నిర్ఘ్నంతి.

మం ఉందతీర్బలంధత్తో = నిర్వధిష్ట స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహైతదేవ సర్వమాత్మన్ = తామాశా స్తే.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆద్యే సంకీర్తితౌ మంత్రౌ వృష్టౌచామేధ్య దర్శనే.

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం ఏషతే గాయత్రో = బ్రూతా త్స్వాహా
2 ఏషతే త్రైష్టుభోభాగఇతి = బ్రూతా త్స్వాహా
3 ఏషతే జాగతోభాగ ఇతి = బ్రూతా ,,
4 ఛందోమానాగ్ం = బ్రూతా త్స్వాహా
బ్రా ఓం యోవై సోమగ్ం రాజానగ్ం = త్రిరవజిఘ్రేత్.
5 మం ఓం ప్రజాపతౌ త్వా మనసి జుహోమి స్వాహా
ఇత్యేషావై తానూన ప్త్రస్య = ప్రత్యధ్వర్యుః
2 + 5 = 7 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ద్వితీయే స్వామినో మంత్రా అధ్వర్యో ర్వివిధయ స్మృతాః.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా ఓం యజ్ఞం వా ఏతత్సంభరంతి = ఆర్తిమార్ఛేయురితి.
1 మం ఓం కువిదంగ యవమంతో = నజగ్ము స్స్వాహా
బ్రా కువిదంగేతి నమో వృక్తివత్యర్చా = మార్ఛంతి.
7 + 1 = 8 మంత్రాః

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం ప్రజాపతే ర్జాయమానాః = అనుమన్యతాగ్ం స్వాహా
2 ఇమం పశుం పశుపతే = మస్తు హవ్యగ్గ్ం ,,
3 ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతి = శరీరై స్స్వాహా
4 యేషామీశే పశుపతిః = సంతు స్వాహా
5 యే బధ్యమానం = సంవిదాన స్స్వాహా
6 య ఆరణ్యాః పశవో = వాయుస్తాగ్ం = సంవిదాన స్స్వాహా
7 ప్రముంచ మానా భువనస్య = పాథ స్స్వాహా
8 నానాప్రాణో యజమానస్య = కామా ,,

9 మం ఓం య త్పశుర్మాయు = త్వగ్ంహస స్వాహా
10 శమితార ఉపేతన = పరి స్వాహా
11 అదితిః పాశం ప్రముమోక్తు = కరోమి స్వాహా
12 అరాతీయంత. మధరం కృణోమియం ద్విష్మః =
పాశగ్గ్ం స్వాహా
13 త్వాముతే దధిరే = జుషస్వ స్వాహా
14 జాతవేదో వపయా = దేవా స్వాహా
15 స్వాహాదేవేభ్య స్వాహా
16 దేవేభ్య స్వాహా

8 + 16 = 24 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రజాపతి రితి ద్వాభ్యాంస్యా దుపాకరణం పశోః । ప్రజాపంచ జుహోత్యగ్నౌ నానా త న్నయనే జపేత్ । య త్పశుర్మృత హోమస్యా చ్ఛమితా గచ్ఛతః పశుం । అధ్వర్యు ర్యజమానౌ ద్వౌ అదిపాశ ప్రమోచనం। అరా వృషాదిషు జ్ఞేయం త్వాం ఉహోతి వపోపరి । జా వపాహుతి రేతస్యా స్వాహా ఇత్యభితో హుతిః । అనువాకే చతుర్థస్మి న్మంత్రా షోడశవర్ణితాః॥

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా ఓం ప్రాజాపత్యావై పశవః = వోభయా స్ప్రిణాతి.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా ఓం యో వా అయధాదేవతం = అగ్నేయ్యార్చాగ్రీధ్ర మభిమృశేత్.
1 మం ఓం అగ్నేనయ సుపథా = విధేమ స్వాహా
బ్రా వైష్ణవ్యా హావిర్ధానం.
2 మం ఓం ఇదం విష్ణుః = పాగ్ంసురే స్వాహా
బ్రా అగ్నేయ్యా స్రుచః

3 మం ఓం అగ్న ఆయూగ్ంషి = దుచ్ఛునాగ్ం స్వాహా

బ్రా వాయవ్యయా వాయవ్యాని.

4 మం ఓం అంవాయోభూష = పూర్వపేయగ్గ్ం స్వాహా

బ్రా ఐంద్రియాసదః.

5 మం ఓం అఘాయే అగ్ని = సఖా స్వాహా

బ్రా యథా దేవతమేవ యజ్ఞ = వసీయా న్భవతి,

6 మం ఓం యునజ్మితే పృథివీం జ్యోతిషా సహా స్వాహా

7 యునజ్మి వాయు మంతరిక్షేణతే సహా ,,

8 యునజ్మి వాచగ్ం సహా సూర్యేణతే ,,

9 యునజ్మి తిస్రోవిపృచ స్సూర్యస్యతే ,,

10 అగ్ని ర్దేవతా గాయత్రీ ఛంద ఉపాగ్ంశోః పాత్రమసి స్వాహా

11 సోమో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందోంతర్యామస్య = మసి ,,

12 ఇంద్రో దేవతా జగతీ ఛంద ఇంద్ర = పాత్రమసి ,,

13 బృహస్పతి ర్దేవతా ఒనుష్టుప్ఛందో మిత్రా = మసి ,,

14 అశ్వినౌ దేవతా పంక్తి శ్ఛందోశ్వినోః = మసి ,,

15 సూర్యో దేవతా బృహతీ ఛంద శ్శుక్ర = మసి ,,

16 చంద్రమా దేవతాసతో బృహతీఛందో మంథినః పాత్రమసి స్వాహా

17 విశ్వేదేవా దేవతోష్ణిహా ఛంద ఆగ్రయణస్యా = మసి ,,

18 ఇంద్రో దేవతా జగతీ ఛంద ఉక్థానాం : మసి స్వాహా

19 పృథివీ దేవతా విరాట్ఛందో ధృవస్య పాత్రమసి ,,

19 + 24 = 43 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో. ఆగ్నేయ్యాగ్నే న యే తీవం విష్ణురిత్యైవ వైష్ణవీం । అగ్న ఆయూంషి చాగ్నే యా అవాయో ఇతి వాయవీ। అఘాయే అగ్ని

మైందీస్యా ద్యనజ్మేతి త్రయం క్రమాత్ । సాద్యంతే ద్రోణ కలశా ధవనీయాౌచ పూతభృత్ । యునేతి మంత్రణం కుర్యా త్పననీయ స్రుచామథ । అగ్నిరిత్యాది దశభిః క్రమా త్పాత్రాణి సంస్పృశేత్ । షష్ఠేనువాకే సంప్రోక్తా మంత్రా ఏకోన వింశతిః॰

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా ఓం ఇష్టర్గో వా అధ్వర్యు = పూర్వోర్షుః క్షీయతే.

1 మం ఓం ఆసన్యా న్మా = దభిశస్త్యై స్వాహా

బ్రా ఇతి పురా ప్రాతరనువాకా = శర్మ సహ్యతే ఒనార్త్యై.

2 మం ఓం సంవేశాయత్వోప = గాయత్రియాఅభిభూత్యై స్వాహా

3 సంవేశాయ = త్వాత్రిష్టుభోభిభూత్యై స్వాహా

4 సంవేశాయత్వో పవేశాయ = జగత్యా అభిభూత్యైస్వాహా

5 ప్రాణాపానౌ మృత్యో ర్మా పాతగ్గ్ం స్వాహా

6 ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టగ్గ్ం ,,

బ్రా దేవతాసు వా ఏతేప్రాణాపానయోః = వ్యంత్తే వసీయా న్భవతి

48 + 6 = 54 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆసన్యేతి పూరా హోమ స్స్యా త్పాత్రరనువాకతః ।
స్పర్ధయా సున్వత స్సోమం సంవేశాహుతి పంచకం॥

అథ అష్టమోనువాకః

1 మం ఓం నిగ్రాభ్యా, స్థ దేవశ్రుత = గణా మే మా వితృష న్స్వాహా

బ్రా ఓషధయో వై సోమస్య = ఐంద్ర స్సోమః.

2 అవీవృధం వో మనసా = సవసాయ సోమగ్గ్ం స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహౌషధీభ్య ఏవై నగ్గ్ం = అభిమంత్రయేత.

3 మం అమాస్కా న్ద్సహ ప్రజయా = నిర్వాధీ స్వాహా

బ్రా ఇత్యాశిష మెవైతా మాశా స్తే = మనిర్ఘాతాయ.

4 మం ద్రప్స శ్చస్కంద పృథివీ = హోత్రా స్వాహా

54 + 4 58 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ నిగ్రాభ్యా వితృషన్నంతల నిగ్రాభ్యగ్రహణే సతి । స్వామినం వాచయే త్సోమం మంత్రయేత హ్యావీవృధం । అమాస్కా నభి మంత్ర స్యాద్రఫ్సో బిందుం తమంత్రయేత్ । చత్వార ఏతే మంత్రా స్స్యు రష్టమే త్వనువాకగే॥

అథ నవమోనువాకః

బ్రా యే వై దేవా స్దేవయశసేన = పశూనభిమన్యతే

1 మం ఓం అగ్నిః ప్రాతస్సవనే = భక్షాస్యామ స్వాహా

2 విశ్వే దేవా మరుతః = స్యామ ,,

3 ఇదం తృతీయగ్ం సవనం = నయంతు స్వాహా

బ్రా ఆయతనవతీ ర్వా అన్యా ఆహుతయో = మాఘారయేత్.

4 మం అధ్వరో యజ్ఞో = దేవసోమ స్వాహా

బ్రా ఇతి సౌమ్యా ఏవ తదాహుతీః = ఉపజీవనయోభవతి యఏవంవేద.

5 మం ఏష తే రుద్రభాగో యం = స్వ స్తిగ్గ్ం స్వాహా

బ్రా మనుః పుత్రేభ్యో దాయం = పశూ నభిమన్యతే.

5 + 54 = 59 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్ని రిత్యాది సవనా హుతి మంత్రా స్త్రయో మతాః ।
ఆఘార సంస్రావ మంత్రౌ నవమే కథితా వుభౌ.

అథ దశమోనువాకః

1 మం జుష్టో వాచో భూయాసం = సరస్వత్యై స్వాహా
2 ఋచా స్తోమగ్ం సమర్ధయ = వర్తని ,,
3 యస్తే ద్రప్స స్కందతి = తం జుహోమి స్వాహా
4 యో ద్రప్సో అగ్ంశుః _ తం జుహోమి ,,
5 యస్తే ద్రప్సో మధుమాగ్ం = తం జుహోమి స్వాహా
బ్రా అధ్వర్యు ర్వా ఋత్విజాం = యోక్తవ్య ఇత్యాహుః
6 మం వా గగ్రే గా అగ్రఏతు = యజమానేచ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహావాచ మేవ త ద్యజ్ఞముఖే = యజ్ఞ మేవాకః,
7 మం విష్ణో త్వన్నో అంతమ శ్శర్మ = అక్షితగ్గ్ం స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ యదేవాస్య = ఏతేనా ఽఽప్యాయయతి.

7 + 59 = 66 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ జుష్టో ద్వే ప్రవృతో యోగా జుహుయా త్ప్రివృతాహుతీః ।
య త్రిభి ర్వైప్రుషో హోమో వాగధ్వర్యుర్ప్రివీతిసా । విష్ణో
సోమం స్పృశే దత్ర మంత్రా స్సప్త ప్రకీర్తితాః॥

అథైకాదశోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నినా రయి = వీరవత్తమగ్గ్ం స్వాహా
2 గోమాగ్ం అగ్నే = సభావా న్స్వాహా
3 ఆప్యాయస్వ సమేతు తే = సంగథే స్వాహా
4 సంతే పయాగ్ంసి = ధిష్వ స్వాహా
5 ఇహ త్వష్టార = కేవల స్స్వాహా
6 తన్న స్తురీప మద్భుతం = దేవకామ స్స్వాహా
7 శివ స్త్వష్ట రిహాగహి = ఉదవ స్వాహా
8 పిశంగరూప = అప్యేతు పాథ స్స్వాహా

9 మం ఓం ప్రణో దేవీ = వతు స్వాహా
10 ఆనో దివో బృహత. = శ్రుణోతు స్వాహా
11 పీపివాగ్ంసగ్ం = ప్రజామిషగ్గ్ం ,,
12 యే తే సరస్వ ఊర్మయో = సుమ్న మీమహే స్వాహా
13 యస్య వ్రతం పశవో = హువేమ స్వాహా
14 దివ్యగ్ం సువర్ణం = హువేమ ,,
15 సినీవాలి పృథుష్టుకే = దిదిడ్ఢిన ,,
16 యాసు పాణి స్వంగురి = జుహోతన,,
17 ఇంద్రం వో విశ్వత = కేవల స్వాహా
18 ఇంద్రం నరో నే = త్వన్న ,,
19 అసితవర్ణా హరయ = ఘృతై ర్వ్యాజ్యతే స్వాహా
20 హిరణ్యకేశో రజసో = దుషస స్వాహా
21 ఆతే సుపర్ణా అమి = స్తనయం త్వభ్రా స్వాహా
22 వాశ్రేవ విద్యు న్మిమాతి = వృష్టి రసర్జి ,;
23 పర్వత శ్చిన్మహి వృద్ధో = దవద్వే స్వాహా
24 అభిక్రంద స్తనయ = తానిపాదా స్వాహా
25 త్వం త్యా చిదచ్యుతా = శిక్వస ,,
26 అగ్నే భూరీణి తవ = పృష్టబంధో ,,
27 దివో నో వృష్టిం మరుతో = ఫితా న స్వాహా
28 పిన్వంత్యపో మరుతః = మక్షితగ్గ్ం ,,
29 ఉదప్రుతో మరుత = పత్యేవ జాయా ,,
30 ఘృతేన ద్యావాపృథివీ = సించథామధు ,,
31 ఉదుత్యం జాతవేదసం = సూర్యగ్గ్ం ,,
32 చిత్రం దేవానా = స్తస్థుష శ్చ స్వాహా
33 ఔర్వభృగువ చ్ఛుచి = వానసగ్గ్ం ,,

34 మం ఓం ఆసవగ్ం సవితు : వాససగ్గ్ం స్వాహా
35 హువే వాతస్వనం — సముద్రవాససగ్గ్ం స్వాహా

64 + 35 = 99 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగహః

శ్లో॥ యాజ్యానువాక్యే చిత్రాయాం క్రమాత్సప్తేష్టిషు స్థితే। అగ్నావై గ్నేయేథసౌమ్యస్య ఆప్యాయంతే ఇతి ద్వయం । సారస్వత్యా ప్రియఃపిపి చతస్రః పుం సరస్వతః । సినీవా ద్వే సినీవాల్యా ఇంద్ర మింద్రం తథైంద్రకే । కారీర్యా మసితే త్యుక్తం పిండీ ధూమస్య మంత్రణం । వికల్పా ద్ధిర చత్వారో వర్షాహ్వే ధూమ మంత్రణే । అభ్యశ్వం కృష్ణవస్త్రేణ పినష్టి క్రందనాయ హి । త్వం ధామచ్ఛది యాజ్యా స్యు ర్ద్విపో మారుత యాగకే । వైకల్పికం తత్ర యుగ్మం ఉదు చిత్రం చ సౌర్యకే । ఔర్వ త్రయ శ్చోపహోమాః పంచత్రింశదిహోదితాః॥

ఇతి తృతీయకాండే ప్రథమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ఆదితః ప్రశ్నగతాః మంత్రాః 99
ప్రథమ ద్వితీయాష్టకగతా మంత్రాః 1662
సర్వం మిళిత్వా మంత్రాః 1751

~~ ~~

అథ తృతీయాష్టకే
ద్వితీయ ప్రశ్నః
అథ ప్రథమోనువాకః

యోవై పవమానానా మిత్యాద్యేకాదశానువాకస్థ అష్టత్రింశ దుత్తరశత మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । యజురాది నానా ఛందాంసి. శ్యేనాదయో దేవతాః । కృష్ణయజు ర్హోమే వినియోగః.

బ్రా ఓం యోవై పవమానానాం = నపవమానేభ్యో వచ్ఛిద్యతే

1 మం ఓం శ్యేనో సి గాయత్రఛందా = సంపారయ స్వాహా

2 సుపర్ణోసి త్రిష్టప్ఛందా = సంపారయ ,,

3 సఘాసిజగతీఛందా = సంపారయ స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహై తే వై పవమానానా మన్వారోహాః = విచ్ఛిద్యేత

4 మం ఉపయామ గృహీతోసి ప్రజాపతయే త్వా స్వాహా

బ్రా ఇతి ద్రోణకుళ మభిమృశేత్,

5 మం ఉపయామ = సీంద్రాయ త్వా స్వాహా

బ్రా ఇత్యాధవనీయం.

6 మం ఉపయామ = విశ్వేభ్య స్త్వా దేవేభ్య స్వాహా

బ్రా ఇతి పూతభృతం పవమానమేవ = విందతే ప్రజాం.

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రతినిగ్రాహ్యా పర్యంతం పవమాన గ్రహాదికం। యన్న్యూనం ప్రకృతౌ త త్తువర్ణ్యతేఽస్మి న్నృిపాఠకే। శ్యేన స్త్రీ న్పవమానేషు త్రిషు మంత్రా న్క్రమాద్యజేత్। ప్రజేంద్రావిశ్వే మంత్రా స్యు రుపయామా స్త్రయాదికం। తై ర్ద్రోణ కలశాదీనాం స్పర్శో మంత్రా స్తు షణ్మతాః॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా ఓం త్రీణివావసవసాని = వీర్యాణి కరోతి.

1 మం ఓం ద్వౌ సముద్రౌ వితతా = అతియంత్యన్యగ్గ్ం స్వాహా

2 మం ద్వేధ్రథసీ సతతీ = అనుహాయజారై స్వాహా

బ్రా దేవా వై యద్యజ్ఞే కుర్వత = భ్రాతృవ్యో భవతి.

6 + 2 = 8 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ద్వా విత్యవేక్షతే పూత భృతం చాధవనీయకం। ద్వే ద్రోణ కలశం పశ్యే న్మంత్రా ద్వావిహ వర్ణితౌ॥

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం పరిభూరగ్నిం = మున్మృజే స్వాహా
2 ప్రాణాయమే = పవస్వ స్వాహా
3 అపానాయమే = పవస్వ ,,
4 వ్యానాయమే = పవస్వ ,,
5 వాచేమే = పవస్వ స్వాహా
6 దక్షక్రతుభ్యాంమే = పవస్వ స్వాహా
7 చక్షుర్భ్యాంమే వర్చోదా = పవేథాగ్ం స్వాహా
8 శ్రోత్రాయమే = పవస్వ స్వాహా
9 ఆత్మనేమే = పవస్వ స్వాహా
10 అంగేభ్యోమే = పవస్వ ,,
11 ఆయుషేమే = పవస్వ ,,
12 వీర్యాయమే = పవస్వ ,,
13 విష్ణోర్జఠర మసి వర్చోదామే వర్చసే పవస్వ స్వాహా
14 ఇంద్రస్య జఠరమసి = పవస్వ స్వాహా
15 విశ్వేషాం దేవానాం = పవస్వ ,,
16 కోసి కోనామ కస్మైత్వా = సుపోషః పోషైస్వాహా
17 విశ్వేభ్యో మే రూపేభ్యో = ఇదమున్మృజే స్వాహా
బ్రా బుభూష న్నవేక్షేత = ఆయుషోంతరేతి తా జక్ప్రిధన్వతి.

8 + 17 = 25 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆదౌ సమష్టి రూపేణ పరిభూ స్సోమ మీక్షతే। ప్రాణేత్యుపాంశు మన్యేషు మే వర్చే త్యనుషజ్యతే। అపాంతర్యామకం వ్యాన శిలాం వాచైంద్ర వాయవే। దక్షేతి మైత్రా వరుణం చక్షుశ్శుక్రం చ మంథినం। శ్రోత్రేత్యాశ్విన మాత్మాగ్రయణ మంగేభ్య ఉక్థ్యకం। ఆ ధ్రువం వీ షోడశినం విష్ణోస్తు ద్రోణకుంభకం।

ఇంద్రేత్యాథవనీయాఖ్యం జతశేష స్తయోర్ద్వయోః । విశ్వేపూత భృతంకోసి వీక్షేతాహావనీయకం । విశ్వే పశ్యే త్సర్వసోమా న్మంత్రా స్స ప్త దరేరితాః॥

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం స్వ్య స్వస్తి ర్విఘన=ఉపహ్వాయధ్వగ్గ్ం స్వాహా
2 ఉపమా ద్యావాపృథివీ హ్వాయేతాగ్ం ,,
3 ఉపాస్తావో హ్వాయతాగ్ం స్వాహా
4 కలశో హ్వాయతాగ్ం ,,
5 సోమో హ్వాయతాగ్ం ,,
6 అగ్ని ర్హ్వాయతాగ్ం ,,
7 ఉపదేవా హ్వాయంతాగ్ం ,,
8 ఉపయజ్ఞోహ్వాయతాగ్ం ,,
9 ఉపమా హోత్రా ఉపహావే హ్వాయంతాగ్ం స్వాహా
10 నమోగ్నయే మఖఘ్నే =మాయశోర్యాత్త్స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహావనీయ ముపతిష్ఠతే = ఆత్మనో ఒనార్త్యై
11 మం నమో రుద్రాయ మఖఘ్నే = మా పాహి స్వాహా
బ్రా ఇత్యాగ్నీధ్రం తస్మా ఏవ = ఆత్మనో ఒనార్త్యై.
12 మం నమ ఇంద్రాయ మఖఘ్న ఇంద్రియం=నిర్వధీ స్స్వాహా
బ్రా ఇతి హోత్రీయ మా శిష=నసదస్యార్తి మార్ఛతి.
13 మం దృఢే స్థ శ్శిథిరే సమీచీ మాగ్ంహస స్పాతగ్గ్ం స్వాహా
14 సూర్యో మా దేవో దివ్యా దగ్ంహస స్పాతు స్వాహా
15 వాయు రంతరిక్షా త్పాతు స్వాహా
16 అగ్నిః పృథివ్యాః పాతు ,,
17 యమః పితృభ్యః పాతు ,,
18 సరస్వతీ మనుష్యేభ్యః పాతు,,
19 దేవీ ద్వారౌ మా మా సంతాప్తం పాతగ్గ్ం స్వాహా

20 మం ఓం నమ స్సదసే స్వాహా

21 నమ స్సదస స్పతయే స్వాహా

22 నమ స్సఖీనాం పురోగాణాం చక్షుషే స్వాహా

23 నమో దివే స్వాహా

24 నమః పృథివ్యై ,,

25 అహే దైధిషవ్యో = పాకతర స్స్వాహా

26 ఉన్నివత ఉదుద్వత శ్చ గేషగ్గ్ం స్వాహా

27 పాతం మా ద్యావాపృథివీ అద్యాహ్నః స్స్వాహా

బ్రా సదో వై ప్రసర్పంతం = దక్షిణార్థం పరేక్షేత.

28 మం ఆగంత పితరః = భూయా స్త స్వాహా

బ్రా ఇతి తేభ్య ఏవ నమస్కృత్య = ఆత్మనో ఒనార్త్యై.

28 + 25 = 53 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ స్ఫ్య ఉత్కరే పరిక్షిప్తం స్ఫ్యం తత్రైవోప తిష్ఠతే । ఉవ ద్యాభూమీ అన్యేషూపమా ఇత్య నుషజ్యతే । ఆస్తాచేతి స్తోత్ర దేశం కలేతి ద్రోణకుంభకం । సోమ స్సోమం చాగ్ని రగ్ని ముపదేవేతి దేవతాః । ఉపయజ్ఞేతి తం యజ్ఞ ఉపమేతి తు హోత్రకాన్ । నమ స్త్రయ విధి స్పష్టో దృఢేస్థోద్యుభువౌ భజేత్ । సూర్య స్సూర్యంవాయు ర్వాయుం పాత్విత్యేషో నుషజ్యతే । అగ్నిర్యమ స్సరేత్యేతాన్ద్వే ద్వారా సదసో భజేత్ । సదో్బ్రహ్మ చర్త్విజో ద్వ్యే-ర్ష్యా ర్నమః పంచభి ర్భజేత్ । అహో తృణం నిరస్యోన్ని త్యుప విశ్వావత్ర పా జపేత్ । ఆగంత దక్షిణం పశ్యే దష్టా వింశతి రీరితాః ॥

కల్పసూత్రే.

ఉపమా ద్యావాపృథివీ ఇతి ద్యావాపృథివీ- ఉపాస్తావ ఇతి బహిష్పవమానాస్తావం। కలశ ఇతి కలశం। సోమ ఇతి సోమం। అగ్నిరిత్యగ్నిం। ఉపదేవా ఇతి దేవాన్। ఉపయజ్ఞ ఇతి యజ్ఞం। ఉపమా హోత్రా ఇతి హోత్రకాన్.

హ్వాయేతాం హ్వాయంతాం హ్వాయతా మితి యథా లింగం సర్వత్రానుషజతి.

సాయనభాష్యే అత్ర యథా యోగ మనుషంగ ద్యోతనాయోప శబ్దః ప్రయుక్తః। ఏవం ద్రోణకలశాదిషు యోజ్యం। తత్ర తత్రోపశబ్దశ్చానుషంగ ద్యోతనాయ ప్రయుక్తః। ఇతి-అతః సూత్రోక్త ప్రకారేణైవ యాజ్ఞికై రనుష్ఠీయతే.

కల్పః

దృఢేస్థ శ్శిథిరే సమీచీ ఇతి ద్యావాపృథివీ ఉపతిష్ఠతే సూర్యం వాయుం। యమం। సరస్వతీం। సదసోద్వారా। వితి పాతం పాత్వితి యథాలింగం సర్వత్రా ఽనుషజతి.

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం భక్షేహి మా విశ = హృదోసి స్వాహా

2 అశ్వినో స్త్వా బాహుభ్యాగ్ం సఘ్యాసగ్గ్ం స్వాహా

3 నృచక్షసం త్వా దేవసోమ సుచక్షా అవఖ్యేషగ్గ్ం స్వాహా

4 మంద్రాభిభూతిః = వర్చసే. వసుమద్గణస్య = భక్షయామి స్వాహా

5 మంద్రాభిభూతిః = వర్చసే. రుద్రవ ద్గణస్య = భక్షయామి స్వాహా

6 మంద్రాభిభూతిః = వర్చసే. ఆదిత్యవ ద్గణస్య = భక్షయామి స్వాహా

7 ఆప్యాయస్వ = సంగథే స్వాహా

8 మం ఓం హిన్వమే గాత్రా = మతిగా స్వాహా
9 అపామ సోమ = మ_ర్త్యస్వ ,,
10 యన్మ ఆత్మనో = విచర్షణి ,,
11 పున రగ్ని శ్చక్షు రదాత్ = మక్ష్యో స్వాహా
12 ఇష్ట యజుష _స్తే = భక్షయామి ,,
13 ఆపూర్యా స్థామా = ధనేన చ స్వాహా
14 ఏత _త్తే తత యే చ త్వా మను ,,
15 ఏత _త్తే పితామహా యే చ త్వా మను స్వాహా
16 ఏత _త్తే ప్రపితామహా = మన్వత్ర పితరో యథాభాగం
మందధ్వగ్గ్ం స్వాహా
17 నమో వః పితరో రసాయ = భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
18 ప్రజాపతే నత్వదేతా = రయీణాగ్ం స్వాహా
19 దేవకృతస్యై నసో వయజన మసి ,,
20 మనుష్యకృత = మసి స్వాహా
21 పితృకృ = వయజనమసి ,,
22 అప్సు ధౌతస్య సోమదేవతే = భక్షయామి స్వాహా

22 + 53 = 75 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ భక్షభక్షం ప్రతీక్ష్యాఽశ్వి గృహీత్వా నృచ వీక్షతే । మంద్రేతి భక్షయే _త్త్రిధా వసురుద్రాది భేదతః। ఆప్యా భక్షిత మాప్యాయ్య హిన్వ నాభ్యభిమర్శనం। అపామ కృత్వా ఉవభృథం సమాయా త్యప్రతీక్షణం । యన్మే పున ర్భజే దగ్ని మిష్టాద్యాద్దారి యోజనం । ఆపూ వేద్యాం శేషవాప ఏత _త్తే త్రిభి రావపేత్ । పురోడాశాంశకా న్భూమౌ నమ శ్చమసినాం జపః । ప్రజా చమసినో యాంతి దేవవహ్నౌ సమిత్రయం। అప్సు జిఘ్రంతి తచ్ఛేషం ద్వావింశతి రిహోదితాః॥

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం మహీనాం పయోసి విశ్వేషాం = దుగ్ధగ్గ్ం స్వాహా
2 యావతీ ద్యావాపృధివీ = మ్యాస్తృతగ్గ్ం ,,
బ్రా యత్కృష్ణశకునః = వైష్ణవర్చా పునర్గృహ్ణాతి.
3 మం ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే = సురే స్వాహా
బ్రా యజ్ఞోవైవిష్ణు ర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంతనోతి.

3 + 75 = 78 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మహీతి వృషదాజ్యే స్యా ద్యావతీతి దధిగ్రహే । ఇదం విష్ణు వైష్ణవీ స్యా దిహ మంత్రా స్త్రయో మతాః॥

అథ సప్తమోనువాకః

1 మం ఓం దేవసవిత రేతత్తే ప్రాహ = సవితుః ప్రసవే స్వాహా
2 స్తుతస్య స్తుత = గమ్యాదింద్రియావం = రయిణాగ్ం స్వాహా
3 శస్త్రస్య శస్త్ర = గమ్యాదింద్రియావంతో = రయిణాగ్ం స్వాహా
బ్రా యజ్ఞో వా వై యజ్ఞపతిం దుహే = యజ్ఞ మిష్ట్వా వసీయా న్భవతి.

78 + 3 = 81 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దేవ బ్రహ్మ స్తౌతి గాతు స్తుతస్య యజమానకః । స్తోత్రం సమ్మంత్ర్య శస్త్రస్య మంత్రయే చ్ఛస్త్ర మేతయా । ఇంద్ర శ్చైషసణామంతో మంత్రా అత్ర త్రయో మతాః॥

అథాష్టమోనువాకః

1 మం ఓం శ్యేనాయ పత్వనే స్వాహా
2 వట్స్వయ మభిగూర్తాయ నమ స్స్వాహా
3 విష్టంభాయ ధర్మణే స్వాహా
4 వట్స్వయ = నమ స్స్వాహా
5 పరిధయే జనప్రథనాయ ,,
6 వట్స్వయ మభిగూర్తాయ నమ స్వాహా
7 ఊర్జే హోత్రాణాగ్ం స్వాహా
8 వట్స్వయ = నమ ,,
9 పయసే హోత్రాణాగ్ం ,,
10 వట్స్వయ మభి = నమ,,
11 ప్రజాపతయే మనవే ,,
12 వట్స్వయ మభి = నమ.,
13 ఋత మృతపా స్సువర్వా ట్స్వాహా
14 వట్స్వయ మభి = నమ స్వాహా
15 తృపంతాగ్ం హోత్రా మధో ర్ఘృతస్య స్వాహా
16 యజ్ఞపతి మృషయ = విశ్వకర్మా ,,
17 ఘోరా ఋషయో = నడపాత్వస్మా న్థ్స్వాహా
18 అనస్యా న్థ్సోమపా = స్వస్తయే స్వాహా
19 యే భక్షయంతో = విశ్వకర్మా ,,
20 నమః పితృభ్యో = పాపయిష్ట ,,
బ్రా యావంతోవై = సదస్యా నేవ తత్ప్రీణాతి.
21 మం అస్మే దేవాసో వపుషే = ఏధతే గృహే స్వాహా
22 ఆశీర్దాయా దంపతీ = జహోతుస స్స్వాహా
23 సర్పిర్గ్రీవీ పీవర్యస్య = కుంభ్యాదా త్థ్స్వాహా
24 ఆశీ ర్మ ఊర్జ ముత = సపత్నా న్థ్స్వాహా

25 భూత మసి భూతే మాధా = భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
26 ద్యావాపృథివీభ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామి స్వాహా
27 విశ్వే త్వా దేవా = పార్థివా స్థ్సాస్వాహా
28 ధ్రువం ధ్రువేణ = నయామసి స్వాహా

28 + 81 = 109 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ శ్యైనా త్తృతీయ సవనే సప్తభి శ్చమసాహుతిః । వషట్కృతే మంత్రహోమో వడి త్యనువషట్కృతే । తృంపంతాం సర్వ చమసాన్ హుత్వా జపతి మధ్యమే । సవనే వైశ్వదేవాఖ్య హోమా మంత్రైస్తు పంచభిః । యజ్ఞ-ఘోరా-అనన్యా-యే భక్షయంతో-నమఃపిభిః । హుతభృ త్యాశిరం త్వస్మే క్షిపే న్మంత్రచతుష్టయాత్ । భూతం ధ్రువ మవేక్షేత ప్రతిప్రస్థాతృ కర్మ తత్ । ద్యావా ఒంజలౌ గృహీత్వా విశ్వే హోతృచమసే నయేత్ । ధ్రువ మేకీకరోత్యత్ర మంత్రాంతో ఒస న్నిరీరితః । అష్టమే త్వనువాకేస్మిన్ అష్టావింశతి రీరితాః॥

అథ నవమోనువాకః

బ్రా ఓం యద్వైహోతాధ్వర్యు = ప్రవర్తయతి.
1 మం ఓం ఉక్థశా స్స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ ప్రాతస్సవనం = వజ్ర మంతర్ధత్తే.
2 మం ఉక్థంవాచి స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ మాధ్యదినం సవనం = వజ్ర మంతర్ధత్తే.
3 మం ఉక్థం వాచీంద్రాయ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ తృతీయ సవనం = పురాస్యసంవత్సరాద్గృహ ఆవేపిరన్.

4 మం శోగ్ంసా మోద ఇవ స్వాహా

బ్రా ఇతి ప్రత్యాహ్వాయతే = వజ్ర మేవ తన్నికరోతి.

4 + 109 = 113 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రత్యాహ్వాయేత శోంసావోం సవనేషు త్రిషూచ్చరేత్ ।
ఉక్థాదిమంత్రాంస్త్రీ నత్ర మంత్రా శ్చత్వార ఈరితాః॥

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం ఉపయామ = సి వాక్షసదసి = గృష్ణామి స్వాహా

2 ఉపయామ = స్యృతసదసి చక్షు = గృష్ణామి స్వాహా

3 ఉపయామ = శ్రుతసదసి = గృష్ణామి స్వాహా

4 దేవేభ్యస్త్వా స్వాహా

5 విశ్వదేవేభ్యస్త్వా,,

6 విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య స్స్వాహా

7 విష్ణ వురుక్రమ = మావఖ్య స్త్వాహా

8 మయి వసుః పురూవసు ర్వాక్పా వాచం మే పాహిస్వాహా

9 మయి వసు ర్విదద్వసు శ్చక్షుష్పా = మే పాహి ,,

10 మయి వసు స్సంయ ద్వస్తు శ్రోత్రపా = పాహి ,,

11 భూ రసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనాం ప్రాణపాః = మే పాహి స్వాహా

12 ధూ రసి = రశ్మీనా మపానపా = పాహి స్వాహా

13 యోన ఇంద్రవాయూ అభిదాసతి = చేతయాని స్వాహా

14 యోనో మిత్రావరుణా వభిదాసతి = చేతయాని ,,

15 యోనోఽశ్వినా వభిదాసతి = చేతయాని స్వాహా

15 + 113 = 128 మంత్రాః

శ్లో॥ ఉపేతి ప్రతినిగ్రాహ్యే గృహీతవ్యా స్త్రిభిః క్రమాత్ । దేవేభ్యో వినయే చ్చేషాంస్త్రిభి రాదిత్యపాత్రకే । విష్ణో తత్వాత్ర మాచ్ఛాద్య ద్విదేవత్యగ్రహా నపి । హోత్రే దద్యా త్త్రిభి స్సార్య ముపతిష్ఠేత ఘూర్ధ్వయాత్ । యోన స్త్రిభి స్తర్జనీం తా మంగుష్ఠేనో పపీడయేత్ । ఇంద్ర మిత్రా ఉశ్విభి ర్భిన్నా మంత్రాః పంచదశా ఉత్రి తే,

అథైకాదశోనువాకః

1 మం ఓం ప్రసో అగ్నే తవోతిభిః = సఖ్య మావిథ స్వాహా
2 ప్రహోత్రే పూర్వం = న వేధసే స్వాహా
3 అగ్నే త్రీతే వాజినా = అప్రయుచ్ఛ న్థ్స్వాహా
4 సంవాం కర్మణా = పారయంతా స్వాహా
5 ఉభా జిగ్యథు = వితద్త్వైరయేథాగ్ం ,,
6 త్రీణ్యాయూగ్ంషి = యజమానాయ శంయో స్స్వాహా
7 అగ్ని స్త్రీణి త్రిధాతూని = ఇహ స్వాహా
8 యక్ష చ్చ పిప్రయ చ్చ = సమే ,,
9 ఇంద్రావిష్ణూ దృగ్ంహితా = వీరా న్థ్స్వాహా
10 ఉత మాతా మహిష = విక్రమస్వ స్వాహా

128 + 10 = 138 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రసో త్రైధాతవీయేష్టౌ ద్వే ధాయ్యే అగ్నఇత్యసౌ । అత్రైవ పరిధానీయా హ్యనువాక్యా సమిత్యసౌ । ఉభేతి యాజ్యా త్రీణీతి సంయాజ్యా స్త్విత్ర ఈరితాః । ఇంద్రా ఉనువాక్యోత యాజ్యా దశ మంత్రా ఇహేరితాః॥

ఇతి ద్వితీయకాండే ద్వితీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ద్వితీయప్రశ్న గతా మంత్రాః 138
ప్రథమ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 99
అదితః ప్రశ్నద్వయ గతా మంత్రాః 237

అథ తృతీయాష్టకే
తృతీయ ప్రశ్నః
అథ ప్రథమోనువాకః

అగ్నే తేజస్వి న్నిత్యాద్యేకాదశానువాకస్థ త్రిణవతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః । కాండర్షయః । యజురాది నానా ఛందాంసి । అగ్న్యాదయో దేవతాః । కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః॥

1 మం ఓం అగ్నే తేజస్విన్ = తేజసే జుహోమి స్వాహా
2 తేజోవి దసి తేజో = మాం తేజో హాసీ త్స్వాహా
3 ఇంద్రౌజస్విన్ = చౌజసే జుహోమి స్వాహా
4 ఓజోవి దస్యోజో = మా మా మోజో హాసీ త్స్వాహా
5 సూర్య భ్రాజస్విన్ = భ్రాజసే జుహోమి స్వాహా
6 సువర్వి దసి = సువ ర్మాసీ త్స్వాహా
7 మయి మేధాం = మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు స్వాహా
8 మయి మేధాం = మయీంద్ర = దదాతు స్వాహా
9 మయి మేధాం = మయి సూర్యో = దదాతు ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రపాఠకే ద్వితీయే తు మంత్రయుక్తాః ప్రపంచితాః। అథావశిష్టా మంత్రాద్యా స్తృతీయే స్మి న్ప్రపాఠకే । ఉచ్యంతే వైకృతా శ్చాన్యే సమన్త్రా విధయః క్రమాత్. అగ్నే తిగ్రాహ్యా మాగ్నేయం హుత్వా తేజ ఉపస్థితిః । తథైంద్రసౌర్యయో ర్ఋక్షే న్మయీతి త్రీ న్నవోదితాః॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం వాయు ర్హింకర్తా - మయి దధతు స్వాహా
ౘా ఏత ద్వైై సర్వ మధ్వర్యు = సర్వ మాత్మ న్ధత్తే.
2 మం ఇడా దేవహూః = పితరో మదంతు స్వాహా

9 + 2 = 11 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాయు స్తోత్ర ముపాకుర్యా చ్ఛస్త్రం ప్రతిగరిష్యతా।
జపితవ్య ఇడా మంత్రో ద్వౌ మంత్రా విహ కీర్తితౌ॥

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం వసవ స్త్వా ప్రవృహంతు = ఉపేహి స్వాహా
2 రుద్రా స్త్వా = త్రైష్టుభేన ఛందసేంద్రస్య = ఉపేహి స్వాహా
3 ఆదిత్యాస్త్వా = విశ్వేషాం = ఉపేహి స్వాహా
4 మాందాసు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
5 భందనాసు తే శుక్ర = ధూనోమి ,,
6 కోతనాసు తే శుక్ర = ధూనోమి ,,
7 నూతనాసు తే శుక్ర = ధూనోమి ,,
8 రేశీషు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
9 మేషీషు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
10 వాశీషు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
11 విశ్వభృత్సు తే శుక్ర = మాధూనోమి,,
12 మాధ్వీషు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
13 కకుహాసు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
14 శక్వరీషు తే శుక్ర = మాధూనోమి ,,
15 శుక్రాసు తే శుక్ర శుక్ర మాధూనోమి,,

16 మం ఓం శుక్రం తే శుక్రేణ గృహ్ణా మ్యహ్నో=రశ్మిభిస్స్వాహా
17 అస్మి న్నుగ్రా = అసశ్చత స్వాహా
18 కకుహగ్ం రూపం = పురోగా ,,
19 య త్తే సోమాదాభ్యం = సోమాయ స్వాహా
20 ఉశి క్త్వం దేవ సోమ గాయత్రేణ = పాథో అపీహిస్వాహా
21 వశీ త్వం దేవ సోమ త్రై ౧ = అపీహి స్వాహా
22 అస్మత్సఖాత్వం = జాగతేన = అపీహి ,,
23 ఆనః ప్రాణ ఏతు = ప్రాణాయ త్వా స్వాహా
24 ఇంద్రాగ్నీ మే వర్చః = ధత్త మశ్వినా ,,
25 దధన్వేవా యదీ మను = మివాభవ త్థ్స్వాహా

11 + 25 = 36 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వస త్రిభి ర్గ్రిహీతవ్యా నద్ధ సోమాంశవ స్త్రయః । మాందా ద్వాదశ మంత్రా స్తై శ్చమసస్థా అపోంశుభిః । ఆధునో త్యథ శుక్రంతే ఉదాభ్య పాత్రే దధిగ్రహః। అస్మి న్నదాభ్య మాద త్తె కకుహం సోఽపనీయతే । య త్తే జుహో త్యుశిక్ప్రిక్త్వా నంశూ నభిషవ త్రయే । త్రిభి స్సంస్పృజతే హ్యేన స్స్వర్ణోపరి సము చ్ఛ్వసేత్ । ఇంద్రా స్పృష్ణ్యోదకం హోమో దధన్వే పంచ వింశతిః॥

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా ఓం ఏత ద్వా అపాం = ఆపో భేషజ మేవ కురుతే.

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం వాయు రసి ప్రాణో నామ సవితు = పానంమేదా స్స్వాహా
2 చక్షు రసి = ధాతు రాధిపత్య ఆయు ర్మే దా స్స్వాహా

3 రూప మసి వర్ణో నామ బృహస్పతే=ప్రజాం మే దాస్వాహా

4 ఋత మసి సత్యం నామేంద్రస్య=క్షత్రం మే దా ,,

5 భూత మసి భవ్యం నామ పితౄణా మాధిపత్యే

ఉపామోషధీనాం గర్భం ధా స్వాహా

6 ఋతస్య త్వా వ్యోమనే స్వాహా

7 ఋతస్య త్వా విభూమనే ,,

8 ఋతస్య త్వా విధర్మణే ,,

9 ఋతస్య త్వా సత్యాయ ,,

10 ఋతస్య త్వా జ్యోతిషే ,,

బ్రా ప్రజాపతి ర్విరాజ మపశ్యత్=విరాజ్యైవాఽన్నాద్యే ప్రతితిష్ఠతి

$10 + 36 = 46$ మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాయు ర్దశ ద్వాదశాహే పృశ్నిగ్రహణ మంత్రకాః॥

అథ షష్ఠోऽనువాకః

బ్రా ఓం దేవా వై యద్యజ్ఞేన నావారుంధత=పరా నన్వితి బ్రూయా ద్యద్గృహ్ణాతి॥

1 మం ఓం అద్భ్య స్త్వౌషధీభ్యో గృహ్ణామి స్వాహా

బ్రా ఇతి తస్మా దద్భ్య ఓషధయ స్సంభవంతి యద్గృహ్ణాతి

2 మం ఓషధీభ్య స్త్వా ప్రజాభ్యో గృహ్ణామి స్వాహా

బ్రా ఇతి తస్మా దోషధయో మనుష్యాణా మన్నం యద్గృహ్ణాతి

3 మం ప్రజాభ్య స్త్వా ప్రజాపతయే గృహ్ణామి స్వాహా

బ్రా ఇతి తస్మా త్ప్రజాపతిం ప్రజా అను ప్రజాయంతే

$46 + 3 = 49$ మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పరాభిధా అతిగ్రాహ్యా స్తే గవామయనే త్రయః
తేష్వద్భ్య ఓషధీభ్య శ్చ ప్రజాభ్య శ్చేతి మంత్రకాః

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా ఓం ప్రజాపతి ర్దేవాసురా నసృజత =
యఏవం ఛందసాం వీర్యం వేద

1 మం ఆశ్రావయ స్వాహా
2 అస్తు శ్రౌషట్స్వాహా
3 యజ స్వాహా
4 యే యజా మహే స్వాహా
5 వషట్కార స్వాహా

బ్రా భవత్యా – భవతి బ్రహ్మవాదినో = కస్మైక మధ్వర్యు
= యఏవంవేదోపైనం యజ్ఞోనమతి

5 + 49 = 54 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆశ్రావయే త్యాదయో ఽత్ర పంచ మంత్రా ఉదీరితాః
ఆశ్రావణాది సోమార్థ మంత్రాః ప్రాక్తన మైష్టికం

అథ అష్టమోనువాకః

1 మం ఓం ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో = దిమగ్గ్ం స్వాహా
బ్రా అవృశ్చ్యతే వా ఏత ద్యజమానో = నార్తి
మార్చ్ఛతి యజమానః।

2 మం యత్కుసీద = మయియేన యమస్య బలినా చరామి।
ఇహైవసన్నిరవదయే = అనృణో భవామి స్వాహా

3 విశ్వలోప విశ్వదావస్య – వరేణ్యగ్గ్ం స్వాహా
4 అయన్నో నభసా = అస న్థ్స్వాహా
5 సత్వన్నో నభసస్పత = మాకృధి ,,
6 దేవ సగ్గ్ంస్ఫాన = స్వ స్తిగ్గ్ం స్వాహా
బ్రా అగ్ని ర్వావ యమ = ఆదిత్య మేవ తదాహైతస్మై గోపాయేతి

6 + 54 = 60 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆయు స్త్వవభృథం ప్రేప్సో ర్హోమ ఆహవనీయకే।
యత్కు వేదిం దహే త్త్ర విశ్వ సక్త్వాహుతి ర్భవేత్।
అయం త్రిభి రుపస్థానం షణ్మంత్రా అష్టమే స్థితాః

అథ నవమోనువాకః

1 మం ఓం ఏతం యువానం = మదేమ స్వాహా
2 నమోమహిమ్న = ఇదమస్తు హవ్యగ్గ్ం స్వాహా
3 దేవానామేష = అభవ త్త దేషాగ్ం స్వాహా
4 పితా వత్సానాం = రేత స్స్వాహా
5 త్వాంగావోవృణత = వసూని ,,
బ్రా వ్యృద్ధేనవా ఏషపశునా = సమృద్ధేన యజతే యస్యైతాని క్రియంతే.

60 + 5 = 65 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ గోయూథే జీర్ణ వృషభస్యా లంభం యది వాంఛతి।
తదా యువానం వృషభం యత్రై ్రిత మితి యోజ।
యేత్। నమో జీర్ణ ముపాకుర్యా ద్దేవానాం తద్వపాహుతిః
పితా ఉంగహోమ స్త్వాంగావ స్స్విష్టకృ త్పంచవర్ణితాః॥

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం సూర్యో దేవో దివిషద్భ్యో ధాతా = జుహోతు స్వాహా
2 యస్యాస్తే హరితో = స్సమజీగమగ్గ్ం స్వాహా
3 అవర్తన వర్తయ = రావర్తయా పున స్స్వాహా
4 వితేభినద్మి తకరీం = జరాయు చ స్వాహా
5 బహిస్తే అస్తు బావితి స్వాహా
6 ఉరు ద్రఫ్సో విశ్వరూప = ఆనంజగర్భగ్గ్ం స్వాహా
7 ఏకపదీ ద్విపదీ = ప్రథతాగ్ం స్వాహా
8 మహీ ద్యౌః పృథివీ = భరీమభి స్స్వాహా

8 + 65 = 73 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సూర్యో హుత్వా ఉఉజ్యంగర్భిణ్యా యస్యా ఇత్యనుమంత్రణం। ఆవర్త గర్భ మాహృత్య వితే గర్భం ఛినత్తి హి। బహి ర్గర్భం నిరస్యో ర్వో రంతరోర్విత్తి భాజనం. ఏక హోమో మహీ భస్మా చ్ఛాదనం గర్భ దాశయోః। అనువాకే తు దశమే మంత్రా అష్టా వుదీరితాః॥

అథైకాదశోనువాకః

1 మం ఓం ఇదం వా మాస్యే = మదశ్చశస్యతే స్వాహా
2 అయం వాం పరిషిచ్యతే = మదాయ పీతయే స్వాహా
3 అస్మే ఇంద్రాబృహతీ = సహస్రిణగ్గ్ం ,,
4 బృహస్పతి ర్నః పరిపాతు = వరివఃకృణోతు ,,
5 వితే విష్వ గ్వాతజూతా = రుజంత స్స్వాహా
6 త్వా మగ్నే మానుషీ = ఘృతశ్రియగ్గ్ం ,,
7 ధాతా దదాతునో రయి మీశానో = వావన త్స్వాహా
8 ధాతా ప్రజాయా ఉత = విధేమ స్వాహా

9 ధాతా దదాతు నో రయిం ప్రాచీం = దాధస స్వాహా
10 ధాతా దదాతు దాశుషే = సజోషా స్వాహా
11 అనునో ద్యానుమతి = దాశుషే మయ స్వాహా
12 అన్విదనుమతే త్వం = తారిష త్స్వాహా
13 అనుమన్యతా మనుమన్యమానః = శర్మయచ్ఛతు స్వాహా
14 యస్యా మిదం ప్రదిశ = శర్మ యచ్ఛతు స్వాహా
15 రాకా మహాగ్ం సుహవాగ్ం = ముక్థ్యగ్గ్ం ,,
16 యా స్తే రాకే సుమతయ = రరాణా ,,
17 సినీవాలి పృథుష్టుకే = దిదిడ్ఢిన స్వాహా
18 యా సుపాణి స్వంగురి = జుహోతన స్వాహా
19 కుహూ మహాగ్ం సుభగాం = విధేమ ,,
20 కుహూ ర్దేవానా మమృతస్య = దధాతు ,,

73 + 20 = 93 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ భవే దిదంవా మిత్యైంద్రా బార్హస్పత్యే చతుష్టయం । వితే వివిచిమద్యాగే ధాతే త్యేత చ్చతుష్టయం । దేవికా స్వాద్యయాగే స్యా దన్వి త్యనుమతే చరౌ । చతుష్టయం స్యా ద్రాకాం తు రాకా దేవ్యా శ్చరౌ తథా । సినీ యాసు సినీవాల్యాః కుహూం కుహ్వ్యా శ్చ వింశతిః । ప్రపాఠకే తృతీయేపి సోమశేష శ్చ కాన్యపి । ఉక్తః కర్మాంతరం కించి దపి తత్రోప వర్ణితం॥

ఇతి తృతీయాష్టకే తృతీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః

తృతీయ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 193
ప్రథమ ద్వితీయ ప్రశ్న గతా మంత్రాః 230
ఆదితః ప్రశ్న త్రయ గతా మంత్రాః 3?0

అథ తృతీయాష్టకే

చతుర్థః ప్రశ్నః

శ్లో॥ ప్రపాఠకే చతుర్థే తు కించి న్నైమిత్తికం తథా।
పశ్విష్టి ర్దర్విహోమా శ్చ వాచ్యాః కామ్యా శ్చ కేచన॥

అథ ప్రథమోనువాకః

వివాఏతస్యే త్యే ద్యేకాదశా ఽనువాకస్థ షడశీతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః। వాయ్వాదయో దేవతాః। త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి। కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖాహోమే వినియోగః॥

బ్రా వివాఏతస్య యజ్ఞఋర్ధ్యతే = ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి.

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం ఆవాయో భూష = పూర్వపేయగ్గ్ం స్వాహా
2 ఆకూత్యై త్వా = కిక్కిటాతే మనః ప్రజాపతయే స్వాహా
3 ఆకూత్యై త్వా = కిక్కిటాతే ప్రాణం వాయవే ,,
4 ఆకూత్యై త్వా = కిక్కిటాతే చక్షు స్సూర్యాయ ,,
5 ఆకూత్యై త్వా = కిక్కిటాతే శ్రోత్రం ద్యావా = స్వాహా
6 ఆకూత్యై త్వా = కిక్కిటాతే వాచగ్ం సరస్వత్యై స్వాహా
7 త్వం తురీయా = యజమానస్య కామా స్స్వాహా
8 అజాసిరయిష్ఠా = బృహద్భా స్స్వాహా
9 తంతుం తన్వన్ = కృతా న్స్వాహా
10 అనుల్బణం వయత = జనగ్గ్ం స్వాహా
11 మనసో హవి రసి = గాత్రభాజో భూయాస్మ స్వాహా

అస్య వినియోడ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆవాయో ఇత్యుపాకుర్యా దాకూత్యై పంచభి ర్హుతిః।
త్వం గచ్ఛంతీం మంత్రయిత్వా హన్యమానా మజే తిచ।

తంతుం వపాహుతి స్తద్వ దనుల్బేతి హావిర్హుతిః ।
మన శ్శేషా న్నృక్షయంతి మంత్రా ఏకాదశేరితాః ।
మంత్రాః కామ్యపశోర త్ర ద్వితీయే సముదీరితాః॥

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా ఇమే వై సహాస్తాం = తేషా మేవై షాప్తా.

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం చిత్తం చ స్వాహా
2 చిత్తి శ్చ ,,
3 ఆకూతం చ ,,
4 ఆకూతి శ్చ ,,
5 విజ్ఞాతం చ ,,
6 విజ్ఞానం చ ,,
7 మన శ్చ ,,
8 శక్వరీ శ్చ ,,
9 దర్శ శ్చ ,,
10 పూర్ణ మాస శ్చ స్వాహా
11 బృహ చ్చ స్వాహా
12 రథంతరం చ ,,
13 ప్రజాపతి ర్జయా నింద్రాయ = బభూవ స్వాహా

11 + 13 = 24 మంత్రాః

బ్రా దేవాసురా స్సంయత్తా ఆసన్త్సఇంద్రః = జయత్యేవ తాం పృతనాం

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో. అథ క్రమోదశ జయా శ్చిత్తం చేత్యాదయ శ్శుతాః.

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం అగ్ని ర్భూతానా మధిపతి = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
2 ఇంద్రో జ్యేష్ఠానా = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా

3 యమః పృథివ్యా = దేవహూత్యాగ్ం ,,
4 వాయు రంతరిక్ష స్యాధిపతి = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
5 సూర్యో దివో ఽధిపతి = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
6 చంద్రమా నక్షత్రాణా మధిపతి = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
7 బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణో = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
8 మిత్ర స్సత్యానా మధిపతి = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
9 వరుణో ఽపా మధిపతి = దేవహూత్యాగ్ం ,,
10 సముద్ర స్స్రోత్యానాం = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
11 అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా = దేవహూత్యాగ్ం ,,
12 సోమ ఓషధీనా = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా
13 సవితా ప్రసవానా = దేవహూత్యాగ్ం ,,
14 రుద్రః పశూనా = దేవహూత్యాగ్ం ,,
15 త్వష్టా రూపాణాం = దేవహూత్యాగ్ం ,,
16 విష్ణుః పర్వతానాం = దేవహూత్యాగ్ం ,,
17 మరుతో గణానాం = దేవహూత్యాగ్ం ,,
18 పితరః పితామహాః పరేవరే = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా

24 + 18 = 42 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్ని మభ్యాతాన మంత్రా అష్టాదశయథాశ్రుతాః.

అథ షష్ఠోనువాకః

ప్రా దేవా వై య ద్యజ్ఞే కుర్వత = పరా స్యభ్రాతృవ్యో భవతి.

అథ సప్తమోనువాకః

1 ఓం ఋతాషా దృతధామా = తస్మైమై స్వాహా
2 తాభ్య స్స్వాహా

3 సగ్ంహితో విశ్వసామా = తస్మై స్వాహా

4 తాభ్య స్వాహా

5 సుషుమ్న స్సూర్య రశ్మి = తస్మై స్వాహా

6 తాభ్య స్వాహా

7 భుజ్యు స్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ స్తస్య = తస్మై స్వాహా

8 తాభ్య స్వాహా

9 ప్రజాపతి ర్విశ్వకర్మా = తస్య ర్మ్నామాన్య తస్మై స్వాహా

10 తాభ్య స్వాహా

11 ఇషిరో విశ్వవ్యచా పాతో గంధర్వ = తేస్మై స్వాహా

12 తాభ్య స్వాహా

13 భువనస్య పతే యస్య త = స్వ స్తిగ్గం స్వాహా

14 పరమేష్ఠ్యధిపతి ర్మృత్యు = స్తస్యవిశ్వ = తస్మై స్వాహా

15 తాభ్య స్వాహా

16 సుక్షితి స్సుభూతి = పాంతు తస్మై స్వాహా

17 తాభ్య స్వాహా

18 దూరేహేతి రమృడయో = స్తస్యప్రజా = తస్మై స్వాహా

19 తాభ్య స్వాహా

20 చారుఃకృపణ కాశీకామో గంధర్వ = తస్మై స్వాహా

21 తాభ్య స్వాహ

22 సనో భువనస్య పతే = శర్మ యచ్ఛ స్వాహా

22 + 52 = 74 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఋతా రాష్ట్రభృత స్తద్వ ద్ద్వావింశతి రుదాహృతాః.

అథ తృతీయాష్టకే

చతుర్థః ప్రశ్నః

అథ సప్తమోనువాకః

సాయనభాష్యే అథ సప్తమే రాష్ట్రభృన్మంత్రా ఉచ్యంతే. తేషాం వినియోగ విశేషం సూత్రకారో దర్శయతి.

సూ. షడ్భిః పర్యాయైః ద్వాదశ రాష్ట్రభృతో జుహోతి ఋతాషాడృతధామేతి పర్యాయ మనుద్రుత్య తస్మైస్వాహేతి ప్రథమాహుతిం జుహోతి తాభ్యస్స్వాహే త్యుత్తరా మేవ మితరా న్పంచపర్యాయా న్విభజతి. భువనస్యపత ఇతి పర్యాయాణాం సప్తమ్యాహుతీనాం త్రయో ధశ్యేతేన వ్యాఖ్యాతం భువనస్యపత ఇతి రథముఖే పంచాహుతీర్జుహోతి దశవా॥ ఇతి.

నామ సఖిదం బ్రహ్మేత్యాదేస్తు సర్వత్రానుషంగ ద్యోతనాయ పునః పాఠః.

అథ అష్టమోనువాకః

బ్రా రాష్ట్రకామాయ హోతవ్యాః = జుహోతి

అథ నవమోనువాకః

బ్రా దేవికా నిర్వపేత్ = ప్రాప్నోతి

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహి = చతుష్పదే స్వాహా

2 వాస్తోష్పతే శగ్మయా = స్సదాన స్స్వాహా

ౠ యత్వాయం ప్రాత రగ్నిహోత్రం జుహోతి = సమారోహయతే.

2 + 64 = 66 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్ని హోత్రీతు సగృహః ప్రయాస్య స్రుహుయాద్వయం ।
వాస్తోః పురోనువాక్యైకా యాజ్యా ఉన్యా చేతి తద్ద్వయం॥

అథైకాదశోనువాకః

1 మం ఓం త్వమగ్నే బృహద్వయో = ర్యవా స్వాహా
2 హవ్యవాడగ్ని = శ్రవాగ్ంసి ,,
3 త్వంచ సోమ నో వశో = వనస్పతి స్స్వాహా
4 బ్రహ్మ దేవానాం పదవీః = రేభ స్స్వాహా
5 ఆవిశ్వదేవగ్ం = సవితారగ్గ్ం స్వాహా
6 ఆసత్యేన రజసా = విపశ్య స్స్వాహా
7 యథానో అదితిః కరత్ = రుద్రియగ్గ్ం స్వాహా
8 మానస్తోకే తనయే = విధేమతే స్వాహా
9 ఉదప్రుతో నవయో = అనావ స్స్వాహా
10 హగ్ంసై రివ సఖిభి = విద్వా నగాయ స్స్వాహా
11 ఏంద్రసానసిగ్ం రయిం = మూయేత ,,
12 ప్రససాహిషే పురుహూత = రేవతీనాగ్ం స్వాహా
13 త్వగ్ం సుత[illegible] పీతయే = సుక్రతో స్వాహా
14 భువ స్త్వ మింద్ర బ్రహ్మణా = విశ్వచర్షణే స్వాహా
15 మిత్రస్య చర్షణీధృత = చిత్రశ్రవ స్తమగ్గ్ం ,,
16 మిత్రో జనా న్యాతయతి = ఘృతవ ద్విధేమ ,,
17 ప్ర[illegible]మిత్ర మర్తో అస్తు = నదూరా త్స్వాహా
18 యచ్చిద్ధితే విశో యథా = ద్యవిద్యవి ,,

19 యత్కించేదం వరుణ = దేవరీరిష స్స్వాహా
20 కితవాసో యద్రిరిపు = ప్రియాస ,,

20 + 66 = 86 మంత్రాః

అనువాక వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ రాజసూయే దేవసువా మిష్టా యాజ్యా ఇమాః క్రమాత్ ।
త్వమగ్నే బృహ దాగ్నేయే త్వంచసోమేతి సోమకే ।
ఆవిశ్వదేవం సావిత్రే యథాన ఇతి రౌద్రకే ।
బార్హస్పత్య ఉదేత్యేత దైంద్రేత్యైంద్రే చతుష్టయం ।
మిత్రస్యేతి త్రయంమైత్రే వారుణే యదితి త్రయం ।
ఏకాదశేనువాకే ఽస్మిన్మంత్రా ఉక్తా హి వింశతిః॥

ఇతి తృతీయాష్టకే చతుర్థః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ఏతత్ప్రశ్న గతా మంత్రాః 86
ఆదితః ప్రశ్నత్రయ గతా మంత్రాః 330
ప్రశ్న చతుష్టయ గతాః మంత్రాః 416

—:o:—

అథ తృతీయాష్టకే

పంచమః ప్రశ్నః

ఓం పూర్ణాపశ్చాదిత్యాద్యేకా దశాఽనువాకస్థ షష్టి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి । పౌర్ణమాస్యాదయో దేవతాః । కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః.

1 మం ఓం పూర్ణా పశ్చా దుత = మాదయంతాగ్ం స్స్వాహా
2 యత్తే దేవా అదధు = తనువే స్యోన స్స్వాహా

3 మం ఓం నివేశన స్సంగమనో = వథీనాగ్ం స్వాహా
4 అగ్నిషోమా ప్రథమా వీర్యేణ = నియచ్ఛత స్వాహా
బ్రా ఆదిత్యా శ్చాంగిరస శ్చ = మిథునౌ గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పూర్ణే త్యారంభణీయేష్టౌ ద్వౌ సారస్వతహోమయోః।
మంత్రౌ వికల్పితా వన్యా వితి చత్వార ఈరితాః॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా ఓం ఋషయో వా ఇంద్రం = వస్యేష్ఠి రసీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై.

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నినా దేవేన = పూర్వజాన్భ్రాతృవ్యాన్ = న్క్రామామి స్వాహా
2 ఇంద్రేణ దేవేన = సహజాన్భ్రాతృవ్యాన్ = క్రామామి స్వాహా
3 విశ్వేభి ర్దేవేభిః = అపరజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్ = క్రామామి స్వాహా
4 ఇంద్రేణ సయుజో వయగ్ం = హరస్వీ భూయాసగ్గ్ం స్వాహా

4 + 4 = 8 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యజమానో ఒగ్నినేంద్రేణ విశ్వేభి ర్విష్ణ్వతిక్రమాన్ । క్రామ
త్యుత్తరయో ర్భ్రాతృవ్యా నిత్యా ద్యనుషజ్యతే । ఇంద్రే పూర్వా
గ్న్యుపస్థానం మంత్రా శ్చత్వార ఈరితాః॥

అథ చతుర్థోనువాక.

1 మం ఓం యే దేవా యజ్ఞహనః పృథివ్యా = వయగ్గ్ం స్వాహా
2 యే దేవా = యజ్ఞముషః పృథివ్యా = వయగ్గ్ం ,,
3 ఆగన్మ = రోచనే దివ స్వాహా
4 యే దేవా యజ్ఞహనో ఒంతరిక్షే = వయగ్గ్ం స్వాహా
5 యే దేవా యజ్ఞముషో ఒంతరిక్షే = వయగ్గ్ం ,,
6 యా స్తే రాత్రీ = తరతా రజాగ్ంసి స్వాహా
7 యే దేవా యజ్ఞహనో దివ్య = వయగ్గ్ం స్వాహా
8 యే దేవా యజ్ఞముషో దివ్య = వయగ్గ్ం ,,
9 యేనేంద్రాయ సమభరః = అధేహ్యానగ్గ్ం ,,
బ్రా యజ్ఞహనోవై దేవా = యజ్ఞానితి,

8 + 9 = 17 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యే దేవా ఇత్యతీమోక్ష మంత్రానేతా న్జపే న్నవ ।
యజ్ఞహా న్యజ్ఞ ముష్యేతి భేదా స్మంత్రభి దిష్యతే.

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం సూర్యో మా దేవో దేవేభ్యః = విధేమతే స్వాహా
2 అహం పరస్తా దహ = సమానానాగ్ం ,,
3 ఆసముద్రా దాంతరిక్షా = వర్షయంతు స్వాహా
4 ఉస్నంభయ పృథివీం = విస్ృజా దృతిగ్గ్ం స్వాహా
బ్రా పశవో వా ఏతే యదాదిత్యా = ప్రతిష్ఠాపయతి.
5 మం కవి ర్యజ్ఞస్య వితనోతి = వనీయా న్త్స్వాహా
6 యా స్తే విశ్వా స్సమిధో = శర్మ స్వాహా
7 ఆశాసాన స్సువీర్యగ్ం = యజమానాయతిష్ఠ స్వాహా

17 + 7 = 24 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సూర్యో తృతీయ సవన ఆదిత్యగ్రహ హస్తకః । ఉత్తిష్ఠే దహ మిత్యస్మా త్త్వామ్య స్వారభతే గ్రహం । ఆసముచ్చాలయే ద్దర్భైరున్నవృష్టార్ధ హోమకః । కవి ర్హారే ద్గ్రహం యా స్తే వహ్నౌ ప్రాస్యతి దర్భకాన్ । ఆశా యూపోపస్థితి స్స్యా త్సప్త మంత్రా ఇహేరితాః॥

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం సంత్వా నహ్యామి పయసా = వాజ మస్మే స్వాహా
2 ప్రైతు బ్రహ్మణ స్పత్నీ = సీదతు స్వాహా
3 అథాహ మనుకామినీ = విశా ఇహ ,,
4 సుప్రజస స్త్వా వయగ్ం = అదాభ్యగ్గ్ం స్వాహా
5 ఇమం విష్యామి = కరోమి స్వాహా
6 ప్రేహ్యుదే హ్యృతస్య = మామాహిగ్ంసీ స్స్వాహా
7 వసుభ్యో రుద్రేభ్య = పన్నేజనీ గృహ్ణామి యజ్ఞాయ = గృహ్ణామి స్వాహా
8 వసుభ్యో = పన్నేజనీ స్సాదయామి యజ్ఞాయవః = స్సాదయామి స్వాహా
9 విశ్వస్య తే విశ్వావతో = ధీషీయ స్వాహా
10 అగ న్దేవా న్యజ్ఞోను = ఈడితా స్స్వాహా

$10 + 24 = 34$ మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సంత్వా పత్న్యా యోక్త్రబంధః ప్రైతు శాలాముఖీం నయేత్ । అథా ఽహ ముపవిశ్యైషా సుప్రజేతి జపేదథ । ఇమం కాలే యోక్త్రమోకః ప్రేహిపత్నీ ముదానయేత్ । వసు పన్నేజనీః పత్నీ గృహీత్వా తేన సాదయేత్ । విశ్వస్య పత్నీ ముద్గాతా

సంఖ్యాపయతి సా త్వగన్ । అపః ప్రవర్తయ న్సూరా వత్ర మంత్రా దశేరితాః॥

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా ఓం వషట్కారోవై గాయత్రియై = జాయతే.

అథాష్టమోనువాకః

1 మం ఓం ఉపయామ = స్రిప్రజాపతేత్వా జ్యోతిష్మతే = పృథివ్యై త్వా స్వాహా

2 అపేంద్ర ద్విషతో = తంజహి స్వాహా

3 ప్రాణాయ త్వా పానాయత్వా = జుహోమి స్వాహా

$34 + 3 = 37$ మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉపయా దధిగృహ్ణా త్యపేంద్రేతి హరతి గ్రహం ।
ప్రాణాయేతి జుహోత్యేనం త్రయో మంత్రా ఇహేరితాః॥

అథ నవమోనువాకః

బ్రా ఓం యాం వా అధ్వర్యు శ్చ = ఊర్జంపశూ నవరుంధే,

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం త్వేక్రతుమపివృంజంతి = ధియోధి స్వాహా

2 ఉపయామ = స్రిప్రజాపతయే త్వా = గృహ్ణామి స్వాహా

3 ఏషతే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా స్వాహా

బ్రా ఓం ప్రాణగ్రహా న్గృహ్ణాతి = ప్రజానయంతి.

1 మం ఓం అయం పురో భువః = ప్రాణం గృహ్ణామి ప్రజాభ్య స్స్వాహా

2 అయం దక్షిణా = మనోగృహ్ణామి ప్రజాభ్యః స్వాహా

3 అయంపశ్చా ద్విశ్వవ్యచా = చక్షుర్గృహ్ణామి ప్రజాభ్యః స్వాహా

4 ఇద ముత్తరా త్సువస్వను = శ్రోత్రం గృహ్ణామి ప్రజాభ్య స్స్వాహా

5 అయముపరిమతి స్తస్యై = వాచం గృహ్ణామి ప్రజాభ్య స్స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః.

శ్లో॥ త్వే గవా మయనే పాత్రే ఒతిగ్రాహ్యా గ్రహణం భవేత్ ।
అయం పురోభువః ప్రాణగ్రహాణాం పంచ మంత్రకాః ।
సోమాంశవో నవ నవ గ్రాహ్యాః పర్యాయ పంచకే॥

8 + 37 = 45 మంత్రాః

అథైకాదశోనువాకః

1 మం ఓం ప్రదేవం దేవ్యాధియా = దానుష క్స్వాహా
2 అయముష్య ప్రదేవయు = చేతతిత్మనా స్స్వాహా
3 అయ మగ్ని దురుష్య = కృత స్స్వాహా
4 ఇడా యా స్త్వా పదే = వోఢవే ,,
5 అగ్నే విశ్వేభి = సాధు స్స్వాహా
6 సీదహోతస్వ ఉలోకే = వయో ధా స్స్వాహా
7 నిహోతాహోతృషదనే = జిహ్వోఅగ్ని ,,
8 త్వం దూత స్త్వమునః = గోపా స్స్వాహా
9 అభిత్వాదేవ సవిత = మీమహే ,,
10 మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న = భరీమభి స్స్వాహా
11 త్వా మగ్నే పుష్కరా = వాఘత స్స్వాహా
12 తము త్వా దధ్యజ్ = పురందరగ్గ్ం ,,
13 తము త్వా పాథ్యోవృషా = జయగ్ం రణేరణే స్వాహా

14 మం ఓం ఉత బ్రువంతు = జయోరణేరణే స్వాహా
15 అయగ్ం హస్తేన = స్వధ్వరగ్గ్ం ,,
16 ప్రదేవం దేవ వీతయే = నిషేదతు ,,
17 ఆజాతం జాతవేదసే = గృహపతిగ్గ్ం స్వాహా
18 అగ్నినాగ్ని స్సమిధ్యతే = జుహ్వాస్య స్స్వాహా
19 త్వగ్గ్ం హ్యగ్నే అగ్నినా = సమిధ్యసే ,,
20 తం మర్జయంత సుక్రతుం = వాజినగ్గ్ం ,,
21 యజ్ఞేన యజ్ఞ = స్సంతి దేవా స్స్వాహా

21 + 45 = 66 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అథ పాకుక హౌత్రస్య శేషజౌత్తర వేదికే। అగ్ని ప్రణయనే హ్యష్టౌ ప్రదేవ మితి మంత్రకాః । అథాగ్ని మంథనే పంచ జాతేవహ్ని వుతద్వయం। ప్రదేగ్న్యే ర్మేళనే షట్స్యు ర్మంత్రా అత్రైక వింశతిః॥

ఇతి తృతీయకాండే పంచమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ఏత త్ప్రశ్నగతా మంత్రాః సప్రాణగ్రహాః 66

ఆదితః పంచప్రశ్నగతా మంత్రాః 482

ప్రథమ ద్వితీయాష్టక గతా మంత్రాః 661

అష్టక త్రయ గతా మంత్రాః 2143

అథ చతుర్థకాండే

ప్రథమః ప్రశ్నః

శ్లో॥ చతుర్థేత్వగ్నిచిత్యంగ మంత్రాణాం పాఠ ఈరితః। చతుర్థకాండ మగ్నాఖ్యం సప్తభిః పాఠకై ర్యుతం । సంజ్ఞాన మిహ సావిత్రం లోకోఽయం నాచికే తతః । చాతుర్హోత్రో బ్రహ్మవై చ పరే వైశ్య సృజ స్తతః । భద్రం ప్రశ్న స్త్వా రుణంస్యా త్వంచై తేచితి నామకాః । ఆయుషః ప్రాణమింద్రో దధీ చ ఏతేగ్ని కాండకాః । అంత్యాన్వినాను వాకాన్ద్వ్యౌ జీమూతస్యేతి చ త్రయం । తురీయ మగ్ని కాండస్యా ద్రుద్రా తం తు స వర్జయేత్॥

ఇతి కాండానుక్రమణికాయాం ఉఖాసంభరణే మంత్రాః ప్రథమే పాఠకే శృతాః । ఏకాదశాను వాకాస్యు స్త దర్భాస్యుః క్రమాదమీ । యుంజానః ప్రథమ మిత్యాది షష్ట్యు త్తరశత మంత్రాణాం అగ్నిః కాండఋషిః। అనుష్టుబాది నానా ఛందాంసి । సవిత్రాదయో దేవతాః। కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయశాఖా హోమే వినియోగః

అథ ప్రథమోనువాకః

1 మం ఓం యుంజానః ప్రథమం = అద్యాభర త్స్వాహా
2 యుక్త్వాయ మనసాదేవాన్ = సువాతితాన్థ్స్వాహా
3 యుక్తేన మనసా వయం = శక్త్యై స్వాహా
4 యుంజతే మన ఉతయుంజతే = పరిష్టుతి స్స్వాహా
5 యుంజే వాం బ్రహ్మపూర్వ్యం = దివ్యానితస్థు స్స్వాహా
6 యస్యప్రయాణ మన్వన్య = మహిత్వనా స్వాహా
7 దేవసవితః ప్రసువ = స్వధాతిన స్స్వాహా
8 ఇమం నో దేవసవితః = సువర్జితగ్గ్ం స్వాహా
9 ఋచాస్తోమగ్‍ం సమర్ధయ = వర్తని ,,

10 మం ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే = అంగిరస్వ త్థాస్వాహా

11 అభ్రిరసినారిరసి = అంగిరస్వ త్థాస్వాహా

12 బభ్రిరసి నారిరసి = అంగిరస్వ ,,

13 హస్త ఆధాయసవితా అంగిరస్వ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యుఃజాష్టకే నైక హోమః ఋచాస్తోమః పునర్హుతిః ।
దేవేత్యభ్రిం చతుష్కాణాదత్తే మంత్రా త్రయోదశ॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం ఇమామగృభ్ణన్ = మారపంతీ స్వాహా

2 ప్రతూర్తం వాజిన్నాద్రవ = అధియోని స్వాహా

3 యుంజాథాగ్ం రాసభం యువం - అస్మయుగ్గ్ం స్వాహా

4 యోగేయోగేతవస్తరం = మూతయే స్వాహా

4 ప్రతూర్వన్నే హ్యావ = కృణ్వా న్స్వాహా

6 పూష్ణాసయుజాసహ = అంగిరస్వ దచ్ఛేహి స్వాహా

7 అగ్నిం పురీష్య మంగిరస్వదచ్ఛేమ స్వాహా

8 అగ్నిం పురీష్య మంగిరసద్భరి ష్యామ స్వాహా

9 అగ్నిం పురీష్య మంగిరస్వద్భరామ స్వాహా

10 అన్వగ్ని రుషసా = అతతాన స్వాహా

11 ఆగత్య వా జ్యధ్వనః = చికీషతే ,,

12 ఆక్రమ్యవాజిన్ = వయగ్గ్ం ,,

13 ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ = పృతన్యత స్వాహా

14 ఉత్క్రామ మహతే = ఉపస్థే అస్యా ,,

15 ఉదక్రమీ ద్రవిణోదా = నాక ఉత్తమే స్వాహా

16 అపోదేవీ రుపసృజ = సుపిప్పలా స్వాహా

17 జిఘర్మ్యగ్నిం మనసా = విదానగ్గ్ం ,,

18 ఆత్వా జిఘర్మి వచసా = జర్హృషాణ ,,
19 పరివాజపతిఃకవి = దాశుషే స్వాహా
20 పరిత్వాగ్నే పురం వయం = భంగురావత స్వాహా
21 త్వమగ్నే ద్యుభి_స్త్వ = జాయసే శుచి ,,

13 + 21 = 34 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇమాం రజ్జుం సమాదాయ ప్రతూా తురగ బంధనం । యుంజా గర్దభ మాబధ్య యోగేయాంతి త్రిభి ర్మృదం । ఇమాం తా దగ్ని మిత్యాదే ర్గమనం ద్వేష్య మంత్రణం । ష్యామోంతేన వపా జప్య రామోంతాద్వేష్య మంత్రణం । అన్వగ్ని గచ్ఛే దాగత్య ద్వాభ్యామాక్రమయే ద్ధ్రువం । ద్యౌ_స్తేశ్వ పృష్ఠం సంమార్ష్టి హ్యుత్క్రా్యద్వాభ్యాంత దుత్క్రమః । అపః పదేపో వినయే జ్జిఘద్వాభ్యాం జుహోతిహి। పరిత్రిభిః పరిలిఖే దేకవింశతి రీరితాః॥

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం దేవస్యత్వా సవితుః = ఖనామి స్వాహా
2 జ్యోతిష్మం తం త్వాగ్నే = ఖనామి,,
3 అపాం పృష్ఠ మసి = ప్రథస్వ ,,
4 శర్మచస్థో వర్మచస్థో = పురీష్యగ్గ్ం స్వాహా
5 సంవసాథాగ్ం సువర్విదా = అజస్రమి త్త్వా స్వాహా
6 పురీష్యోసి విశ్వభరాః = నిరమంథ దగ్నే స్వాహా
7 త్వా మగ్నే పుష్కరా = వాఘత స్వాహా
8 తముత్వాదధ్యం జృషిః = పురందరగ్గ్ం స్వాహా
9 తముత్వా పాథ్యోవృషా = రణేరణే స్వాహా
10 సీదహోత స్వ ఉ = వయోధా స్వాహా

11 నిహోతాహోతృషదనే = అగ్ని స్స్వాహా
12 సగ్ంసీదస్వ మహాగ్ంఅసి = దర్శతగ్గం స్వాహా
13 జనిష్వాహిజేన్యో = యజీయా స్థ్వాహా

34 + 13 = 47 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దేవ ద్వాభ్యాం ఖనే చ్చాపాం పద్మపత్రం సమాహరేత్ । శర్మ ద్వాభ్యాం చర్మపత్రే స్తృణాత్యథ పురీష్యతః । చతుష్టయ్యా సంభరతి విప్రస్య క్షత్రియస్య తు । సీదేత్యాది చతుష్కేణ ఇతి మంత్రా స్త్రయోదశ॥

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం సంతేవాయు ర్మాతరిశ్వా = తుభ్యగ్గం స్వాహా
2 సుజాతో జ్యోతిషాసహ = విభావసో ,,
3 ఉదుతిష్ఠ స్వధ్వరావానో = శ స్తిభి స్స్వాహా
4 ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే = విహ్వయామహే స్వాహా
5 సజాతోగర్భో అసి = కనిక్రదద్గా స్స్వాహా
6 స్థిరోభవ వీడ్వంగ = పురీష వాహన స్స్వాహా
7 శివోభవ ప్రజాభ్యః = వనస్పతీ స్థ్వాహా
8 ప్రైతువాజీ కనిక్రదత్ = అయుషఃపురా స్వాహా
9 రాసభోవాం కనిక్రదత్ = వహాదిత స్స్వాహా
10 వృషాగ్నిం వృషణం భరన్ = సత్యగ్గం స్వాహా
11 ఓషధయః ప్రతిగృహ్ణీత = హన త్స్వాహా
12 ఓషధయః ప్రతిమోదధ్వ = ఆసద ,,

47 + 12 = 59 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సంమృత్యనేపో నినయే త్సుజాసంభృత బంధనం । ఉదుద్వాభ్యాం సముద్థాయ స జాత స్త్వా హరేన్మృదం । స్థిరో గర్దభ ఆదాయ

శివ అహిత మంత్రణం । ప్రైతు త్రిభి శ్శనై ర్యాతి హ్యోష ద్వాభ్యా మిమాం మృదం। ఉపాహారే దోషధీషు మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః॥

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం విపాజసా పృథునా = ప్రణీతౌ స్వాహా
2 ఆపో హిష్ఠామ యో భువః = చక్షసే స్వాహా
3 యోవ శ్శివత మో రసః = మాతర స్వాహా
4 తస్మా అరంగ మా మవః = జన యథా చ న స్వాహా
5 మిత్ర స్సంసృజ్య పృథివీం = వైశ్వానరం విభుగ్గ్ం ,,
6 అయక్ష్మయత్వా సగ్ం సృజామి = అంగిరస్వ త్ధాస్వాహా
7 రుద్రా స్సంభృత్య పృథివీం = దేవేషు రోచతే స్వాహా
8 సగ్ంసృష్టాం వసుభీరుద్రైః = కరోతుతాగ్ం ,,
9 సినీవాలీ సుకపర్దా = హ స్తయో స్వాహా
10 ఉఖాం కరోతు శక్త్యా = గర్భతె స్వాహా
11 మఖస్య శిరోసి స్వాహా
12 యజ్ఞస్య పదేస్థ స్వాహా
13 వసవస్త్వా కృణ్వంతు గాయత్రేణ = పృథివ్యసి
ధృవాసి = యజమానాయ స్వాహా
14 రుద్రాస్త్వా కృణ్వంతు త్రైష్టుభేన = అంతరిక్ష మసి ధృవాసి
= యజమానాయ = స్వాహా
15 ఆదిత్యాస్త్వా కృణ్వంతు జాగతేన = ద్యౌరసి
ధృవాసిధా = య స్వాహా
16 విశ్వేత్వా దేవా వైశ్వా నరాః = యజమానాయ స్వాహా
17 అదిత్యై రాస్నాసి స్వాహా
18 అదితి స్తే బిలం గృహ్ణాతు = అంగిరస్వ త్ధాస్వాహా

19 కృత్వా య సామహీ ముఖాం = శ్రపయానితి స్వాహా
59 + 19 = 78 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ విపా విస్రంసయే దాప స్త్రిభిర్మృది జలం క్షిపేత్ । మిత్రో ద్వాభ్యాం శర్కరాది యోగో రుద్రేతి సంక్షిపేత్ । సంసృత్రిభి ర్మృత్తికాంతా ముఖాకర్త్రే ప్రయచ్ఛతి । మఖపిండ కృతి ర్యజ్ఞ చర్మ పర్ణాభి మర్శనం । కుర్యాద్వస చతుర్భి స్తాం ధృవాసీత్యను పజ్యతే । అదిరాస్నామదబిలం కుర్యా త్కృత్వా యతాముఖాం। సికతాసు స్థాపయేత మంత్రా ఏకోన వింశతిః॥

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం వసవస్త్వా ధూపయంతు = అంగిరస్వ త్స్వాహా
2 రుద్రాస్త్వాధూపయంతు = అంగిరస్వ ,,
3 ఆదిత్యాస్త్వాధూపయంతు = అంగిరస్వ ,,
4 విశ్వేత్వాదేవా వైశ్వానరాధూప = అంగిరస్వ త్స్వాహా
5 ఇంద్రస్త్వా ధూపయంత్వంగిరస్వ త్స్వాహా
6 విష్ణుస్త్వా ధూపయంత్వంగిరస్వ ,,
7 వరుణస్త్వా ధూపయంత్వంగిరస్వ ,,
8 అదితిస్త్వాదేవీ విశ్వదేవ్యావతీ = అంగిరస్వత్ఖనత్వవట ,,
9 దేవానాం త్వా పత్నీ = ర్దధతూఖే స్వాహా
10 ధిషణాస్త్వాదేవీ = ఇంధతాముఖే ,,
11 గ్నాస్త్వాదేవీ ర్విశ్వదేవ్యావతీ = శ్రపయంతూఖే స్వాహా
12 వరూత్రయస్త్వాదేవీ = పచంతూఖే స్వాహా
13 జనయస్త్వాదేవీ = పచంతూఖే ,,

14 మిత్రైతాముఖాల = దదామ్యభిత్యై ,,
15 అభీమాం మహినా దివం = పృథివీగ్ం స్వాహా
16 మిత్రస్య చర్షణీధృతః = వ స్త్రమగ్గ్ం ,,
17 దేవస్త్వా సవితోద్వపతు = శక్త్యై స్వాహా
18 అపద్యమానా పృధివ్యాశా = ధృవాత్వగ్గ్ం స్వాహా
19 వసవస్త్వా చ్ఛృందంతు = అంగిరస్వ త్ధ్వాహా
20 రుద్రాస్త్వా చ్ఛృందంతు = అంగిరస్వ ,,
21 ఆదిత్యాస్త్వా చ్ఛృందంతు = అంగిరస్వ ,,
22 విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరా = అంగిరస్వ,,

78 + 22 = 100 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వసవ స్సప్తభి ర్ధూపోః దితి స్త్వేత్యవటం ఖనేత్ । దేవోఖాం తత్ర సంస్థాప్య ధిషణేతి చతుష్టయాత్ । అగ్నిం క్షిపే న్మంత్ర భేదో వరూజనపద ద్వయాత్ । మిత్ర త్రయే ణోపచారో దేవ ఉద్వాసయే దుఖాం। అపేతి సికతా శ్వేతాం నిధాయ వసవే త్యతః। చతుష్టయా దజాక్షీరం సించేద్ద్వావింశతిర్మతాః॥

అథ సప్తమోనువాకః

1 మం ఓం సమాస్త్వాగ్న ఋతవః = పృథివ్యా స్వాహా
2 సంచేధ్యస్వాగ్నే = సంతుమాన్యే స్వాహా
3 త్వా మగ్నే వృణతే బ్రహ్మణా = ప్రయచ్ఛ న్ధ్స్వాహా
4 ఇహైవాగ్నే అధి ధారయా = అనిష్టృత స్స్వాహా
5 క్షత్రే ణాగ్నే స్వాయుః = దీదిహీహ స్వాహా
6 అతి నిహో అతిస్రిధో = రయిందా ,,
7 అనాధృష్యో జాతవేదా = పాహినో వృధే స్వాహా
8 బృహస్పతే సవితర్బోధయ = దేవా స్వాహా

9 మం ఓం అముత్ర భూయాదధ = శచీభి స్స్వాహా

10 ఉద్వయం తమ సస్పరి = ఉ_త్తమగ్గం స్వాహా

100 + 10 = 110 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సమాస్త్వాసామిధేనీ స్యుః దశైతా ఆగ్నికే పశౌ.

అథాష్టమోనువాకః

1 మం ఓం ఊర్ధ్వా అస్య సమిధః = సూనో స్స్వాహా

2 తనూ న పాద సురః = ఘృతేన స్వాహా

3 మధ్వా యజ్ఞం నక్షసే = విశ్వవార స్స్వాహా

4 అచ్ఛాయ మేతి శవసా = ప్రయుత్సు స్వాహా

5 స యక్ష దస్య మహిమాన = వసుధా తమ శ్చ స్వాహా

6 ద్వారో దేవీ రన్వస్య = పత్యమానా స్స్వాహా

7 తే అస్య యోషణే దివ్యే = అధ్వరం న ,,

8 దైవ్యాహోతారా వూర్ధ్వ మధ్వర్యం = స్విష్టిగ్గం స్వాహా

9 తిస్రోదేవీ ర్బర్హి రేదం = గృణానా స్వాహా

10 తన్నస్తురీప మద్భుతం = నాభిమస్మే స్వాహా

11 వనస్పతే వసృజా = సూదయాతి ,,

12 అగ్నే స్వాహా కృణుహి - జుషంతాగ్ం స్వాహా

13 హిరణ్య గర్భ స్సమవ_ర్తతాగ్రే = విధేమ ,,

14 యః ప్రాణతో నిమిషతః = విధేమ స్వాహా

15 య ఆత్మదా బలదా = విధేమ స్వాహా

16 యస్యే మే హిమవంతః = విధేమ ,,

17 యంక్రందసీఅవసా = విధేమ ,,

18 యే న ద్యౌ రుగ్రా = విధేమ ,,

19 అపో హయ స్మహతీ = విధేమ ,,

20 యశ్చిదావో మహినా = విధేమ ,,

110 + 20 = 130 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఊర్ధ్వాః ప్రయాజయాజ్యాస్స్యుః ద్వాదశా ప్రీతి నామకాః ।
హిరణ్యవా ఘార హోమః యః ప్రాణేతి ద్వయం ద్వయం ।
యాజ్యానువాక్యే హ వపా పురోడాశహ విష్కృతాః ।
యశ్చి ద్వికల్పితో మంత్రా ఇతి వింశతి రీరితాః.

అథ నవమోనువాకః

1 మం ఓం ఆకూతి మగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ం స్వాహా
2 మనో మేధా మగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ం స్వాహా
3 చిత్తం విజ్ఞాన మగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ం ,,
4 వాచో విధృతిమగ్నిం ప్రయుజగ్గ్ం ,,
5 ప్రజాపతయే మనవే స్వాహా
6 అగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా
7 విశ్వే దేవస్య నేతుః = పుష్యసే స్వాహా
8 మా సుభిత్థా మాసురిషః = కరిష్యథ స్స్వాహా
9 దృగ్ంహ స్వ దేవి పృథివీ = యజ్ఞే అస్మి న్థ్స్వాహా
10 మిత్రైతా ముఖాం త పైషా = అభిజిత్యై స్వాహా
11 ద్రప్సన్న సర్పిరాసుతి = అద్భుత స్స్వాహా
12 పరస్యా అధి సంవతో వరా = ఁగ్ం అవ స్వాహా
13 పరమ స్యాః పరావతః = తరామ్మృధ స్స్వాహా
14 సీదత్వ మాతురస్యా = విభాహి ,,
15 అంత రగ్నే రుచా = శివోభవ స్వాహా
16 శివో భూత్వా మహ్యమగ్నే = ఇహాసద స్స్వాహా

130 + 16 = 146 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అకూతిం స ప్తభి ర్దీక్షా హుతిర్మా స్వేతి చ ద్వయాత్ ।
హుత్వాగ్నా ప్రవృణక్త్యేఖాం మిత్రాంగారై స్సమింధతే ।
ద్ర్వాం నః కృముక మాద త్తే పరమై కంకతీం పరం ।
శమీమయీంసీదజాతం తిసృభి శ్చోప తిష్ఠతే ।
నవమే త్వనువాకేస్మిన్ మంత్రా షోడశ వర్ణితాః.

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం యదగ్నే యానికాని = యవిష్ఠ్య స్వాహా
2 యదత్యుపజిహ్వికా = యవిష్ఠ్య ,,
3 రాత్రిగ్ం రాత్రి మప్రయా = రిషామ స్వాహా
4 నాభా పృధివ్యాః = సాసహిగ్గ్ం ,,
5 యా స్సేనా అభీత్వరీ = దధామ్యాస్యే ,,
6 దగ్గ్ంష్ట్రాభ్యాం మలిమ్లూన్ = సుఖాదితా న్థ్స్వాహా
7 యే జనేషు మలిమ్లవః = జంభయో ,,
8 యో అస్మభ్య మరాతీయాత్ = తం మస్మసా కురు స్వాహా
9 సగ్ంశితం మే బ్రహ్మసగ్ంశితం = పురోహిత ,,
10 ఉదేషాం బాహూ అతిర = స్వాగ్ం అహగ్గ్ం ,,
11 దృశానోరుక్మ ఉర్వ్యా వ్యే = సురేతా స్స్వాహా
12 విశ్వా రూపాణి ప్రతిముంచ = రాజతి ,,
13 నక్తోషసా స మనసా = ద్రవిణోదా ,,
14 సుపర్ణోసి గరుత్మాన్త్రివృత్ = యజూగ్ంషినామ స్వాహా
15 సుపర్ణోసి గరుత్మాన్దివంగచ్ఛ సువఃపత ,,

146 + 15 = 161 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యదగ్నే పంచభిః కాష్ఠం వహ్నావౌదుంబరీం క్షిపేత్ ।
దంష్ట్రాశ్వత్థ మాందధాతి యేఙ వైకంకతీం తథా ।

యో అస్మభ్యం శమీ కాష్ఠం సంశిత ద్వయ వాచనం ।
దృశా రుక్మం నిజేకంఠే బధ్వా విశ్వేతి మంత్రతః ।
సాగ్న్యఖాశిక్య పాశంతు స్వామ్యత్ర ప్రతి ముంచతే ।
నక్తో ఽజినం చోపరిష్టా త్సుపర్ణో ఽగ్ని మవేక్షతే ।
సుపర్ణ స్సాగ్ని రుత్తిష్ఠే న్మంత్రాః పంచ దశేరితాః॥

అథైకాదశోనువాకః

అనువాకస్య ఋష్యాదిః

అగ్నేయ మిత్యాది ద్వావింశతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః । కాండ ఋషయః । గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి । అగ్న్యాదయో దేవతాః । కృష్ణ యజుర్వేద హోమే వినియోగః.

1 మం ఓం అగ్నేయం యజ్ఞమధ్వరం = గచ్ఛతి స్వాహా
2 సోమయాస్తే మయోభువః = వితాభవ ,,
3 అగ్నిర్మూర్ధా దివః = జిన్వతి ,,
4 భువో యజ్ఞస్య = హవ్యవాహగ్గ్ం ,,
5 త్వన్నస్సోమ విశ్వతః = సఖా స్వాహా
6 యాతే ధామాని దివియా = గృభాయ స్వాహా
7 తత్సవితుర్వరేణ్యం = ప్రచోదయా త్స్వాహా
8 అచిత్తీ యచ్చకృమా = అనాగస స్స్వాహా
9 చోదయిత్రీ సూనృతానాం = సరస్వతీ స్వాహా
10 పావీరవీకన్యా చిత్రాయుః = యేగ్ంస త్స్వాహా
11 పూషాగా అన్వేతు నః = సనోతు న స్స్వాహా
12 శుక్రంతే అన్యత్ = రాతిరస్తు స్వాహా
13 తే వర్ధంతస్వతవసః = బర్హిషీ ప్రియే స్స్వాహా
14 ప్రచిత్రమర్కం గృణతే = పృథివీమఖేభ్య ,,
15 విశ్వేదేవా ఋతావృధః = పయస్స్వాహా

16 విశ్వేదేవా శ్రృణుతే = మాదయధ్వగ్గ్ం స్వాహా
17 ద్యావానః పృథివీ ఇమం = యచ్ఛతాగ్ం ,,
18 ప్రపూర్వజే పితరా = వరూథగ్గ్ం స్వాహా
19 అగ్నిగ్గ్ం స్తోమేన బోధయ = దధ త్స్వాహా
20 సహావ్యవాదమ ర్త్యః = సమృణ్వతి స్వాహా
21 శంనో భవంతు వాజినో = న్నమీవా స్స్వాహా
22 వాజేవాజేవత = దేవయానై స్స్వాహా

161 + 22 = 183 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అథ యాజ్యా వైశ్వదేవే చాతుర్మాస్యాద్య పర్వణి ।
అగ్నే సోమోనువాక్యేతే అగ్నీ షోమాజ్య భాగయోః ।
అగ్నిర్భువ స్తథా ఒఒగ్నే యే త్వంనోయాతే చ సౌమికే ।
తత్సేతి యుగ్మం సావిత్రే చోద సారస్వతే తథా ।
పూషా పౌష్ణే మారు తే తే విశ్వేద్వే వైశ్వ దేవికే ।
ద్యావా ద్యావా పృథివ్యై స్యాత్ అగ్నిం స్విష్టకృతో యజే ।
శం వాజే వాజినే మంత్రాః ద్వావింశతి రుదీరితాః॥

వ్యాస శిక్షాయాం :

శ్లో॥ కాండోయ మగ్ని సంజ్ఞోయః చతుర్థ స్తైత్తిరీయకే ।
ఉఖ్య మిత్యగ్ని కాండస్య ప్రశ్న ద్వితయ మాదిమం ।
అంత్యానువాక రహితం వేదవిద్భిరుదాహృతం॥
ఛయనాఖ్య స్తత్ర చానువాకా ఏకాదశేరితాః.

ఇతి చతుర్థకాండే ప్రథమ ప్రశ్న స్సమాప్తః

—(౦)

అథ చతుర్థకాండే

ద్వితీయః ప్రశ్నః

విష్ణోః క్రమోసీత్యాది త్రిపంచాశ దుత్తరశత మంత్రాణాం అగ్నిః కాండఋషిః। విష్ణ్వాదయో దేవతాః। యజురాది నానా ఛందాంసి కృష్ణయజుర్వేద హోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

1 మం ఓం విష్ణోః క్రమాస్యభిమాతిహా = వయంద్విష్మ స్స్వాహా
2 విష్ణోః క్రమోస్యభిశస్తిహా = ద్విష్మ స్స్వాహా
3 విష్ణోః క్రమోస్యరాతీయతోహంతా = ద్విష్మ స్స్వాహా
4 నిష్ణోః క్రమోసి శత్రూయతో = యం ద్విష్మ ,,
5 అక్రంద దగ్నిః = ఛాత్యంత స్స్వాహా
6 అగ్నేభ్యావర్తిన్ = ప్రజయాధనేన స్వాహా
7 అగ్నే అంగిరశ్శతం = రయిమాకృధి ,
8 పునరూర్జా నివర్తస్వ = విశ్వత స్స్వాహా
9 సహరయ్యా నివర్తస్వ = విశ్వతస్పరి స్వాహా
10 ఉదుత్తమం వరుణపాశ = అదితయే స్వామ స్వాహా
11 ఆత్వాహారుష మంతరభూః = అధిశ్రయ స్స్వాహా
12 అగ్రే బృహన్నుషసా = సద్మాన్యప్రా స్స్వాహా
13 సీదత్వం మాతుతస్యా = విభాహి స్వాహా
14 అంతరగ్నే రుచాత్వం = శివోభవ ,,
15 శివోభూత్వా మహ్యమగ్నే = ఇహాసద స్స్వాహా
16 హగ్ంస శ్శుచిభత్ = ఋతంబృహ త్స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ విష్ణో శ్చతుర్భిరాక్రామే దక్రందే త్యనువాక్యథ। అగ్నే చతుర్భి రావృత్త ఉదు పాశం విముంచతి। ఆత్వోధ్య మాహరేదగ్రే

భ్యుపస్థాయ చతుష్టయాత్। సీదేత్యాదే _స్తథా సంధ్యాం సాదయేత్ షోడశోదితాః.

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం దివస్పరి ప్రథమం = స్వాధీ స్స్వాహా
2 విద్మాతే అగ్నే త్రేధా = ఆజగంథ స్వాహా
3 సముద్రే త్వా నృమణా = ఆహిన్వ త్స్వాహా
4 అక్రంద దగ్నిః = భాత్యంత స్స్వాహా
5 ఉశిక్పావకో అరతిః = ద్యామినక్షతు స్వాహా
6 విశ్వస్యకేతు ర్భువనస్య = జనయంత పంచ స్వాహా
7 శ్రీణాముదారోధరుణః = ఉషపామిధాన స్స్వాహా
8 య స్తే అద్యకృణవత్ = యవిష్ఠ స్వాహా
9 ఆతం భజ సౌ శ్రవసే = ఉజ్జని త్వే ,,
10 త్వా మగ్నే యజమానా = వివవ్రు స్స్వాహా
11 దృశానోరుక్మ ఉర్వ్యా = సురేతా ,,

16 + 11 = 27 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దివస్పర్యనువాకేన వాత్సప్రేణోప తిష్ఠతే.

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం అన్నపతే న్నస్య నః = చతుష్పదే స్వాహా
2 ఉదు త్వా విశ్వేదేవాః = విభావసు స్స్వాహా
3 ప్రేదగ్నే జ్యోతిష్మాన్ = తనువాప్రజా స్స్వాహా
4 సమిధాగ్నిం దువస్యత = జుహోతన ,,
5 ప్రప్రాయమగ్నిః = శివోన స్స్వాహా
6 ఆపోదేవీః ప్రతిగృహ్ణీత = బిభృతాస్వేవగ్గ్ం స్వాహా

7 అప్స్వగ్నే స ధిష్టవ = జాయసే పుస స్వాహా
8 గర్భో అస్యోషధీనాం = అపామసి స్వాహా
9 ప్రసద్య భస్మనా = పునరాసద స్వాహా
10 పునరాసద్య సదనం = శివతమ ,,
11 పునరూర్జా నివర్తస్వ = విశ్వత స్వాహా
12 సహరయ్యా నివర్తస్వ = విశ్వతస్పరి స్వాహా
13 పునస్త్వాదిత్యా = యజమానస్య కామా ,,
14 బోధానో అస్య వచసః = వందే అగ్నే స్వాహా
15 సబోధి సూరిః = ద్వేషాగ్ంసి స్వాహా

27 + 15 = 42 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అన్నా దధాతి సమిధ మిద్వచ్ఛే దుదుచా నలం । ప్రే ప్రయా త్యధ సమిధా గమ్యంతే సమిధం క్షిపేత్ । రాజచ శ్చే ప్రేతి మంత్ర ఆపో భస్మా ఉప్సువేశయేత్ । త్రిభిః ప్రసేతి తు ద్వాభ్యాం ఉఖాయాం స్థాపయే దముం । పున ర్ద్వాభ్యా ముద్దై త్యగ్నిం పున స్త్వేతి స మింధయేత్। బోధ ద్వాభ్యా ముపస్థానం మంత్రాః పంచ దశేరితాః.

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం అపేతవీత విచసర్పతాతో = లోకమస్మై స్వాహా
2 అగ్నేర్భస్మా స్యగ్నేః పురీషమసి స్వాహా
3 సంజ్ఞాన మసి కామధరణం = భూయా త్స్వాహా
4 సం యావః ప్రియాః = తనువోమమి స్వాహా
5 అయగ్ంసో అగ్నిః = జాతవేద స్వాహా
6 అగ్నేదివో అర్ణమచ్ఛా = తిష్ఠంత అప స్వాహా
7 అగ్నే యత్తే దివి = నృచక్షా స్వాహా

8 పురీష్యానో అగ్నయః = ఇషో మహీ స్వాహా
9 ఇడామగ్నే పురుదగ్ం = భూ త్వస్మే స్వాహా
10 అయం తే యోనిః = వర్ధయా రయిగ్గ్ం స్వాహా
11 చిదసితయా దేవతయాం గిరస్వ ద్ధ్రువాసీద స్వాహా
12 పరిచిదసితయా దేవతయాంగిరస్వ ద్ధ్రువాసీద ,,
13 లోకం పృణఛిద్రం పృణ = సీషదన్ధ్స్వాహా
14 తా అస్యసూదదోహ సః = రోచనే దివ స్వాహా

42 + 14 56 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అపో ధ్ధంతి చితి స్థానం అగ్నేస్తు సికతాం వపేత్ । సంజ్ఞా న మూషాం నివపేత్ సంయా సంసృజ్యతే ద్వయం । అయం చ త సృభి ప్రాచీ రిష్టకా ఆదధాతి హి । ఇడాం ద్వాభ్యాం పురస్తా ద్వే చ ద్వాభ్యాం పశ్చిమే ద్వయం। లోకం లోకంపృణ ద్వాభ్యాం మంత్రా అత్ర చతుర్దశ.

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం సమితగ్ం సంకల్పేథాం = ఆకరగ్గ్ం స్వాహా
2 అగ్నే పురీష్యాధిపా = యజమానాయధేహి స్వాహా
3 పురుష్యస్త్వ మగ్నే = ఇహాసద స్వాహా
4 భవ తం న స్సమనసౌ = అద్యన ,,
5 మా తే వపుత్రం = విముంచ తు ,,
6 యదస్యపారే రజసః = వైశ్వా నర ,,
7 నమస్సుతే నిర్ఋతే = రోహయేమగ్గ్ం స్వాహా
8 యత్తే దేవీ నిర్ఋతి = ప్రముక్త స్వాహా
9 యస్యా స్తే అస్యాః క్రూర = విశ్వత స్వాహా
10 అసున్వంత మయజమాన = తుభ్యమస్తు స్వాహా

11 దేవీ మహం నిరృతిం = విచేష్ట స్వాహా
12 నివేశన స్సంగమనం వసూనాం = పథీనాగ్ం స్వాహా
13 సంవత్రా దధాతన = మక్షితగ్గ్ం స్వాహా
14 నిష్కృతాహావమవటం = అక్షితగ్గ్ం ,,
15 సీరా యుంజంతి = సుమ్నయా స్వాహా
16 యునక్త సీరావియుగా = పక్వమాయ త్స్వాహా
17 లాంగలం పవీరవగ్ం = రథవాహనగ్గ్ం స్వాహా
18 శునం నః ఫాలావితుదంతు = అస్మె సుధత్తగ్గ్ం స్వాహా
19 కామం కామదుఘే = ప్రజాభ్య స్స్వాహా
20 ఘృతే న సీతా మధునా = అభ్యావవృత్స్వ స్వాహా

56 + 20 76 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లోః సంగార్హపత్య ఉఖ్యాగ్నిం చతుర్భి ర్నివపేదముం ।
మాతా శిక్యాదుఖాం ముంచే ద్యదశిక్య పరిగ్రహః ।
నమో నైరుత దేశేత చ్ఛిక్యం త్యక్త్వా యది త్యతః ।
శిక్యజాలే న యాః కృష్ణాః ఇష్టకా స్థాపయే దముః ।
యస్యా త్రిభి స్త్విస్ర ఏతాః కృష్ణా ఉప దధాతి హి ।
నివేగ్ని ముపతిష్ఠేత సంవసం ప్రేష్యతీతరాన్ ।
నిష్కృతాహా ఉపతిష్ఠంచే త్సీరా ద్వాభ్యాం హలార్పణం ।
లాంగ ద్వాభ్యాం కృషేత్కామ మావర్తేత ప్రదక్షిణం ।
ఘృతేంతరాళే సంస్పృశ్య ఇతి మంత్రాస్తు వింశతిః.

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం యా జాతా ఓషధయః = సప్త చ స్వాహా
2 శతం వో అంబధామాని = అగదంకృత స్వాహా
3 పుష్పావతీః ప్రభావతీః = పారయిష్ణవ స్స్వాహా

4 మం ఓం ఓషధీరితిమాతరః = చాతయ మానాస్స్వాహా
5 అశ్వత్థేవోనిషదనం = పూరుషగ్గ్ం ,,
6 యదహం వాజయన్నిమా = గృభోయథా,,
7 యదోషధయస్సంగచ్ఛంతే = చాతన ,,
8 నిష్కృతిర్నామవః = నిష్కృత ,,
9 అన్యావో అన్యామవతు = ప్రాపతావచ ,,
10 ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం = తవపూరుష ,,
11 అతివిశ్వాః పరిష్ఠాః = తనువాగ్ంరప ,,
12 యాస్త ఆతస్థురాత్మానం = మశీరివ ,,
13 సాకంయక్ష్మ ప్రపత = నిహాకయా ,,
14 అశ్వావతీగ్ం సోమవతీ = అరిష్టతాతయే ,,
15 యాఃఫలినీర్యా అఫలా = అగ్ంహస ,,
16 యా ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీః = జీవాత వేసువ,,
17 అవ పతంతీరవదన్ = పూరుష ,,
18 యాశ్చేదముపశృణ్వంతి = ధత్తభేషజగ్గ్ం,,
19 మావోరిషత్ఖనితా = నాతురగ్గ్ం ,,
20 ఓషధయస్సం వదంతే = పారయామసి ,,

76 + 20 = 96 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యాజా గ్రామ్యాస్త థారణ్యాః కృష్ణాః కృష్ణ భువోర్వపేత్।
చతుర్ధశభిరన్యాస్తు షడత్రైవ వికల్పితాః।

అథ సప్తమోనువాకః

1 ఓం మం మానోహిగ్ంసీజ్జనితా = విధేమ స్వాహా
2 అభ్యావర్తస్వ పృథివి = సర్పతు ,,
3 అగ్నేయత్తే శుక్రం యచ్చంద్రం = భరామసి స్వాహా

4 ఇషమూర్జ మహామితఅ = అమీవాగ్ం స్వాహా
5 ఆగ్నేతవ శ్రవోవయో = దాఖ షేకవే ,,
6 ఇరజ్యన్నగ్నే ప్రథయస్వ = రయిగ్గ్ం ,,
7 ఊర్ఖోనపాజ్జాతవేదః = వామజాతా ,,
8 పావక వర్చాశ్శుక్రవర్చాః = రోదసీ ,,
9 ఋతావానం మహిషం = మానుషాయుగా,,
10 నిష్కర్తా రమధ్వరస్య = రయిగ్గ్ం ,,
11 చితస్థ పరిచిత = సీదత స్వాహా
12 ఆప్యాయస్వ సమేతుతే = సంగథే స్వాహా
13 సంతే పయాగ్ంసి = ఉత్తమానిధిష్వ ,,

96 + 13 = 109 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మా చతుర్భిః క్షిపే ల్లోష్టానగ్నే షట్కేన వాలుకాః ।
చిత్త ఆహవనీయస్య పరిక్షిపతి శర్కరాః।అప్రా విప్రస్య సికతా
వ్యాహేత్సంతే పయాంస్యథ క్షత్రమస్యభవే ద్వ్యాహ ఇతి ।
మంత్రాస్త్రయోదశ॥

అథాష్టమోనువాకః

1 ఓం మం అభ్యస్థాద్విశ్వాః పృతనా = సుకృతస్య లోకే స్వాహా
2 యదక్రందః ప్రథమం = తే అర్వన్స్వాహా
3 అపాం పృష్ఠమసియోని = ప్రథస్వ స్వాహా
4 బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం = అసతశ్చ వివ స్వాహా
5 హిరణ్య గర్భస్సమ వర్త తాగ్రే = విధేమ స్వాహా
6 ద్రప్సశ్చస్కంద పృథివీం = సప్తహోత్రా స్వాహా
7 నమో అస్తుసర్పేభ్యః = సర్పేభ్యోనమ ,,

8 యేదోరోచనేదివో = సర్పేభ్యోనమ స్స్వాహా
9 యా ఇషవోయాతు ధానానాం = సర్పేభ్యో నమ స్వాహా

109 + 9 = 118 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అభ్యశ్వం క్రమయేద్దర్భం యదావృత్తిః ప్రదక్షిణం । అపాం దద్యాత్పద్మప్రతం బ్రహ్మరుక్మోపదానకం । హిరణ్యస్వర్ణ మయం దద్యాత్ ద్రప్సస్తస్యాభి మర్శనం । సమ త్రిభి ర్మంత్రయేత మంత్రా అత్ర నవేరితాః।

అథ నవమోనువాకః

1 ఓం మం ధ్రువాసిధరుణా స్తృతా = పృథివీం దృగ్ంహ స్వాహా
2 ప్రజాపతి స్త్వాసాదయతుపృథివ్యాః = ధృవాసీద,,
3 కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీ = శతేనచ ,,
4 యాశతేన ప్రతనోషి = హవిషావయగ్గ్ం ,,
5 అషాఢాసి సహమానా = అరాతీయత స్స్వాహా
6 సహస్వ పృతనాస్సహస్వ = సామాజిన్వ ,,
7 మధువాతా ఋతాయతే = సంత్వో షధీ స్స్వాహా
8 మధునక్తముతోషసి = నఃపితా స్వాహా
9 మధుమాన్నో వనస్పతిః = భవంతున స్స్వాహా
10 మహీద్యౌః పృథివీచ = భరీమభి ,,
11 తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం = చక్షురాతతగ్గ్ం,,
12 ధ్రువాసి పృథివిసహస్వ = నాగా ,,
13 యాస్తే అగ్నే సూర్యేరుచః = వస్కృధి ,,
14 యావోదేవాస్సూర్యేరుచః = బృహస్పతే ,,
15 విరాడ్జ్యోతి రధారయ త్స్వాహా
16 సమ్రాడ్జ్యోతి రధారయ ,,

17 స్వరాడ్జ్యోతి రధారయ త్వాస్వాహా
18 అగ్నే యుక్ష్వాహి = ఆశవ స్స్వాహా
19 యుక్ష్వాహి దేవహూతమాగ్ం = పూర్వ శ్యస్పది స్స్వాహా
20 ద్రప్సశ్చస్కంద పృథివీ = హోత్రా స్స్వాహా
21 అభూదిదం విశ్వస్య = వర్చసా స్వాహా
22 ఋచేత్వాస్వాహా
23 రుచేత్వాస్వాహా
24 సమిత్స్రవంతి సరితో = మధ్య ఆసాగ్ం స్వాహా
25 తస్మిన్త్సుపర్ణోమధు = అమృతస్య ధారాగ్ం ,,

118 + 25 = 143 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ధ్రువేతి స్వయమాతృణ్ణాం స్వశేత్త్వేతిదధాతితాం। కాండా ద్దూర్వేష్టకాం ద్వాభ్యాం అషాఢాం మధువాత్రిభిః। అనక్తి మధుమిశ్రేణ దధ్యాత్కూర్మం మహీత్యతః కూర్మందధాతితద్విష్ణో ర్మసలం హిధృవేత్యుఖాం యా స్తేవామభృతం ద్వాఖ్యాం విరా డ్దేతస్పిచ త్రిభిః। అగ్నేద్వాభ్యాముఖాహోమో ద్రప్సః పురుష శీర్షకే। ఆన్యేస్వర్ణం క్షిపేత్తత్ర మంత్రోఽభూదితి వాభవేత్ ఋచే రుచే ద్వయాదక్ష్ణోః సువర్ణ శకలేక్షిపేత్సమిద్ధ్వాచమధునా పూరయేన్నర శీర్షకం। తస్మింస్తచ్ఛిర ఆధత్తే పంచవింశతి రీరితాః।

అథ దశమోనువాకః

1 ఓం మం ఆదిత్యం గర్భంపయసా = చీయమాన స్స్వాహా
2 ఇమం మాహిగ్ంసీర్ద్విపాదం = నిషీద స్వాహా
3 వాతస్య ధ్రాజిం = పరమేవ్యోమ న్త్స్వాహా
4 ఇమంమాహిగ్ంసీ రేకశఫం = నిషీద స్వాహా

5 అజస్రమిందు మరుషం = విరాజగ్గం స్వాహా
6 ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారం = నిషీద ,,
7 వరూత్రిం త్వష్టుః = వ్యోమ న్థాన్స్వాహా
8 ఇమా మూర్ధాయుం = నిషీద స్వాహా
9 యో అగ్నిరగ్నేస్తపసః = వృణక్తు,,
10 అజాహ్యగ్నే రజనిష్ట = నిషీద స్వాహా

143 + 10 = 153 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆద్యఖాయాం శిరో దత్తే ఇమ మిత్యుపతిష్ఠతే । వాతాశ్వస్య శిరః ప్రాచ్యాం దధ్యాదిమం జపేత్తథా । అజర్షభ శిరః పశ్చాత్ ఇమ మిత్యను మంత్రణం, వరూ దక్షిణతోవృష్ణి శిర స్తన్మంత్రణం త్వీమాం। య ఉదీచ్యాంబస్త శిర స్తన్మంత్రణ మజేత్యతః। దశమే త్వనువాకే ఽస్మిన్ దశమంత్రా ఉదీరితాః।

శ్లో॥ ఇంద్రాగ్నీ రోదనేత్యాది వింశతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండ ఋషయః । ఇంద్రాగ్న్యాదయో దేవతాః। గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి కృష్ణ యజుర్వేదీయ హోమే వినియోగః

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 ఓం మం ఇంద్రాగ్నీ రోచనాదివః = ప్రవీర్యగ్గం స్వాహా
2 శ్నథద్వృత్ర ముతస నోతి = వాజయంతా,,
3 ప్రచర్షణిభ్యః పృతనా = భువనాత్యన్యా ,,
4 మరుతోయస్యహి = తమోజన ,,
5 యజ్ఞైర్వాయజ్ఞవాహసః = శృణుతాహవగ్గం,,
6 శ్రియసేకంభానుభిః = ధామ్నా స్వాహా
7 అవతేహేడోవరుణ = కృతాని ,,
8 ఉదుత్తమం వరుణ = స్యామ ,,

9 కయానశ్చిత్ర ఆభువ = వృతా స్వాహా
10 కో అద్యయుం_క్తే = జీవాత్వాస్వాహా
11 అగ్నేనయసుపథారాయే = విధేమ,,
12 ఆదేవానామపి = కల్పయాతి ,,
13 శంనోభవంతు = న్నమీవా ,,
14 వాజేవాజే = దేవయానై ,,
15 అప్స్వగ్నే సధిష్టవ = జాయసేపున స్వాహా
16 వృషాసోమద్యుమాగ్ం అసి = దధిషే ,,
17 ఇమంమేవరుణ = రాచకే స్వాహా
18 తత్వాయామిబ్రహ్మణా = ప్రమోషీ స్వాహా
19 త్వన్నో అగ్నేవరుణస్య = ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా
20 సత్వన్నో అగ్నే = సుహవోన ఏధి స్వాహా

153 + 20 = 173 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వారుణాఖ్య ప్రఘానేష యాజ్యా అంత్యానువాకగాః। ఇంద్రాగ్ని తిస్ర ఐంద్రాగ్నేమారుతేతు మరుత్త్రియం। అవోదువారుణే యాగే కయాకో కాయయాగకే। అగ్న ఆదేవ సంయాజ్యే శంనో వాజేతి వాజినే। ఆప్సుద్వయంచావభృథేఽను వాక్యే ఆజ్య భాగయోః । ఇమం తత్వా ప్రధానస్య ప్రోక్తేత్వం సత్త్వ మిత్యమూ। సంయాజ్యే ఇతి మంత్రాస్తు వింశతిస్సముదీరితాః॥

ఇతి చతుర్థకాండే ద్వితీయ ప్రశ్న స్సమాప్తః

ప్రథమ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 183
ద్వితీయ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 173
మిళిత్వా 356

అథ చతుర్థకాండే

తృతీయః ప్రశ్నః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాచ్యా స్తృతీయకే పంచ చితయోఽత్రత్రయోదశ।
అపాం త్వే మన్నిత్యాది ఏకత్రింశదుత్తర త్రి శత మంత్రాణాం అగ్నిః కాండఋషిః గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి । అథాదయో దేవతాః। కృష్ణయజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః॥

అథ ప్రథమోనువాకః

1 మం ఓం అపాం త్వే మన్త్సాదయామి స్వాహా
2 అపాం త్వోద్మన్త్సాదయామి ,,
3 అపాం త్వా భస్మన్త్సాదయామి ,,
4 అపాం త్వా జ్యోతిషి సాదయామి,,
5 అపాం త్వా యనే సాదయామి ,,
6 అర్ణవే సదనే సీద ,,
7 సముద్రే సదనే సీద ,,
8 సలిలే సదనే సీద ,,
9 అపాం క్షయే సీద స్వాహా
10 అపాగ్ం సధిషి సీద ,,
11 అపాం త్వా సదనే సాదయామి స్వాహా
12 అపాం త్వా సధస్థే సాదయామి ,,
13 అపాం త్వా పురీషే సాదయామి ,,
14 అపాం త్వా యోనౌ సాదయామి ,,
15 అపాం త్వా పాథసి సాదయామి ,,
16 గాయత్రీ ఛందస్స్వాహా
17 త్రిష్టుప్ఛంద ,,

18 జగతీ ఛంద స్స్వాహా

19 అనుష్టప్ఛంద ,,

20 పంక్తిశ్ఛంద ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అపా మపస్యాది శ్వేతా ఉపధేయాస్తు వింశతిః

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం అయం పురోభువ స్స్వాహా

2 తస్య ప్రాణో భౌవాయన స్స్వాహా

3 వసంతః ప్రాణాయన స్స్వాహా

4 గాయత్రీ వాసంతీ ,,

5 గాయత్రియై గాయత్రగ్గ్ం స్స్వాహా

6 గాయత్రా దుపాఉగ్ంశు ,,

7 ఉపాగ్ంశో స్త్రివృ త్తాస్స్వాహా

8 త్రివృతో రథంతరగ్గ్ం స్స్వాహా

9 రథంతరా ద్వసిష్ఠఋషి ,,

10 ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయా ప్రాణం = భ్యస్స్వాహా

11 అయం దక్షిణా విశ్వకర్మా స్స్వాహా

12 తస్య మనో వైశ్వ కర్మణగ్గ్ం ,,

13 గ్రీష్మో మానస స్స్వాహా

14 త్రిష్టుగ్గ్రైష్మ స్స్వాహా

15 త్రిష్టుభ ఐడగ్గ్ం ,,

16 ఐడాదంతర్యామ ,,

17 అంతర్యామా త్పంచదశ స్స్వాహా

18 పంచ దశా ద్బృహ త్తాస్స్వాహా

19 బృహతో భరద్వాజ ఋషి స్స్వాహా

20 ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయామనో=భ్యస్స్వాహా
21 అయం పశ్చా ద్విశ్వవ్యచా స్స్వాహా
22 తస్య చక్షుర్వైశ్వ వ్యచసగ్గ్ం ,,
23 వర్షాణి చాక్షుషాణి స్వాహా
24 జగతీ వార్షీ స్వాహా
25 జగత్యా ఋక్షమగ్గ్ం స్వాహా
26 ఋక్షమా చ్ఛుక్ర ,,
27 శుక్రా త్సప్తదశ స్స్వాహా
28 స ప్తదశా ద్వై రూపగ్గ్ం స్వాహా
29 వైరూపా ద్విశ్వామిత్రఋషి ,,
30 ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయాచక్షు=భ్యస్స్వాహా
31 ఇదము త్తరా త్సువ స్స్వాహా
32 తస్య శ్రోతగ్ం సౌవగ్గ్ం ,,
33 శరచ్ఛ్రౌత్రీ స్వాహా
34 అనుష్టుప్ఛారదీ స్వాహా
35 అనుష్టుభ స్స్వారగ్గ్ం స్వాహా
36 స్వారా న్మంథీ స్వాహా
37 మంథిన ఏకవిగ్ంశ స్స్వాహా
38 ఏకవిగ్ంశా ద్వైరాజగ్గ్ం ,,
39 వైరాజా జ్జమదగ్నిఋషి ,,
40 ప్రజాపతి= శ్రోత్రం=ప్రజాభ్య స్స్వాహా
41 ఇయముపరిమతి స్స్వాహా
42 తస్యై వాఙ్మతీ ,,
43 హేమంతో వాచ్యాయన స్స్వాహా
44 పంక్తిర్హైమంతీ స్వాహా

45 పంక్త్యై నిధనవ త్త్వాహా
46 నిధనవత ఆగ్రయణ స్వాహా
47 ఆగ్రయణా త్త్రిణవ త్రయస్త్రిగ్ంశౌ స్వాహా
48 త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ం శాభ్యాగ్ం శాక్వరరై వతే స్వాహా
49 శాక్వరరై వతాభ్యాం విశ్వకర్మఋషి స్వాహా
50 ప్రజాపతి గృహీతయా త్వయావాచం = ప్రజాభ్యస్స్వాహా

20 + 50 = 70 మంత్రాః

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం ప్రాచీదిశాగ్ం స్వాహా
2 వసంత ఋతూనాగ్ం స్వాహా
3 అగ్నిర్దేవతా స్వాహా
4 బ్రహ్మద్రవిణగ్గ్ం,,
5 త్రివృత్త్సోమ స్వాహా
6 స ఉ పంచ దశ వ ర్తని స్వాహా
7 త్ర్యవిర్వయ స్వాహా
8 కృతమయానాగ్ం ,,
9 పురోవాతోవాత ,,
10 సానగఋషిః పితరపితామహాః = హుూత్యాగ్ం స్వాహా
11 దక్షిణా దిశాగ్ం స్వాహా
12 గ్రీష్మఋతూనాగ్ం ,,
13 ఇంద్రో దేవతా ,,
14 క్షత్రం ద్రవిణగ్గ్ం ,,
15 పంచదశస్తోమ స్వాహా
16 స ఉ స ప్తదశ వ ర్తని స్వాహా
17 దిత్యవాడ్వయ స్వాహా

18 త్రేతాయూనాగ్ం స్వాహా
19 దక్షిణా ద్వాతో వా త స్వాహా
20 సనాతన ఋషిః పితరః = హూత్యాగ్ం స్వాహా
21 ప్రతీచీ దిశాగ్ం స్వాహా
22 వర్షాఋతూనాగ్ం ,,
23 విశ్వేదేవా దేవతా ,,
24 విడ్ద్రవిణగ్గ్ం ,,
25 స ప్తదశ స్తోమ ,,
26 స ఉవే కవిగ్ంశ వ ర్తని స్వాహా
27 త్రివత్సోవయ స్వాహా
28 ద్వాపరో ఒయూనాగ్ం స్వాహా
29 పశ్చాద్వాతోవాత స్వాహా
30 అహాభూ న ఋషిః పితరః = హూత్యాగ్ం స్వాహా
31 ఉదీచీ దిశాగ్ం స్వాహా
32 శరదృతూనాగ్ం ,,
33 మిత్రావరుణౌ దేవతా స్వాహా
34 పుష్టం ద్రవిణగ్గ్ం ,,
35 ఏకవిగ్ంశస్తోమ స్వాహా
36 స ఉత్రిణవవ ర్తని ,,
37 తుర్యవాడ్వయ స్వాహా
38 అస్కందో ఒయూనాగ్ం స్వాహా
39 ఉ త్తరా ద్వాతో వా త ,,
40 ప్రత్నఋషిః పితరః = హూత్యాగ్ం స్వాహా
41 ఊర్ధ్వాదిశాగ్ం స్వాహా
42 హేమంత శిశిరావృతూనాగ్ం స్వాహా
43 బృహస్పతి ర్దేవతా స్వాహా

44 వర్చో ద్రవిణగ్గ్ం స్వాహా
45 త్రిణవస్తోమ స్స్వాహా
46 స ఉత్రయస్త్రిగ్ంశ వర్తని స్వాహా
47 పష్ఠవాద్వయ స్స్వాహా
48 అభిభూరయానాగ్ం స్వాహా
49 విష్వగ్వాతో వా త ,,
50 సుపర్ణ ఋషిః పితరః = దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా

$70 + 50 = 120$ మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రాచీత్యపానభృ త్సంయదితినామ ద్వయాన్వితాః। పంచాశత్పూర్వవద్దిక్షు మధ్యే చోపదధాతితాః

అథ చతుర్థోనువాకః

1 ఓం మం ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిః = ఇహత్వా స్వాహా
2 స్వేదక్షే దక్షిపితేహ = ఇహత్వా ,,
3 కులాయినీ వసుమతీ = ఇహత్వా స్వాహా
4 అగ్నేః పురీషమసి = ఇహత్వా ,,
5 దివోమూర్ధాసి = ఇహత్వా ,,
6 సజూర్ ఋతుభిః = వసుభిస్సజూర్దేవై = త్వా స్వాహా
7 సజూర్ ఋతుభి = స్సజూరుద్రైస్సజూర్దేవై = త్వా ,,
8 సజూర్ ఋతుభి = స్సజూరాదిత్యైస్సజూర్దేవై = త్వాస్వాహా
9 సజూర్ ఋతుభి = స్సజూర్విశ్వైర్దేవైస్సజూర్దేవై = త్వా ,,
10 సజూర్ ఋతుభి = స్సజూర్దేవైస్సజూర్దేవై = ఇహత్వాస్వాహా
11 ప్రాణం మే పాహి స్వాహా
12 అపానం మే పాహి ,,
13 వ్యానం మే పాహి ,,

14 చక్షుర్మ ఉర్వ్యా విభాహి స్వాహా
15 శ్రోత్రం మే శ్లోకయ ,,
16 అపస్పిన్వ స్వాహా
17 ఓషధీర్జిన్వ ,,
18 ద్విపాత్పాహి ,,
19 చతుష్పాదవ ,,
20 దివో వృష్టి మేరయ స్వాహా

120 + 20 = 140 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ద్వితీయస్యాం చితౌ పంచ ధ్రువేతీత్యాశ్వినీ స్తథా । పంచర్తవ్యా స్సజూరన్మంత్రైః ఆద్యంతా వనుషంగకౌ। వసురుద్రాదిత్య విశ్వై ర్దైవై ర్మంత్రభిదా భవేత్। ప్రాణం ప్రాణభృతఃపంచ హ్యాపోఽప స్యాశ్చ పంచహి। తా ఏవ వృష్టి సన్యాఖ్యాః ప్రోక్తా మంత్రాస్తు వింశతిః

అథ పంచమోనువాకః

1 ఓం మం త్ర్య విర్వయస్త్రిష్టుప్ఛంద స్స్వాహా
2 దిత్యవాడ్వయో విరాట్ఛంద ,,
3 పంచావిర్వయోగాయత్రీ ఛంద,,
4 త్రివత్సో వయ ఉష్ణిహా ఛంద ,,
5 తుర్యవాడ్వయోనుష్టు ప్ఛంద ,,
6 పష్ఠవాడ్వయో బృహతీ ఛంద ,,
7 ఉక్షావయస్సతో బృహతీ ఛంద ,,
8 ఋషభోవయః కకుచ్ఛంద ,,
9 ధేనుర్వ యో జగతీ ఛంద ,,
10 అనడ్వాన్వయః పంక్తిశ్ఛంద ,,

11 బస్తో వయోవి వలంఛంద స్స్వాహా
12 వృష్ణిర్వయో విశాలంఛంద ,,
13 పురుషోవయ స్తంద్రంఛంద ,,
14 వ్యాఘ్రోవయోనా ధృష్టంఛంధ,,
15 సిగ్ం హోవయశ్ఛదిశ్ఛంద ,,
16 విష్టంభోవయోధి పతిశ్ఛంద ,,
17 క్షత్రం వయోమయందంఛంద ,,
18 విశ్వ కర్మావయః పరమేష్ఠీఛంద,,
19 మూర్ధావయః ప్రజాపతిశ్ఛంద ,,

140 + 19 = 159 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ త్ర్యవిర్వయో వయస్యా ఖ్యా దధ్యా దేకోనవింశతిః ।

అథ షష్ఠోనువాకః

1 ఓం మం ఇంద్రాగ్నీ అవ్యథమానా = విబాధతాగ్ం స్వాహా
2 విశ్వ కర్మత్వా సాదయత్వం తరిక్షస్య = ధృవాసీద,,
3 రాజ్ఞ్యసి ప్రాచీది = క్ష్వాహా
4 విరాడసి దక్షిణాది ,,
5 సంమ్రాడసి ప్రతీచీది ,,
6 స్వరాడస్యు దీచీది ,,
7 అధిపత్న్యసిబృహతీది ,,
8 ఆయుర్మే పాహి స్వాహా
9 ప్రాణం మే పాహి ,,
10 అపానం మే పాహి ,,
11 వ్యానం మే పాహి ,,
12 చక్షుర్మే పాహి ,,

13 శ్రోత్రం మే పాహి స్వాహా
14 మనోమే జిన్వ ,,
15 వాచంమే పిన్వ ,,
16 ఆత్మానం మే పాహి,,
17 జ్యోతిర్మే యచ్ఛ ,,

$159 + 17 = 176$ మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ తృతీయస్యాం చితా వింద్రా స్వయ మాతృణ్ణకాంస్పృశేత్ విశ్వే త్యు పద ధాత్యేనాం రాజ్ఞి ది శ్యాస్తు పంచభిః। ఆయుర్దశ ప్రాణ భృతో మంత్రా స్సప్త దశేరితాః।

అథ సప్తమోనువాకః

1 ఓం మం మా ఛంద స్స్వాహా
2 ప్రమా ఛంద ,,
3 ప్రతిమా ఛంద ,,
4 అస్రీవిశ్ఛంధ ,,
5 పంక్తిశ్ఛంద ,,
6 ఉష్ణిహాఛంద ,,
7 బృహతీ ఛంద ,,
8 అనుష్టు ప్ఛంద ,,
9 విరాట్ఛంద ,,
10 గాయత్రీ ఛంద ,,
11 త్రిష్టుప్ఛంద ,,
12 జగతీ ఛంద ,,
13 పృథివీ ఛంద ,,
14 అంతరిక్షం ఛంద,,

15 ద్యౌశ్ఛంద స్స్వాహా
16 సమాశ్ఛంద ,,
17 నక్షత్రాణి ఛంద,,
18 మనశ్ఛంద ,,
19 వాక్ఛంద ,,
20 కృషిశ్ఛంద ,,
21 హిరణ్యం ఛంద,,
22 గౌశ్ఛంద ,,
23 అజాఛంద ,,
24 అశ్వాశ్ఛంద ,,
25 అగ్నిర్దేవతా ,,
26 వాతో దేవతా ,,
27 సూర్యో దేవతా,,
28 చంద్రమా దేవతా,,
29 వసవో దేవతా ,,
30 రుద్రాదేవతా ,,
31 అదిత్యా దేవతా ,,
32 విశ్వేదేవా దేవతా ,,
33 మరుతో దేవతా ,,
34 బృహస్పతిర్దేవతా,,
35 ఇంద్రో దేవతా ,,
36 వరుణో దేవతా ,,
37 మూర్ధా సిరాట్త్వాస్వాహా
38 ధ్రువాసి ధరుణా స్వాహా
39 యంత్ర్యసియమిత్రీ ,,
40 ఇషేత్వా స్వాహా

41 ఊర్జేత్వా స్వాహా
42 కృష్యైత్వా ,,
43 క్షేమాయత్వా స్వాహా
44 యంత్రీ రాట్స్వాహా
45 ధ్రువాసి ధరణీ స్వాహా
46 ధర్త్ర్యసి ధరిత్రీ ,,
47 ఆయుషేత్వా ,,
48 వర్చసేత్వా ,,
49 ఓజసేత్వా ,,
50 బలాయత్వా ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ స్వాహా దక్షిణస్యాం బృహతే ప్రతి పశ్చా ద్దశో త్తరే। అగ్ని రిత్యాదికా స్సర్వా ద్వాదశ ద్వాదశోదితాః। మూర్ధా యంత్రీ వాలఖిల్యాః పురః పశ్చా చ్చ సప్తభిః। సప్తమే త్వనువాకే ఽస్మిన్ మంత్రాః పంచాశ దీరితాః.

అథ అష్టమోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నిస్త్రివృత్స్వాహా
2 భాంతః పంచదశ స్వాహా
3 వ్యోమ సప్తదశ ,,
4 ప్రతూర్తి రష్టాదశ ,,
5 తపో నవదశ ,,
6 అభివర్త స్సవిగ్ంశ ,,
7 ధరుణ ఏకవిగ్ంశ ,,
8 వర్చో ద్వావిగ్ంశ ,,
9 సంభరణ స్త్రయోవిగ్ంశ స్వాహా

10 యోని శ్చతుర్విగ్ంశ స్స్వాహా
11 గర్భాః పంచవిగ్ంశ స్స్వాహా
12 ఓజస్త్రిణవ స్స్వాహా
13 క్రతురేక త్రిగ్ంశ స్స్వాహా
14 ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశ స్స్వాహా
15 బ్రధ్నస్యవిష్టపరం చతుస్త్రిగ్ంశ స్స్వాహా
16 నాకష్షట్త్రిగ్ంశ స్స్వాహా
17 వివర్తోష్టా చత్వారిగ్ంశ స్స్వాహా
18 ధర్త్రశ్చతుష్టోమ స్స్వాహా

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆశు రష్టాదశా దధ్యాత్ అక్ష్ణ యాస్తోమ సంయుతాః॥

అథ నవమోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నేర్భాగోసి దీక్షయా = త్రివృత్స్తోమ స్స్వాహా
2 ఇంద్రస్య భాగోసి విష్ణో = పంచదశస్తోమ ,,
3 నృచక్షసాం భాగోసి = సప్తదశస్తోమ స్స్వాహా
4 మిత్రస్యభాగోసి = ఏకవిగ్ంశస్తోమ ,,
5 అదిత్యైభాగోసి = త్రిణవస్తోమ స్స్వాహా
6 వసూనాం భాగోసి = చతుర్విగ్ంశస్తోమ స్స్వాహా
7 ఆదిత్యానాంభాగోసి = పంచవిగ్ంశస్తోమ ,,
8 దేవస్య సవితుర్భాగోసి = చతుష్టోమస్తోమ ,,
9 యావానాంభాగోసి = చతుశ్చత్వారిగ్ంశస్తోమ స్స్వాహా
10 ఋభూణాంభాగోసి = త్రయస్త్రిగ్ంశస్తోమ స్స్వాహా

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నేశ్శష్టా దశాదధ్యా దక్ష్ణ యా స్తోమ సంజ్ఞికాః.

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం ఏకయాస్తువత ప్రజా = అధిపతిరాసీ త్స్వాహా
2 తిసృభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ త్స్వాహా
3 పంచభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
4 సప్తభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
5 నవభిరస్తువత = అధిపత్న్యాసీ ,,
6 ఏకాదశభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
7 త్రయోదశభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ త్స్వాహా
8 పంచదశభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
9 సప్తదశభిరస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
10 నవదశభిరస్తువత = అధిపత్నీ అస్తాగ్ం స్వాహా
11 ఏకవిగ్ం శత్యాస్తువత = అధిపతిరాసీ త్స్వాహా
12 త్రయోవిగ్ంశత్యాస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
13 పంచవిగ్ంశత్యాస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
14 సప్తవిగ్ంశత్యాస్తువత = ఆధిపత్యమాసీ ,,
15 నవవిగ్ం శత్యాస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,
16 ఏకత్రిగ్ంశతాస్తువత = అధిపత్యమాసీ ,,
17 త్రయస్త్రిగ్ంశత్యాస్తువత = అధిపతిరాసీ ,,

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఏకసప్త దశాదధ్యా దిష్టకాః సృష్టి సంజ్ఞికాః.

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 మం ఓం ఇయమేవసాయా = సచంతే స్వాహా
2 ఛందస్వతీ ఉషసా = భూరిరేతసా స్వాహా
3 ఋతస్య పంథామను = దేవయానాగ్ం స్వాహా
4 చతుష్టోమో అభవత్ . అథరన్నిదగ్గ్ం ,,

5 పంచభిర్ధాతా = వసానా స్వాహా
6 త్రిగ్ంశత్స్వసారఉప = ఛాస్వతీ స్వాహా
7 జ్యోతిష్మతీప్రతి = ఉపస్థే స్వాహా
8 ఏకాష్టకాతపసా = శచీభి స్వాహా
9 అనానుజా మనుజాం = ప్రయుక్త స్వాహా
10 అభూన్మమసుమతౌ = ప్రయుక్త ,,
11 పంచవ్యుష్టీరను = లోకమేకగ్గ్ం ,,
13 ఋతస్యగర్భః ప్రథమా = నియచ్ఛతి స్వాహా
13 యా ప్రథమావ్యౌచ్ఛత్ = సమాగ్ం ,,
14 శుక్రర్షభా నభసా = అగా స్వాహా
15 ఋతూనాం పత్నీ = సర్వమ్య త్థాస్వాహా

శ్లో॥ ఇయం వ్యుష్టీ రుపా దభ్యా స్మంత్రాః పంచదశేరితాః.

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నేజాతాన్ = ఉద్భి త్థాస్వాహా
2 సహసాజాతాన్ = సపత్నా న్థాస్వాహా
3 చతుశ్చత్వారిగ్ంశ స్తోమో వర్చో ద్రవిణగ్గ్ం స్వాహా
4 షోడశస్తోమఓజో ద్రవిణగ్గ్ం స్వాహా
5 పృథివ్యాః పురీషమస్యప్సోనామ ,,
6 ఏవ శ్ఛంద స్వాహా
7 వరివ శ్ఛంద ,,
8 శంభూ శ్ఛంద ,,
9 పరిభూ శ్ఛంద ,,
10 ఆచ్ఛచ్ఛంద ,,
11 మన శ్ఛంద ,,
12 వ్యవ శ్ఛంద ,,

13 సింధు శ్ఛంద స్స్వాహా
14 సముద్రం ఛంద ,,
15 సలిలం ఛంద ,,
16 సం యచ్ఛంద ,,
17 వియచ్ఛంద ,,
18 బృహచ్ఛంద ,,
19 రథంతరంఛంద స్స్వాహా
20 నికాయ శ్ఛంద ,,
21 వివధశ్ఛంద ,,
21 గిర శ్ఛంద ,,
23 భ్రజశ్ఛంద స్స్వాహా
24 సష్టుప్ఛంద ,,
25 అనుష్టుప్ఛంద ,,
26 కకుచ్ఛంద ,,
27 త్రికకు చ్ఛంద స్స్వాహా
28 కావ్యంఛంద స్స్వాహా
29 అంకుపంఛంద ,,
30 పదపంక్తి శ్ఛంద స్స్వాహా
31 అక్షర పంక్తిశ్ఛంద ,,
32 విష్టారపంక్తి శ్ఛంద ,,
33 క్షురోభృజ్వాం ఛంద ,,
34 ప్రచ్ఛచ్ఛంద స్స్వాహా
35 పక్షశ్ఛంద ,,
36 ఏవశ్ఛంద స్స్వాహా
37 వరివశ్ఛంద ,!
38 వయశ్ఛంద ,,

39 వయస్కృచ్ఛంద స్స్వాహా
40 విశాలం ఛంద స్స్వాహా
41 విష్పర్ధా శ్ఛంద ,,
42 ఛదిశ్ఛంద స్స్వాహా
43 దూరోహణం ఛంద స్స్వాహా
44 తంద్రం ఛంద స్స్వాహా
45 అంకాంకంఛంద ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పంచమ్యాంతు చితా వగ్నే హ్యాస పత్నాస్తు పంచ చ ।
ఏవ శ్చత్వారింశ దుక్తా విరాజో దిక్షు వక్రగాః.

అథ త్రయోదశోనువాకః

ఋష్యాదిః

అగ్ని ర్వృత్రాణీత్యాది త్రయస్త్రింశ న్మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండఋషయః । వృత్రహాగ్న్యాదయో దేవతాః । గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి । కృష్ణ యజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః॥

1 మం ఓం అగ్నిర్వృత్రాణి జంఘనత్ = ఆహుత స్స్వాహా
2 త్వగ్ంసోమాసినత్పతిః = అసిక్రతు స్స్వాహా
3 భద్రాతే అగ్నే = అధు స్స్వాహా
4 భద్రంతే అగ్నేస హసిన్ = అన్నగ్గం ,,
5 సై నానీకేన = దీదిహి ,,
6 స్వస్తినో దివః = చిత్రగ్గం ,,
7 యథాహోతర్మనుషః = దేవాన్థ్స్వాహా
8 అగ్నిమీడే పురోహితం = ధాతమగ్గం స్వాహా
9 వృషాసోమ ద్యుమాగ్ం = ఒధిషే ,,
10 సాంతపనాఇదం = రిశాదస స్స్వాహా

11 యో నో మర్తో వసవః = హంతనాతగ్గ్ం స్వాహా
12 సంవత్సరీణా మరుతః = మాదయిష్ణవ ,,
13 పిప్రీహిదేవాగ్ం = యజిష్ఠ స్వాహా
14 అగ్నేయదద్యవిశో = యాతేఅద్య,,
15 అగ్నినా రయిమశ్నవత్ = వీరవత్తగ్గ్ం స్వాహా
16 గయస్ఫానో అమీవహా = సోమనోభవ ,,
17 గృహమేధాస ఆగత = అగ్ంహాస ,,
18 పూర్వీభిర్హి = చర్షణీనాగ్ం స్వాహా
19 ప్రబుధ్నియా ఈరతే = జుషధ్వగ్గ్ం స్వాహా
20 ఉపయమేతి = వసూయుస్స్వాహా
21 ఇమో అగ్నే వీతతమాని = వియంతు స్వాహా
22 క్రీడంవ శ్శర్ధః = గాయత స్వాహా
23 అత్యా సోనయే = పయోధాస్స్వాహా
24 ప్రైషామజ్మేషు = ధూతయ ,,
25 ఉపహ్వరేషు = అర్చతే స్వాహా
20 అగ్నిమగ్నిగ్ం హవీమభిః = పురుప్రియగ్గ్ం స్వాహా
27 తగ్ంహి శశ్వంత = వోఢవే స్వాహా
28 ఇంద్రాగ్నీ రోచనాదివః = వీర్యగ్గ్ం,,
29 శ్నథ ద్వృత్ర = వాజయంతా ,,
30 ఇంద్రంవో విశ్వతః = కేవల ,,
31 ఇంద్రం నరోనే మధితా = త్వం న,,
32 విశ్వకర్మన్ హవిషా వావృధానః = మహ్యాంత్వన్యేఅస్తు స్వాహా
33 విశ్వకర్మన్ హవిషా వర్ధనేన = తస్మైవిశ = సత్ఫాస్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అథ యాజ్యా సాక మేధే హ్యానీకవతి యాగకే । ఆజ్యభాగాను వాక్యేద్వే అగ్నిర్వృత్రేతి వర్ణ్యతే । భద్రా తిస్రః ప్రధానే

స్యాత్ స్వస్తి స్విష్టకృతి ద్వయం । అగ్నిం సాంతపనీ యాజ్య భాగయో ర్ద్వి ప్రధానతః । సాంత తిస్రః పిప్రీ హ్యాగ్నే ద్వయం స్విష్ట కృతీరితం । అగ్నినా గృహ మేధీయే ద్వే స్యాతా మాజ్య భాగయోః । గృహ ప్రధానే తిస్రస్యు రుపస్విష్ట కృతి ద్వయం । క్రీడం చతుష్టయం క్రీడి యాగే హ్యాగ్ని మితి ద్వయం । సంయాజ్యేస్తా మథేంద్రాగ్నీ శ్నథ శ్చైంద్రాగ్న యాగకే । ఇంద్ర మింద్రం చైంద్రయాగే విశ్వద్వే వైశ్వ కర్మణి । త్రయ స్త్రింశ దృచః ప్రోక్తా అనువాకేంతి మే ఇతి॥

ఇతి చతుర్థకాండే తృతీయ ప్రశ్న స్సమాప్తః

366 మంత్రాః

—X—

అథ చతుర్థకాండే

చతుర్థ ప్రశ్నః

అథ ప్రథమోనువాకః

ఋష్యాదిః

రశ్మిరసీత్యాది పంచ పంచాశదుత్తరశత ద్విశత మంత్రాణాం అగ్నిః కాండఋషిః। రశ్మ్యాదయో దేవతాః। యజురాది నానా ఛందాంసి। కృష్ణ యజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః॥

1 మం ఓం రశ్మిరసి క్షయాయ త్వా క్షయం జిన్వస్వాహా
2 ప్రేతిరసి ధర్మాయ త్వా ధర్మం జిన్వ ,,
3 అన్వితిరసి దివేత్వా దివం జిన్వ ,,
4 సంధి త స్యంత రిక్షాయ త్వాంతరిక్షం జిన్వ స్వాహా
5 ప్రతిధిరసి పృథివ్యై త్వా పృథివీం జిన్వ ,,
6 విష్టంభోసి వృష్ట్యైత్వా వృష్టిం జిన్వ స్వాహా
7 ప్రవాస్యహ్నేత్వా హర్జిన్వ స్వాహా
8 అనువాసి రాత్రియై త్వా రాత్రిం జిన్వ స్వాహా

9 ఉశిగసి వసుభ్యస్త్వా వసూన్జిన్వ స్వాహా
10 ప్రకేతోసిరుద్రేభ్యస్త్వా రుద్రాన్జిన్వ ,,
11 సుదీతిరస్యాదిత్యేభ్యస్త్వాదిత్యాన్జిన్వ ,,
12 ఓజోసి పితృభ్యస్త్వా పితౄన్జిన్వ ,,
13 తంతురసి ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రజాజిన్వ ,,
14 పృతనాషాడసి పశుభ్యస్త్వా పశూన్ జిన్వ స్వాహా
15 రేవదస్యోషధీభ్యస్త్వౌషధీర్జిన్వ స్వాహా
16 అభిజిదసియుక్తగ్రావేంద్రాయత్వేంద్రం జిన్వ స్వాహా
17 అధిపతిరసి ప్రాణాయత్వా ప్రాణం జిన్వ స్వాహా
18 యంతాస్య పానాయత్వా పానం జిన్వ స్వాహా
19 సగ్ం సర్పోసి చక్షుషేత్వా చక్షుర్జిన్వ స్వాహా
20 వయోధా అసి శ్రోత్రాయత్వా శ్రోత్రం జిన్వ స్వాహా
21 త్రివృదసి స్వాహా
22 ప్రవృదసి ,,
23 సంవృదసి ,,
24 వివృదసి ,,
25 సగ్ంరోహోసి స్వాహా
26 నీరోహోసి స్వాహా
27 ప్రరోహోసి ,,
28 అనురోహోసి ,,
29 వసుకోసి ,,
30 వేషశ్రిరసి ,,
31 వస్యష్టిరసి ,,

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇష్టకారశ్మి రిత్యేక త్రింశత్తు స్తోమ భాగకాః ।
చతుర్థే పంచమచితే శ్శేషస్సర్వో విధీయతే॥
రాజ్ఞీనాక సదః పంచ సర్వాశేషోంత రిత్యయం॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం రాజ్ఞ్యసి ప్రాచీదిక్ = ప్రతిష్ఠిత్యా అంతరిక్షాయ = సాదయంతు స్వాహా

2 విరాడసి దక్షిణాదిక్ = ప్రతిష్ఠిత్వా అంతరిక్షాయ ,,

3 సంమ్రాడసి ప్రతీచీదిక్ = ప్రతిష్ఠిత్యా అంతరిక్షాయ ,,

4 సర్వాడస్యుదీచీదిక్ = ప్రతిష్ఠిత్యా అంతరిక్షాయ ,,

5 అధిపత్న్యసి బృహతీదిక్ = సాదయంతు స్వాహా

31 + 5 = 36 మంత్రాః

(అంతరిక్షాయేత్యాది సర్వ మంత్రాణాం అనుషంగః)

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం అయం పురోహరికేశః _ ప్రహేతి స్తేభ్యో = దధామి స్వాహా

2 అయం దక్షిణా విశ్వకర్మా = దధామి స్వాహా

3 అయంపశ్చా ద్విశ్వవ్యచాః = స్తేభ్యో నమ = స్వాహా

4 అయము త్తరాత్సంయద్వసుః = స్తేభ్యో నమ = స్వాహా

5 అయముపర్యర్వాగ్వసుః = స్తేభ్యో = దథామి స్వాహా

6 అయోస్త్వాసదనే సాదయామి = చక్షసే స్వాహా

7 పరమేష్ఠిత్వా సాదయతు = ధృవాసీద స్వాహా

8 ప్రోథదశ్వోన = కృష్ణమ స్తి స్వాహా

36 + 8 = 44 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అయం పురః పంచచోడా స్తేభ్య ఇత్యనుషనుషజ్యతే ।
అప్సు ఏకే త్స్వయమాతృణ్ణాం పరమేష్ఠీతి సాదయేత్ ।
ప్రోథ ద్యేకర్ణి మా దధ్యా న్మంత్రా అష్టా వుదీరితాః॥

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నిర్మూర్ధా దివః = జిన్వతి స్వాహా
2 త్వా మగ్నే పుష్కరా = వాఘత ,,
3 అయమగ్ని స్సహస్రిణః = రయీణాగ్ం స్వాహా
4 భువోయజ్ఞస్య = హవ్యవాహగ్గ్ం స్వాహా
5 అబోధ్యగ్ని స్సమిధా = నాకమచ్ఛ ,,
6 అవోచామకవయే = ఉర్వ్యం చమశ్రే త్థ్స్వాహా
7 జనస్యగోపా అజనిష్ట = శుచి స్స్వాహా
8 త్వామగ్నే అంగిరసః = పుత్రమంగిర స్స్వాహా
9 యజ్ఞస్య కేతుం = సుక్రతు స్స్వాహా
10 త్వాం చిత్రశ్రవ స్తమ = వోథవే,,
11 సఖాయ స్సంవః = సహస్వతే ,,
12 సగ్ంసమిద్యువసే వృషన్ = వసూనాభవ స్వాహా
13 ఏనావో అగ్నిం నమసా = దూతమమృతగ్గ్ం,,
14 సయోజతే అరుషః = జనానాగ్ం స్వాహా
15 ఉదస్యశోచిరస్థాత్ = ఇంధతే నర ,,
16 అగ్నే వాజస్య గోమతః = మహిశ్రవ స్స్వాహా
17 స ఇధానో వసుష్కవిః = దేదిహ స్వాహా
18 క్షపోరాజన్నుతత్మనాగ్నే = దహప్రతి ,,
19 ఆతే అగ్న ఇధీమహి ద్యుమంతం దేవా జరం
యద్ధస్యాతే పనీయసీ = అభర స్వాహా
20 ఆతే అగ్న ఋచాహవిః = ఆభర ,,
21 ఉభేసుశ్చంద్ర సర్పిషః = ఆభర ,,
22 అగ్నేతమద్యాశ్వంన = ఓహై ,,
23 అధాహ్యగ్నేక్రతో ర్భద్రస్య = బభూధ స్వాహా
24 అభిష్టే అద్యగీర్భిః = శుహ్మ స్స్వాహా

25 ఏభిర్నో అర్కైర్భవానః = అనీకై ,,
26 అగ్నిగ్ం హోతారం మన్యే = సర్పిష,,
27 అగ్నే త్వం నో అంతమః = వరూధ్య,,
28 తంత్వాశోచిష్ఠ = సఖిభ్య స్వాహా
29 వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః = రయిందా స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్ని స్తు తిస్రో గాయత్ర్యో భువస్తు త్రిష్టుభాం త్రయం ।
జనతిస్రో జగ త్యస్యుః త్వాం చిత్రా నుష్టుభాం త్రయం ।
ఏనా తిస్రో బృహత్య స్యు అగ్న ఇత్యుష్ణిహాం త్రయం ।
అతే పంక్తి త్రయం హ్యగ్నే ఉక్షరపంక్తి శ్చతుష్టయం ।
అగ్నిమేకాహ్యతి శ్ఛందా అగ్నేత్వం ద్విపదాం త్రయం ।

44 + 29 = 73 మంత్రాః

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం ఇంద్రాగ్నిభ్యాంత్వా సయుజాయుజాయునజ్మి స్వాహా
2 అహోరాభ్యాంత్వా సయుజా = జ్మి స్వాహా
3 తేజసాత్వా సయుజా = జ్మి స్వాహా
4 వర్చసాత్వా సయుజా = జ్మి ,,
5 ఉక్థేభిస్త్వాసయుజా = జ్మి స్వాహా
6 స్తోమేభిస్త్వాయుజా = జ్మి ,,
7 ఛందోభిస్త్వా స్సయుజా = జ్మి స్వాహా
8 రయ్యైపోషాయ = సయుజాయుజాయునజ్మి స్వాహా
9 అంబానామాసి ప్రజాపతినా = ఉపదధామి స్వాహా
10 దులానామాసి = ఉపదధామి ,,
11 నితత్నిర్నామాసి = ఉపదధామి ,,
12 అభ్రయంతీనామాసి = ఉపదధామి,,

13 మేఘయంతీనామాసి = ఉపదధామి స్వాహా
14 వర్షయంతీనామాసి = ఉపదధామి ,,
15 చుపుణీకానామాసి ప్రజాపతినాత్వా = దధామి స్వాహా
16 పృథివ్యదపురమన్నేన = వర్మచాస్తు స్వాహా
17 ఆధిద్యౌరంతరిక్షం = వర్మచాస్తు ,,
18 ద్యౌరపరాజితామృతేన = వర్మచాస్తు ,,

73 + 18 = 91 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇంద్రేతి సయుజస్త్వష్ట ఆఘూరాదిపదేష్వపి । అనుషంగస్త్వేతి తథారయ్యా ఇత్యష్టమోమతః। అంబేతి కృత్తికాస్సప్త నామాసీత్యనుషజ్యతే। పృథి త్రిభి ర్మండలాఖ్యా మంత్రా అష్టాదశేరితాః॥

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం బృహస్పతిస్త్వా సాదయతు పృథివ్యాః = అధిపతి స్వాహా
2 విశ్వకర్మాత్వా సాదయతు = అధిపతి ,,
3 ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు = అధిపతి ,,
4 పురోవాతస నిరసిస్వాహా
5 అభ్రసనిరసి ,,
6 విద్యుత్స నిరసి ,,
7 స్తనయిత్నుసనిరసి,,
8 వృష్టిస నిరసి ,,
9 అగ్నేర్యాన్యసి ,,
10 దేవానామగ్నేయాన్యసి స్వాహా
11 వాయోర్యాన్యసి స్వాహా
12 దేవానాంవాయోయాన్యసి స్వాహా
13 అంతరిక్షస్యయాన్యసి ,,

14 దేవానామంతరిక్షయాన్యసి..
15 మం ఓం అంతరిక్షమసి స్వాహా
16 అంతరిక్షాయత్వా ,,
17 సలిలాయత్వా ,,
18 సర్ణికాయత్వా ,,
19 సతీకాయత్వా ,,
20 కేతాయత్వా ,,
21 ప్రచేతసేత్వా ,,
22 వివస్వతేత్వా ,,
23 దివస్త్వా స్వాహా
24 జ్యోతిష ఆదిత్యేభ్యస్త్వా స్వాహా
25 ఋచేత్వా స్వాహా
26 రుచేత్వా ,,
27 ద్యుతేత్వా ,,
28 భానేత్వా ,,
29 జ్యోతిషేత్వా,,
30 యశోదాంత్వాయశసి సాదయామి = ధృవాసీద స్వాహా
31 తేజోదాంత్వాతేజసి సాదయామి = ధృవాసీద ,,
32 పయోదాంత్వాపయసి సాదయామి = ధృవాసీద ,,
33 వర్చోదాంత్వావర్చసి సాదయామి = ధృవాసీద ,,
34 ద్రవిణోదాంత్వాద్రవిణే సాదయామి = ధృవాసీద,,

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ బృహవిశ్య ప్రజేత్యేతా విశ్యజ్యోతిష ఈరితాః ।
పురోవృష్టి సనీఃపంచ హ్యాగ్నే స్సంయానికాఽష్టకం ।
సల్యాదిత్యేష్టకా అష్టావృచే పంచ ఘృతేష్టకాః ।

యశః పంచ యశోదాస్యు స్సాదయా మ్యనుషజ్యతే ।
షష్ఠానుకాకే సంప్రోక్తా శ్చతుస్త్రింశత్తు మంత్రకాః॥

91 + 34 = 125 మంత్రాః

అథ సప్తమోనువాకః

1 మం ఓం భూయస్కృదసి స్వాహా
2 వరివస్కృతసి ,,
3 ప్రాచ్యసి ,,
4 ఊర్ధ్వాసి ,,
5 అంతరిక్ష సధస్యంతరిక్షేసీద స్వాహా
6 అప్సుషదసి స్వాహా
7 శ్యేనసదసి ,,
8 గృధ్రసదసి ,,
9 సుపర్ణ సదసి,,
10 నాకసదసి ,,
11 పృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణే సాదయామి స్వాహా
12 అంతరిక్షస్యత్వా ద్రవిణే సాదయామి,,
13 దివస్త్వా ద్రవిణే సాదయామి ,,
14 దిశాంత్వా ద్రవిణే సాదయామి ,,
15 ద్రవిణోదాంత్వా ద్రవిణే సాదయామి ,,
16 ప్రాణం మే పాహి స్వాహా
17 అపానం మే పాహి ,,
18 వ్యానం మే పాహి ,,
19 ఆయుర్మే పాహి ,,
20 విశ్వాయుర్మే పాహి స్వాహా
21 సర్వాయుర్మే పాహి ,,

22 అగ్నేయత్తే సరగ్ం హ్యాన్నామ=ష్యధ్యగ్గ్ం స్వాహా
23 యావా స్వాహా
24 అయావా ,,
25 ఏవా ,,
26 ఊమా ,,
27 సబ్ద ,,
28 సగర ,,
29 సుమేక ,,

125 + 29 = 164 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ భూయో భూయ స్తృతః పంచాఒఘ్ని త్యగ్నిరూపకాః ।
పృథిపంచ ద్రవిణోదాః ప్రాణయాయుష్యకాస్తు షట్ ।
అగ్నేఒగ్నే హృదయ ప్రోక్తం యావాస్స ప్త ఋతవ్యకాః ।
అనువాకే స ప్తమే స్మి న్నేకోన త్రింశదీరితాః॥

అథ అష్టమోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నినావిశ్వాషాట్స్వాహా
2 సూర్యేణస్వరా ,,
3 క్రత్వా శచీపతి ,,
4 ఋషభేణత్వష్టా,,
5 యజ్ఞేన మఘవా న్త్స్వాహా
6 దక్షిణయా సువర్గ స్స్వాహా
8 మన్యునా వృత్రహా ,,
9 అన్నేనగయ స్స్వాహా
10 పృథివ్యాసనో ,,
11 ఋగ్భిరన్నాద,,

12 ఓం మం వషట్కారేణర్ద స్వాహా
13 సామ్నాతనూపా ,,
14 విరాజాజ్యోతిషాత్మ స్స్వాహా
15 బ్రహ్మణా సోమపా స్వాహా
16 గోభిర్యజ్ఞం దాధార ,,
17 క్షత్రేణ మనుష్యా స్స్వాహా
18 అశ్వేనచ రథేన చర్జీ స్వాహా
19 ఋతుభిః ప్రభు స్స్వాహా
20 సంవత్సరేణ పరిభూ ,,
21 తపసానా ధృష్ట స్స్వాహా
22 సూర్యస్సం తనూభి ,,

154 + 22 = 176 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నీంద్ర తను నామానో ద్వావింశతి రుదీరితాః॥

అథ నవమోనువాకః

1 ఓం మం ప్రజాపతి ర్మనసాంధోచ్ఛేత స్స్వాహా
2 ధాతా దీక్షయాగ్ం స్వాహా
3 సవితా భృత్యాగ్ం ,,
4 పూషాసోమక్రయణ్యాగ్ం స్వాహా
5 వరుణ ఉపనద్ధ స్స్వాహా
6 అసురః క్రియమాణ ,,
7 మిత్రఃక్రీత స్స్వాహా
8 శిపివిష్ట ఆసాదిత ,,
9 నరంధిషః ప్రోహ్యమాణ స్స్వాహా
10 అధిపతి రాగత స్స్వాహా

11 ప్రజాపతిః ప్రణీయమాన స్స్వాహా
12 అగ్ని రాగ్నీధ్రే స్వాహా
13 బృహస్పతిరాగ్నీధ్రా త్ప్రణీయమాన స్స్వాహా
14 ఇంద్రో హవిర్ధానే స్వాహా
15 అదితిరాసాదిత స్స్వాహా
16 విష్ణురుపావ హ్రియమాణ స్స్వాహా
17 అధర్వో పోత్త స్స్వాహా
18 యమోభిషుత ,,
19 అపూతపా ఆధూయమాన స్స్వాహా
20 వాయుః పూయమాన స్స్వాహా
21 మిత్రః క్షీరశ్రీ ,,
22 మంథీసక్తుశ్రీస్స్వాహా
23 వైశ్వదేవ ఉన్నీత ,,
24 రుద్ర ఆహుత స్స్వాహా
25 వాయురావృత్త ,,
26 నృచక్షః ప్రతిఖ్యాత,,
27 భక్ష ఆగత స్స్వాహా
28 పితౄణాం నారాశగ్ంస స్స్వాహా
29 అసురాత్త స్స్వాహా
30 సింధురవభృథ మవప్రయ న్థ్స్వాహా
31 సముద్రోవగత స్స్వాహా
32 సలిలః ప్రప్లుత ,,
33 సువరుదృచంగత ,,

176 + 33 = 209 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రజేతియజ్ఞ తనవః త్రయస్త్రింశ త్సమీరితాః॥

అథ దశమోనువాకః

1 ఓం మం కృత్తికానక్షత్ర మగ్నిర్దేవతార్చేత్వా = జ్యోతిషేత్వాస్వాహా
2 రోహిణీనక్షత్రం ప్రజాపతి = జ్యోతిషేత్వా స్వాహా
3 మృగశీర్షం నక్షత్రం ప్రజాపతి = జ్యోతిషేత్వా స్వాహా
4 ఆర్ద్రానక్షత్రగ్ం రుద్రోదేవతర్చే = జ్యోతిషేత్వా ,,
5 పునర్వసూ నక్షత్ర మదితిర్దేవతా = షేత్వా స్వాహా
6 తిష్యోనక్షత్ర బృహస్పతిర్దేవతా = షేత్వా ,,
7 ఆశ్రేషా నక్షత్రగ్ం సర్పాదేవతా = షేత్వా ,,
8 మఖానక్షత్రం పితరో దేవతా = జ్యో = త్వా ,,
9 ఫల్గునీ నక్షత్ర మర్యమాదేవతా = జ్యో = త్వా,,
10 ఫల్గునీ నక్షత్రం భగోదేవతా = జ్యో = త్వా ,,
11 హస్తో నక్షత్రం సవితాదేవతా = జ్యో = త్వా ,,
12 చిత్తానక్షత్ర మింద్రోదేవతా = జ్యో = త్వా ,,
13 స్వాతీ నక్షత్రం వాయుర్దేవతా = జ్యో = త్వా ,,
14 విశాఖేనక్షత్ర మింద్రాగ్నీ దేవతా = జ్యో త్వా ,,
25 అనూరాధా నక్షత్రం మిత్రోదేవతా = జ్యో = త్వా స్వాహా
16 రోహిణీ నక్షత్ర మింద్రోదేవతా = జ్యో = త్వా ,,
17 విచృతౌ నక్షత్రం పితరో దేవతా = జ్యో = త్వా ,,
18 ఆషాఢానక్షత్ర మాపోదేవతా = జ్యో = త్వా స్వాహా
19 ఆషాఢానక్షత్రం విశ్వేదేవా దేవతా = జ్యో = త్వా ,,
20 శ్రోణా నక్షత్రం విష్ణుర్దేవతా = జ్యో = త్వా స్వాహా
21 శ్రవిష్ఠా నక్షత్రం వసవో దేవతా = జ్యో = త్వా ,,
22 శతభిష఼్నక్షత్ర మింద్రోదేవతా = జ్యో = త్వా ,,
23 ప్రోష్ఠపదా నక్షత్ర మజఏకపాద్దేవతా = జ్యో = త్వా,,
23 ప్రోష్ఠపదా నక్షత్ర మహిర్బుధ్నియోదేవతా=జ్యో=త్వా,,
25 రేవతీనక్షత్రం పూషా దేవతా = జ్యో = త్వా స్వాహా

26 ఆశ్వయుజౌ నక్షత్ర మశ్వినౌదేవతా = జ్యో = త్వా ,,
27 అపభరణీ ర్నక్షత్రం యమో దేవతా = జ్యో = త్వా ,,
28 పూర్ణాపశ్చాత్ = మాదయం తాగ్ం స్వాహా
29 యేత్తే దేవా అదధుః = సువీరగ్గ్ం ,,

209 + 29 = 238 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ కృత్తి నక్షత్రేష్టకాస్యు స్సప్త వింశతి రీరితాః । ఋచేత్వా సర్వ శేషస్యా త్పూర్ణాయత్త ఇతి ద్వయం । దశమే త్వనువాకే ఒస్మిన్ ఏకోన త్రింశ దీరితాః॥

ఏకాదశోనువాకః

1 ఓం మం మధుశ్చ మాధవశ్చవాసంతికావృతూ అగ్నేరంత శ్లేషోసి = సంవిశంతు స్వాహా
2 శుక్రశ్చ శుచిశ్చ గ్రైష్మావృతూ అగ్నేరంత శ్లేషోసి = సం విశంతు స్వాహా
3 నభశ్చ నభస్యశ్చ వార్షికావృతూ అగ్నేరంత శ్లేషోసి = సం విశంతు స్వాహా
4 ఇషశ్చోర్జశ్చ శారదావృతూ అగ్నేరంత శ్లేషోసి = సం విశంతు స్వాహా
5 సహశ్చ సహస్యశ్చ హైమంతికావృతూ అగ్నేరంత శ్లేషోసి = సం విశంతు స్వాహా
6 తపశ్చ తపస్యశ్చ శైశిరావృతూ అగ్నేరంత శ్లేషోసి = సంవిశంతు స్వాహా
7 సంయచ్చ ప్రచేతాశ్చాగ్నేః సోమస్య సూర్యస్య తేతేధిపతయస్తేభ్యో = దధామి స్వాహా

8 ఉగ్రాచ భీమాచ = తేతేధిపతయ = దధామి స్వాహా
9 ధ్రువాచ పృథివీచ = తేతేధిపతయ = దధామి ,,
10 ధర్త్రీచ ధరిత్రీచ = తేతేధిపతయః = దధామి ,,
11 ప్రాచీచ ప్రతీచీచ = తేతేధిపతయః = దధామి ,,
12 సహస్రస్యప్రమా అసి స్వాహా
13 సహస్రస్య ప్రతిమాఅసి ,,
14 సహస్రస్యవిమా అసి ,,
15 సహస్రస్యోన్మా అసి ,,
16 సాహస్రోసి సహస్రాయత్వా స్వాహా
17 ఇమా మే అగ్న ఇష్టకాః = అముష్మిన్లోకే స్వాహా

238 + 17 = 255 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మధుశ్చ ద్వాదశర్త్వ్యాః అగ్నే రిత్యనుషజ్యతే॥
సంయచ్చోగ్రా ధ్రువా ధర్త్రీ ప్రాచీ పంచేష్టకా ఇమాః।
షష్ఠ్యాంచితౌ సర్వశేషస్తైత ఇత్యాదికోమతః। సహస్ర పంచభి
ర్మంత్రై ర్దిక్షు మధ్యేచ తాంచితిం। సహస్ర స్వర్ణ శకలైః
ప్రోక్షేత్తత ఇమా ఇతి। స్వామీ ధేనూః కరో త్యేతా స్త్రయో
వింశతి మంత్రకాః। ఇష్టకాశ్చితయ స్సర్వా శ్చతుర్థే హి
సమీరితాః॥

(ఆపస్తంబ మతేనాత్ర మంత్రా స్సప్త దశేరితాః)

వ్యాస శిక్షాయాం కాండాను క్రమణికాయాంచ.

సమిద్ధితా మిత్యాది వింశతి మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండ ఋషయః। త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి। అగ్న్యాదయో దేవతాః। కృష్ణ యజుర్వేద = హోమే వినియోగః.

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 ఓం మం సమిద్దిశామాశయానః = పాత్వస్మాత్ స్వాహా
2 రథంతరగ్‌ం సామభిః = పిపర్తు స్వాహా
3 ఉగ్రాదిశామాభిభూతిః = ధారయేదగ్గ్ం స్వాహా
4 బృహత్సామక్షత్రభృత్ = సగరేణ రక్ష ,,
5 ప్రాచీదిశాగ్‌ంసహాయశా = సహస్వత్స్వాహా
6 వైరూపేసామన్నిహ = ఉగ్రగ్గ్ స్వాహా
7 ధర్త్రీ దిశాం క్షత్రమిదం = యచ్ఛతగ్గ్ం స్వాహా
8 వైరాజేసామన్నధిమే = ఆధిపత్యే స్వాహా
9 సమ్రాడ్దిశాగ్‌ం సహసామ్ని = ఘృతాచీ ,,
10 సువర్వతీ సుదుఘా = వాచగ్గ్ం స్వాహా
11 ఊర్ధ్వా దిశాగ్‌ం రంతిః = నోఅస్తు ,,
12 స్తోమత్రయస్త్రిగ్‌ంశే = నోఅస్తు ,,
13 ధృవాదిశాం విష్ణు = గృణంతు ,,
14 విష్టంభో దివో ధరుణః = ఉపస్థే ,,
15 వైశ్వావరోవఊత్యా = వాహసా ,,
16 పృష్ఠోదివి = నక్తగ్గ్ం స్వాసా
17 ఆనునోద్యానుమతిః = పయ స్వాహా
18 అన్విదనుమతేత్వం = తారిష త్స్వాహా
19 కయానశ్చిత్ర ఆభువత్ = వృతా ,,
20 కోఅద్యయుంక్తే = ప్సజీవా స్వాహా

255 + 20 = 275 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అథాఽశ్వమేధే యాత్విష్టి ర్హవిర్భి ర్దశభిర్యుతం । విధీయతే ఒగ్నయే గాయే త్యనువాకేన తత్రచ । ద్వే ద్వే యాజ్యాను వాక్యే స్తా మిత్యృచో వింశతి స్త్విహ॥

ఇతి చతుర్థకాండే చతుర్థః ప్రశ్న స్సమాప్తః

శ్లో॥ సమిద్దిశాం సమిద్ధోగ్నేః మన్వంశ్యాః పృష్ఠ్య సంజ్ఞికాః ।
జీమూతాది చతుష్కంచ గాయత్రీ ద్వితయం తథా ।
యత్తత్పంచమ కాండేచ అనువాక త్రయం వినా ।
పృష్ఠ్యమేవ మహా పృష్ఠ్య మితివేద విదో విదుః ।

చతుర్థకాండే ఆదితః ప్రశ్న త్రయాణాం మంత్రాః 720
రశ్మిరసీతి చతుర్థప్రశ్నే మంత్రాః 275
ఆదితో మిళిత్వా మంత్రాః 995

—x—

అథ చతుర్థకాండే
పంచమ ప్రశ్నః
అథ ప్రథమోనువాకః

శ్లో॥ రుద్రాధ్యాయే పంచమేతు చిత్యగ్నౌ హోమ ఉచ్యతే ।
కర్మ ప్రకరణే పాఠాత్ కర్మాంగత్వ మపీష్యతి ।
జ్ఞాన హేతుత్వ మప్యస్య సర్వోపనిష దీరితం॥

ఋష్యాదిః

నమస్తే రుద్ర మన్యవ ఇత్యాది ఏకోన సప్తత్యుత్తర శత శత రుద్రీయ మంత్రాణాం అగ్నిః కాండఋషిః । త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి। శ్రీ రుద్రో దేవతా । కృష్ణయజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః,

1 మం ఓం నమస్తే రుద్ర మన్యవ = ఉతతేనమ స్స్వాహా
2 యాతఇషు శ్శివతమా = రుద్రమృడయ ,,
3 యాతేరుద్ర శివాతనూ రఘోరా = చాకశీహి స్వాహా
4 యా మిషుం గిరిశంతహస్తే = పురుషం జగత్స్వాహా

5 శివేన వచసా త్వా = అసత్స్వాహా
6 అధ్యవోచదధివక్తా = యాతుధాన్య స్స్వాహా
7 అసౌ య స్తామ్రో అరుణః = హేఢఈమహే స్వాహా
8 అసౌ యో వసర్పతి = మృడయాతిన స్స్వాహా
9 నమోఅస్తు నీలగ్రీవాయ = కరం నమ ,,
10 ప్రముంచ ధన్వనః = భగవోవప స్వాహా
11 అవతత్య ధను స్త్వగ్ం = సుమనాభవ,,
12 విజ్యంధనుః కపర్దినః = నిషంగథి ,,
13 యాతే హేతిర్మీఢుష్టమ = పరిభ్భుజ ,,
14 నమ స్తే అస్త్వాయుధాయ = ధన్వనే స్వాహా
15 పరితే ధన్వనో = ధేహితగ్గ్ం స్వాహా

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం నమో హిరణ్య బాహవే = నమ స్స్వాహా
2 నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః = పశూనాం పతయే నమ స్స్వాహా
3 నమ స్సస్పింజరాయ = పథీనాం పతయే నమ ,,
4 నమోబభ్లుశాయ = అన్నానాం పతయే నమ ,,
5 నమో హరికేశాయో = పుష్టానాం పతయే నమ ,,
6 నమో భవస్య హేత్యై జగతాం వతయే నమ ,,
7 నమోరుద్రాయా తతావినే క్షేత్రాణాం పతయేనమ ,,
8 నమసూ్సతాయ = వనానాం పతయే నమ స్స్వాహా
9 నమో రోహితాయ = వృక్షాణాం పతయే నమ ,,
10 నమో మంత్రిణే = కక్షాణాం పతయే నమ ,,
11 నమో భువంతయే = ఓషధీనాం పతయే నమ ,,
12 నమ ఉచ్చైర్ఘోషాయ = పత్తీనాం పతయే నమ,,
13 నమః కృత్స్నవీతాయ = సత్వనాం పతయే నమ,,

అథ తృతీయోనువాక.

1 మం ఓం నమ స్సహమానాయ = ఆవ్యాధినీనాం పతయేనమస్స్వాహా
2 నమః కకుభాయ నిషంగిణే స్తేనానాం పతయే నమ ,,
3 నమో నిషంగిణ = తస్కరాణాం పతయే నమస్స్వాహా
4 నమో వంచతే = స్తాయూనాం పతయే నమ ,,
5 నమో నిచేరవే = అరణ్యానాం పతయే నమ ,,
6 నమ స్సృకావిభ్యః = ముష్ణతాం పతయే నమ ,,
7 నమోసి మద్భ్యః = ప్రకృంతానాం పతయే నమ,,
8 నమ ఉష్ణీషణే = కులుంచానాం పతయే నమ ,,
9 నమ ఇషుమద్భ్యః = ధన్వావిభ్యశ్చవో నమ ,,
10 నమ అతన్వానేభ్యః = వో నమ స్స్వాహా
11 నమ ఆయచ్ఛద్భ్యః = వో నమ ,,
12 నమోస్యద్భ్య విధ్యద్భ్యశ్చవో నమ ,,
13 నమ ఆసీనేభ్యః = వోనమ స్స్వాహా
14 నమస్స్వపద్భ్యః = వో నమ ,,
15 నమ స్తిష్ఠద్భ్యః = వో నమ ,,
16 నమస్సభాభ్యః = వో నమ ,,
17 నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చవో నమ స్స్వాహా

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం నమ ఆవ్యాధినీభ్యః = వో నమ స్స్వాహా
2 నమ ఉగణాభ్యః = వో నమ ,,
3 నమో గృత్సేభ్యః = వో నమ ,,
4 నమో వ్రాతేభ్యః = వో నమ ,,
5 నమో గణేభ్యః = వో నమ ,,
6 నమో విరూపేభ్య = వో నమ ,,

7 నమో మహద్భ్యః = వో నమ ,,

8 నమో రథిభ్యః = వో నమ ,,

9 నమో రథేభ్యః = వో నమ ,,

10 నమ స్సేనాభ్యః = వో నమ ,,

11 నమః క్షత్తృభ్యః = వో నమ ,,

12 నమ స్తక్షభ్యః = వో నమ స్స్వాహా

13 నమః కులాలేభ్యః = వో నమ ,,

14 నమః పుంజిష్టేభ్యః = వో నమ ,,

15 నమ ఇషుకృద్భ్యః = వో నమ ,,

16 నమో మృగయుభ్యః = వో నమ,,

17 నమశ్శ్వభ్యశ్శ్వపతిభ్యశ్చవో నమ స్స్వాహా

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం నమో భవాచ రుద్రాయచ స్వాహా

2 నమశ్శర్వాయచ పశుపతయేచ,,

3 నమో నీలగ్రీవాయచ శితికంఠాయచ స్వాహా

4 నమః కపర్దినేచ వ్యుప్తకేశాయచ ,,

5 నమస్సహస్రాక్షాయచ శతధన్వనేచ ,,

6 నమో గిరిశాయచ శిపివిష్టాయచ ,,

7 నమో మీఢుష్టమాయచేషు మతేచ ,,

8 నమో హ్రస్వాయచ వామనాయచ ,,

9 నమో బృహతేచ వర్షీయసేచ ,,

10 నమో వృద్ధాయచ సంవృధ్వనేచ స్వాహా

11 నమో అగ్రియాయచ ప్రథమాయచ,,

12 నమ ఆశవే చాజిరాయచ స్వాహా

13 నమశ్శీఘ్రియాయచ శీభ్యాయచ ,,

14 నమ ఊర్మ్యాయ చావస్వన్యాయచ స్వాహా
15 నమస్స్రోతస్యాయచ ద్వీప్యాయచ ,,

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం నమో జ్యేష్ఠాయచ కనిష్ఠాయచ స్వాహా
2 నమః పూర్వజాయ చాపరజాయచ ,,
3 నమో మధ్యమాయ చాపగల్భాయచ స్వాహా
4 నమో జఘన్యాయచ బుధ్నియాయచ ,,
5 నమ స్సోభ్యాయచ ప్రతిసర్యాయచ ,,
6 నమోయామ్యాయచ క్షేమ్యాయచ ,,
7 నమ ఉర్వర్యాచ ఖల్యాయచ స్వాహా
8 నమశ్లోక్యాయ చావసాన్యాయచ ,,
9 నమో వన్యాయచ కక్ష్యాయచ ,,
10 నమ శ్రవాయచ ప్రతిశ్రవాయచ ,,
11 నమ ఆశుషేణాయ చాశురథాయచ ,,
12 నమ శ్శూరాయ చావభిందతేచ ,,
13 నమో వర్మిణేచ వరూధినేచ ,,
14 నమోబిల్మినేచ కవచినేచ ,,
15 నమశ్శ్రుతాయచ శ్రుతసేనాయచ ,,

అథ సప్తమోనువాకః

1 మం ఓం నమో దుందుభ్యాయ చాహనన్యాయచ స్వాహా
2 నమో ధృష్ణవేచ ప్రమృశాయచ స్వాహా
3 నమో దూతాయచ ప్రహితాయచ స్వాహా
4 నమో నిషంగిణే చేషుధిమతేచ ,,
5 నమ స్తీక్ష్ణేషవేచాయుధినేచ స్వాహా
6 నమస్స్వాయుధాయచ సుధన్వనేచ స్వాహా

7 నమ స్స్రుత్యాయచ పథ్యాయచ ,,
8 నమః కాట్యాయచ నీప్యాయచ ,,
9 నమ స్సూద్యాయచ సరస్యాయచ ,,
10 నమో నాద్యాయచ వైశంతాయచ ,,
11 నమః కూప్యాయ చావట్యాయచ ,,
12 నమో వర్ష్యాయ చావర్ష్యాయచ స్వాహా
13 నమో మేఘ్యాయచ విద్యుత్యాయచ స్వాహా
14 నమ ఈధ్రియాయ చాతప్యాయచ ,,
15 నమో వాత్యాయచ రేష్మియాయచ ,,
16 నమో వాస్తవ్యాయచ వాస్తుపాయచ ,,

అథాష్టమోనువాకః

1 మం ఓం నమ స్సోమాయచ రుద్రాయచ స్వాహా
2 నమ స్తామ్రాయ చారుణాయచ ,,
3 నమ శ్శంగాయచ పశుపతయేచ ,,
4 నమ ఉగ్రాయచ భీమాయచ ,,
5 నమో అగ్రేవధాయచ దూరేవధాయచ స్వాహా
6 నమో హంత్రేచ హనీయసేచ స్వాహా
7 నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్య ,,
8 నమ స్తారాయ స్వాహా
9 నమ శ్శంభవేచ మయోభవేచ స్వాహా
10 నమ శ్శంకరాయచ మయస్కరాయచ స్వాహా
11 నమ శ్శివాయచ శివతరాయచ స్వాహా
12 నమ స్తీర్థ్యాయచ కూల్యాయచ ,,
13 నమః పార్యాయ చావార్యాయచ ,,
14 నమః ప్రతరణాయ చోత్తరణాయచ స్వాహా
15 నమ ఆతార్యాయ చాలాద్యాయచ ,,

16 నమ శ్శష్ప్యాచ ఫేన్యాయచ స్వాహా
17 నమ స్సికత్యాయచ ప్రవాహ్యాయచ స్వాహా

అథ నవమోనువాకః

1 మం ఓం నమ ఇరిణ్యాయచ ప్రపథ్యాయచ స్వాహా
2 నమః కిగ్ంశిలాయచ క్షయణాయచ స్వాహా
3 నమః కపర్దినేచ పులస్తయేచ స్వాహా
4 నమో గోష్ఠ్యాయచ గృహ్యాయచ ,,
5 నమస్తల్ప్యాయచ గేహ్యాయచ ,,
6 నమః కాట్యాయచ గహ్వరేష్ఠాయచ స్వాహా
7 నమో హ్రదయ్యాయచ నివేష్ప్యాయచ ,,
8 నమః పాగ్ంసవ్యాయచ రజస్యాయచ ,,
9 నమ శ్శుష్క్యాయచ హరిత్యాయచ స్వాహా
10 నమో లోప్యాయ చోలప్యాయచ స్వాహా
11 నమ ఊర్వ్యాయచ సూర్మ్యాయచ ,,
12 నమ పర్ణ్యాయచ వర్ణశద్యాయచ స్వాహా
13 నమోపగురమాణాయ చాభిఘ్నతేచ ,,
14 నమ ఆఖ్ఖిదతేచ ప్రఖ్ఖిదతేచ స్వాహా
15 నమోవః కిరికేభ్యో = హృదయేభ్య స్వాహా
16 నమో విక్షీణకేభ్యో = హృదయేభ్య ,,
17 నమో విచిన్వత్కేభ్యో = హృదయేభ్య ,,
18 నమ ఆనిర్హతేభ్యో = హృదయేభ్య ,,
19 నమ ఆమీవత్కేభ్యో = హృదయేభ్య ,,

అథ దశమోనువాకః

1 మం ఓం ద్రాపే అంధసస్పతే = మమత్వాస్వాహా
2 యా తేరుద్రశివా తనూశ్శివా = జీవనే స్వాహా

3 ఇమాగ్ం రుద్రాయ = ప్రభరా = అనాతురగ్గ్ం స్వాహా
4 మృడానోరుద్రో = ప్రణీతా స్వాహా
5 మానోమహాంతం = రీరిష స్వాహా
6 మానస్తోకే తనయే = విధేమతే స్వాహా
7 ఆరాత్తేగోఘ్న = ద్విబర్హా స్వాహా
8 స్తుహి శృతంగర్త = వపంతుసేనా స్వాహా
9 పరిణోరుద్రస్య = మృడయ స్వాహా
10 మీఢుష్టమ శివతమ = బిభ్రదాగహి స్వాహా
11 వికిరిద విలోహిత = వపంతు స్వాహా
12 సహస్రాణి సహస్రధా = ముఖాకృధి స్వాహా

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 మం ఓం సహస్రాణి సహస్రశోయే = తేషాగ్ం = తన్మసి స్వాహా
2 అస్మి న్మహత్య = తన్మసి స్వాహా
3 నీలగ్రీవా శ్శితికంఠాః = తేషాగ్ం = తన్మసి స్వాహా
4 నీలగ్రీవా శ్శితికంఠాదివగ్ం = తేషాగ్ం = తన్మసి,,
5 యే వృక్షేషు సస్పింజరా = తేషాగ్ం = తన్మసి ,,
6 యే భూతానా మధిపతయః = తేషాగ్ం = తన్మసి,,
7 యే అన్నేషు వివిధ్యంతి = తేషాగ్ం = తన్మసి ,,
8 యే పథాం పథిరక్షయ = తేషాగ్ం = తన్మసి ,,
9 యే తీర్థాని ప్రచరంతి = తేషాగ్ం = తత్మసి ,,
10 య ఏతా వంతశ్చ = వితస్థిరే.
తేషాగ్ం సహస్ర = తన్మసి ,,
11 నమే రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం = అన్నమిషవః =
దధామి స్వాహా
12 నమో రుభ్యోయేంతరిక్షే = వాతఇషవః = దధామి ,,
13 నమో రుద్రేభో యే దివి = వర్షమిషవః = దధామి ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

వ్యాస శిక్షాయాం

శ్లో॥ తేషాం సహస్ర మర్ధర్చ మనుషజ్యేత సర్వతః। నమో రుద్రేభ్య ఇత్యుక్త్వా యే పృథివ్యా మితీరయేత్ । యేషామన్నమితి బ్రూయా దిషవ స్తేభ్య ఇత్యథ । నమో రుద్రేభ్య ఇత్యుక్త్వా యేంతరిక్ష ఇతీరయేత్। యేషాంవాత ఇతి బ్రూయా దిషవ స్తేభ్య ఇత్యథ । నమో రుద్రేభ్య ఇత్యుక్త్వా యే దివీతి సముచ్చరేత్। యేషాం వర్షమితి బ్రూయా ఇషవ స్తేభ్య ఇత్యథ । దశప్రాచీ ర్దశేత్యాది దధామ్యంతం యజుస్త్రయం। ప్రశ్నోయం పంచమః ప్రోక్తః శత రుద్రీయ నామకః.

ఇతి చతుర్థకాండే పంచమ ప్రశ్న స్సమాప్తః

రుద్రాధ్యాయే మంత్రాః 169

అదితః పంచ ప్రశ్నగతా మంత్రాః 995

మిళిత్వా 1164

అథ చతుర్థకాండే

షష్ఠః ప్రశ్నః

అథ ప్రథమోనువాకః

వ్యాస శిక్షాయాం

శ్లో॥ పంచానువాక మశ్న న్నిత్యస్య ప్రశ్నస్య చాదికం । వికర్ష సంజ్ఞ మిత్యాహుః ఋషయో వేద వాదినః॥

ఋష్యాదిః

అశ్మన్నూర్జ మిత్యాది షష్ఠానువాక పర్యంత మష్టాశీతి మంత్రాణా మగ్నిః కాండఋషిః । మరుదాదయో దేవతాః । అతి జగత్యాది ఛందాంసి । కృష్ణ యజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః,

1 మం ఓం అశ్మన్నూర్జం పర్వతే = సగ్ం రరాణా స్వాహా
2 అశ్మగ్గ్ంస్తే క్షుదముం = ద్విష్మ స్వాహా
3 సముద్రస్యత్వా వాక = శివోభవ స్వాహా
4 హిమస్యత్వా జరాయుణా = శివోభవ,,
5 ఉపజ్మన్నుప వేతసే = మపామసి ,,
6 మండూకితాభిరాగహి = శివం కృధి ,,
7 పావక ఆచితయం త్వా = భానునా ,,
8 తూర్వన్నయామన్ = అజర స్వాహా
9 అగ్నేపావక రోచిషా = యక్షిచ స్వాహా
10 సనఃపావక దీదినః = హవిశ్చన స్వాహా
11 అపామిదం న్యయనం = శివోభవ స్వాహా
12 నమస్తే హరసే శోచిషే = శివోభవ,,
13 నృషదేవత్స్వాహా
14 అప్సుషదేవ ,,
15 వనసదేవ ,,
16 బర్హిషదేవ ,,
17 సువర్విదే ,,
18 యో దేవా దేవానాం = ఘృతస్య స్వాహా
19 యే దేవా దేవేషు = అధిస్నుషు స్వాహా
20 ప్రాణదా అపానదా = శివోభవ ,,
21 అగ్ని స్తిగ్మేన శోచిషా = రయిగ్గ్ం స్వాహా
32 సైనానీకేన సువిదత్రో = దీదిహి స్వాహా

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ షష్ఠే పంచాను వాకాస్యు రగ్ని శేష స్తతఃపరే। చత్వారో హ్యాశ్వ మేధార్థాః అశ్మేతి పరిషించతి । అశ్మంస్తే ప్రతిపర్యేతి। సముద్రే

త్యగ్ని మష్టభిః. వికర్షే దిత్యపాం । ద్వాభ్యా మారోహతి చితిం నృషత్ । వ్యాఘారః పంచభిర్వేదే ద్వాభ్యామగ్ని మవేక్షతే । ప్రాణదా అవరుహ్యాగ్ని స్తిగ్మేనే త్యాహుతి ద్వయం । ప్రథమే త్వనువాకేస్మిన్ మంత్రా ద్వావింశతి ర్మతాః.

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం యఇమా విశ్వాభువనాని = వివేశ స్వాహా
2 విశ్వకర్మా మనసా = ఏకమాహుస్స్వాహా
3 యోనః పితాజనితా = యంత్యన్యా ,,
4 తఆయజంత ద్రవిణం = న్నిమాని ,,
5 నతం విదాథ య ఇదం = చరంతి ,,
6 పరోదివా పరఏనా = విశ్వే స్వాహా
7 తమిద్గర్భం ప్రథమం = శ్రితగ్గ్ం స్వాహా
8 విశ్వకర్మా హ్యజనిష్ట = పురుత్రా ,,
8 చక్షుషఃపితా మనసా = అప్రథేతాగ్ం స్వాహా
10 విశ్వత శ్చక్షురుత = దేవఏక స్స్వాహా
11 కిగ్గ్ంస్విదాసీ దధిష్ఠాన = విశ్వచక్ష,,
12 కిగ్గ్ంస్విద్వనంకఉ = ధారయన్థ్స్వాహా
13 యాతేధామాని పరమాణి = జుషాణ స్స్వాహా
14 వాచస్పతిం విశ్వకర్మాణ = సాధుకర్మా ,,
15 విశ్వకర్మన్ హవిషావావృధానః = సూరిర స్తు స్వాహా
16 విశ్వకర్మన్ హవిషావర్ధనేన = యథాస త్స్వాహా
17 సముద్రాయ వయునాయ = అమ ర్త్యగ్ంహవి స్స్వాహా

22 + 17 = 39 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ య ఇమా చక్షుషో ద్వాభ్యాం సూక్తాభ్యా మాహుతి ద్వయం ।
సముద్రేతి జలే హోమో మంత్రా స్సప్త దశేరితాః॥

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం ఉదేన ము త్తరాం = ధనేనచ స్వాహా
2 ఇంద్రేమం ప్రతరాం = అస త్స్వాహా
3 యస్య కుర్మోహవిర్గృహే = బ్రహ్మణస్పతి స్స్వాహా
4 ఉదుత్వా విశ్వేదేవా = విభావసు స్స్వాహా
5 పంచదిశోదైవీః = భజంతీ ,,
6 రాయస్పోషే అధియజ్ఞః = యజంత స్వాహా
7 ఊర్జాయద్యజ్ఞ = యజ్ఞమాయ త్స్వాహా
8 సూర్యరశ్మి ర్హరికేశః = భువనానిగోపా స్స్వాహా
9 దేవాదేవేభ్యో అధ్వర్యంతో = జుషంతాగ్ం ,,
10 విమానఏష దివో = కేతుగ్గ్ం స్వాహా
11 ఉశసముద్రో అరుణః = పాత్యంతౌ స్వాహా
12 ఇంద్రం విశ్వా అవీవృధన్ = పతిగ్గ్ం ,,
13 సుమ్నహూర్యజ్ఞోదేవాగ్ం = ఆచవక్ష త్స్వాహా
14 వాజస్యమా ప్రసవేనో = అక స్స్వాహా
15 ఉద్గ్రాభంచ విగ్రాభంచ = వస్యతాగ్ం స్వాహా

39 + 15 = 54 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఉత్రిభి స్సమిధో దధ్యాత్ ఉదుత్వోద్యచ్ఛృతే ఽనలం । పంచేతి పంచభి ర్హుత్వా విద్వాభ్యా మశ్మన స్థితిః । ఇంద్రం చతుర్భిరా పుచ్ఛా ద్గచ్ఛేత్పంచ దశేరితాః॥

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం ఆశుశ్శిశానః = సాకమింద్ర స్స్వాహా
2 సంక్రందనేనానిమిషేణ = వృష్ణా స్వాహా
3 స ఇషుహస్తై స్సనిషంగిభిః = ప్రతిహతాభిరస్తా స్స్వాహా

4 బృహస్పతే పరిదీయ = రథానాగ్ం స్వాహా
5 గోత్రభిదం గోవిదం = రథధ్వగ్గ్ం ,,
6 బలవిజ్ఞాయ స్థవిరః = గోవి త్థ్స్వాహా
7 అభిగోత్రాణి సహసా = ప్రయుత్సు స్వాహా
8 ఇంద్ర అసాంనేతా = యన్త్వగ్రే ,,
9 ఇంద్రస్యవృష్ణో వరుణస్య = ఉదస్థా త్థ్స్వాహా
10 అస్మాకమింద్ర స్సమృతేషు = హావేషు స్వాహా
11 ఉద్ధర్షయ మఘవన్ = ఏతుఘోష స్స్వాహా
12 ఉపప్రేత జయతానరః = యథాసథ ,,
13 అవసృష్టాపరాపత = ఉచ్ఛిష స్స్వాహా
14 మర్మాణితే వర్మభిః = మదంతు దేవా స్స్వాహా
15 యత్రబాణా స్సంపతంతి = యచ్ఛతు స్వాహా

54 + 15 = 69 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆశురిత్య ప్రతిరథం హోతాన్వాహ దశర్చకం।
ఉద్ధర్షేతి వికల్పార్థాః మంత్రాః పంచ దశేరితాః॥

అథ పంచమోనువాకః

1 మం ఓం ప్రాచీమనుప్రదిశం = చతుష్పదే స్వాహా
2 క్రమధ్వ మగ్నినా = రాధ్వగ్గ్ం ,,
3 పృథివ్యా అహం = అహగ్గ్ం ,,
4 సువర్యంతో నాపేక్షంత = వితేనిరే,,
5 అగ్నే ప్రేహి ప్రథమః = స్వస్తి ,,
6 నక్తోషసాసమనసా = ద్రవిణోదా ,,
7 అగ్నే సహస్రాక్ష = వాజాయ ,,
8 సుపర్ణోసి గరుత్మాన్ = పృథివ్యా ,,

9 భాసాంతరిక్షమాపృణ = ఊర్ధ్వగ్ంహా స్వాహా
10 ఆజుహ్వాన స్సుప్రతీకః = సీదత ,,
11 ప్రేద్ధో అగ్నేదీదిహి = వాజా స్స్వాహా
12 విధేమతే పరమే = సమిద్ధే స్వాహా
13 తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్య = మహీంగాగ్ం స్వాహా
14 సప్తతేఅగ్నే సమిధః = ఘృతేన స్వాహా
15 ఈదృఙ్చాన్యా = సభరాః
మితాసః = భవంతు స్వాహా
16 శుక్రజ్యోతిశ్చ = అత్యగ్ంహాః
మితాసః = భవంతు స్వాహా
17 ఋతజిచ్చ సత్యజిచ్చ = మిత్రశ్చగణః
మితాసః = భవంతు స్వాహా
18 ఋతశ్చ సత్యశ్చ = విధారయః
మితాసః = భవంతు స్వాహా
19 ఈదృక్ష స ఏతా దృక్షాస = ఏతన
మితాసశ్చ = భవంతు స్వాహా

69 + 19 = 88 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రాచీతి పంచభి స్సాగ్ని రారోహే న్నిర్మితాంచితిం।
ఊర్ణా మౌదుంబరీం దధ్నా జుహోత్యేతే ఋచౌ తథా।
యాజ్యానువాక్యే నక్తోషా సుపర్ణో స్యాదిభి స్త్రిభిః।
స్వయమాతృర్ణకాయాంత ముఖ్యాగ్నిం స్థాపయే త్తతః।
ప్రేద్ధ ఔదుంబరీం దధ్యా ద్విధేవైకంకతీం తథా।
శమీమయీం తు తాంసేతి సప్తాజ్యం హూయతే స్రుచా।
మారుతేషుచ యాగేషు ప్రోక్తాః పంచ మరుద్గణాః।

ఈదృశ్చేత్యాదయ శ్చైషో మితాసశ్చే త్యుదీరితాః ।
అనువాకే పంచమేస్మి న్నుక్తా ఏకోన వింశతిః॥

జీమూతస్యేత్యాది పంచ పంచాశ న్మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండఋషయః । త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి । జీమూతాదయో దేవతాః। కృష్ణ = హోమే వినియోగః.

అథ షష్ఠోనువాకః

1 మం ఓం జీమూతస్యేవ భవతి = పిప ర్తు స్వాహా
2 ధన్వనాగా ధన్వనా = జయేమ ,,
3 వక్ష్యంతీవేదా = పారయంతీ ,,
4 తే ఆచరంతీసమనేవ = అమిత్రా న్త్స్వాహా
5 బహ్వీనాంపితా = ప్రసూత స్స్వాహా
6 రథే తిష్ఠ న్నయతి = రశ్మయ,,
7 తీవ్రాన్ఘోషాన్ = అనపవ్యయంత,,
8 రథవాహనగ్ం హవిరస్య = సుమనస్యమానా స్స్వాహా
9 స్వాదుషగ్ంసదః = వ్రాతసాహా స్స్వాహా
10 బ్రాహ్మణాసః పితరః = ఈశత స్వాహా
11 సువర్ణంవ స్తే = శర్మయగ్ంస న్త్స్వాహా
12 ఋజీతే పరివృంగ్ధి = శర్మయచ్ఛతు స్వాహా
13 ఆజంఘంతి సాన్వేషాం = చోదయ స్వాహా
14 అహిరివభోగైః = విశ్వత స్స్వాహా
15 వనస్పతే వీడ్వంగో = జేత్వాని ,,
16 దివః పృథివ్యాపర్యోజ = రథంయజ ,,
17 ఇంద్రస్య వజ్రోమరుతాం = గృభాయ స్వాహా
18 ఉపశ్వాసయ పృథివీ = శత్రూ న్త్స్వాహా

19 ఆక్రందయబలమోజో = వీడయస్వ స్వాహా
20 ఆమూరజ ప్రత్యావర్తయ = జయంతు,,

88 + 20 = 108 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అథాశ్వమేధే జీమూత కవచం ప్రతి ముంచతి । ధన్వనా ధను రాధర్తే వక్ష్యంతీ జ్యా మభిస్పృశేత్ । తే సంమృశే ద్ధనుష్కోట్యౌ బహ్వీతీషుధి బంధనం । రథేతి సారధిం తీవ్రా నశ్వాన వ్యభి మంత్రయేత్ । రణకాలే రథస్థాప్యో భజేత్స్వాదు త్రయా త్రితవాన్ । ఋజ్వాత్మాన మభి స్పృశ్య అజంఘేత్యా హరే త్కశాం। హస్తం మంత్రయతేఽహీతి రథంతు వన పంచభిః। దుందుభింవాదయే దామూ రత్రమంత్రాస్తు వింశతిః॥

అథ సప్తమోనువాకః

1 మం ఓం యదక్రందః ప్రథమం = అర్యన్థ్స్వాహా
2 యమేన దత్తంత్రిత = నిరతష్ట స్వాహా
3 అసి యమో అస్యా దిత్యో = బంధనాని స్వాహా
4 త్రీణిత ఆహుర్దివి = జనిత్రగ్గ్ం స్వాహా
5 ఇమాతే వాజిన్ = గోపాస్స్వాహా
6 ఆత్మానంతే మనసా = పతత్రి స్వాహా
7 అత్రాతే రూపముత్తమ = రజీగస్స్వాహా
8 అనుత్వారథో అను = వీర్యంతే స్వాహా
9 హిరణ్యశృంగోయో = అధ్యతిష్ఠత్స్వాహా
10 ఈర్మాంతాసః సిలిక = అజ్మమశ్వా స్స్వాహా
11 తవ శరీరం పతయి = చరంతి స్వాహా
12 ఉపప్రాగాచ్ఛసనం = రేభా స్స్వాహా
13 ఉపప్రాగా త్పరమం = వార్యాణి స్వాహా

108 + 13 = 121 మంత్రాః

పంచత్రింశ ద్వదక్రందో నువాకేషు త్రిషుశ్రుతాః। అశ్వస్తోమీయ హోమా స్తే ఇతి షష్ఠ స్సమీరితః॥

అథ అష్టమోనువాకః

1 మం ఓం మానో మిత్రోవరుణః = వీర్యాణి స్వాహా
2 యన్నిర్ణిజా రేక్ణసా = పాథ స్స్వాహా
3 ఏషచ్ఛాగః పురో అశ్వేన = జిన్వతి స్వాహా
4 యద్ధవిష్య మృతుశో - వేదయన్నజ స్స్వాహా
5 హోతాధ్వర్యురావయా = పృణద్ధ్వగ్గ్ం స్వాహా
6 యూపవ్రస్కా ఉతయే = ఇన్వతు స్వాహా
7 ఉపప్రాగాత్సుమన్మే = సుబంధుగ్గ్ం స్వాహా
8 యద్వాజినోదామ = దేవేష్వస్తు ,,
9 యదశ్వస్య క్రవిషో = దేవేష్వస్తు ,,
10 యదూవధ్య ముదరస్య = పచంతు స్వాహా
11 యత్తే గాత్రాదగ్నినా = రాతమస్తు ,,

121 + 11 = 132 మంత్రాః

అథ నవమోనువాకః

1 మం ఓం యే వాజినం పరిపశ్యంతి = ఇన్వతు స్వాహా
2 యన్నీక్షణం మాగ్ంస్పచన్యా = భూషంత్యశ్వగ్గ్ం స్వాహా
3 నిక్రమణం నిషదనం = దేవేష్వస్తు స్వాహా
4 మాత్వాగ్ని ర్ధ్వనయి = గృభ్ణంత్యశ్వగ్గ్ం స్వాహా
5 యదశ్వాయవాస = యామయంతి స్వాహా
6 యత్తేసాదేమహసా = సూదయామి ,,
7 చతుస్త్రిగ్ంశ ద్వాజినో = విశస్త ,,
8 ఏక స్త్వష్టురశ్వస్య - జుహోమ్యగ్నౌ స్వాహా
9 మాత్వాతపత్ప్రియ ఆత్మా = మిథూక స్స్వాహా

10 నవాఉవేతన్మ్రియసే = రాసభస్య స్వాహా
11 సుగవ్యం నోవాజీ = హవిష్మా న్త్వాస్వాహా

132 + 11 = 143 మంత్రాః

ఇతి చతుర్థకాండే షష్ఠ ప్రశ్న స్సమాప్తః

అస్మిన్ప్రశ్నే 143 మంత్రాః

—:o:—

అథ చతుర్థకాండే

సప్తమ ప్రశ్నః

అథ ప్రథమోఽనువాకః

(ఆపస్తంబ మతానుసారేణ లిఖ్యతే)

అగ్నావిష్ణూ ఇత్యాది ఏకాదశానువాకస్థ ద్వాదశ మంత్రాణాం అగ్నిఃకాండఋషిః । అగ్నా విష్ణ్వాదయో దేవతాః । గాయత్ర్యాది నానా ఛందాంసి । కృష్ణయజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః.

1 మం ఓం అగ్నావిష్ణూ సజోషసా = రాగతగ్గ్ం స్వాహా
2 వాజశ్చమే ప్రసవశ్చమే = శరీరాణిచమే స్వాహా
3 జ్యేష్ఠంచమ ఆధిపత్యం = సుమతిశ్చమే ,,
4 శంచమే = సుదినంచమే స్వాహా
5 ఊర్క్చమే = నీవారాశ్చమే,,
6 అశ్మాచమే = గతిశ్చమే ,,
7 అగ్నిశ్చమ ఇంద్ర = ప్రజాపతిశ్చమ ఇంద్రశ్చమేస్వాహా
8 అగ్ంశుశ్చమే = హారియోజనశ్చమే స్వాహా
9 ఇధ్మశ్చమే = స్వగాకారశ్చమే స్వాహా
10 అగ్నిశ్చమే ఘర్మశ్చమే = కల్పేతాగ్ం స్వాహా

11 గర్భాశ్చ మే = కల్పంతాగ్ం స్వాహా
12 ఏకాచ మే = అధిపతిశ్చ స్వాహా

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నావిష్ణూ వసోర్ధారా మేకాదశభి రాదితః। అనువాకై ర్జుహో త్యేకా మాహుతిం సంతతాం ఘృతాత్॥

బోధాయనమతే (వాజశ్చ మే స్వాహేతివా కార్యాః)

వసోర్ధారాను మంత్రా స్తే ష్వంతేస్వాహా కృతిం విదుః । చ మే శబ్దాదృగంతాచ్చ కల్పంతా మంతత స్తథా। వాజశ్చేత్యాదికేష్వేహ స్వాహాకృతి రతఃపరం। గ్రామ్యారణ్యాశ్చ మంత్రాణాం పశ్వాది రనుషజ్యతే। భవేద్విశ్వేచ మే దేవా ఇతి మంత్ర శ్చతుష్పదః। శక్వరీరాదికో మంత్ర స్తథాహో రాత్ర సంయుతః॥

విద్యారణ్యే

అగ్నావిష్ణూ ఇతి హ్యేకానువాకాంతే తథాపరా । ఏకైకస్యాను వాకస్య ఏకైకాహుతి రిష్యతే। ఏవం ద్వాదశ మంత్రాస్యు రయజ్ఞే కర్మణి స్మృతాః॥

వ్యాసశిక్షాయాం

శ్లో॥ విహవ్యేపిచ వాజోనః ప్రభృతీనాం విధీయతే। త్రయాణా మనువాకానా మితి వేదవిదో విదుః.

వసోర్ధారాదయ శ్శిష్టాః ప్రోచ్యంతేస్మింస్తు స ప్తమే

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 మం ఓం వాజోన స్స ప్తప్రదిశః = ఇహావతు స్వాహా
2 విశ్వే అద్యమరుత = వాజో అస్మే ,,
3 వాజస్య ప్రసవందేవా = సోమపేతయే ,,
4 వాజేవాజేవత = దేవయానై స్స్వాహా

5 వాజః పురస్తాదుత = భవేయగ్గ్ం స్వాహా
6 పయః పృథివ్యాం = మహ్యాగ్గ్ం ,,
7 సమ్మాసృజామిపయసా = సనేయమగ్నే స్వాహా
8 నక్తోషాసాసమనసా = ద్రవిణోదా స్వాహా
9 సముద్రోసి నభస్వాన్ = వాహ స్వాహా
10 మారుతోసి మరుతాంగణః = మావాహి స్వాహా
11 అపస్యురసి దువస్వాన్ = వాహి స్వాహా

12 + 11 = 23 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ వాజోన స్పష్టభి ర్వాజ ప్రసవీయం జుహోతి హి । నక్తేతి పయసా హోమః సముద్రో వాతనామభిః । త్రిభి ర్జుహోత్యత్ర మంత్రా ఏకాదశ సమీరితాః.

అథ త్రయోదశోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నిం యునజ్మి శవసా = ఉత్తమే స్వాహా
2 ఇమౌతే పక్షవజిరౌ = పురాణా స్వాహా
3 చిదసి సముద్రయోనిః = నిషత్త ,,
4 నమస్తే అస్తు మామా = ష్వర్పితే స్వాహా
5 ఉద్నో దత్తోదధిం = నమస్పథే ,,
6 యేనర్షయ స్తపసా = స్తీర్ణ బర్హిషగ్గ్ం స్వాహా
7 తంపత్నీభి రనుగచ్ఛేమ = రోచనే దివ స్వాహా
8 ఆవాచో మధ్యమరుహ = పృతన్యవ ,,
9 అయమగ్ని ర్వీరతమః = దివ్యానిధామ స్వాహా
10 సంప్రచ్యవధ్వ = సీదత స్వాహా
11 యేనాసహస్రం వహసి = ఉత్తమ స్వాహా

12 ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే = వంతుమేతగ్గ్ం స్వాహా
13 అయంతే యోనిః = రయిగ్గ్ం స్వాహా

23 + 13 = 36 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నిత్రయం పురా ప్రాత రనువాకాత్ స్ప్రశేదిహ।
నమో ద్వాభ్యాం వహ్నిమర్కో యేనాష్టావిష్ట కాష్టకం।
పునశ్చితి రితిప్రోక్తా మంత్రా అత్ర త్రయోదశ.

అథ చతుర్దశోనువాకః

1 మం ఓం మమాగ్నే వర్చః = జయేమ స్వాహా
2 మమదేవా విహావే = అస్మి న్స్వాహా
3 మయిదేవా ద్రవిణం = సువీరా స్స్వాహా
4 మహ్యంయజంతు = వోచతామే స్వాహా
5 దేవీ ష్షడుర్వీ రురుణః = సోమరాజ న్స్వాహా
6 అగ్నిం మన్యుం ప్రతినుదన్ = వినేశ త్స్వాహా
7 ధాతాధాతౄణాం = న్యర్థాత్స్వాహా
8 ఉరువ్యచానో మహిషః = మాపరాదా స్స్వాహా
9 యేస్స్వపత్నా అపతే = మక్ర న్త్స్వాహా
10 అర్వాంచమింద్ర = మేదినంత్వా స్వాహా

36 + 10 = 46 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మమాగ్నే దశభి ర్మంత్రైర్ధిష్ణియేషు యథాయథం।
ఇష్టకా ఉపధత్తేత్ర వహ్నికాండ స్సమీరితః.

అథ పంచదశోనువాకః

అగ్నే ర్మన్వ ఇత్యాది ద్వావింశతి మంత్రాణాం । విశ్వేదేవాః కాండఋషయః । అగ్నిరగ్ంహోముగాదయో దేవతాః । జ్యోతిరాది నానా ఛందాంసి కృష్ణ యజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః.

1 మం ఓం అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య = అగ్ంహస స్వాహా
2 యస్యేదం ప్రాణం = అగ్ంహస ,,
3 ఇంద్రస్యమన్వే = అగ్ంహస స్వాహా
4 యస్సంగ్రామం నయతి = అగ్ంహస స్వాహా
5 మన్వేవాం మిత్రావరుణా = మాగస ,,
6 యోవాగ్ం రథఋజు = ఆగస స్వాహా
7 వాయోస్సవితుః = ఆగస స్వాహా
8 ఉపశ్రేష్ఠాన ఆశిషః = ఆగస ,,
9 రథీతమూరథీనాం = ఆగస ,,
10 యదయాతం వహతుం = ఆగస స్వాహా
11 మరుతాంమన్వే = ఏనస్స స్వాహా
12 తిగ్మమాయుధం వీడితం = ఏనస స్వాహా
13 దేవానాంమన్వే = ఏనస స్వాహా
14 యదిదం మాభిశోచతి = ఏనస,,
15 అనువోద్యానుమతిః = పయ ,,
16 అన్విదనుమతేత్వం = తారిష త్స్వాహా
17 వైశ్వానరోన ఉత్యా = వాఘత స్వాహా
18 పృష్ఠోదివి = నక్తగ్గ్ం స్వాహా
19 యే అప్రథేతామమితేభిః = అగ్ంహస స్వాహా
20 ఉర్వీరోదసీ వరివః = అగ్ంహస స్వాహా

21 యత్తేవయం పురుషత్రా = విష్వగగ్నే స్వాహా
22 యథాహతద్వసవః = ప్రతరాంన ఆయుస్స్వ

46 + 22 = 68 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నయేగ్ం హోముచేష్టా కపాలేత్యాది నేరితాః। ఇష్టయోగ్నే ర్మన్వయుక్తా యాజ్యాస్తాసు క్రమాదిమాః। అగ్నేరాగ్నేయకే హీంద్ర సైన్యంద్రేమన్వే హ్యనంతరే। మైత్రా వరుణకేవాయో ర్వాయో స్సావిత్రకే రథీ। అశ్వినే మరుతాం మారుతే దేవా వైశ్వ దేవికే। అనుద్వయో శ్చానుమతే వైశ్వావైశ్వా నరే తథా। ద్యావాపృథివ్యకే యేతు యత్తేస్విష్ట కృతీర్యతే। అను వాకే పంచ దశే మంత్రా ద్వావింశతి ర్మతాః.

ఇతి చతుర్థకాండ స్సమాప్తః

చతుర్థాష్టకస్థ సప్తప్రశ్న గతా మంత్రాః 1374

—:o:—

అథ సంహితా పంచమకాండస్య మంత్ర వినియోగో లిఖ్యతే

శ్లో॥ చతుర్థకాండే చిత్యర్థ మంత్రాః సర్వత్ర వర్ణితాః। బ్రాహ్మణం పంచమేకాండే తత్రసప్త ప్రపాఠకాః.

కాండానుక్రమణికాయాం

సావిత్రాణీతి చత్వారః ప్రశ్నా అంతిమ వర్జితాః। ద్విచత్వారింశికం ఖ్యాతం గాయత్రీతిచ వర్ణితం। యదేకేనాదికం ప్రశ్న త్రితయం త్రైంశికం మతం। ఇంద్రాయ రోహిత స్తేగా నిత్యాది దశిసీ

ర్వినా। ఆయుషః ప్రాణ మింద్రోదధీచ ఏతేగ్ని కాండగాః। మహాపృష్ఠ్యం జీమూతస్య యన్మ్రయేగ్ని సమిచ్ఛషట్ । చతుర్దశేంద్రాయాదీని రోహితాది త్రయోదశ। దశిన్యా తై ౧ంశకే యేతో మహాపృష్ఠ మథోచ్యతే। సమిద్ధో గాయత్రీ కస్త్వా ద్విచత్వారింశకం మతం। ఉత్తమా దశినీ స్తేగా నిత్యాదీని చ షోడశ। క్రమైరూర్ధ్వం ప్రయాసాయ చిత్తమేతౌచ యోజయేత్, ప్రజాపతేః పవస్వేతి ద్విచత్వారింశకౌ మతౌ॥

అథ పంచమకాండే

ప్రథమ ప్రశ్నః

సావిత్రాణీత్యాది "నహాస్మవై పురాగ్ని" రిత్యంతం దశానువాకానాం జపః కార్యః. హోమపక్షే అనువాకాంతే హోమోవాకార్యః.

అథ ఏకాదశోనువాకః

సమిద్ధో అంజన్నిత్యా ద్యేకాదశ మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండర్షయః। త్రిష్టుబాది నానా ఛందాంసి। అగ్న్యాదయో దేవతాః। కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయశాఖా హోమే వినియోగః.

1 మం ఓం సమిద్ధో అంజన్కృదరం = సథస్థగ్ం స్వాహా
2 ఘృతేనాజంన్థ్సంపథో = దేహీ స్వాహా
3 ఈడ్యశ్చాసి వంద్యశ్చ = జాత వేదా స్స్వాహా
4 స్తీర్ణంబర్హిస్సుష్టరీమా = దధాతు స్వాహా
5 ఏతాఉవ స్సుభగా = భవంతు స్వాహా
6 అంతరా మిత్రావరుణా = సాదయామి స్వాహా
7 ప్రథమావాగ్ం సరథినా = దిశంతా ,,
8 ఆదిత్యై ర్నోభారతీ = దత్త స్వాహా
9 త్వష్టావీరందేవకామం = యక్షిహోత స్స్వాహా

10 అశ్వోఘృతేన = స్వదితానివక్ష త్వాహా

11 ప్రజాపతే స్తపసా = హావిరదంతు దేవా స్వాహా

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సమిద్ధ ఇత్యేవమాద్యా. అశ్వస్యాఽఽప్రియ ఈరితాః ।
ఆప్రియాస్య ప్రయాజానాం యాజ్యా ఏకాదశాత్రతాః ।
అశ్వమేధాఖ్య కాండేతా వినియుక్తా స్ఫుటం శ్రుతం॥

—:o:—

అథ పంచమకాండే

ద్వితీయ ప్రశ్నః

'విష్ణుముఖా' ఇత్యాది పశుర్వా ఏషయ దగ్ని రిత్యంతం దశాను వాకానాం జపః కార్యః. హోమపక్షే హోమోవాకార్యః.

గాయత్రీత్యాది ద్వాదశ మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండఋషయః। అనుష్టుబాది నానా ఛందాంసి। కృష్ణయజుర్వేదీయ = హోమే వినియోగః

మంత్రాః

1 ఓం గాయత్రీ త్రిష్టు = శిమ్యంతుత్వా స్వాహా

2 ద్విపదాయాచతుష్పదా = త్వా ,,

3 మహానామ్నీ = శిమ్యంతుత్వా ,,

4 రజతా హరిణీ = శిమ్యంతుత్వా ,,

5 నారీస్తేపత్నయా = త్వా స్వాహా

6 కువిదంగ యవమంతో = జగ్మ స్వాహా

7 అ-12 కస్త్వాచ్ఛ్యతి = శమితాకవి స్వాహా

8 ఋతవస్థఋతుధా = శిమ్యంతుత్వా,,

9 దైవ్యా అధ్వర్యవస్త్వా = శిమ్యంతుత్వా స్వాహా

10 అర్ధమాసాః పరూగ్ంషి = సూదయంతుతే ,,

11 పృథివీ తేంతరిక్షేణ = సాధుయా స్వాహా

12 శంతేపరేభ్యో గాత్రేభ్యః = శమఁతే తనువే భువత్స్వాహా

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ **గాయద్వాభ్యాంతు మహిషీ వావాతాతు మహీద్వయాత్ ।**

పరివృక్తీతునా ద్వాభ్యాం కల్పయేయురసేః పథః ।

కస్త్వేతి మంత్ర షట్కేన హ్యాశ్వస్య త్వచమాచ్ఛ్యతి।

ఇతి పంచమ కాండేతు ద్వితీయస్తు ప్రపాఠకః.

స మా ప్తః

—:o:—

అథ పంచమకాండే

తృతీయః ప్రశ్నః

ఉత్స న్నయజ్ఞోవా ఇత్యాది ప్రశ్నాంతం ద్వాదశానువాకానాం **జపపక్షే జపఃకార్యః హోమపక్షేహోమోవా కార్యః.**

అథ చతుర్థ ప్రశ్నః

దేవాసురా ఇత్యాది ఛందశ్చితిం చిన్వీత పశుకామ ఇత్యంత మేకాదశానువాకానాం జవపక్షే జపఃకార్యః హోమపక్షే హోమోవాకార్యః.

అథ ద్వాదశోనువాకః

మం పవస్వ వాజసాతయే విప్రస్య గృణతోవృధే

సోమరాస్వ సువీర్యగ్గ్ం స్వాహా

ఋక్సంహితా 6-8-33 వర్గః

బ్రా ఇత్యనుష్టు క్పఙ్క్తిప ద్భవతి = సర్వంజయతి.

ఇతి చతుర్థః ప్రశ్న స్సమాప్తః

శ్లో॥ అథ ప్రశ్నత్రయే తత్ర శిష్టమంగం వివిచ్యతే ।

ఔపానువాక్యే యే మంత్రా ఆమ్నాతాస్తా నథబ్రువే.

మం 2 ఓం చిత్తిమచిత్తిం = మనుష్య స్వాహా

బ్రా ఇతి యథాపూర్వమే వైనా = సువర్గ్యో ఽస్యభవతి.

2 + 2 = 4 మంత్రాః

అథ పంచమోనువాకః

మం 1 ఓం విశ్వకర్మా దిశాంపతి = తస్మై నమ స్స్వాహా

2 ప్రజాపతి ర్దిశాంపతి = తస్మై నమ ,,

3 రుద్రో దిశాంపతిస్సనః = తస్మై నమ ,,

4 వరుణో దిశాంపతిస్సనః = తస్మై నమ ,,

5 అగ్నిర్దిశాంపతిస్సనః = తస్మై నమ ,,

బ్రా ఏతావై దేవతా ఏతేషాం = అథో ప్రాణైరేవ సమింధే.

మం 6 ఓం భూ స్స్వాహా

7 భువ స్స్వాహా

8 సువ స్స్వాహా

బ్రా ఇతి స్వయమాతృణ్ణా ఉపదధాతి = ఏషులోకేష్వధి ప్రజాయతే.

9 ప్రాణాయత్వా చక్షుషేత్వా తయా = సీద స్వాహా

10 వ్యానాయత్వా చక్షుషేత్వా తయా = సీద ,,

11 అపానాయత్వా చక్షుషేత్వా = సీద స్వాహా

12 వాచేత్వా చక్షుషేత్వా = సీదస్వాహా

4 + 12 = 6

బ్రా అగ్నినా వై దేవాస్సువర్గం లోకమజిగాగ్ంసన్ = లోకమేతి.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మంత్రా హిరణ్యేష్టకానాం విశ్వకర్మేతి పంచభిః। ప్రాజాపత్యాది పదతో మంత్రభేదోవగమ్యతాం। ఇష్టకాస్వయ మాతృణ్ణా నిదధ్యా ద్వ్యాహృతీః క్రమాత్। పునర్దిశు చతస్రస్తాః ప్రాణా యేతి చతుష్టయాత్। పదభేదా న్మంత్రభేద స్త్వాచక్షు త్యనుషజ్యతే?

అథ షష్ఠోనువాకః

మం ఓం అగ్న ఆయాహి వీతయే = బర్హిషి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహాహ్వాత్యేవైనం.

మం అగ్నిం దూతం వృణీమహే = సుక్రతుగ్గం స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహహుత్వైవైనం వృణీతే.

మం అగ్నినాగ్ని స్సమిధ్యతే = జుహ్వాస్య స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ సమింధ ఏవైనం.

మం అగ్నిర్వృత్రాణి జంఘన = ఆహుత స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ సమిద్ధ ఏవాస్మి న్నింద్రియం దధాతి.

మం అగ్నే స్తోమం మనామహే = స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ మనుత ఏవైనమేతానివా అహ్నాగ్ం రూపాణి =
య ఏవంవేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి.

16 + 5 = 21 మంత్రాః

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా సువర్గాయవా ఏష లోకాయ చీయతే = అధోతాభ్య
ఏవాత్మానం నిష్క్రీణీతే.

మం 1 ఓం యత్తే రుద్రపురోధను = సంవత్సరేణ నమస్కరోమి స్వాహా
2 యత్తేరుద్ర దక్షిణాధను = పరివత్సరేణ = మి స్వాహా
3 యత్తేరుద్ర పశ్చాద్ధను = రుద్రేదావత్సరేణ = మి,,
4 యత్తేరుద్రో త్తరాధను = రుద్రేదువత్సరేణ = మి,,
5 యత్తేరుద్రో పరిధను = రుద్రవత్సరేణ నమస్కరోమి స్వాహా

బ్రా రుద్రోవా ఏష య దగ్ని = నమస్కారై
రేవైనగ్ం శమయతి.

మం 6 యేఽగ్నయః పురీష్యాః = జీవాతవే సువ స్వాహా
7 ఆపంత్వాగ్నే మనసా స్వాహా

8 ఆపంత్వాగ్నే తపసా ,,
9 అపంత్వాగ్నే దీక్షయా ,,
10 ఆపంత్వాగ్న ఉపసద్భి ,,
11 ఆపంత్వాగ్నే సుత్యయా,,
12 అపంత్వాగ్నే దక్షిణాభి స్స్వాహా
13 ఆపంత్వాగ్నే వభృథేన స్వాహా
14 అపంత్వాగ్నే వశయా ,,
15 ఆపంత్వాగ్నే స్వాహాకారేణ ,,

బ్రా ఇత్యాహైషావా అగ్నే రాప్తి స్తయైవైన మాప్నోతి.

21 + 15 = 36 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఇంద్రం విశ్వా ఋగ్రైంద్రీస్యా ద్యుత్తే పంచోప తిష్ఠతే ।
యేగ్నయో దశభి ర్మంత్రైః ప్రయాస్య న్నుప తిష్ఠతే॥

బ్రా గాయత్రేణ పురస్తా దుపతిష్ఠతే = ప్రేమాణమేవాస్య గచ్ఛతి.

1 ప్రాచ్యాత్వాదిశా = అగ్నే శ్శిర ఉపదధామి స్వాహా
2 దక్షిణయాత్వాదిశా = అగ్నేః పక్ష ముపదధామి,,
3 ప్రతీచ్యాత్వాదిశా = అగ్నేః పుచ్ఛ ముపదధామి,,
4 ఉదీచ్యాత్వాదిశా = అగ్నేః పక్ష ముపదధామి ,,
5 ఊర్ధ్వయాత్వాదిశా = అగ్నేః పృష్ఠ ముపదధామి స్వాహా

బ్రా యోవా అపాత్మాన మగ్నించినుతే =
సాత్మా ముష్మిల్లోకే భవతి య ఏవం వేద.

36 + 5 = 41 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆత్మేష్టకా ఉపాదధ్యా త్ప్రాచ్యాత్వేత్యాది పంచభిః.

అథ నవమోనువాకః

మం ! ఓం అగ్నే ఉదధే = భూయాస్మ స్వాహా
2 అగ్నే దుధ్రయాత ఇషు = భూయాస్మ స్వాహా
3 అగ్నే గహ్యాయాత ఇషు = భూయాస్మ ,,
4 అగ్నే కిగ్ంశిల యాతఇషు = భూయాస్మ స్వాహా
5 అగ్నే వన్య యాత ఇషు = భూయాస్మ స్వాహా
బ్రా పంచవా ఏతేగ్నయో = నార్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానః
6 వాఙ్మ ఆసన్ = మామాహిగ్ంసీ స్స్వాహా
బ్రా అపవా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామంతి = ప్రాణానేవాత్మం ధత్తే.
మం 7 యోరుద్రో అగ్నౌ = రుద్రాయ నమోఅస్తు స్వాహా
బ్రా ఆహుతిభాగావా అన్యే రుద్రాః =
యస్మై తదగ్నౌ క్రియత ఇతి.
మం 8 వసవస్త్వా రుద్రైః పురస్తా త్పాంతు స్వాహా
9 పితరస్త్వా = పాంతు స్వాహా
10 ఆదిత్యాస్త్వా విశ్వైర్దేవైః పశ్చాత్పాంతు స్వాహా
11 ద్యుతానస్త్వా మారుతో = పాతు స్వాహా
12 దేవా స్త్వేంద్రజ్యేష్ఠా = పాంతు ,,
బ్రా నవా ఏతేన నపూతో నమేధ్యో = తేన మేధ్యస్తేన ప్రోక్షితః.

41 | 12 = 53 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నే హోమః పంచభిస్స్యా ద్రుద్రాద్యైః పంచభేదతః ।
చిత్యారోహే జపేద్వాఙ్మే యోరుద్రో నిక్షిపే చ్చరుం ।
వసవస్త్వా పంచ మంత్రైః ప్రోక్షే దాజ్యేన సంచితం.

అథ దశమోనువాకః

మం 1 ఓం సమీచీ నామాసి ప్రాచీ = రసితో రక్షితా =
తంవాంజంభే దధామి స్వాహా

2 ఓజస్వినీ నామాసి దక్షిణా = పృదాకూ రక్షితా =
తంవాంజంభే దధామి స్వాహాః

3 ప్రాచీనామాసి ప్రతీచీ = స్వజోరక్షితా =
తంవాంజంభే దధామి స్వాహాః

4 అవస్థావా నామాస్యుదీచీ = స్తిరశ్చిరాజీ రక్షితా =
దధామి స్వాహాః

5 అధిపత్నీ నామాసీ బృహతీ = శ్విత్రో రక్షితా =
దధామి స్వాహాః

6 వశినీ నామాసీ యందిక్ = కల్మాషగ్రీవో రక్షితా =
దధామి స్వాహాః

బ్రా ఏతావై దేవతా అగ్నిం చితగ్ం = నార్తిమార్ఛ త్యధ్వర్యు
ర్నయజమానః.

7 హేతయోనామస్థ = సలిలోవాత నామం =
తంవోజంభే దధామి స్వాహాః

8 నిలింపానామస్థ తేషాంవో దక్షిణా = సగరోవాతనామం =
తంవోజంభే దధామి స్వాహాః

9 వజ్రిణో నామస్థతేషాం వః పశ్చా = గహ్వరో వాతనామం
తంవోజంభే దధామి స్వాహాః

10 అవస్థావానో నామస్థ = ఆపోవ ఇషవ స్సముద్రోవాతనామం
= తంవోజంభే దధామి స్వాహాః

11 అధిపతయో నామస్థ = ఇషవోవస్వాన్ వాతనామం =
= తంవోజంభే దధామి స్వాహాః

12 క్రవ్యానామస్థ పార్థివా = ఇషవోనిమిషో వాతనామం =
తంవోజంభే దధామి స్వాహాః

బ్రా హుతాదోవా అన్యే దేవా = అపరివర్గమేవైనా న్ప్రీణాతి.

13 ఇమగ్గ్ం స్తనమూర్జస్వంతం = సదనమావిశస్వ స్వాహా

।బ్రా యోవా అగ్నిం ప్రయుజ్య నవిముంచతి = వసీయాన్భవతి.

53 + 13 = 66 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సమీచీ సర్వహోమస్స్యా ద్రక్షితే త్యనుషజ్యతే । హేతయస్తు మహాహోమో వాతనామాను షజ్యతే । ఇమం స్తనం పూర్ణ హోమ ఇతి మంత్రా స్త్రయోదశ । ఇంద్రాయ రాజ్ఞ ఇత్యుక్తా ఏకాదశిని నామకాః । దశిన్యాఖ్యాశ్చ పశవ స్తే సర్వేప్యశ్వ మేధకాః॥

।బ్రా ఇంద్రాయరాజ్ఞ ఇత్యాది అగ్నయేనీకవత ఇత్యంతం చతుర్ద శానువాకానాం కేవల బ్రాహ్మణానువాకానాం జపః కార్యః బ్రాహ్మణస్యాపి హోమపక్షే హోమః కార్యః.

ఇతి పంచమాష్టకే పంచమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

ఏతత్ప్రశ్నగతా మంత్రాః 66

—x—

అథ పంచమాష్టకే

షష్ఠః ప్రశ్నః

హిరణ్యవర్ణా ఇత్యాది దశానువాకస్థ అష్టావింశతి మంత్రాణా మగ్నిః కాండర్షిః । ఇంద్రాదయో దేవతాః । త్రిష్టుబాది నానాఛందాంసి । కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః.

1 మం ఓం హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయయః = భవంతు స్వాహా

2 యాసాగ్ంరాజా వరుణో = భవంతు ,,

3 మం ఓం యాసాం దేవా దివి ... భ... । యాః పృథివీం ... భవంతు స్వాహా

4 శివేన మా ... మే ... నిధత్త స్వాహా

5 యదద స్సం ... స్వాహా

6 యత్ప్రేషితా వరుణేన .. అనుష్ఠన ,,

7 అపకామగ్గ్ం స్యందమానా . హితగ్గ్ం స్వాహా

8 ఏకోదేవో అప్యతిష్ఠ ... చ్యతే స్వాహా

9 ఆపోభద్రాఘృత ... స్వాహా

10 ఆదిత్పశ్యా ... యదవ స్స్వాహా

11 ఆపోహిష్ఠా ... చక్షసే స్వాహా

12 యోవశ్శివత మో ... మాతరః స్వాహా

13 తస్మాఅరం జనయథాచన ,,

14 దివిశ్రయస్వ ... బ్రహ్మవర్చసాయత్వా స్వాహా

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ కుంభేష్టకా మంత్రణార్థా హిరణ్యేతి త్రయోనశ । దివీతి చరుమాదధ్యా ద్దేవస్యే త్యభిషేచనం॥

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా అపాంగ్రహా న్గృహీయాత్ ... యస్యైష ఉపధీయతే య ఉచైనం మేవం వేద.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా భూతేష్టకా ఉపదధాతి ... ముఖత ఏవాస్మా అన్నాద్యం దధాతి.

1 మం ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ... భ్యామగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహైషవా అగ్నేస్సవః

2 దేవస్యత్వా ... భ్యాం ... స్పతేస్త్వా ... షించామి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ బ్రహ్మవై = బ్రహ్మణైవైన మభిషించతి.
దేవస్యత్వా = భ్యామింద్రస్యత్వావా = షించామి స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహేంద్రియ మేవాస్మి న్నుపరిష్టా
వీర్యగ్ం సంభృత్యాత్మన్ధత్తే.

14 _ 3 17 మంత్రాః

అథ చతుర్థోనువాకః

1 మం ఓం సజూరబ్దో యావభిర్ఘృతేన స్వాహా
2 సజూరుషా అరుణేభి ర్ఘృతేన ,,
3 సజూస్సూర్య ఏతశేన ఘృతేన,,
4 సజోషా వశ్వినాదగ్ం సోభిర్ఘృతేన స్వాహా
5 సజూరగ్ని ర్వైశ్వానర ఇడాభి ర్ఘృతేన స్వాహా
బ్రా సంవత్సరోవా అబ్దో = స్వామేవ తద్యోనిం ప్రవిశంతి.

17 + 5 = 22 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ సజూరాహుతయః పంచఘృతేనే త్యనుషజ్యతే॥

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా సంవత్సర ముఖ్యం భృత్వా =
యఏవం విద్వానేత మగ్నిం చినుతే.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా ప్రజాపతి రగ్నిమసృజత =
ప్రియామేవాస్య తనువ మవరుంధే.

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా అగ్నేర్వై దీక్షయా దేవా = అథో వ్యావృతమేవ
గచ్ఛతి శ్రైష్ఠ్యగ్ం సమానానాం.

అథ అష్టమోనువాకః

బ్రా సువర్గాయవాఏష లోకాయచీయతే =
సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయతే.

1 మం ఓం పృథివీ మాక్రమిషం ప్రాణో మామాహాసీ త్స్వాహా
5 అంతరిక్ష = షం ప్రజామా = హాసీ త్స్వాహా
3 దివమాక్రషగ్ం సువరగన్మ స్వాహా
బ్రా ఏషవా అగ్నే రన్వారోహ =
ఏషాంలోకానాం క్లుప్త్యా అథో ప్రాణానాం.
4 ఇష్టో యజ్ఞో భృగుభిరాశీర్దా వసుభి స్వాహా
5 తస్యత ఇష్టస్య వీతస్య ద్రవిణేహ భక్షీయ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహస్తుతశ స్త్రే ఏవై తేన దుహే.
6 పితా మాతరిశ్వా = మదాని శగ్ంసిష త్స్వాహా
ఇత్యాహైతద్వా అగ్నే రుక్థ్యంతేనై వైన మనుశగ్ంసతి.
22 + 6 = 28 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అన్వారోహేచ్చితిం స్వామీ పృథివీ మాక్రమీ త్యతః ।
ఇష్టోయజ్ఞ స్తస్యతేద్వే సమిష్ట యజుషీమతే ।
పితా మాతేతి మంత్రేణ చిత్యగ్ని మనుశంసతి॥

అథ నవమోనువాకః

బ్రా సూయతేవా ఏషోగ్నీనాం = సంవత్సరఏవ ప్రతితిష్ఠతి.

అథ దశమోనువాకః

బ్రా ప్రజాపతిరగ్ని మచినుత ర్తుభి స్సంవత్సరం =
సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠతి,

అన్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అథాష్టాదశ నామానః పశవోహ్యాశ్వమేధికాః,

ఏకాదశాది త్రయోవింశ త్యనువాక పర్యంతం త్రయోదశ బ్రాహ్మణానువాకానాం జపఃకార్యః.

బ్రా రోహితో ధూమ్రరోహితః = సంవత్సరాయ నివక్షసః.

అస్మిన్ప్రశ్నే మంత్రాః 28

అథ పంచమకాండే

సప్తమః ప్రశ్నః

యోవా అయథా దేవత మిత్యాది దశానువాకస్థ ఏకచత్వారింశ స్మంత్రాణా మగ్నిః కాండర్షిః। యజురాది నానా ఛందాంసి। మంత్ర లింగోక్తా దేవతాః। కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా యోవా అయథాదేవత మగ్నిం చినుతే =
ప్రాజాపత్యోశ్వ స్తమే వర్ధ్నోతి.

అథ ద్వితీయోనువాకః

1 మం ఓం త్వామగ్నే వృషభం = శిశాధి స్వాహా
బ్రా పశవోవా ఏతేయ దిష్టకాః =
తస్మాద్యూథే యూథ ఋషభః.
2 మం సంవత్సరస్య ప్రతిమాం = మాయుర్వ శ్శవ త్స్వాహా
బ్రా ప్రాజాపత్యా మేతా ముపదధాతి =
అముష్మిల్లోకేఽగ్నిం దుహే.
3 మం యేనదేవా జ్యోతిషో = యజమాన స్స్వస్తి స్వాహా

బ్రా సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే —
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై.

4 శతాయుధాయ — దురితాని విశ్వా స్వాహా
5 యే చత్వారః — పథిక్ర్త్తేహా సర్వే ,,
6 గ్రీష్మో హేమంత — స్యామ స్వాహా
7 ఇదువత్సరాయ — జహూతాస్యామ స్వాహా
8 భద్రాన్నః శ్రేయః — తనువేస్యోన స్వాహా
బ్రా అజ్యానీరేతా ఉప దధాతి — యజమానస్యా పరాభావాయ

8 మంత్రాః

అథ తృతీయోనువాకః

1 మం ఓం ఇంద్రస్య వజ్రోసి — ప్రతిస్పృశః. యోనః పురస్తా
దఘాయు రభిదాస — మృచ్ఛతు స్వాహా
2 ఇంద్రస్య వజ్రోసి — శః. యోనో దక్షిణతోఘాయ —
మృచ్ఛతు స్వాహా
3 ఇంద్రస్య వజ్రోసి — శః. యోనః పశ్చాదఘాయు —
మృచ్ఛతు స్వాహా
4 ఇంద్రస్య వజ్రోసి — శః. యోన ఉత్తరతోఽఘాయు —
మృచ్ఛతు స్వాహా
బ్రా దేవాసురా స్సంయత్తా ఆసన్ తే సురాదిగ్భ్య —
తనూపానీః పర్యాహతే.
5 అగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా — రాగతగ్గ్ం స్వాహా
బ్రా బ్రహ్మవాదినో వదంతి యన్నదేవతాయై జుహ్వత్యథ —
అముష్మిల్లోకేగ్నిం దుహే.

౯ ౯ 5 — 13 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ ఇంద్రస్య వజ్రిణీర్దద్యా దగ్నౌ విష్ణూ ఘృతాహుతిః.

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా చిత్తింజుహోమి = ఘృతేనేత్యాహ = దేవతాబుర్ధ్నోతి.

1 మం ఓం అగ్నేయశస్విన్యశసే - శ్లోకోఅస్తు స్వాహా

2 భద్రం పశ్యంత - సంగమంతు స్వాహా

3 ధాతావిధాతా = రాష్ట్రిమభిసం నమామ,,

4 అభ్యావర్తధ్వముప జీవాథసర్వే ,,

బ్రా రాష్ట్రిభృత ఏతా ఉపదధాత్యేషావా =
నాస్మాద్రాష్ట్రిం భ్రగంశతే.

13 + 4 = 17 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నేయశే త్యపాదధ్యా ద్రాష్ట్రిభృత్సంజ్ఞికేష్టకాః.

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా యథావై పుత్రోజాతో మ్రియతే = తేజఏవాత్మన్ధత్తే.

1 మం ఓం సువర్ణఘర్మ స్వాహా

2 సువర్ణార్క ,,

3 సువర్ణశుక్ర ,,

4 సువర్ణ జ్యోతి ,,

5 సువర్ణసూర్య ,,

బ్రా అర్కోవాఏష యదగ్నిః = సాయుజ్యం గచ్ఛతి.

17 + 5 = 22 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ సువర్ణ పంచభి ర్హుత్వా తేజ స్త్విన్రో దధాతిహి.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా వయోవా అగ్నిర్యదగ్నిచిత్ = ఆత్మనోఽహిగ్ంసాయై.
1 మం ఓం తేజోసి తేజోమేయచ్ఛ = పృథివ్యై మాపాహి స్వాహా
2 జ్యోతిరసి = అంతరిక్షా న్మాపాహి స్వాహా
3 సువరసి సువర్మే యచ్ఛదివం యచ్ఛదివో మాపాహిస్వాహా
బ్రా ఇత్యాహైతాభిర్వా ఇమేలోకాః - ఇమేలోకాః ప్రభాంతి.
4 యా స్తే అగ్నే సూర్యేరుచ = జనాయన స్స్పృధి స్వాహా
5 యావో దేవా స్సూర్యేరుచో = ధత్త బృహస్పతే ,,
6 రుచంనో ధేహి బ్రాహ్మణేషు = రుచారుచగ్గ్ం ,,
బ్రా ద్వేధావా అగ్నిం చిక్యానస్య = జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛతి.

22 + 6 = 28 మంత్రాః

అథ సప్తమోనువాకః

1 మం ఓం యదాకూతా = యేపురాణా స్స్వాహా
2 ఏతగ్ం సధస్థ = పరమేవ్యోమ న్త్స్వాహా
3 జానీతాదేనం = కృణుతాదావిరస్మై స్వాహా
4 సంప్రచ్య వధ్వమను = సీదత స్వాహా
5 ప్రస్తరేణ పరిధినా = దేవేషు గంతవే స్వాహా
6 యదిష్టం యత్పరాదానం సువర్దేవేషునోదధ త్స్వాహా
7 యేనా సహస్రం వహసి = గంతవే స్వాహా
8 యే నాగ్నే సుకృతః పథా = గంతవే ,,
9 యత్రధారా అనపేతా = ర్దేవేషునో దధ త్స్వాహా

28 + 9 = 37 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ యదాకూతా దితి ప్రోక్తై ర్మంత్రై ర్నిరాకూతి హోమకాః.

అథాష్టమోనువాకః

1 మం ఓం యా స్తే అగ్నే సమిధోయాని = ప్రజాన న్థ్స్వాహా
బ్రా ఉత్పన్నయజ్ఞోవా ఏష యదగ్నిః =
నాధ్వర్యు రాత్మనోంతరేతి.
2 చతస్ర ఆశాః ప్రచరం = సమిద్భవత్యాహుతీనాగ్ం స్వాహా
బ్రా సువర్గాయవాఏష లోకాయోపధీయతే = అవరుధ్య చినుతే.

37 + 2 = 39 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ యా స్తే స్వర్శ శ్చతస్రేతి మంత్రాత్కూర్మం దధాతిహి.

అథ నవమోనువాకః

1 మం ఓం మయిగృహ్ణామ్యగ్రే = తనువా సువీరా స్స్వాహా
2 యోనో అగ్నిః పితరో = పరాగా త్థ్స్వాహా
బ్రా యదధ్వర్యురాత్మన్నగ్నిమ గృహీత్వా = తస్మాద్దిశిదికో్ప్రితా.

39 + 2 = 41 మంత్రాః

అథ దశమోనువాకః

బ్రా ప్రజాపతి రగ్నిమసృజతసోస్మాత్ =
భూయోఽస్యాన్నంభవతి.

ఋష్యాదిః

స్తేగా నిత్యాది షోడశానువాకస్థ ద్విపంచాశ దుత్తర శత మంత్రాణాం విశ్వేదేవాః కాండఋషయః । స్తేగాదయో దేవతాః । యజురాది నానా ఛందాంసి । కృష్ణ యజుర్వేదీ = హోమే వినియోగః.

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 మం ఓం స్తేగాన్దగ్ంష్ట్రాభ్యాగ్ం స్వాహా
2 మండూకాం జంభ్యేభి స్స్వాహా

3 మం ఓం ఆదకాంఖాదేన స్వాహా
4 ఊర్జగ్ం సగ్ంసూదేన స్వాహా
5 అరణ్యం జాంబీ లేన ,,
6 మృదంబ_ర్త్స్వేభి స్వాహా
7 శర్కరాభి రవకాగ్ం ,,
8 అవకాభి శ్శర్కరాగ్ం,,
9 ఉత్సాదేన జిహ్వాగ్ం ,,
10 అవక్రందేన తాలుగ్గ్ం ,,
11 సరస్వతీం జిహ్వాగ్రేణ ,,

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 మం ఓం వాజగ్ం హనుభ్యాగ్ం స్వాహా
2 అపఆస్యేన స్వాహా
3 ఆదిత్యాఛ్మశ్రుభి స్వాహా
4 ఉపయామ మధరేణోష్ఠేన స్వాహా
5 సదు_త్తరేణ స్వాహా
6 అంతరేణానూకాశగ్గ్ం స్వాహా
7 ప్రకాశేన బాహ్యగ్గ్ం ,,
8 _స్తనయిత్నుల నిర్బాధేన ,,
9 సూర్యాగ్నీ చక్షుర్భ్యాగ్ం స్వాహా
10 విద్యుతౌ కనానకాభ్యాగ్ం స్వాహా
11 అశనిం మ_స్తిష్కేణ ,,
12 బలం మజ్జభి స్వాహా

అథ త్రయోదశోనువాకః

1 మం ఓం కూర్మాన్ఛఫై స్వాహా
2 అచ్ఛలాభిః కపింజలా న్త్స్వాహా
3 స్తామకుష్ఠికాభి స్వాహా

4 మం ఓం జవంజంఘాభిస్స్వాహా
5 అగదంజానుభ్యాగ్గ్ం స్వాహా
6 వీర్యంకుహాభ్యాగ్ం ,,
7 భయం ప్రచాలాభ్యాగ్ం,,
8 గుహోపపక్షాభ్యాగ్ం ,,
9 అశ్వినావగ్ంసాభ్యాగ్ం,,
10 అదితిగ్ం శీర్ష్ణా స్వాహా
11 నిరృతిం విర్జాల్మకేన శీర్ష్ణా స్వాహా

అథ చతుర్దశోనువాకః

1 మం ఓం యోక్త్రం గృధ్రాభి స్స్వాహా
2 యుగమానతేన స్వాహా
3 చిత్తం మన్యాభి ,,
4 సంక్రోశాన్ప్రాణై స్స్వాహా
5 ప్రకాశేనత్వచగ్ం స్వాహా
6 పరాకాశేనాంతరాగ్ం ,,
7 మశకాన్ కేశై స్స్వాహా
8 ఇంద్రగ్గ్ం స్వపసావహేన స్వాహా
9 బృహస్పతిగ్ం శకునిసాదేన ,,
10 రథముష్ణిహాభి స్స్వాహా

అథ పంచదశోనువాకః

1 మం ఓం మిత్రావరుణౌ శ్రోణీభ్యాగ్ం స్వాహా
2 ఇంద్రాగ్నీ శిఖండాభ్యాగ్ం ,,
3 ఇంద్రా బృహస్పతీ ఊరుభ్యాగ్ం స్వాహా
4 ఇంద్రావిష్ణూ అష్ఠీవద్భ్యాగ్ం ,,

5 మం ఓం సవితారం పుచ్ఛేన స్వాహా
6 గంధర్వాన్పే పేన ,,
7 అప్సరసో ముష్కాభ్యాగ్ం స్వాహా
8 పవమానం పాయునా స్వాహా
9 పవిత్రంపోత్రాభ్యాగ్ం ,,
10 ఆక్రమణగ్గ్ం స్థూరాభ్యాగ్ం స్వాహా
11 ప్రతిక్రమణం కుష్ఠాభ్యాగ్ం ,,

అథ షోడషోనువాకః

1 మం ఓం ఇంద్రస్య క్రోడ స్వాహా
2 అదిత్యైపాజస్యగ్గ్ం స్వాహా
3 దిశాంజత్రవ స్వాహా
4 జీమూతాన్ హృదయాపశాభ్యాగ్ం స్వాహా
5 అంతరిక్షం పురితతా స్వాహా
6 నభఉదర్యేణ స్వాహా
7 ఇంద్రాణీ ప్లీహ్నా స్వాహా
8 వల్మీకాన్ క్లోమ్నా ,,
9 గిరీన్ ప్లాశిభి స్వాహా
10 సముద్రముదరేణ స్వాహా
11 వైశ్వానరం భస్మనా స్వాహా

అథ సప్తదశోనువాకః

1 మం ఓం పూష్ణోవనిష్టు స్వాహా
2 అంధాహేస్థూరగుదా స్వాహా
3 సర్పాన్గుదాభి స్వాహా
4 ఋతూన్ పృష్టీభి ,,
5 దివంపృష్ఠేన స్వాహా

6 వసూనాం ప్రథమాకీకసా స్వాహా
7 రుద్రాణాం ద్వితీయా స్వాహా
8 ఆదిత్యానాం తృతీయా ,,
9 అంగిరసాం చతుర్థీ ,,
10 సాధ్యానాం పంచమీ ,,
11 విశ్వేషాం దేవానాగ్ం షష్ఠీ స్వాహా

అథ అష్టాదశోనువాకః

1 మం ఓం ఓజో గ్రీవాభి స్స్వాహా
2 నిర్‌ృతి మస్థభి ,,
3 ఇంద్రగ్గ్ం స్వపసావహేన స్వాహా
4 రుద్రస్య విచల స్కంధ స్స్వాహా
5 అహోరాత్రయో ర్ద్వితీయ స్స్వాహా
6 అర్ధమాసానాం తృతీయ ,,
7 మాసాం చతుర్థ స్స్వాహా
8 ఋతూనాం పంచమ ,,
9 సంవత్సరస్య షష్ఠస్స్వాహా

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 మం ఓం ఆనందం నందథునా స్వాహా
2 కామం ప్రత్యాసాభ్యాగ్ం స్వాహా
3 భయగ్ం శితీమభ్యాగ్ం ,,
4 ప్రశిషం ప్రశాసాభ్యాగ్ం స్వాహా
5 సూర్యాచంద్రమసౌ వృక్యాభ్యాగ్ం స్వాహా
6 శ్యామశబలౌమతస్నాభ్యాగ్ం స్వాహా
7 వ్యుష్టిగ్ం రూపేణ స్వాహా
8 నిమ్రుక్తిమరూపేణ ,,

అథ వింశోనువాకః

1 మం ఓం అహార్మాగ్ంనేన స్వాహా
2 రాత్రింపీవసా ,,
3 అపోయూషేణ ,,
4 ఘృతగ్ం రసేన ,,
5 శ్యాంవసయా స్వాహా
6 దూషీకాభిర్హ్రాదునిగ్గం స్వాహా
7 అశ్రుభిః పృష్వాగ్ం ,,
8 దివగ్ం రూపేణ స్వాహా
9 నక్షత్రాణి ప్రతిరూపేణ స్వాహా
10 పృథివీం చర్మణా స్వాహా
11 ఛవీంఛవ్యా స్వాహా
12 ఉపాకృతాయ ,,
13 ఆలబ్ధాయ స్వాహా
14 హుంతాయ ,,

అథ ఏకోనవింశోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నేః పక్షతి స్వాహా
2 సరస్వత్యై నిపక్షతి స్వాహా
3 సోమస్య తృతీయా స్వాహా
4 అపాంచతుర్థీ స్వాహా
5 ఓషధీనాం పంచమీ స్వాహా
6 సంవత్సరస్య షష్ఠీ స్వాహా
7 మరుతాగ్ం సప్తమీ స్వాహా
8 బృహస్పతే రష్టమీ ,,
9 మిత్రస్య నవమీ స్వాహా

10 వరుణస్య దశమీ ,,
11 ఇంద్రస్యైకాదశీ ,,
12 విశ్వేషాం దేవానాం ద్వాదశీ స్వాహా
13 ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వగ్ం ,,
14 యమస్య పాటూర స్వాహా

అథ ద్వావింశోనువాకః

1 మం ఓం వాయోః పక్షతి స్వాహా
2 సరస్వతో నిపక్షతి ,,
3 చంద్రమస స్తృతీయా స్వాహా
4 నక్షత్రాణాం చతుర్థీ ,,
5 సవితుః పంచమీ స్వాహా
6 రుద్రస్య షష్ఠీ స్వాహా
7 సర్పాణాగ్ం స ప్తమీ స్వాహా
8 అర్యమ్ణోష్టమీ స్వాహా
9 త్వష్టు ర్నవమీ ,,
10 ధాతుర్దశమీ స్వాహా
11 ఇంద్రాణ్యా ఏకాదశీ స్వాహా
12 అదిత్యై ద్వాదశీ స్వాహా
13 ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వగ్గ్ం స్వాహా
14 యమ్యై పాటూర స్వాహా

అథ ద్వావింశోనువాకః

1 మం ఓం పంథామనూ వృగ్భ్యాగ్ం స్వాహా
2 సంతతిగ్గ్ం స్నావన్యాభ్యాగ్ం,,
3 శుకాన్పి త్తేన స్వాహా
4 హరిమాణంయకృా స్వాహా

5 మం ఓం హలీక్ష్ణాన్ పాపవాతేన స్వాహా
6 కూశ్మాంచకభి స్వాహా
7 శవర్తానూ వధ్యేన స్వాహా
8 శునోవిశసనేన స్వాహా
9 సర్పాల్లోహిత గంధేన స్వాహా
10 వయాగ్ంసి పక్వగంధేన ,,
11 పిపీలికాః ప్రశాదేన స్వాహా

అథ చతుర్వింశోనువాకః

1 మం ఓం క్రమైరత్యక్రమీత్ = స్వధయామదేమ స్వాహా

అథ పంచవింశోనువాకః

1 మం ఓం ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ = సంవత్సరో మహిమా స్వాహా

అథ షడ్వింశోనువాకః

1 అగ్నిః పశురాసీత్ = సతేలోక స్తం జేష్యస్యథావజిఘ్రసి స్వాహా
2 వాయుః పశురాసీ = సతేలోక స్తస్మా త్త్వాంతరేష్యామి యదినావజిఘ్రసి స్వాహా
3 ఆదిత్యః పశురాసీత్ = తం జేష్యసి యద్యవజిఘ్రసి స్వాహా

ఇతి పంచమకాండే సప్తమః ప్రపాఠక స్సమాప్తః

152 + 42 = 194 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ స్తేగా నిత్యశ్వమేధాంగ మంత్రాః షోడశ సు స్మృతాః.

—:o:—

అథ షష్ఠః కాండః

కాండానుక్రమణికాయాం.

శ్లో॥ ప్రాచీనవంశం షట్త్రింశ్యాః త్రిభిః ప్రజననం ముఖైః ।
దేవాసురా స్సప్రజాప శ్చత్వార్యధ్వర్యవో విధిః ।
ఉభయేవై బ్రహ్మవాది నకతేనతా గ్రహా విధిః ।
ఉత్తేధ్వర విధావంత ర్ణతోఘా స్దక్షిణా విధిః ।
షట్సు ప్రపాఠకా ష్షష్ఠేకాండే ప్రత్యేక మేవ చ ।
ఏకాదశానువాకాస్యు స్తదధో న్వచమ్త్యనుక్రమాత్.

షష్ఠకాండస్థ త్రయస్త్రింశ న్మంత్రాణాం సోమః కాండర్షిః। యజురాది నానా ఛందాంసి। మంత్ర లింగోక్తా దేవతాః। కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖా హోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా ఓం ప్రాచీనవగ్ంశం కరోతి = అశిషమేవై తామాశా స్తే.

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా ఓం యావంతోవై దేవా యజ్ఞాయాపునత = ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా ఓం ఋక్సామేవై దేవేభ్యో యజ్ఞాయా = యజ్ఞస్య సయోనిత్వాయ.

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా ఓం వాగ్వైదేవేభ్యోపాక్రామ = ముష్టీకరోతి వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య ధృత్యై.

1 మం ఓం అదీక్షిష్టాయం బ్రాహ్మణ స్స్వాహా
బ్రా ఓం ఇతి త్రిరుపాగ్ం. శ్వాహ = ఉదితేషు నక్షత్రేషు.
2 మం ఓం వ్రతం కృణుత స్వాహా

బ్రా ఇతివాచం విసృజతి యజ్ఞవ్రతోవై దీక్షితః =
నేతుమేవ కృత్వాత్యేతి.

2 మంత్రాః

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా ఓం దేవావై దేవయజన మధ్యవసాయ = ఉదయనీ
యస్యయాజ్యాః కరోత్యస్మిన్నేవలోకే ప్రతితిష్ఠతి.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా ఓం కద్రూశ్చవై సుపర్ణీ = స్వయైవైనం దేవతయా క్రీణాతి.

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా తద్ధిరణ్య మభవ త్తస్మా = అనుపదాసుకాస్య
వాగ్భవతి య ఏవం వేద.

అథ అష్టమోనువాకః

బ్రా షట్పదాన్యను నిక్రామతి = పళుమంతం కరోతి.

అథ నవమోనువాకః

బ్రహ్మవాదినో వదంతి విచిత్య స్సోమా౩ =
షోధుకో యజమానః.

3 మం ఓం సోమ విక్రయి న్థ్సోమగ్ం శోధయ స్వాహా

బ్రా ఇత్యేవ బ్రూయా ద్యదీతరం =
తస్మా త్థ్సవ్పంతం ప్రాణా న జహాతి.

అథ దశమోనువాకః

బ్రా యత్.

4 మం ఓం కలయాతే క్రీణాని స్వాహా

5 శఫేనతే క్రీణాని ,,

బ్రా ఇతి పణేతాగో అర్ఘ్యం = గోస్తుమహిమానం నావతిరేత్.

6 మం ఓం గవాతే క్రీణాని స్వాహా

బ్రా ఇత్యేవ బ్రూయాద్గో ఆర్ఘమేవ =
దండశూకాస్తాగ్ం సమాగ్ం సర్పాస్యుః,
7 మం ఓం ఇదమహాగ్ం సర్పాణాం = ఉపగ్రథ్నామి స్వాహా
బ్రా **ఇత్యాహ దండశూకాస్తాగ్ం సమాగ్ం = సోమగ్ం రక్షంతి.**

అథ ఏకాదశోనువాకః

ఓం వారుణోవై క్రీతస్సోమ =
స్వాయైవైనం దేవతయా పరిచరతి.

ఏతత్ప్రశ్నగతా మంత్రాః 7

ఇతి షష్ఠకాండే ప్రథమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

—:o:—

అథ షష్ఠకాండే

ద్వితీయః ప్రశ్నః

బ్రా ఓం యదుభావిత్యాది ప్రశ్న సమాప్తి పర్యంతం. జపః **కార్యః హోమపక్షే అనువాకాంతే హోమః కార్యః.** నాఽస్మిన్మంత్రాః.

తృతీయః ప్రశ్నః

బ్రా ఓం చాత్వా లాద్ధిష్ణియానుపవపతి =
బహిష్పవమానే స్తుత ఆహ.
1 మం ఓం అగ్నీ దగ్నీ న్విహర బర్హి స్తృణాహి = అలంకురు స్వాహా
బ్రా **ఇతి యజ్ఞమేవా** పజిత్య = యదను దిశతి తేన తాన్.

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయంతే =
నైనం మలిమ్లుసే నావిందరి.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా ఓం వైష్ణవ్యర్బాహుత్వా యూపమచ్ఛైతి =
యజ్ఞముఖేన సమ్మితః.

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా పృథివై త్వాంతరిక్షాయ త్వా = అయజ్ఞ. వేశసాయ.

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా సాధ్యావై దేవా అస్మి న్లోక ఆసన్ =
ఛందోభిరేవైనం ప్రజనయతి.

2 మం ఓం అగ్నయే మథ్యమానాయానుబ్రూహి స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ సావిత్రీ మృచమన్వాహ = ఏవైనం మంథతి.
3 జాతాయానుబ్రూహి స్వాహా
4 ప్రహ్రియమాణాయానుబ్రూహి స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహకాండే కాండ ఏవైనం క్రియమాణే =
ధామ్నా సమర్ధయత్యథో తేజసా.

4 మంత్రాః

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా ఓం ఇషేత్వేతి బర్హిరాదత్త ఇచ్ఛత ఇవ = మేధ్యం కరోతి.

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా అగ్నినావై హోత్రా దేవా అసురానభ్య భవన్.
1 మం ఓం అగ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహి స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశ సామిధే నీరన్వాహ
= వజ్రేణైవైనం వశేకృత్వాఽఽ లభతే.

4 + 1 = 5 మంత్రాః

అథాష్టమోనువాకః

బ్రా పర్యగ్ని కరోతి సర్వహుత మేవైనం కరోతి =
నేవానన్వారబ్ధం.

1 మం ఓం ఉప ప్రేష్యహోతర్హవ్యా దేవేభ్య స్స్వాహా

ఇత్యాహేషితగ్ం హి కర్మక్రియతే = అపోదేవీ శుద్ధాయువ ఇత్యాహ యథా యజుర్వేవైతత్.

5 + 1 = 6 మంత్రాః

అథ నవమోనువాకః

బ్రా పశోర్వా ఆలబ్ధస్య ప్రాణాన్ = ఓషధీష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి.

1 మం ఓం స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్య స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ = తస్మాత్ ద్విష్వంచౌ ప్రాణాపానౌ.

6 + 1 = 7 మంత్రాః

అథ దశమోనువాకః

బ్రా పశు మాలభ్య పురోడాశం నిర్వపతి = పృషదాజ్యస్యోపహత్య త్రిః పృచ్ఛతి,

1 మం ఓం శృతగ్ం హవీః శమిత స్వాహా

బ్రా ఇతి త్రిషత్యాహి దేవాః = పశోర్వా. ఆలబ్ధస్య మనోఽపక్రామతి.

2 మం ఓం మనోతాయై హవిషోవదీయమానాయానుబ్రూహి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహమన ఏవాస్యా వరుంధ ఏకాదశావదానా = పశవోంగాని ప్రహరంతి ప్రతిష్ఠిత్యై.

7 + 2 = 9 మంత్రాః

అథ ఏకాదశోనువాకః

బ్రా మేదసాస్రుచౌ ప్రోర్ణోతి = పృషదాజ్యస్యోపహత్యాహ.

1 మం ఓం వనస్పతయేనుబ్రూహి స్వాహా

2 వనస్పతయే ప్రేష్య స్వాహా

ఇతి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాత్య న్నస్యాన్నస్య = పశుషు దధాతి.

3 + 2 = 11 మంత్రాః

అథ షష్ఠకాండే

చతుర్థః ప్రశ్నః

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా ఓం యజ్ఞేనవై ప్రజాపతిః ప్రజా = శ్చైవైన మర్పయతి

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా దేవావై యజమాగ్నీధ్రే = పరిశేరే యజ్ఞస్య సంతత్యై

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా బ్రహ్మవాదినో వదంతి సత్వా అధ్వర్యుస్స్యా =
దేవతాభ్యో నివేద్యాపో అచ్ఛైతి.

1 మం ఓం అపఇష్య హోత స్స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహేషితగ్ంహి కర్మ క్రియతే.

2 మం ఓం మైత్రావరుణస్య చమసాధ్వర్యవాద్రవ స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ మిత్రా వరుణౌవా అపాం నేతారౌ =
అథోస్వా దేవైనాద్యోనేః ప్రజనయతి.

3 మం ఓం అధ్వర్యోవేరపాం స్స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ.

4 మం ఓం ఉతేమన న్నమురుతేమాః పశ్య స్వాహా

బ్రా ఇతివావైతదాహ యద్యగ్నిష్టోమో జుహోతి =
యజ్ఞ క్రతూనాం వ్యావృత్త్యై.

4 మంత్రాః

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా దేవస్యత్వా - ఇతి గ్రావాణ మాదత్తే =
తస్మాద్ద్వౌ ద్వౌ ప్రాణః.

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా ప్రాణోవాఏష యదుపాగ్ంశు యత్యేఖివరేత్.

1 మం ఓం అముంజహ్యాథత్వా హోష్యామి స్వాహా

బ్రా ఇతి బ్రూయాదాహుతి మేవైనం ప్రేప్సన్ =
యద్యభిచరేత్.

2 మం ఓం అముష్య త్వా ప్రాణే సాదయామి స్వాహా

బ్రా ఇతి సాదయే దసన్నోవై ప్రాణ = పురుషోహ స్త్రీ మర్కటః,

4 , 2 = 6 మంత్రాః

బ్రా షష్ఠ సప్తమాష్టమ నవమానువాకానాం కేవల బ్రాహ్మణ రూపాణాం జపోవా హోమోవ పక్షే అనువాకాంతే హోమోవా కార్యః.

అథ దశమోనువాకః

బ్రా బృహస్పతి ర్దేవానాం పురోహిత ఆసీత్ =
తౌ దేవా అపనుద్యాత్మన ఇంద్రాయా జుహావుః.

1 మం ఓం అపనుత్తౌ శండామర్కౌ సహామునా స్వాహా

బ్రా ఇతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యా = త్తేనైనౌ సహాపనుదతే.

2 మం ఓం సప్రథమ స్సకృతి = ఇంద్రాయసుత మాజుహోమి స్వాహా

బ్రా ఇత్యేవైన మాత్మన ఇంద్రాయా జుహావు = అత్రీశ్చాద్యాశ్చ.

3 మం ఓం సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయ = శుక్ర శోచిషా స్వాహా

4 సుప్రజాః ప్రజాః = మంథీమంథిశోచిషా స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహైతావై సువీరా = అత్తిమార్చే త్తస్మాన్నాశ్నుతే.

4 + 6 = 10 మంత్రాః

అథ ఏకాదశోనువాకః

దేవావై యద్యజ్ఞే కుర్వత = తేదేవా అగ్రయణాగ్రాన్ =
అపాకృతంగౌ రభినిపత్తతే.

అస్మిన్ప్రశ్నే దశ మంత్రాః

అథ షష్ఠకాండే

పంచమః ప్రశ్నః

బ్రా ఇంద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్ = ఏషతేయోని స్వాహా

మం పునర్హావిరసి స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహ పునఃపున ర్హ్యస్మా = యజ్ఞ యశసే నార్పయతి.

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా ఆయుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ = ఆయుర్దధాతి.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా యజ్ఞేనవై దేవా స్సువర్గంలోక = ఋతూనాంముఖం.

మం ఋతునా ప్రేష్య స్వాహా

బ్రా ఇతి షట్కృత్వ ఆహ.

మం ఋతుభిః ప్రేష్య స్వాహా

బ్రా ఇతి చతుష్పద ఏవ వశూ = తమేవ తత్ప్రీణాతి.

1 + 2 = 3 మంత్రాః

చతుర్థ పంచమ షష్ఠ సప్తమానువాకానాం కేవల బ్రాహ్మణ రూపాణాం జపః కార్యః. హోమపక్షే అనువాకాంతే స్వాహాకారః ప్రయోక్తవ్యః.

అథాష్టమోనువాకః

బ్రా ప్రాణోవా ఏష యదుపాగ్ంశు = సోమం భక్షయతి.

1 మం ఓం అగ్నిన్నేష్టు రుపస్థమాసీద = ముదానయ స్వాహా

బ్రా ఇత్యాహాగ్నీ దేవనేష్టరి = ప్రజాః ప్రజాయంతే.

అథ నవమ దశమైకాదశానువాకానాం జపః కార్యః. హోమ పక్షే అనువాకాంతే హోమః కార్యః.

3 + 1 = 4 మంత్రాః

ఇతి షష్ఠకాండే పంచమః ప్రశ్న స్సమాప్తః

అథ షష్ఠకాండే

షష్ఠః ప్రశ్నః

బ్రా సువర్గాయేత్యాది ఇంద్రః పత్నియా మనుయాజయదిత్యంతం షడనువాకానాం జపః కార్యః. హోమపక్షే అనువాకాంతే **హోమః** కార్యః,

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా ఘ్నంతి వా ఏతత్సోమం యదభిషు = సోవేక్షేత.

మం యన్మే మనః పరాగతం . ధారయామసి స్వాహా

బ్రా ఇతి మన ఏవాత్మన్దాధార = రసం దధాతి.

అష్టమ నవమ దశమైకా దశానువాకానాం జపో హోమావా కార్యః.

1 మంత్రః

షష్ఠకాండస్థ షట్ప్రశ్న గతా మంత్రాః 33

ఇతి షష్ఠకాండ స్సమాప్తః

--:0:--

అథ సప్తమకాండే

ప్రథమః ప్రశ్నః

కాండానుక్రమణికాయాం

శ్లో॥ సత్త్రాయణం చాంగిరస అద్యా స్సప్తాఽనువాకగాః ।
సాధ్యావై ప్రజవమాద్యాః క్రమాద్దశ దశేరితాః ।
బృహస్పతి శ్రదాద్యేకా దశగావో దశాదితః ।
నవై తానీత్యాది పంచ యస్య ప్రాతరితి త్రయం ।
అథాఽశ్వమేధ కాండస్య క్రమసాంప్రతముచ్యతే ।

దేవస్యాది ద్విశికస్మై దశాఽర్వాజాదితో దశ ।
ఏతాదశిన్య ఆఖ్యాతాః పంచాదౌ సాత్రికాఇతి ।
యోవా అశ్వస్య మేధ్యస్యే త్యుత్తమాం దశినీం విదుః ।
అశ్వమేధ స్యాంగ్రహణాదికం ప్రశ్నద్వయం విదుః ।
ఏకాహాఽహీన సత్రాణి సోమభేదా ఇమే త్రయః ।
వర్ణ్యంతే స ప్తమేకాండే మంత్రాఃకే ప్యశ్వమేధగాః.

స ప్తమకాండస్థ సార్ధాష్టశత మంత్రాణాం (850) విశ్వేదేవాః కాండర్షయః । యజురాది నానా ఛందాంసి । మంత్రలింగోక్తా దేవతాః । కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ శాఖాహోమే వినియోగః.

అథ ప్రథమోనువాకః

బ్రా ఓం ప్రజననం జ్యోతి రగ్ని ర్దేవతానాం = ప్రతితిష్ఠతి.

అథ ద్వితీయోనువాకః

బ్రా ప్రాత స్సవనేవై = జ్యోతీగ్ం ష్యవరుంధే.

అథ తృతీయోనువాకః

బ్రా బ్రహ్మవాదినో వదంతి సత్యై యజేత =
పరమతా మేవ గచ్ఛతి.

అథ చతుర్థోనువాకః

బ్రా అంగిరసోవై సత్రమాసతతే సువర్గం = ఉత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై.

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా ఆపోవా ఇదమగ్రే = సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా సోమోవై సహస్రమ విందత్ = కలశమవ ఘ్రాపయేత్.
1 మం ఓం ఆజిఘ్రకలశం మహ్యారుధారా = ఆవిశతాద్రయి స్స్వాహా
బ్రా ఇతి ప్రజయైవైనం పశుభీరయ్యా = జుహుయాత్.

2 మం ఓం ఉభాజిగ్యథుర్న పరా = వితదై రయేథాగ్ం స్వాహా
బ్రా ఇతి త్రేధావిభక్తంవై = తస్యా ఉపోద్ధాయకర్ణమా జపేత్.
3 మం ఓం ఇదేరం తేఽదితే = దేవేషు బ్రూతా ద్ధాన్వాహా
బ్రా ఇతి దేవేభ్య ఏవైనం = అన్వేనం దేవాబుధ్యంతే.

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా సహస్రతమ్యావై యజమానః = లోకం గమయతి.
మం సామాసువర్గం లోకం గమయ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ సువర్గ మేవైనం లోకం గమయతి.
మం సామా జ్యోతిష్మంతం లోకం గమయ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ జ్యోతిష్మంతం లోకం గమయతి.
మం సామాసర్వా న్పుణ్యాన్లోకా న్గమయ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ సర్వానేవైనం పుణ్యాన్లోకా న్గమయతి.
మం సామా ప్రతిష్ఠాంగమయ = మావిశతాద్రయి స్వాహా
బ్రా ఇతి ప్రజయైవైనం పశుభీరయ్యాం = తాంప్రతిగృహ్ణీయాత్.
మం ఏకాసిన సహస్రమేకాం = మాసహస్రగ్గం స్వాహా
బ్రా ఇత్యేకామేవైనాం భూతాం ప్రతిగృహ్ణాతిన సహస్రం.
యఏవంవేద.
మం స్యోనాసిసుషదా = సుశేవా మావిశ స్వాహా
బ్రా ఇత్యాహ స్యోనైవైనగ్ం సుషదా = దేవాస్గచ్ఛతి.

3 + 6 = 9 మంత్రాః

అథాష్టమోనువాకః

బ్రా అత్రిరదదా దౌర్వాయ = యజమాన ఋర్ధ్నోతి.

అథ నవమోనువాకః

బ్రా జమదగ్నిః పుష్టికామః = చతూరాత్రేణ యజతే.

అథ దశమోనువాకః

బ్రా సంవత్సరోవా ఇదమేక ఆసీత్ = సర్వస్యాభిజిత్యై.

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 మం ఓం దేవస్యత్వా సవితుః = మాదదే స్వాహా

2 ఇమామగృభ్ణన్ = ఆరపంతీ స్వాహా

3 అభిధాఅసి భువనాని = భూతేభ్య స్వాహా

9 + 3 = 12 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ ఉచ్యతే రశనాం దేవ గృహీత్వా మంత్రయేదిమాం ।
అభిధే త్యశ్వ మాబధ్య త్రయోమంత్రా ఇహోదితాః.

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 మం ఓం విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రాఽశ్వోఽసి = పత్వాన్విహి స్వాహా

2 అగ్నయే స్వాహా

3 స్వాహేంద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా

4 స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా

5 స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్వాహా

6 స్వాహా సర్వాభ్యో దేవతాభ్య స్వాహా

7 ఇహ ధృతి స్వాహా

8 ఇహ విధృతి ,,

9 ఇహరంతి ,,

10 ఇహ రమతి ,,

11 భూరసి భువేత్వా = భూతేభ్య స్వాహా

12 దేవా ఆశాపాలా = గోపాయత ,,

12 + 12 = 24 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ విభూః కర్ణేవాచయిాత అగ్నయే పూర్వహోమకాన్ ।
షంచేహాపత్సు జుహుయా చ్చతుర్థి ర్వారసీత్యతః ।

అశ్వ ముత్సృజతే దేవా రంతిభ్యోఽశ్వం ప్రయచ్ఛతి ।
అనువాకే ద్వాదశేఽస్మి న్మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః.

అథ త్రయోదశోనువాకః

ఓం ఆయనాయ స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం త్రయోదశాహుతీ ర్యథా సంహితం జుహుయాత్.

24 + 13 = 37 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆయనోద్రావ హోమాస్తు తత్ర మంత్రా స్త్రయోదశ.

అథ చతుర్దశోనువాకః

ఓం అగ్నయే స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ఏకాదశాహుతీ ర్యథా సంహితం జుహుయాత్.

37 + 11 = 48 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నయే పూర్వ హోమాస్యు ర్మంత్రా ఏకాదశ స్మృతాః.

అథ పంచదశోనువాకః

ఓం పథివ్యై స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ఏకవింశత్యాహుతీ ర్యథా సంహితం జుహుయాత్.

48 + 21 = 69 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పృథివ్యా ఇతి తే హోమా మంత్రా అత్రైక వింశతిః.

అథ షోడశోనువాకః

అగ్నయే స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహే త్యంతం ఏకాదశాహుతీ ర్యథా సంహితం జుహుయాత్.

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నయే పూర్వ దీక్షాఖ్య మంత్రా ఏకాదశ స్మృతాః.

69 = 11 = 80 మంత్రాః

అథ సప్తదశోనువాకః

పృథివ్యై స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ద్వావింశత్యాహుతీ ర్యథా సంహితం జుహుయాత్.

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ పృథ్వీత్యపి తథా హోమా ద్వావింశతి రుదీరితాః.

80 + 22 = 102 మంత్రాః

అథ అష్టాదశోనువాకః

1 మం ఓం భువో దేవానాం కర్మణా = దీక్షయామి స్వాహా
2 రుద్రేభి ర్దేవేభి ర్దేవతయా = దీక్షయామి ,,
3 ఆదిత్యేభి ర్దేవేభి ర్దేవతయా = దీక్షయామి ,,
4 విశ్వేభి ర్దేవేభి ర్దేవతయా = దీక్షయామి ,,
5 అంగిరోభి ర్దేవేభి ర్దేవతయా = దీక్షయామి,,
6 అహందీక్షా మరుహామృతస్య = సత్యమృతేధాగ్ం స్వాహా
7 మహీమూషుమాతరం = సుప్రణీతిగ్గ్ం స్వాహా
8 సుత్రామాణం పృథివీం = స్వస్తయే స్వాహా
9 ఇహధృతి స్స్వాహా
10 ఇహ విధృతి ,,
11 ఇహ రంతి ,,
12 ఇహ రమతి ,,

102 + 12 = 114 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ భువ ఇత్యత్ర దీక్షాఖ్య మంత్రై ర్విశ్చర్మాఽధి రోహణం।
మంత్రయే దష్టభిఃపత్న్యు జుహుయా దిహ పూర్వవత్।
అష్టాదశానువాఽకేస్మి న్మంత్రా ద్వాదశ వర్ణితాః.

అథైకోనవింశోనువాకః

ఈఃంకారాయు స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం చతురశీతి మంత్రాన్ యథా సంహితం జుహుయాత్.

114 + 84 = 198 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఈఃమశ్వ చరితై ర్హోమాశ్చతురశీతి రీరితాః.

అథ వింశోనువాకః

4 మం ఓం అగ్నయే స్వాహా

2 వాయవే ,,

3 సూర్యాయ ,,

4 ఋతమస్య ృతస్య ర్తమసి స్వాహా

5 సత్యమసి సత్యస్య సత్యమసి ,,

6 ఋతస్య పంథా అసి దేవానాం ఛాయా =

= ప్రజాపతి రసి స్వాహా

7 అధియదస్మి న్వాజినీవ = గోపా ఇర్యః పరిజ్మా స్వాహా

198 + 7 = 205 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్నయే స_ప్తభి ర్మంత్రై ర్హోమా స్సావిత్ర ఈరితాః.

అసిన్ప్రశ్నే పంచో_త్తర ద్వి శతం మంత్రాః

ఇతి స_ప్తమంకాండే ప్రథమః ప్రశ్న స్సమా_ప్తః

—:o:—

అథ సప్తమకాండే

ద్వితీయః ప్రశ్నః

విద్యారణ్యభాష్యే వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అహీనాః పంచ రాత్రాంతాః ప్రథమే సముదీరితాః ।
షడ్రాత్రాద్యా ద్వితీయేఽథ వక్ష్యంతేఽస్మి న్ప్రపాఠకే.

సాధ్యాస్వై దేవా ఇత్యాది నవాఏషోన్నత ఇత్యంతం దశానువాకానాం జపః కార్యః। బ్రాహ్మణస్యాపి హవనపక్షే అనువాకాఽనువాకాంతే స్వాహాకారః కార్యః.

ఏషాం వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అథాఽశ్వమేథా శ్శేషాస్స్యు ర్మంత్రా స్సర్వా స్సహోమగాః.

అథైకాదశోనువాకః

ఏకస్మై స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం త్రింశన్మంత్రాన్ జుహుయాత్.

30 మంత్రాః

అథ ద్వాదశోనువాకః

ఏకస్మై స్వాహా త్రిభ్య స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం వింశతి మంత్రాన్ జుహుయాత్.

30 + 20 = 50 మంత్రాః

అథ త్రయోదశోనువాకః

ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం త్రయోదశ మంత్రాన్ జుహుయాత్.

50 + 13 = 63 మంత్రాః

అథ చతుర్దశోనువాకః

త్రిభ్యస్స్వాహా పంచభ్య స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ఏకోనవింశతి మంత్రాన్ జుహుయాత్.

63 + 19 = 82 మంత్రాః

అథ పంచదశోఽనువాకః

చతుర్భ్యః స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంత మష్టావాహుతీ ర్జుహుయాత్.

82 + 8 = 90 మంత్రాః

అథ షోడశోఽనువాకః

పంచభ్యః స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం సప్తాహుతీ ర్జుహుయాత్.

90 + 7 = 97 మంత్రాః

అథ సప్తదశోఽనువాకః

దశభ్యః స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంత మేకాదశాహుతీర్జుహుయాత్

97 + 11 = 108 మంత్రాః

అథాఽష్టాదశోఽనువాకః

విగ్ంశత్యై స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం. షడాహుతీర్జుహుయాత్.

108 + 6 = 114 మంత్రాః

అథైకోనవింశోఽనువాకః

పంచాశతే స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ద్వాదశాహుతీ ర్జుహుయాత్.

114 + 12 = 126 మంత్రాః

అథ వింశోఽనువాకః

శతాయ స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంత మేకోనవింశత్యాహుతీ ర్జుహుయాత్.

126 + 19 = 145 మంత్రాః

అస్మిన్ప్రశ్నే మంత్రాః 145

ఇతి సప్తమకాండే ద్వితీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః

అథ సప్తమకాండే

తృతీయః ప్రశ్నః

విద్యారణ్యభాష్యే వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ షడ్రాత్రాద్యా ద్వాదశాహ పర్యంతా వర్ణితాః క్రమాత్ ।
ద్వితీయేఽథ తృతీయేఽస్మి న్సత్రజాత ముదీర్యతే.

బ్రా ఓం ప్రజవం వా ఏతే న యంతీత్యాది అసావాదిత్యోఽస్మి న్లోక అసీదిత్యంతం దశానువాకానాం జపఃకార్యః। బ్రాహ్మణ స్యాపి హోమపక్షే ప్రత్యనువాకాంతే స్వాహాకారః ప్రయోక్తవ్యః.

అథ ఏకాదశోనువాకః

1 మం ఓం అర్వాజ్ యజ్ఞ స్సంక్రామతి = పురోహిత స్స్వాహా
2 నిర్ద్వేషం నిర్వైరం కృత్వా = సీదతు యోస్మాన్ద్వేష్టి స్వాహా
3 యజ్ఞ యజ్ఞస్య య త్తేజ = సవాహమాహువే స్వాహా
4 ఇష్టేనపక్వ ముపతేహువే _ సంప్రజాం పశూ న్థ్స్వాహా
5 పై త్రిషా త్థ్సమిధేని _ ఆవృంజే సువ స్స్వాహా
6 అగ్నినేంద్రేణ సోమేన = వషట్కృతగ్గ్ం స్వాహా
7 స్తుతగ్ం శస్త్రం ప్రతిగరం = రాదదేతవ ,,
8 పశూన్థ్సుతం = యేచ విశ్వే స్వాహా

8 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ అర్వాజష్టాఽఽవాప్తి మంత్రా భూతం పర్యాప్తయోనవ.

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 మం ఓం భూతంభవ్యం భవిష్యద్వషత్స్వాహా నమ స్స్వాహా
2 ఋక్సామ యజుర్వష త్స్వాహానమ స్వాహా

3 మం ఓం గాయత్రీ త్రిష్టు = నమ స్స్వాహా
4 పృథివ్యంతరిక్షం = నమ ,,
5 అగ్నిర్వాయు స్సూర్యో = నమ స్స్వాహా
6 ప్రాణో వ్యానో = నమ స్స్వాహా
7 అన్నంకృషి ర్వృష్టి = నమ ,,
8 పితాపుత్రః పౌత్రో = నమ ,,
9 భూర్భువస్సువ ర్వష త్స్వాహా నమ స్స్వాహా

8 + 9 = 17 మంత్రాః

అథ త్రయోదశోనువాకః

1 మం ఓం ఆమే గృహేభవం త్వా ప్రజా = మా ప్రహాసీ త్థాస్వాహా
2 ఆమే గహోభవ త్వా పురోరు = మా ప్రహాసీ ,,
3 ఆమా ఒగ్నిష్టోమో విశతు = మా ప్రహాసీ త్థాస్వాహా

17 + 3 = 20 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ ఆభూ మంత్రా ప్రయోహ్యేమే హ్యనుభూ మంత్రకాః పునః
చతుర్వింశతి సంఖ్యాకా అగ్నినేత్యేవ మాదయః.

అథ చతుర్దశోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నినా తపోన్వభవ త్థాస్వాహా
2 వాచా బ్రహ్మఒన్వభవ త్థాస్వాహా
3 మణినా రూపాణ్యన్వభవ త్థాస్వాహా
4 ఇంద్రేణ దేవా నన్వ భవ ,,
5 వాతేన ప్రాణానన్వ భవ ,,
6 సూర్యేణద్యా మన్వభవ ,
7 చంద్రమసా నక్షత్రాణ్యన్వ భవ త్థాస్వాహా

8 యమేన పిత్రూనన్వ భవ త్స్వాహా
9 రాజ్ఞా మనుష్యా నన్వ భవ ,,
10 ఫలేన నాదేయా నన్వ భవ ,,
11 అజగరేణ సర్పానన్వ భవ త్స్వాహా
12 వ్యాఘ్రేణా ఽరణ్యా న్పశూనన్వ భవ త్స్వాహా
13 శ్యేనేన పతత్రిణో ఽన్వ భవ త్స్వాహా
14 వృష్ణా ఽశ్వా నన్వ భవ త్స్వాహా
15 ఋషభేణగా అన్వ భవ ,,
16 బస్తేనా ఽజా అన్వ భవ ,,
17 వృష్ణినా ఽ వీ రన్వ భవ ,,
18 వ్రీహిణా ఽన్నాన్యన్వ భవ ,,
19 యవేనౌషధీ రన్వభవ త్స్వాహా
20 న్యగ్రోధేన వనస్పతీ నన్వభవ త్స్వాహా
21 ఉదుంబరేణోర్జ మన్వభవ త్స్వాహా
22 గాయత్రియా ఛందాగ్ం స్యన్వభవ త్స్వాహా
23 త్రివృతాస్తోమా నన్వ భవ త్స్వాహా
24 బ్రాహ్మణేన వాచమన్వ భవ ,,

20 + 24 = 44 మంత్రాః

విద్యారణ్యభాష్యే. అన్వభవదితి సర్వత్రానుషంగః.

అథ పంచదశోనువాకః

1 మం ఓం స్వాహాధిమా ధీతాయ స్వాహా
2 స్వాహాధీతం మనసే ,,
3 స్వాహామనః ప్రజాపతయే స్వాహా

కాయస్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం. ఏకోన వింశ త్యాహుతీ ర్యథా సంహితం జుహుయాత్,

44 + 23 = 67 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దీక్షాహోమార్థ మంత్రాస్తు స్వాహా ద్వా వింశతి ర్మతాః.

అథ షోడశోనువాకః

ఓం దద్భ్యః స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం పంచాశ దాహుతీ ర్జుహుయాత్.

$66 + 50 = 116$ మంత్రాః

అథ సప్తదశోనువాకః

అంజ్యేతాయ స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం షడ్వింశత్యాహుతీ ర్జుహుయాత్.

$116 + 26 = 142$ మంత్రాః

అనయో ర్వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ దద్భ్యోఽంగ మంత్రాః పంచాశ దంజి షడ్వింశతి స్తథా.

అథ అష్టాదశోనువాకః

కృష్ణాయ స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం త్రయో వింశతి మంత్రా స్జుహుయాత్.

$142 + 23 = 165$ మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ కృష్ణా త్రయోవింశతి స్స్యుర్మిశిత్వా రూప మంత్రకాః.

అథైకోనవింశోనువాకః

ఓషధీభ్య స్స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ద్వాదశాహుతీర్జుహుయాత్.

$165 + 12 = 177$ మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ద్వాదశౌషధి మంత్రాస్యు త్రయోవింశతి రీరితాః ।
వనస్పతిభ్యో వృక్షాఖ్య మంత్రా ఉక్తాః ప్రపాఠకే.

అథ వింశోనువాకః

వనస్పతిభ్యస్స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం త్రయోవింశత్యాహుతీ ర్జుహుయాత్

177 + 23 = 200 మంత్రాః

అస్మిన్ప్రశ్నే మంత్రాః 200

ఇతి సప్తమకాండే తృతీయః ప్రశ్న స్సమాప్తః

—x—

అథ సప్తమకాండే

చతుర్థః ప్రశ్నః

విద్యారణ్యభాష్యే వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఏకవింశతి రాత్రాంతం సత్రముక్తం తృతీయకే ।
చతుర్వింశతి రాత్రాది చతుర్థేఽథ ప్రవక్ష్యతే.

బృహస్పతి రకామయతేత్యాది. జ్యోతిష్టోమం ప్రథమ ముపయంతీత్యంత మేకాదశానువాకానాం జపఃకార్యః. బ్రాహ్మణస్యాపి హోమపక్షే అనువాకాఽనువాకాంతే హోమఃకార్యః.

అథ ద్వాదశోనువాకః

1 మం ఓం మేషస్త్వా పచతై రవతు స్వాహా
2 లోహితగ్రీవ శ్ఛాగై స్త్వా మవతు స్వాహా

3 మం ఓం శాల్మలిర్వృద్ధ్యాత్వా మవతు స్వాహా
4 పర్ణో బ్రహ్మణాత్వా మవతు ,,
5 ప్లక్షోమేధేనత్వా మవతు స్వాహా
6 న్యగ్రోధశ్చమసైస్త్వా మవతు స్వాహా
7 ఉదుంబర ఊర్జాత్వా మవతు స్వాహా
8 గాయత్రీ ఛందోభిస్త్వా మవతు ,,
9 త్రివృత్స్తోమైస్త్వా మవతు స్వాహా
10 అవంతీస్థావంతీస్త్వావంతు = వసోమమ స్వాహా

10 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ మేషోనవాఽ పావ్యహోమా అవంతీః పర్యవంతి హి.

విద్యారణ్యభాష్యే.

వా. అవిజాతౌ ముఖ్యః పుమాన్యో మేషోఽస్తి సోఽయం పచశై ర్వావిష్టేన పంచసీయైః షడ్భి రవి విశేషైస్సహహే అశ్వ! త్వా మవతు. ఏక ముత్తరేష్వపి మంత్రేషు "త్వా మవ త్వి" త్యనుషంజనీయం.

అథ త్రయోదశోనువాకః

కూప్యాభ్య స్వాహేత్యాది సర్వాభ్య స్వాహేత్యంతం వింశత్యాహుతీ ర్జుహుయాత్.

10 + 20 = 30 మంత్రాః

అథ చతుర్దశోనువాకః

అద్భ్య స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం ద్వాదశాహుతీ ర్జుహుయాత్.

30 + 12 = 42 మంత్రాః

అనయో ర్వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ కూష్మాభ్యో వింశతి శ్చాద్యా ద్వాదశాఽపాంతు హోమకాః.

అథ పంచదశోనువాకః

1 మం ఓం యో అర్వంతం = వరుణ స్స్వాహా
2 పరోమ ర్తః పరశ్వా స్వాహా
3 అహం చ త్వం చ = రాతయ స్స్వాహా
4 అభిక్రత్వేంద్ర భూరథ = యుధాతే స్వాహా

42 + 4 = 46 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ యో అర్యశ్వ ప్రహారిస్యా త్పరోథస్పద సంస్థితిః ।
అహం బ్రహ్మే స్వామిహ స్తే ధృత్వాఽభిక్రేతి వాచయేత్ ।
ఏతే మంత్రాస్తు చత్వారో యవ్యహోమా నమో నవ.

అథ షోడశోనువాకః

1 మం ఓం నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయ = నమోఽధిపతయే స్వాహా
2 అధిపతిరసి స్వాహా
3 అధిపతిం మాకురు స్వాహా
4 అధిపతిరహం ప్రజానాం భూయాసగ్గ్ం స్వాహా
5 మాం దేహి స్వాహా
6 మయిధేహి స్వాహా
7 ఉపాకృతాయ ,,
8 ఆలబ్ధాయ స్వాహా
9 హుతాయ ,,

46 + 9 = 55 మంత్రాః

అథ సప్తదశోనువాకః

1 మం ఓం మయో భూర్వాతో. రుద్రమృడ స్వాహా
2 యాస్సరూపా విరూపా = శర్మయచ్ఛ ,,
3 యాదేవేషు తనువం = గోష్ఠే రిరీహి ,,
4 ప్రజాపతి ర్మహ్యామేతా = ప్రజయాసగ్ం సధేమ సా
5 ఇహధృతి స్స్వాహా
6 ఇహ విధృతి ,,
7 ఇహ రంతి ,,
8 ఇహ రమతి ,,
9 మహీమూషు మాతరం = సువ్రతానామృతస్య స్వాహా
10 సుత్రామాణం పృథివీం = స్వస్తయే ,,

55 + 10 = 65 మంత్రాః

అస్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ మయోదశ గవ్యహోమాః కిం బ్రహ్మోద్యే షడీరితాః.

అథ అష్టాదశోనువాకః

1 మం ఓం కిగ్ంస్విదాసీ త్పూర్వ చిత్తిః = పిలిప్పిలా స్వాహా
2 ద్యౌరాసీ త్పూర్వ చిత్తిః = పిలిప్పిలా ,,
3 కస్స్విదేకాకీ = మహత్స్వాహా
4 సూర్యఏకాకీ చరతి = మహత్స్వాహా
5 పృచ్ఛామిత్వా పరమంతం = వ్యోమ స్వాహా
6 వేదిమాహుః పరమంతం = వ్యోమ ,,

65 + 6 = 71 మంత్రాః

అథైకోనవింశోనువాకః

1 మం ఓం అంబే అంబాల్యంబికే = అశ్మక స్స్వాహా
2 సుభగే కాంపీలవాసిని = గర్భధగ్ం స్వాహా

3 తౌసహా చతురః పద = స్సం ప్రసార యావహై స్వాహా
5 వృషావాగ్ం రేతోధారేతో దధాతు స్వాహా
5 ఉత్థసక్థ్యోర్గృదంధే - స్త్రీణామపీచ్య స్స్వాహా
(పం క్తి శ్ఛందః)
6 యకాసాం కృష్ణేలక్ష్మణి - పరావధీ త్స్వాహా
(ద్విపదాగాయత్రీ)
7 అంబేఅంబా = యచ్ఛతి కశ్చన. సన = క స్స్వాహా
8 ఊర్ధ్వామేనా = పునన్నివ స్వాహా
9 అంబే = యభతి కశ్చన. స = క స్స్వాహా
10 యద్ధరిణీయవ = ధనాయతి స్వాహా
11 అంబే = సస స్త్యశ్వక స్స్వాహా
12 ఇయం యకా = ధాణికా స్వాహా
13 అంబే అంబాల్యంబికే = అశ్వక స్స్వాహా
14 మాతాచతే పితాచతే = సయత్స్వాహా
15 దధిక్రావ్ణో అకారషం = తారిష ,,
16 ఆపోహిష్ఠా . చక్షసే స్వాహా
17 యోవశ్శివతమో = మాతర స్స్వాహా
18 తస్మా అరం = జనయథాచన ,,

71 + 18 = 89 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పత్నీ ముదానయే దంబే సుఖేత్యా చ్ఛాదయే దుభౌ ।
తౌ సంప్రసారయే త్పాదా న్వృషే త్యధ్వర్యు మంత్రయేత్ ।
ఉత్సగ్దదాతి గుహ్యేద్వే అంబే అశ్వం విగర్హయేత్ ।
ఊర్ధ్వామేనాం బోధయే యుత్త్రిరేవం స్యా త్పునః పునః ।
దధిసర్వే జపిత్వాహి మార్జయంతే త్రిభిర్జలం ।
అంబ ఇత్యనువాకేఽస్మి న్మంత్రా అష్టాదశేరితాః.

అథ వింశోనువాకః

1 మం ఓం భూ స్స్వాహా

2 భువ ,,

3 సువ ,,

4 వసవస్త్వాంజంతు గాయత్రేణ ఛందసా స్వాహా

5 రుద్రాస్త్వాంజంతు త్రైష్టుభేన ఛందసా ,,

6 ఆదిత్యాస్త్వాంజంతు జాగతేన ఛందసా ,,

7 యద్వాతో అపో అగమ=వ ర్తయాసిన స్స్వాహా

8 లాజీꣳన్చాచీꣳ న్యశోమమాంꣳ. యవ్యాయై = ప్రజాపతే స్వాహా

9 యుంజంతి బ్రధ్నమరుషం = దివి స్వాహా

10 యుంజంత్యస్య = నృవాహసాస్వాహా

11 కేతుం కృణ్వ న్నకేతవే = రజాయథా స్స్వాహా

89 + 11 = 100 మంత్రాః

అన్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ భూర్భువ స్సువరిత్యస్మి న్మంత్రాఏకా దశేరితాః.

అథ ఏకోనవింశోనువాకః

ఓం ప్రాణాయ స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం చతుర్దశాఽఽహుతీ ర్జుహుత్.

100 + 14 = 114 మంత్రాః

అన్య వినియోగసంగ్రహః

శ్లో॥ ప్రాణా సంతతి హోమాస్యు స్తత్రమంత్రా శ్చతుర్దశ.

అథ ద్వావింశోనువాకః

ఓం సితాయ స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంత ఏకోన వింశత్యాహుతీ ర్జుహుయాత్.

114 + 19 = 133 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సితా ప్రముక్తి హోమాస్య ర్మంత్రా ఏకోన వింశతిః,
అస్మిన్ప్రశ్నే మంత్రాః 133

ఇతి సప్తమకాండే చతుర్థః ప్రశ్న స్సమాప్తః

అథ సప్తమకాండే

పంచమః ప్రశ్నః

విద్యారణ్యాఖ్యా వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సత్రం సంవత్సరాంతం యత్త చ్చతుర్థే సమీరితం।
విశేషః పంచమే తస్య వత్సరాఖ్యస్య వర్ణ్యతే.

బ్రా **గావోవా ఏతదిత్యారభ్య సమాన్య ఋచోభవంతీ. త్యంతం అనువాక చతుష్టయస్య జపః కార్యః। బ్రాహ్మణస్యాపి హోమపక్షే అనువాకాంతే హోమః కార్యః.**

అథ పంచమోనువాకః

బ్రా యదిసోమా సగ్ంసుతౌస్యాతాం = ఇంద్రం వృంక్తే।

1 మం ఓం సంవేశా యోపవేశాయ గాయత్రియా అభిభూత్యై స్వాహా

2 సంవేశాయో = త్రిష్టుభోఽభిభూత్యై స్వాహా

3 సంవేశాయో = జగత్యా అభిభూత్యై ,,

4 సంవేశాయో = యాఽనుష్టుభోఽభి భూత్యై స్వాహా

5 సంవేశాయో = యపంక్త్యా ఆభిభూత్యై స్వాహా

బ్రా ఛందాగ్ంసి వై సంవేశ = తృతీయ సవన ఏతదేవ.

అథ షష్ఠోనువాకః

బ్రా షడహై ర్మాసాన్ = తృతీయ సవనాన్నయంతి.

అథ సప్తమోనువాకః

బ్రా   ఓం   ఉత్థ్రుజ్యాతీనో్వెత్థ్రుజ్యాతి = ఇతస్సువర్గేలోకే.
1 మం ఓం ఇంద్రక్రతుం న ఆభర = అశీమహి స్వాహా
బ్రా   ఇత్యముత ఆయతాగ్ం = అభివదంత ఆయంతి.

5 + 1 = 6 మంత్రాః

అథ అష్టమాద్యనువాకత్రయః

ఓం దేవానాంవా అంతం- ఓం అర్క్యేణవై సహస్రశః- ఓం చర్మా వభిందంతీ త్యనువాక త్రయస్య జపపక్షే జపఃకార్యః బ్రాహ్మణ స్యాపి హోమపక్షే హోమః కార్యః.

అథ ఏకాదశోనువాకః

మం ఓం పృథివ్యై స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంతం పంచాశ దాహుతీ ర్జుహుయాత్.

6 + 50 = 56 మంత్రాః

అస వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ పృథ్వ్యన్న హోమాః పంచాశత్- ఏక పంచాశదీరితాః ।
దత్వతే- పరిధీనాంతు కస్త్వా మంత్ర త్రయం భవేత్,

అథ ద్వావింశోనువాకః

ఓం దత్వతే స్వాహేత్యాది సర్వస్మై స్వాహేత్యంత మేక పంచాశదాహుతీ ర్జుహుయాత్.

56 + 51 = 107 మంత్రాః

అథ త్రయోవింశోనువాకః

1 మం ఓం కస్త్వా యునక్తి సత్వా యునక్తు యజ్ఞస్యర్ధ్యై మహ్యాగ్ం =
ఆరా ద్ఘోషాయత్వా ప్రచ్యుత్యై శ్యాయ స్వాహా

2 సత్వా యున క్త్వస్య యజ్ఞస్య = ప్రచ్యుత్యైత్వా స్వాహా
3 విష్ణుస్త్వా యున క్త్వస్య యజ్ఞస్య = ప్రచ్యుత్యైత్వా ,,

107 + 3 = 110 మంత్రాః

అథ చతుర్దశోనువాకః

బ్రా అగ్నయే గాయత్రాయ = కాయఏక కపాలః.

అథ పంచదశోనువాకః

బ్రా యోవా అగ్నౌ వగ్నిః = సర్వాసాం విశా మభిభూత్యై

అథ షోడశోనువాకః

1 మం ఓం యః ప్రాణతో విమిషతో = విధేమ స్వాహా
2 ఉపయామ గృహీతోసి ప్రజాపతయేత్వా = గృహ్ణామి స్వాహా
3 తస్యతే పృథివీ మహిమా = ప్రజాపతయే స్వాహా

3 + 110 = 113 మంత్రాః

అథ సప్తదశోనువాకః

1 మం ఓం య ఆత్మదా బలదా = విధేమ స్వాహా
2 ఉపయామ = ప్రజాపతయేత్వా = మి స్వాహా
3 తస్యతే పృథివీ మహిమా ప్రజాపయే ,,

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ యః ప్రాణతో య ఆత్మేతి తావుభౌ మహిమగ్రహౌ.

అథ అష్టాదశోనువాకః

1 మం ఓం ఆబ్రహ్మ న్బ్రాహ్మణో = జాయతాగ్ం స్వాహా
2 ఆస్మిన్రాష్ట్రేరాజన్య = జాయతాగ్ం ,,
3 దోగ్ధ్రీధేనురాజాయతాగ్ం స్వాహా
4 వోఢాఽనడ్వానా జాయతాగ్ం ,,

5 మం ఓం ఆశుస్స ప్తిరా జాయతాగ్ం స్వాహా
6 పురంధిర్యోషాఽఽజాయతాగ్ం ,,
7 జిష్ణూరథేష్ఠా ఆజాయతాగ్ం ,,
8 సభేయోయువాఽఽజాయతాగ్ం,,
9 అస్య యజమానస్య వీరోజాయతాగ్ం స్వాహా
10 నికామే — యోగక్షేమోనః కల్పతాగ్ం స్వాహా

116 + 10 = 126 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆబ్రహ్మ న్ధశభి ర్మంత్రైర్బ్రహ్మవర్చస నామకః.

విద్యారణ్య భాష్యే

దోగ్ధ్రీధేను రిత్యాదిషు ఆజాయతా మిత్యనువర్తతే.

అథ ఏకోనవింశోనువాకః

1 మం ఓం అక్రాన్వాజీ పృథివీ — వాజ్యర్వా స్వాహా
2 అక్రాన్వాజ్యంతరిక్షం వాయు — వాజ్యర్వా స్వాహా
3 ద్యాంవాజ్యాఽక్రగ్గం స్తసూర్యం — వాజ్యర్వా ,,
4 అగ్ని స్తే వాజిన్యుజను — సంపారయ స్వాహా
5 వాయు స్తేవాజిన్యుజను — సంపారయ ,,
6 ఆదిత్య స్తేవాజిన్యుజను — సంపారయ ,,
7 ప్రాణధృగసి ప్రాణంమే దృగ్ంహ ,,
8 వ్యానధృగసి — దృగ్ంహ స్వాహా
9 అపానధృగస్య పానంమే దృగ్ంహ స్వాహా
10 చక్షురసి చక్షుర్మయిధేహి స్వాహా
11 శ్రోత్రమ సిశ్రోతం మయిధేహి స్వాహా
12 ఆయురస్యాయు ర్మయిధేహి స్వాహి

12 + 126 — 138 మంత్రాః

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ ఆక్రానశ్వం మంత్రయేత జజ్ఞీతి (పంచ) దశభిర్హుతిః.

అథ వింశోఽనువాకః

1 మం ఓం జజ్ఞిబీజగ్గ్ం స్వాహా
2 వర్షా పర్జన్య స్వాహా
3 పక్తా సస్యగ్గ్ం స్వాహా
4 సుపిప్పలా ఓషధయ స్వాహా
5 స్వధిచరణేయగ్గ్ం స్వాహా
6 సూపన దనోఽగ్ని స్వాహా
7 స్వధ్యక్ష మంతరిక్షగ్గ్ం స్వాహా
8 సుపావః పవమాన స్వాహా
9 సూపస్థానాద్యౌ ,,
10 శివమసౌ తపన్స్వాహా
11 యథాపూర్వ మహోరాత్రే స్వాహా
12 పంచ దశినోఽర్ధమాసా స్వాహా
13 త్రిగ్ంశినో మాసా స్వాహా
14 క్లుప్తాఋతవ స్వాహా
15 శాంత స్సంవత్సర ,,

15 + 38 = 153 మంత్రాః

అథ ఏకోనవింశోనువాకః

బ్రా ఆగ్నేయోష్టాకపాలః = ఆజ్యభాకః.

అథ ద్వావింశోనువాకః

బ్రా అగ్నయేఽగ్ం హోముచేఽష్టాకపాలః = ద్వికపాలః.

అథ త్రయోవింశోనువాకః

1 మం ఓం అగ్నయే సమనమ త్పృథివ్యై = సంనమంతు స్వాహా

2 వాయవే సమనమదంతరిక్షాయ - వాయురంతరిక్షేణ
సమనమదేవం = సంనమంతు స్వాహా
3 సూర్యాయసమనమ ద్దివే = సూర్యోదివా సమనమదేవం
= నమంతు స్వాహా
4 చంద్రమసే సమనమ న్నక్షత్రేభ్య = నక్షత్రై స్సమనదేవం
= నమంతు స్వాహా
5 వరుణాయ సమనమ దద్భ్యః = వరుణోఽద్భిస్సమనమ
దేవం = నమంతు స్వాహా
6 సామ్నే సమనమదృచే = సామర్చా సమనమదేవం =
సంనమంతు స్వాహా
7 బ్రహ్మణే సమనమత్క్షత్రాయ = బ్రహ్మక్షత్రేణసమనమ =
నమంతు స్వాహా
8 రాజ్ఞే సమనమద్విశే = రాజావిశాసమనమదేవం =
సంనమంతు స్వాహా
8 రథాయ సమనమ దశ్వేభ్య = రథోఽశ్వై స్సమనమదేవం
నమంతు స్వాహా
10 ప్రజాపతయే సమనమద్భూతేభ్య = భూతై స్సమనమ
దేవం = సంనమంతు స్వాహా

18 + 159 = 183 మంత్రాః

అన్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ అగ్న సన్నతి హోమాస్స్యు ర్దశయే స్వామివాచనం ।
నమస్త్రిభి రుపస్థానం యోవై విధి రుపాసనే.

విద్యారణ్యాఖాష్యే

వాక్యం. సమనమదేవం మహ్యా మిత్యాదికం సర్వత్రానుషజ్యతే.

అథ చతుర్వింశోనువాకః

1 మం ఓం యేతే పంథాన స్సవితః = అధిచ దేవ బ్రూహి స్వాహా

2 నమోఽగ్నయే పృథివిక్షితే = యజమానాయ దేహి స్వాహా

3 నమో వాయవేఽంత రిక్షక్షితే = దేహి స్వాహా

4 నమస్సూర్యాయ దివిక్షితే = దేహి ,,

163 + 4 = 167 మంత్రాః

అథ పంచవింశోనువాకః

బ్రా యోవా అశ్వస్య మేధ్యస్య = యోనిస్సముద్రో బంధుః.

అస్య వినియోగ సంగ్రహః

శ్లో॥ సమస్త్రిభి రుపస్థానం యోవై విధి రుపాసనే ।
క్రతురాడశ్వ మేధోఽయం, విరాడ్భ్యా నముపా_స్తిరాట్ ।
తాభ్యా ముత్పద్యతే జ్ఞానం కృతకృత్యో భవత్యతః.

ఇతి స_ప్తమ కాండే పంచమః ప్రశ్న స్సమా_ప్తః

ఇషేత్వేతి ప్రథమానువాకే 4—5 మంత్రౌ ఆప_స్తంబమతే ఏక ఏమహోమ బోధాయనమతే పృథక్.

ప్రథమాష్టగతా మంత్రాః 1400
ద్వితీయాష్టగతా మంత్రాః 260
తృతీయాష్టగతా మంత్రాః 482
చతుర్థాష్టకగతా మంత్రాః 1374
పంచమాష్టకగతా మంత్రాః 312
షష్ఠాఽష్టకగతా మంత్రాః 33
స_ప్తమాష్టకగతా మంత్రాః 850
సంహితాస్థ సంపూర్ణ మంత్రాః 4711

స్విష్టకృదాది తంత్రం

కేవల సంహితామాత్ర హోమే ఏతావత్పర్యంతం కృత్వా అంగ దేవతాభ్యః సర్వతో భద్రమండల దేవతాభ్యః నవగ్రహ దేవతాభ్యః మాతృకాయోగినీ – వాస్తు క్షేత్రపాలాఽఽవరణ దేవతాభ్యశ్చ యథా సంకల్పిత ప్రకారం ఆజ్యేన చరుణావాహుత్వా స్విష్టకృజ్జయాది పూర్ణాహుతి. వసోర్ధారాం బ్రహ్మ విసర్జనాంతం కుర్యాత్.

తత ఆవాహిత దేవతానాం పునః పూజాం మంటపదానం దశ దానానిచ కృత్వా ఆశిషో వాచయేత్.

త్రిరాత్రాది దీక్షాపక్షే అష్టకాంతం ప్రశ్నాంతంవా హుత్వా స్విష్ట కృదాద్యుత్తర తంత్రం సమాపయేత్.

సాయం ప్రాత రగ్నిహోత్రవత్ తథా దర్శపూర్ణమాసే ష్టివ త్కాల కర్మణోః పృథక్త్వేఽపి యజ్ఞ నంతతే స్సద్భావాదేకం కర్మేతి జ్ఞాతవ్యం. అతః ప్రతిదినం స్విష్టకృదాది కార్యం.

బ్రాహ్మణారణ్యకయోరపి హోమపక్షే సంహితా హోమాంతే "బ్రహ్మ సం ధత్త" మిత్యాది యథా ముద్రితం జుహుయాత్. తతో జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతం కృత్వా ఆశిషో వాచయేత్.

ఏవంకృతే బ్రహ్మహత్యాది మహాపాతకేభ్యో నిర్ముక్తః । దేవర్ణా దప్యపాకృతో భవతి.

బోధాయన ధర్మసూత్రే

శ్లో॥ బ్రహ్మహత్యాఽది కలుషం నివర్తయతు మక్షమః ।
దేవర్ణాఽపాకరణ కామో వేద పారాయణం శ్రయేదితి.

ఇతి కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా హోమ స్సమాప్తః

శుద్ధాఽశుద్ధ పట్టిక

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ	అశుద్ధము	శుద్ధము
	5	20	సంఖ్య	బోధాయన	ఆపస్తంబ
1-1			2	అరాతయస్స్వాహా	అ-యస్స్వాహా
	6	12	9	వివయగ్గ్	వివయగ్ం
	6		16	ముద్వ్యః	ముద్యచ్చే
	6	20	17	ర్మూత్ధా	ర్మూర్ధ్నా
	8	10	6	అహ్రుత	అప్రహుత
	10	23	6	మసినిధేనుహి	మసిధినుహి
	17	20	19	ధృవాఽసి	ధ్రువాఽసి
	18	3	[illegible]	బృహద్వాః	బృహద్వా
1-2	22	25	17	ఓపధీ	ఓషధీ
	24	19	7	మాయూపా	మాయుపా
	32	18-19-20	18-19-20	సుప్రజావనిగ్గ్	సుప్రజావనిస్స్వ
		24	24	ధృవక్షిద	ధ్రువక్షిద
	33	11	5	ఇరాదతా	ఇరావతీ
1-3	48	3	3	ఇద్ధీ	ఇద్ధస్స్వాహా
	..	13	13	సుష్టుతిగ్ం	సుష్టుతిగ్గ్ం
1-4	54	13	39	స్సూర్జ	స్సూర్జశ్చ
	61		1	ప్రతిశీశరీ	ప్రతిశీవరీ
	61	23	2	స్తస్తుషశ్చ	స్తస్తుషశ్చ
1-5	67	17	2	మృషీగ్గ్ం	మృషిగ్గ్ం
1-6	77	7	25	గమేయగ్ం	గమేయగ్గ్ం
	..	9	27	పుషేయగ్ం	పుషేయగ్గ్ం

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	పనస సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	79	18		ఐం్రద్రమావృతి	ఐంద్రీమావృత
1-7	88	9	11	త్రిష్టుభా	త్రిష్టుభముద
1-8	92	18		కపాలగ్ంస్వాహా	కపాలం
	94	6	7	మెహ్యై	మేష్యై
	95	3	3	మహాగ్ంరక్షో	రక్షోభి
	,,	15		యద్వస్తై	యద్ధస్తే
	101	10	38	అధ్వ	అధ్వఽస్వాహా
	104	11	5	మాసీడ	మాసీద
	105	21	2	సారస్వతే	సారస్వతీరపో
	107	11	19	దుస్రియాసు	దుస్త్రియాసు
	,,	23		మంత్రాః 1402	1401
2-1	109		10	అజిజ్ఞప	అజిజ్ఞిప
2-2	114	10-12	1	నిర్వపే తప	నిర్వపే = తపవైనం
	,,	20	5	గంతోస్వా	గంతోస్వాహా
	115	10	7	అదంత్యుదే	అదంతువేవాస్య
	,,	17	7	తాన్మఆమి	తాన్మఆమనస
	,,	19	5	కుమారాసు	కుమారాస్సుమనసః
	116	25	15	మృతె = నా	అమృతేనాయుష్మంతః
	117	16		యాశ్వేషు	యాశ్వమనయ
	,,	17		గమయాసపనం	గమయతిస పనం
	118	5	62	స్పతిమస్రామ	స్పతిష్మ్రామః
2-3	119	20	20	స్పహావో	స్పహావో
2-5	127	17		నపరోభ్యః	నపరోచ్యః
	129	23		పంచమప్రశ్న	పంచప్రశ్న

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
2-6	133	1	4	అయమగ్వి	అయమగ్ని
3-1	140	17	4	యేజ్ఞో	యజ్ఞో
	141	23	6	తన్నష్తురీపం	తన్నస్తురీపం
	142	15	23	దవధ్వే	ధవధ్వే
3-2	151	16	15	తృపంతాగ్ం	తృంపంతాగ్ం
	153	16	9	శ్చకుష్పా	చక్షుష్పా
3-3	,,	17	10	సంయద్వస్తు	సంయద్వసు
	158	9	10	జ్యేతిషే	జ్యోతిషే
	162	22		193	93
3-4	166	9	11	వ్యచాపాతో	వ్యచావాతో
	166	9	11	తేస్మై	తస్మై
	166	21		22 + 52 = 74	22 + 42 = 64
	168		13	సుత్రతో	సుక్రతో
3-5	172	13	6	హ్యృతస్య	దేహ్యృతస్య
	173	6	1	ప్రజాపతేత్వా	ప్రజాపతయేత్వా
4-1	178	24	9	రణే	రణేరణే
	180	10	6	సృజామీ	సృజామి
	,,	20	14	నాయ = స్వాహా	నాయస్వాహా
	182	1	14	ముఖాల	ముఖాం
	183	10	4	యిమేతి	యమేతి
	184	11	3	విజ్ఞాన	విజ్ఞాత
	,,	16	8	మాసుఖిత్థా	మాసుఖిత్థా
	,,	22	14	త్వమాతు	త్వంమాతు
	185	9	2	జిహ్వాకా	జిహ్వాకా

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	185	20	13	నక్తోషసా	నక్తోషాసా
	186	17	7	యాన్ధ్వాస్వాహా	యాత్థ్వాస్వాహా
	,,	20	10	యేగ్ంసత్వాస్వ	యగ్ంసత్థ్వాస్వాహా
	,,	23	13	బర్హిషీ	బర్హిషి
4-2	188	18	10	స్వామ	స్యామ
	,,	13	19	మాతుథస్యా	మాతురస్యా
	,,	22	16	శృచిథ	శుచిష = త్థ్వాస్వాహా
	189	10	7	ఉషపా	ఉషసా
	190	22	4	మమి	మమ
	,,	23	5	వేదస్వాహా	వేదస్వాస్వాహా
	,,	25	7	నృచక్షస్వాహా	నృచక్షస్వాస్వాహా
	191	23	8	ప్రముక్తస్వాహా	ప్రముక్తస్వాస్వాహా
	,,	24	9	విశ్వతస్వాహా	విశ్వతస్వాస్వాహా
	192	2	12	న్వంగమనం	స్వంగమనో
	,,	25	3	ప్రభావతీః	ప్రసూవతీః
	193	6	9	ప్రాపతావచః	ప్రావతావచః
	194		7	ఊర్జోనపా	ఊర్జోనపాత్
	,,		7	సర్వేభ్యః	సర్వేభ్యః = సర్వేభ్యో
4-3	206	6	16	విష్ఃభో	విష్టంభో
	210	6	15	విష్టపరం	విష్టపం
4-3	212	2	6	త్స్వసాసార	త్స్వసార
	214	18	3	అథుస్వాస్వాహా	అఘుస్వాస్వాహా
	215	22	32	త్వన్యేరస్తు	త్వన్యే = రస్తు
4-4	216	21	4	సంధితస్యంత	సంధిర = త్వాంతరిక్షం

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	217	14	22	ప్రసృడసి	ప్రవృడసి
	219	13	12	సమిద్యవసే	సమిధ్యవసే
	,,	18	17	దేదిహి	దీదిహి
	,,	26	24	శుపాృ	శుషాృ
	223	6	2	స్కృతసి	స్కృదసి
	225	3	14	బ్యోతిష్మా	జ్యోతిష్మాన్
	327	2	1	ర్ద్-ఆ-ర్చేత్వా	ర్ద్వవతర్చేత్వా
	,,	15	11	జ్యోత్వా	జ్యో = త్వా
	,,	24	23	భ్యో = త్వా	జ్యో - త్వా
	228	17	4	శ్చోర్పళ్చ	శ్చోర్జళ్చ
	229	3	10	దభామి	దధామి
	230	21	20	ష్పజీవాస్వా	ష్పజీవాత్స్వాహా
4-5	233	10	9	ఇషుమభ్యో = ధన్వా	ఇషుమద్భ్యోధన్వా
	235	8	5	దమభ్యోభ్యాయి	నమస్సోభ్యాయ
	238	20	9	తత్మసి	తన్మసి
4-6	243	23	6	నక్షోషసా	నక్షోషాసా
4-7	248	16	3	జ్యేష్ఠంచమే	జ్యైష్ఠ్యంచమే
	252		11	ఏనస్సస్వాహా	ఏనసస్వాహా
5-2	255	16	3	మహనామ్నీ	మహానామ్నీ
	,,	19	5	పత్నయా	పత్నయః
	,,	22	8	ఋతవస్థ	ఋతవస్థ
5-4	256	16		తశానువాకానాం	దశానువాకానాం
5-5	257	13		న ఇమా	స ఇమా
	259	20	4	ఉత్తరాదను	ఉత్తరాద్ధను
	362	7	5	నామాసీ	నామాసి
5-6	264	19		చైవంమెవం	చైనమేవం
	265	8	2	ర్ఘృతేన	ర్ఘృతేన

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	270	10		జ్యేష్ఠ్య	జ్యైష్ఠ్య
	272	18	8	స్తనయిత్నుల	స్తనయిత్నుం
6-4	284	6		యజమా	యజ్ఞమాగ్నేధ్రే
	285	1	1	హోష్వామి	హోష్యామి
	290	20	10	రమితి	రమతి
	297	10	1	ప్రహోసీత్థాస్వహా	త్థాస్వహా
	297	19	1	ప్రహోసీత్థాశ్ర	హోసీత్థాస్వహా
	298	8	15	ఋషఖేన	ఋషభేన

—:o:—

శంకా సమాధానములు

శ్లో॥ నాధికారీతు దీక్షాయాం కృతే పక్ష స్త్వయం మతః।
శ్రౌతాగ్నిరపి స్మార్తాగ్నౌ ప్రాయశ్చిత్తా హుతీ ర్హునేత్॥
అను ప్రమాణము బృహదాశ్వలాయన స్మృతి యందు కలదు.

ఈ వేద స్వాహాకారమును చేయుటలో పదేపదే సందేహములు కలుగును. అవి ఏవి యనగా:- 1. దీనిని చేయుటకు అధికారి ఎవరు? 2. ఎన్ని రోజులు? 3. ఋత్విక్‌సంఖ్య ఎంత? 4. చేయుటవలన ఫల మేమిటి? 5 కుండమంటపములు వేయవలెనా? లేదా: వాని ప్రమాణ మేమిటి? 6. హోమద్రవ్య మేమిటి? 7. ఏ అగ్నిలో చేయవలెను. శ్రౌతాగ్నియందా? స్మార్తాగ్నియందా! 8. ఆరంభకాలమేది? 9. జయాది తంత్రము ప్రతి నిత్యము చేయవలెనా? పూర్ణాహుతి దినమందా? 10. ద్రవ్యత్యాగము, 11. ఋషి ఛందస్సు 12. బ్రాహ్మణమునకు హోమము చేయవలెనా? జపమా ఇట్టివి ఇంకను సందేహములు కలుగును. వానికి సమాధానము వ్రాయుచున్నాను.

1. బ్రహ్మచారి గృహస్థులు- విధురుడు బ్రాహ్మణద్వారా రాజన్య వైశ్యులు అధికారులు. దీనికి పై శ్లోకమే ప్రమాణము. 2. సంహితా గణ కూశ్మాండ, అని పై ప్రమాణమునందు కలదు కనుక కూశ్మాండా

దులకు చెప్పిన దీక్షా దివసములను గ్రహించవలె. 3. ఋత్విక్సంఖ్య 4-5-6--16-18 మొ॥ దర్శపూర్ణ మాసాదులవలె గ్రహింపవచ్చును. స్వతంత్ర యజమాని బ్రహ్మ సహాయముతో చేసినను చేయవచ్చును. 4-6, సంహితామాత్ర హోమమునకు పాపాపనోదనమే ఫలము" సర్వ పాప వినాశాయతిలై స్సర్వత్ర హూయతే" అనుటచే ఆజ్య మిశ్రిత తిలము ప్రధాన ద్రవ్యము. దేవర్ణాపాకరణార్థము మంత్ర బ్రాహ్మణ ఆరణ్యకములను హోమము చేయవలెను. దీనికి సమిద్భిరాజ్యై శ్చరుభి ర్హోతవ్యం భక్తి భావతః. అనుటచే ఏదైన హోమ ద్రవ్యమును గ్రహింపవచ్చును. 5. ఒకే యజమాని వేద హవనము చేయుచూ కూశ్మాండాదులవలెనే మంటప రహితముగా గృహమందుగాని దేవాల యాదులలోగాని చేయవచ్చును. బహు కర్తృకమై ఆర్థిక సంపద విశేష ద్వికుండముగాని ఏక కుండమేగాని వర్తుల చతురశ్రాదులు చేయవచ్చు. హోమసంఖ్య సహస్రం కంటె అధిక మగుటచే ద్విహస్త కుండము చేయవలెను. దానికి 34 అంగుళములు సమ చతురశ్రమైనచో ద్విహస్త కుండము వచ్చును. 7. బ్రహ్మచారి ఉత్తపనాగ్నియందు చేయవలెను. శ్రౌతాగ్నికల గృహస్థు స్మార్తాగ్నియందు చేయవలెను శ్రౌతాగ్ని యందు చేయరాదు. శ్రౌతాగ్నిలేని గృహస్థులు స్మార్తాగ్నియందు చేయ వలెను. పాప పరిహారార్థమై చేయు సంహితా హోమమునకు భార్య సమీపములో లేనప్పుడు మాత్రము "శోత్రియాగారాదగ్ని మాహృత్య" సంస్కృతాగ్నిలో చేయవలెను. 8. ప్రాయశ్చిత్తార్థమైచేయు సంహితా మాత్ర హవనమునకు అన్ని మాసములు కాలమే- దేవర్ణాపాకరణార్థ ముగా కామనతో చేయునపుడుగాని ఉపగమనము. శ్రావణ, కార్తీక మార్గశీర్షములు ఆరంభకాలముగా రుద్ర హవన కూశ్మాండాదులకువలెనే గ్రహించవలెను. 9. జయాది తంత్రము ప్రతి నిత్యము చేసి సమాప్తి చేయవలెను. ప్రతి నిత్యము అగ్నితంత్రము వ్రతహోమములు చేయ వలెను. 10. ఆజ్యభాగలు కాగానే షడంగసహిత బ్రహ్మము ఉద్దేశించి చేయబోవు హోమములను త్యజించుచున్నాను. అని సంకల్పము చేసి ముందుగానే త్యాగము చేయుట లక్ష హోమ కోటిహోమాదులలో చేయు శిష్టాచారము.

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	79	18		ఐంద్రమావృతి	ఐంద్రీమావృత
1-7	88	9	11	త్రిష్టుభా	త్రిష్టుభముద
1-8	92	18		కపాలగ్ంస్వాహా	కపాలం
	94	6	7	మెహ్యై	మేషై
	95	3	3	మహాగ్ంరక్టో	రక్షోభి
	,,	15		యద్వస్తై	యద్ధస్తే
	101	10	38	అధ్వ	అద్భ్యస్స్వాహా
	104	11	5	మాసీడ	మాసీద
	105	21	2	సారస్వతే	సారస్వతీరపో
	107	11	19	దుస్రియిూసు	దుస్త్రియాసు
	,,	23		మంత్రాః 1402	1401
2-1	109		10	అజిజ్ఞప	అజిజ్ఞిప
2-2	114	10-12	1	నిర్వాపే తప	నిర్వాపే = తపప్పైనం
	,,	20	5	గంతోస్వా	గంతోస్స్వాహా
	115	10	7	అదంత్యుదే	అదంతువేవాస్య
	,,	17	7	తాన్మఆమి	తాన్మఆమనస
	,,	19	5	కుమారాను	కుమారాస్సుమనసః
	116	25	15	మృతె = నా	అమృతేనాయుష్మంతః
	117	16		యాశ్వేషు	యాశ్వమనయ
	,,	17		గమయసపేనం	గమయతిస పేనం
	118	5	62	స్వతిమస్రామ	స్వతిషుస్రామః
2-3	119	20	20	స్పహావో	స్పహావో
2-5	127	17		నపరోభ్యః	నపరోచ్యః
	129	23		పంచమప్రశ్న	పంచప్రశ్న

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
2-6	133	1	4	అయమగ్వి	అయమగ్ని
3-1	140	17	4	యేజ్ఞో	యజ్ఞో
	141	23	6	తన్నష్త్రరీపం	తన్నస్త్రరీపం
	142	15	23	దవధ్వే	ధవధ్వే
3-2	151	16	15	తృపంతాగ్ం	తృంపంతాగ్ం
	153	16	9	శ్చక్షుష్పా	చక్షుష్పా
3-3	,,	17	10	సంయచ్వస్తు	సంయద్వసు
	158	9	10	జ్యేతిషే	జ్యోతిషే
	162	22		193	93
3-4	166	9	11	వ్యచాపాతో	వ్యచావాతో
	166	9	11	తేన్మైత్రే	తన్మైత్రే
	166	21		22 + 52 = 74	22 + 42 = 64
	168		13	సుక్రతో	సుక్రతో
3-5	172	13	6	హ్మృతస్య	దేహ్యృతస్య
	173	6	1	ప్రజాపతేత్వా	ప్రజాపతయేత్వా
4-1	178	24	9	రణే	రణేరణే
	180	10	6	సృజామీ	సృజామి
	,,	20	14	నాయ = స్వాహా	నాయస్వాహా
	182	1	14	ముఖాల	ముఖాం
	183	10	4	యిుమేతి	యమేతి
	184	11	3	విజ్ఞాన	విజ్ఞాత
	,,	16	8	మాసుఖిక్షా	మాసుఖిద్ధా
	,,	22	14	త్వమాతు	త్వంమాతు
	185	9	2	జిహ్వాకా	జిహ్వాకా

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	185	20	13	నక్త్రోషసా	నక్త్రోషాసా
	186	17	7	యాన్థ్స్వాహా	యాత్థ్స్వాహా
	,,	20	10	యేగ్ంసత్స్వ	యగ్ంసత్థ్స్వాహా
	,,	23	13	బర్హిషీ	బర్హిషి
4-2	188	18	10	స్వామ	స్యామ
	,,	13	19	మాతుశస్యా	మాతురస్యా
	,,	22	16	శృచిభ	శుచిష = త్థ్స్వాహా
	189	10	7	ఉషపా	ఉషసా
	190	22	4	మమి	మమ
	,,	23	5	వేదస్వాహా	వేదస్స్వాహా
	,,	25	7	నృచక్షస్వాహా	నృచక్షస్స్వాహా
	191	23	8	ప్రముక్తస్వాహా	ప్రముక్తస్స్వాహా
	,,	24	9	విశ్వతస్వాహా	విశ్వతస్స్వాహా
	192	2	12	న్సంగమనం	స్సంగమనో
	,,	25	3	ప్రభావతీః	ప్రసూవతీః
	193	6	9	ప్రాపతావచః	ప్రావతావచః
	194		7	ఊర్ఖోనపా	ఊర్జోనపాత్
	,,		7	సర్వేభ్యః	సర్వేభ్యః = సర్వేభ్యో
4-3	206	6	16	విష్షంభో	విష్టంభో
	210	6	15	విష్టపరం	విష్టపం
4-3	212	2	6	త్స్వసాసార	త్స్వసార
	214	18	3	అథుస్స్వాహా	అభుస్స్వాహా
	215	22	32	త్వన్యైరస్తు	త్వన్యై = రస్తు
4-4	216	21	4	సంధితస్యంత	సంధిర = త్యాంతరిక్షం

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	217	14	22	ప్రసృదసి	ప్రవృదసి
	219	13	12	సమిద్యవసే	సమిధ్యవసే
	,,	18	17	దేదిహి	దీదిహి
	,,	26	24	శుప్మా	శుష్మా
	223	6	2	స్కృతసి	స్కృదసి
	225	3	14	జ్యోతిష్మా	జ్యోతిష్మాన్
	327	2	1	ర్దేఎతార్చేత్వా	ర్దేవతర్చేత్వా
	,,	15	11	జ్యోత్వా	జ్యో = త్వా
	,,	24	23	భ్యో = త్వా	జ్యో = త్వా
	228	17	4	శ్చోర్ఫశ్చ	శ్చోర్జశ్చ
	229	3	10	దథామి	దధామి
	230	21	20	ష్నజీవాస్వా	త్వజీవాత్వా స్వాహా
4-5	233	10	9	ఇషుమభ్యో = ధన్వా	ఇషుమద్భ్యోధన్వా
	235	8	5	దమభోస్యభ్యాయి	నమస్సోభ్యాయ
	238	20	9	తత్మసి	తన్మసి
4-6	243	23	6	నక్తోషసా	నక్తోషాసా
4-7	248	16	3	జ్యేష్ఠంచమే	జ్యైష్ఠ్యంచమే
	252		11	ఏనస్సస్వాహా	ఏనసస్స్వాహా
5-2	255	16	3	మహనామ్నీ	మహానామ్నీ
	,,	19	5	పత్నయా	పత్నయః
	,,	22	8	ఋతవస్గ	ఋతవస్థ
5-4	256	16		తశానువాకానాం	దశానువాకానాం
5-5	257	13		న ఇమా	స ఇమా
	259	20	4	ఉత్తరాదను	ఉత్తరాద్దను
	362	7	5	నామాసీ	నామాసి
5-6	264	19		చైవంమెవం	చైనమేవం
	265	8	2	ర్ఘ్నతేన	ర్ఘృతేన

అష్టం ప్రశ్న	పుట	పంక్తి	హోమ సంఖ్య	అశుద్ధము	శుద్ధము
	270	10		జ్యేష్ఠ్య	జైష్ఠ్య
	272	18	8	స్తనయిత్నుల	స్తనయిత్నుం
6-4	284	6		యజమా	యజ్ఞమాగ్నేంద్రే
	285	1	1	హోష్యామి	హోష్యామి
	290	20	10	రమితి	రమతి
	297	10	1	ప్రహాసీత్థ్స్వహా	త్థ్స్వహా
	297	19	1	ప్రహాసీత్థ్స్త్ర	హాసీత్థ్స్వహా
	298	8	15	ఋషభేన	ఋషభేన

—:o:—

శంకా సమాధానములు

శ్లో॥ నాధికారీతు దీక్షాయాం కృతే పక్ష స్త్వయం మతః।
శ్రౌతాగ్నిరపి స్మార్తాగ్నౌ ప్రాయశ్చిత్తా హుతీ ర్హునేత్॥
అను ప్రమాణము బృహదాశ్వలాయన స్మృతి యందు కలదు.

ఈ వేద స్వాహాకారమును చేయుటలో పదేపదే సందేహములు కలుగును. అవి ఏవి యనగా:- 1. దీనిని చేయుటకు అధికారి ఎవరు? 2. ఎన్ని రోజులు? 3. ఋత్విక్సంఖ్య ఎంత? 4. చేయుటవలన ఫల మేమిటి? 5 కుండమంటపములు వేయవలెనా? లేదా: వాని ప్రమాణ మేమిటి? 6. హోమద్రవ్య మేమిటి? 7. ఏ అగ్నిలో చేయవలెను. శ్రౌతాగ్నియందా? స్మార్తాగ్నియందా! 8. ఆరంభకాలమేది? 9. జయాది తంత్రము ప్రతి నిత్యము చేయవలెనా? పూర్ణాహుతి దినమందా? 10. ద్రవ్యత్యాగము, 11. ఋషి ఛందస్సు 12. బ్రాహ్మణమునకు హోమము చేయవలెనా? జపమా ఇట్టివి ఇంకను సందేహములు కలుగును. వానికి సమాధానము వ్రాయుచున్నాను.

1. బ్రహ్మచారి గృహస్థులు- విధురుడు బ్రాహ్మణద్వారా రాజన్య వైశ్యులు అధికారులు. దీనికి పై శ్లోకమే ప్రమాణము. 2. సంహితా గణ కూశ్మాండ, అని పై ప్రమాణమునందు కలదు కనుక కూశ్మాండా

దులకు చెప్పిన దీక్షా దివసములను గ్రహించవలె. 3. ఋత్త్విక్సంఖ్య 4-5-6--16-18 మొ॥ దర్శపూర్ణ మాసాదులవలె గ్రహింపవచ్చును. స్వతంత్ర యజమాని బ్రహ్మ సహాయముతో చేసినను చేయవచ్చును. 4-6, సంహితామాత్ర హోమమునకు పాపాపనోదనమే ఫలము" సర్వ పాప వినాశాయతిలైస్సర్వత్ర హూయతే" అనుటచే ఆజ్య మిశ్రిత తిలము ప్రధాన ద్రవ్యము. దేవర్ణాపాకరణార్థము మంత్ర బ్రాహ్మణ ఆరణ్యకములను హోమము చేయవలెను. దీనికి సమిద్భిరాజ్యై శ్చరుభి ర్హోతవ్యం భక్తి భావతః. అనుటచే ఏదైన హోమ ద్రవ్యమును గ్రహింపవచ్చును. 5. ఒకే యజమాని వేద హవనము చేయుచూ కూశ్మాండాదులవలెనే మంటప రహితముగా గృహమందుగాని దేవాల యాదులలోగాని చేయవచ్చును. బహు కర్తృకమై ఆర్థిక సంపద విశేష ద్వికుండముగాని ఏక కుండమేగాని వర్తుల చతురశ్రాదులు చేయవచ్చు. హోమసంఖ్య సహస్రం కంటె అధిక మగుటచే ద్విహస్త కుండము చేయవలెను. దానికి 34 అంగుళములు సమ చతురశ్రమైనచో ద్విహస్త కుండము వచ్చును. 7. బ్రహ్మచారి ఉత్తపనాగ్నియందు చేయవలెను. శ్రౌతాగ్నికల గృహస్థు స్మార్తాగ్నియందు చేయవలెను శ్రౌతాగ్ని యందు చేయరాదు. శ్రౌతాగ్నిలేని గృహస్థులు స్మార్తాగ్నియందు చేయ వలెను. పాప పరిహారార్థమై చేయు సంహితా హోమమునకు భార్య సమీపములో లేనప్పుడు మాత్రము "శ్రోత్రియాగారాదగ్ని మాహృత్య" సంస్కృతాగ్నిలో చేయవలెను. 8. ప్రాయశ్చిత్తార్థమైచేయు సంహితా మాత్ర హవనమునకు అన్ని మాసములు కాలమే- దేవర్ణాపాకరణార్థ ముగా కామనతో చేయునపుడుగాని ఉదగమనము. శ్రావణ, కార్తీక మార్గశీర్షములు ఆరంభకాలముగా రుద్ర హవన కూశ్మాండాదులకువలెనే గ్రహించవలెను. 9. జయాది తంత్రము ప్రతి నిత్యము చేసి సమాప్తి చేయవలెను. ప్రతి నిత్యము అగ్నితంత్రము వ్రతహోమములు చేయ వలెను. 10. ఆజ్యభాగలు కాగానే షడంగసహిత బ్రహ్మము ఉద్దేశించి చేయబోవు హోమములను త్యజించుచున్నాను. అని సంకల్పము చేసి ముందుగానే త్యాగము చేయుట లక్ష హోమ కోటిహోమాదులలో చేయు శిష్టాచారము.